

RENDEZVOUS CU RAMA

Arthur C. Clarke

1. PAZA SPAȚIALĂ

Mai devreme sau mai târziu trebuia să se întâmple. În ziua de 30 iunie 1908, Moscova trecu pe lângă distrugere la numai trei ore și patru mii de kilometri — intervale infime pentru mărimea universului. La 12 februarie 1947, un alt oraș rus scăpă ca prin urechile acului, atunci când cel de al doilea meteorit gigant al secolului douăzeci explodă la mai puțin de patru sute de kilometri de Vladivostok, degajând o energie comparabilă cu cea a recent inventatei bombe atomice...

Pe vremea aceea, oamenii nu dețineau nici un fel de apărare împotriva ultimelor proiectile ale bombardamentului cosmic ce brăzdase cândva fața Lumii. Meteorii din 1908 și 1947 căzuseră în zone pustii, nelocuite; însă la sfârșitul secolului douăzeci și unu, pe Pământ nu mai rămăsese nici o regiune pe care să se mai poată practica în liniște tirul ceresc. Specia umană se extinsese de la un pol la celălalt. Așa încât, inevitabil...

La ora 9:46 G. M. T., în dimineața de 11 septembrie a superbe toamne a anului 2077, majoritatea locuitorilor Europei au zărit un meteor orbitor apărind pe cerul răsăritean. După câteva secunde, deveni mai strălucitor decât soarele și pe măsură ce traversa bolta, la început într-o liniște absolută, lăsa în urma lui o diră groasă de praf și fum.

Începu să se dezintegreze undeva deasupra Austriei, producând o serie de bubuituri atât de puternice încât peste un milion de oameni și-au pierdut definitiv auzul. Aceștia au fost cei norocoși.

Deplasându-se cu o viteză de cincizeci de kilometri pe secundă, o mie de tone de piatră și metal s-au izbit de câmpia din nordul Italiei, distrugând în câteva clipe incendiare o trudă de veacuri. Orașele Padova și Verona au fost șterse de pe fața Pământului, iar ultimele minuni ale Veneției s-au scufundat de-a pururi în mare, când apele Adriaticii s-au năpustit mugind peste diguri pe urma trăznetului sosit din spațiu.

Au murit șase sute de mii de oameni, iar pagubele totale au depășit un trilion de dolari. Pentru artă însă, pentru istorie și știință, pentru umanitate — pierderile au fost incalculabile. Parcă într-o singură dimineață se luptase și se pierduse un război și puțini oameni au încercat o satisfacție deosebită în faptul că, pe măsură ce praful catastrofei se depunea încetșor, timp de luni de zile întregul Pământ a fost martorul celor mai superbe răsărituri și apusuri văzute vreodată de pe vremea lui Krakatoa.

După șocul inițial, omenirea a reacționat cu o hotărâre și o unitate nebănuite în nici una din epocile anterioare. Înțelesese că un asemenea dezastru putea să nu se mai repete timp de o mie de ani... dar la fel de bine putea să aibă loc și a doua zi. Iar data următoare consecințele urmau să fie cumplite.

Foarte bine; nu avea să mai existe o dată următoare.

Cu o sută de ani înainte, o lume mult mai săracă, cu resurse mult mai reduse, își risipise avuțiile încercând să distrugă armele lansate sinucigaș de omenire împotriva ei însăși. Efortul nu fusese niciodată încununat de succes, dar cele învățate atunci nu fuseseră uitate. Acum puteau fi folosite într-un scop mult mai nobil, și la o scară infinit mai mare. Nici un meteorit atât de masiv încât să poată produce o catastrofă n-avea să mai fie lăsat să depășească sistemele de apărare ale Terrei.

Astfel a început Proiectul PAZA SPAȚIALĂ. După cincizeci de ani — și într-un mod pe care nici unul din creatorii săi nu l-ar fi putut anticipa — el își justifică existența.

2. INTRUS

În anul 2130, radarele instalate pe Marte descopereau zilnic aproximativ o duzină de noi asteroizi. Calculatoarele PAZEI SPAȚIALE le determinau în mod automat orbitele și stocau informațiile în memoriile lor uriașe pentru ca, la fiecare câteva luni, orice astronom interesat să aibă acces la datele acumulate. Deja, acestea erau destul de impresionante.

De la descoperirea lui Ceres, cea mai mare din lumile minuscule ale asteroizilor, survenită în chiar prima zi a secolului nouăsprezece, se scurseseră peste o sută și douăzeci de ani pentru înregistrarea primilor o mie de asteroizi. Câteva sute fuseseră descoperiți, pierduți și redescoperiți, constituind un asemenea furnicar încât un astronom exasperat îi denumise "paraziții cerurilor". Ar fi rămas însă uluit aflând că PAZA SPAȚIALĂ

ținea în prezent evidența unei jumătăți de milion.

Numai cei cinci giganți, Ceres, Pallas, Junona, Eunomia și Vesta, depășeau în diametru două sute de kilometri; imensa majoritate erau doar niște bolovani mai mari care și-ar fi găsit locul într-un părculeț. Aproape toți se deplasau pe orbite aflate dincolo de Marte; PAZA SPAȚIALĂ se interesa numai de puținii ce se apropiau de Soare atît cît să prezinte un pericol potențial pentru Pămînt. Iar în toată istoria viitoare a Sistemului Solar, nici măcar unul dintr-o mie de asteroizi nu urma să treacă la mai puțin de un milion de kilometri de Pămînt.

Obiectul catalogat inițial 31/439, după anul și ordinea descoperirii sale, a fost detectat încă pe cînd se afla în afara orbitei lui Jupiter. Poziția lui nu reprezenta un lucru neobișnuit; mulți asteroizi treceau dincolo de Saturn, înainte de a reveni către stăpînul lor îndepărtat, Soarele. Iar Thule II, cel mai depărtat, ajungea atît de aproape de Uranus, încît putea fi confundat cu un satelit rătăcit al planetei.

Cu toate acestea, un contact radar la o asemenea distanță era fără precedent; în mod limpede, 31/439 avea o mărime ieșită din comun. Analizînd intensitatea ecoului, calculatoarele i-au apreciat diametrul la minimum patruzeci de kilometri; un astfel de gigant nu mai fusese descoperit de o sută de ani. Părea însă incredibil că fusese ignorat atîta vreme...

I s-a recalculat orbita și misterul a fost, soluționat... pentru a fi înlocuit cu altul și mai mare. 31/439 nu parcurgea o orbită asteroidală normală, de-a lungul unei elipse, care să se micșoreze, cu precizie de ceasornic, la fiecare cîțiva ani. Obiectul era un singuratic rătăcitor printre stele, făcînd prima și ultima lui vizită în Sistemul Solar. Se mișca atît de rapid încît cîmpul gravitațional al soarelui nu avea să-l poată captura niciodată. Urma să treacă mai departe, dincolo de orbitele lui Jupiter, Marte, Pămînt, Venus și Mercur, sporindu-și treptat viteza, pînă la a ocoli soarele, îndreptîndu-se apoi din nou către necunoscut.

În momentul acela calculatoarele au început să transmită semnalul: „Atenție! Am descoperit ceva interesant!" Pentru prima oară 31/439 intră în atenția oamenilor. La cartierul general al PAZEI SPAȚIALE a avut loc un scurt moment de agitație, și vagabondul interstelar a fost onorat cu un nume, în locul unui simplu număr. Astronomii epuizaseră de multă vreme mitologia greacă și pe cea romană; acum se foloseau de panteonul hindus. În felul acesta, 31/439 a fost botezat Rama.

Cîteva zile agențiile de știri au făcut mare zarvă în jurul musafirului, dar din păcate erau handicapate de sărăcia informațiilor. Despre Rama se cunoșteau doar două lucruri: orbita neobișnuită și mărimea aproximativă. Pînă și această mărime era o apreciere estimativă, bazată pe intensitatea ecoului radar. Prin telescop, Rama continua să apară ca o stea slabă, de magnitudinea cincisprezece — mult prea mică pentru a prezenta un disc vizibil. Dar pe măsură ce se apropia, de inima Sistemului Solar, urma să crească și să devină tot mai strălucitor, de la o lună la alta. Înainte de a dispărea pentru totdeauna, observatoarele orbitale aveau să poată strînge informații prețioase legate de forma și dimensiunile sale. Era timp suficient și poate că, în următorii ani, vreo navă spațială în misiune de rutină avea să se apropie îndeajuns ca să obțină imagini de calitate. O joncțiune părea prea puțin probabilă; costul energiei ar fi fost mult prea mare pentru a permite contactul fizic cu un obiect ce traversa orbitele planetelor cu peste o sută de mii de kilometri pe oră.

De aceea, în scurt timp, Rama fu uitat; nu însă și de astronomi. Tulburarea lor crescuse odată cu trecerea lunilor, pe măsură ce asteroidul cel nou prezenta tot mai numeroase enigme.

În primul rînd problema variației de strălucire. Rama nu avea așa ceva!

Toți asteroizii cunoscuți, fără excepție, dovedeau o variație lentă a strălucirii, crescînd și micșorîndu-se într-o perioadă de cîteva ore. Cu peste două secole în urmă, se arătase că fenomenul constituia rezultatul inevitabil al rotației și al forme lor neregulate. Pe măsură ce se rostogoleau pe orbită, suprafețele de reflecție pe care le prezentau soarelui se schimbau mereu, iar strălucirea se modifica corespunzător.

Rama nu prezenta asemenea variații. Fie nu se rotea deloc, fie era perfect simetric. Ambele explicații păreau la fel de neverosimile.

Problema rămase nerezolvată cîteva luni, deoarece nici unul din marile telescoape orbitale nu putea fi abătut de la misiunea permanentă de urmărire a adîncimilor îndepărtate ale Universului. Astronomia spațială era o pasiune constisitoare, iar la un instrument mare, costul unui minut de lucru atîngea cu ușurință o mie de dolari. Dr. William Stenton n-ar fi reușit niciodată să aibă acces vreme de un sfert de oră la Farside, telescopul de două sute de metri, dacă un program mult mai important nu ar fi fost temporar întîrziat prin defectarea unui condensator de cincizeci de cenți. Ghinionul altuia a constituit norocul său.

Bill Stenton n-a știut peste ce dăduse pînă a doua zi, cînd a reușit să ajungă la calculator să prelucreze datele. Chiar și după ce rezultatele au apărut pe display, a avut nevoie de cîteva minute ca să înțeleagă ce semnificau.

Lumina reflectată de Rama nu era absolut constantă ca intensitate. Există o minusculă variație — greu de detectat, însă clară și foarte regulată. Ca toți ceilalți

asteroizi, Rama posedă într-adevăr o mișcare de rotație. Dar dacă „ziua” normală a unui asteroid era de ordinul orelor, cea a lui Rama dura patru minute numai!

Dr. Stenton făcu câteva calcule rapide și constată că rezultatele erau greu de crezut. Ar fi însemnat că lumea aceea mititică se rotea la ecuator cu peste o mie de kilometri pe oră; ar fi fost o nebunie să se încerce o coborâre în altă regiune decât polii. Forța centrifugă de pe ecuatorul lui Rama trebuia să fie îndeajuns de puternică încât să azvîrle cu o accelerație de aproape $1g$ orice obiect. Rama era o piatră rostogolitoare de care nu se puteau agăța nici un fel de licheni cosmici; era surprinzător că un asemenea corp reușise să rămână întreg, fără să se pulverizeze cu multă vreme în urmă într-un milion de bucăți.

Un obiect cu diametrul ele patruzeci de kilometri și cu perioada de rotație de numai patru minute — ce loc ocupa printre celelalte corpuri cerești? Dr. Stenton era un bărbat plin de imaginație, puțin cam prea dispus să sară direct la concluzii. Formulă o ipoteză care-i provocă minute extrem de neplăcute.

Din toată menajeria cosmică, singura corespunzând descrierii era o stea ce suferise un colaps. Poate că Rama era un soare mort, o sferă de neutroni, rotindu-se nebunește, unde fiecare centimetru cub cîntărea milioane de tone...

În clipa aceea, în mintea îngrozită a lui Stenton a fulgerat amintirea nemuritoare povestiri a lui H. G. Wells, **Steaua**. O citise pe cînd era un băiețel și ea îi stîrnise interesul față de astronomie. După două sute de ani nu-și pierduse nici atracția, nici grozăvia. Niciodată n-avea să uite imaginile uraganelor și ale mareelor pînă la cer, ale orașelor înghițite de oceane, cînd celălalt vizitator din spațiu se izbise de Jupiter, trecînd apoi pe lângă Terra în căderea sa spre Soare. Este adevărat, steaua descrisă de bătrînul Wells nu era rece, ci incandescentă și multe din distrugerile provocate de ea fuseseră cauzate de căldură. Dar lucrul acesta conta prea puțin; chiar dacă Rama ar fi fost un corp rece, reflectînd lumina soarelui, ar fi putut ucide cu forța gravitațională la fel de ușor ca focul.

Orice masă stelară pătrunsă în Sistemul Solar ar fi modificat orbitele planetelor. Era suficient ca Pămîntul să se deplaseze cu câteva milioane de kilometri spre Soare — sau în direcție opusă — ca balanța delicată a climatului să fie distrusă. Calota de gheață antarctică s-ar fi topit inundînd toate regiunile joase — sau oceanele ar fi înghețat, încătușînd lumea într-o iarnă veșnică. O simplă abatere, în orice direcție...

Apoi Dr. Stenton se liniști și suspină ușurat. Toate acestea erau prostii, ar fi trebuit să-i fie rușine de el însuși.

Rama nu putea fi alcătuit din materie densă. Nici o masă stelară n-ar fi înaintat atît de mult în Sistemul Solar fără să producă tulburări vizibile cu mult înainte. Ar fi fost afectate orbitele tuturor planetelor; la urma urmei așa fuseseră descoperite Neptun, Pluto și Persefona. Nu, era absolut imposibil ca un obiect de genul unui soare stins să se strecoare pe nesimțite.

Într-un fel, era păcat. O întîlnire cu o gaură neagră n-ar fi fost lipsită de interes. Atît cît ar fi durat...

3. RAMA ȘI SITA

Reuniunea extraordinară a Consiliului Consultativ Spațial fu scurtă și furtunoasă. Nici în secolul douăzeci și doi nu se găsisese modalitatea de a-i împiedica pe savanții bătrîni și conservatori să ocupe poziții administrative importante. Mai mult, nu se știa dacă problema avea să-și găsească vreodată rezolvarea.

Ca să înrăutățească și mai mult lucrurile, funcția actualului președinte al CSS o deținea Profesorul (Emerit) Olaf Davidson, binecunoscutul astrofizician. Pe Davidson nu-l prea interesau obiecte mai mici decît galaxiile și nici nu se obosea să-și ascundă prejudecățile. Deși era nevoit să admită că nouăzeci la sută din știința lui se baza pe observațiile instrumentelor aflate în spațiu, situația nu-l mulțumea cîtuși de puțin. În trei rînduri, în răstimpul distinsei sale cariere, sateliții special lanșați să-i confirme teoriile făcuseră exact pe dos.

Problema prezentată Consiliului suna suficient de limpede. Nu exista nici o îndoială că Rama era un corp neobișnuit, dar era oare important? În câteva luni urma să dispară pentru totdeauna, așa încît nu prea aveau timp să acționeze. Ocaziile irosite acum n-aveau să mai apară altădată.

Cu o cheltuială de-a dreptul înspăimîntătoare, o sondă spațială așteptînd să fie lansată de pe Marte spre Neptun, putea fi reprogramată și trimisă pe o traiectorie de interceptie a lui Rama. Sperația de joncțiune nu exista; avea să fie cea mai rapidă încrucișare cunoscută, cele două obiecte urmînd să treacă unul pe lângă celălalt cu două sute de mii de kilometri pe oră Rama avea să fie observat amănunțit numai câteva minute iar din imediata apropiere mai puțin de o secundă. Suficient totuși să se poată răspunde la multe întrebări, cu instrumente potrivite.

Deși profesorul Davidson avea păreri extrem de preconcepute față de ea, sonda fusese aprobată și el nu vedea rostul de-a irosi alți bani. Vorbi cu elocvență despre nebunia urmării asteroidului, despre necesitatea urgentă a unei rezoluții la nivel înalt pentru un interferometru lunar care să poată demonstra, o dată pentru totdeauna,

renăscuta teorie Big Bang a creației.

Ceea ce constituia o gravă eroare tactică, deoarece principalii trei susținători ai teoriei Stadiului Modificat erau de asemenea membri ai Consiliului. În secret, îl aprobau pe profesorul Davidson, considerînd urmărirea asteroidului o risipă inutilă. Totuși...

Profesorul pierdu la limită cu un singur vot.

După trei luni, sonda spațială, rebotezată Sita, a fost lansată de pe Phobos, satelitul cel mai apropiat de Marte. Durata zborului era de șapte săptămîni, însă instrumentul a fost conectat la puterea maximă cu numai cinci minute înainte de interceptie. Simultan, în spațiu a fost ejectat un grup de camere TV să treacă pe lângă Rama, filmîndu-l din toate părțile.

Primele imagini, de la o depărtare de zece mii de kilometri, au determinat oprirea tuturor activităților. Pe un miliard de ecrane de televiziune a apărut un cilindru mic, lipsit de detalii exterioare, crescînd rapid cu fiecare secundă. Cînd și-a dublat mărimea, nimeni nu a mai putut pretinde că Rama era un corp natural.

Avea formă cilindrică, perfectă geometric, ca ieșită de pe un strung, cu centrele de rotație distanțate la 50 km. Extremitățile erau aproape netede, excepție făcînd o serie de structuri mici, distanțate la circa 20 km în jurul centrului unuia din capete. De la distanță, în lipsa altei comparații mai bune, Rama apărea aproape conic, aidoma unui boiler obișnuit.

Rama crescua pînă ce acoperi ecranele. Suprafața era cenușie, mohorîtă, la fel de puțin spectaculoasă ca și Luna, lipsită de orice semn exterior cu excepția unui punct. La jumătatea cilindrului se găsea o pată de un kilometru, de parcă se izbise acolo ceva, cu mulți ani în urmă și-l pătase.

Nu se zărea nici o dovadă că șocul ar fi cauzat vreo avarie suprafeței exterioare. Pata aceea produsese ușoara variație a strălucirii, determinînd descoperirea lui Stenton.

Imaginile celorlalte camere de luat vederi nu aduseră alte noutăți. Totuși, traiectoriile lor prin cîmpul gravitațional al lui Rama oferiră încă o informație importantă: masa cilindrului.

Era mult prea mică pentru un corp solid. Nimeni nu mai fu surprins, era limpede că Rama trebuia să fie gol.

În sfîrșit, avusese loc întîlnirea așteptată cu atîta speranță și atîta teamă. Omenirea se afla pe punctul să-și întîmpine primul oaspete venit din stele.

4. RENDEZVOUS

Comandantul Norton își reamintea primele transmisii TV, vizionate de atîtea ori în ultimele minute ale întîlnirii. Exista însă un lucru pe care nici un fel de imagine electronică nu-l putea reproduce: mărimea uluitoare a lui Rama.

Coborînd pe un corp natural, precum Luna sau Marte, nu încercase niciodată, o astfel de senzație. Oricine se aștepta ca ele să fie mari. Debarcase totuși și pe Jupiter VIII, cu puțin mai mare decît Rama — și i se păruse destul de neînsemnat.

Paradoxul era ușor de rezolvat. Judecata-i fusese afectată de faptul că acum era vorba de un obiect artificial, de milioane de ori mai greu decît orice reușise Omul să trimită în spațiu. Masa lui Rama era de cel puțin zece milioane de milioane de tone; pentru orice astronaut, cifra trezea nu numai respect, ci și spaimă. Nu-i de mirare că uneori se simțea insignifiant, chiar descurajat, pe măsură ce cilindrul tăiat în metalul fără vîrstă acoperea tot mai mult cerul.

Încerca și o senzație de primejdie, complet inedită pentru el. În toate coborîrile anterioare știuse la ce să se aștepte, exista întotdeauna posibilitatea accidentului, dar niciodată a surprizei. Cu Rama, surpriza era singurul lucru sigur.

În prezent **Endeavour** se afla la mai puțin de o mie de metri deasupra Polului Nord al cilindrului, deasupra chiar a centrului, disculul în rotație înceată. Aleseseră capătul respectiv, deoarece era singurul scăldat de razele soarelui; pe măsură ce Rama se rotea, umbrele structurilor scunde și enigmatice din apropierea axei traversau regulat întinderea metalică. Fața nordică a lui Rama forma un gigantic cadran solar, măsurînd trecerea rapidă a zilei sale de patru minute.

Coborîrea navei de cinci mii de tone în centrul unui disc în mișcare reprezenta cea mai mică dintre grijile Comandantului Norton. Nu se deosebea cu nimic de cuplarea pe axa unei stații spațiale mai mari; jeturile laterale ale lui Endeavour îi imprimaseră deja rotația corespunzătoare și putea fi convins că locotenentul Joe Calvert avea s-o manevreze cu gingășie, ca pe un fulg de zăpadă, cu sau fără ajutorul calculatorului de navigație.

— Peste trei minute vom ști dacă-i făcut din antimaterie, rosti Joe fără să-și desprindă ochii de pe displayuri.

Norton zîmbi, amintindu-și cîteva din înfricoșătoarele ipoteze referitoare la originea lui Rama. Dacă speculația aceea neverosimilă era totuși adevărată, peste cîteva secunde urma să se producă cea mai puternică explozie de la formarea Sistemului Solar. Anihilarea

totală a zece mii de tone avea să ofere planetelor, pentru scurt timp, un al doilea soare.

Programul expediției prevăzuse însă pînă și această posibilitate îndepărtată; de la o distanță sigură de o mie de kilometri, **Endeavour** îl improșcase pe Rama cu unul dintre jeturile sale. Cînd norișorul de vapori ajunsese la țintă nu se întîmplase nimic — iar o reacție materie-antimaterie, implicînd fie și numai cîteva miligrame ar fi produs un foc de artificii impresionant.

Aidoma tuturor comandanților spațiali, Norton era prudent. Privise îndelung și atent fața nordică a lui Rama, alegînd punctul de contact. După un calcul atent, hotărîse să ignore locul cel mai evident — însuși centrul, situat exact pe axă. Pe pol se observa distinct un disc cu diametrul de o sută de metri.

Probabil chepengul exterior al unei ecluze gigantice. Ființele care construiseră acea lume scobită în interior trebuiau să li prevăzut un mod de intrare pentru nave. Locul respectiv era cel mai logic a fi intrarea principală, iar Norton se gîndise că n-ar fi fost înțelept să o blocheze.

Hotărîrea ridica însă alte probleme. Dacă **Endeavour** cobora lingă axă, fie și la numai cîteva metri, rotația rapidă a lui Rama ar fi început s-o îndepărteze de pol. Inițial, forța centrifugă ar fi fost foarte slabă, sporind însă în mod continuu, implacabil. Pe comandant nu-l încînta deloc imaginea vasului său lunecînd peste cîmpia polară tot mai rapid cu fiecare clipă, pînă ce ar fi fost azvîrlit în spațiu cu o mie de kilometri pe oră, odată ajuns la marginea discului.

Era posibil ca forța gravitațională a lui Rama — deși o miime din cea terestră — să prevină acest lucru. Ar fi menținut-o pe **Endeavour** pe suprafața discului cu o forță de cîteva tone și, dacă suprafața respectivă se dovedea îndeajuns de ruгоasă, nava ar fi rămas în apropierea polului. Dar comandantul Norton n-avea intenția să echilibreze o forță de frecare necunoscută cu o forță centrifugă destul de exact determinată.

Din fericire, proiectanții lui Rama găsiseră soluția. Repartizate în mod egal în jurul axei polare se găseau trei structuri joase, trei montanți, cu un diametru de circa zece metri. Dacă **Endeavour** ar fi coborît între două asemenea structuri, forța centrifugă ar fi lipit-o de ele, țînînd-o pe loc, aidoma unei corăbii ancorate între pilonii radei și fixată acolo de valurile venite din larg.

— Contact în 15 secunde, anunță Joe.

Încordîndu-se peste comenzile duble, pe care spera să nu fie nevoit să le atingă, Norton deveni brusc conștient de realitatea din jur. Cu siguranță reprezenta descinderea cea mai importantă după aselenizarea petrecută cu un secol și jumătate înainte.

Dincolo de hubloul de control, montanții cenușii și uriași se ridicară încet în sus. Se auzi ultimul șuierat al unui jet reactor, apoi urmă un șoc abia perceptibil.

În săptămînile din urmă, comandantul se întrebasese adesea ce avea să rostească în acest moment. Acum, în pragul faptului împlinit, Istoria îi alese cuvintele și, dîndu-și prea puțin seama de ecoul trecutului, rosti aproape automat:

— Baza Rama. **Endeavour** a asolizat.

Cu o lună înainte n-ar fi crezut într-o astfel de posibilitate. Cînd sosise ordinul, nava se găsea într-o misiune de rutină, verificînd și instalînd sisteme de avertizare contra asteroizilor. Din întregul Sistem Solar, **Endeavour** era singura navă capabilă să-l intercepteze pe intrus înainte ca acesta să ocolească soarele, plecînd apoi iarăși către stele. Fusese necesară totuși jefuirea altor trei nave ale Controlului Solar, care în prezent pluteau neajutate, pînă în clipa cînd urmau să fie realimentate de vasele-cisterne. Norton se temea că multă vreme avea să treacă pînă ce comandanții de pe **Calypto**, **Beagle** și **Challenger** vor mai vorbi cu el.

Chiar și cu acest supliment de combustibil, urmărirea fusese lungă și dificilă; cînd a fost ajuns de **Endeavour**, Rama se găsea în interiorul orbitei lui Venus. Nici o altă navă n-ar fi reușit performanța aceea; ocazia era unică și în săptămînile următoare nu trebuia irosită nici o clipă. O mie de cercetători de pe Pămînt și-ar fi vîndut și sufletul pentru o asemenea șansă, dar nu le rămînea altceva de făcut decît să privească televizoarele și să-și muște buzele, socotînd că ei s-ar fi descurcat mult mai bine. Probabil că aveau dreptate, însă altă soluție nu se găsise. Legile inexorabile ale mecanicii celeste decretaseră pe **Endeavour** ca prima și ultima dintre navele Omului care să-l contacteze vreodată pe Rama.

Indicațiile recepționate permanent de pe Pămînt nu diminuau cîtuși de puțin responsabilitățile lui Norton. Nimeni nu-l putea ajuta în cazul unor hotărîri fulgerătoare; timpul necesar recepționării Centrului de Control al Misiunii era de zece minute și sporea continuu. Adeseori îi invidia pe navigatorii trecutului, cei de dinaintea comunicațiilor electronice, care puteau interpreta ordinele sigilate fără să fie permanent controlați de centrul de comandă. În schimb nimeni nu știa, niciodată, atunci cînd ei greșeau.

Era totuși mulțumit că unele decizii cădeau în sarcina Pămîntului. Acum, cînd orbita navei se suprapunea cu cea a lui Rama, ambele se îndreptau spre Soare ca un singur corp; după patruzeci de zile aveau să ajungă la periheliu, trecînd la douăzeci de milioane de kilometri de astru. Extrem de aproape ca să se simtă bine; cu mult înainte, **Endeavour** trebuia să-și utilizeze combustibilul rămas și să aleagă o orbită mai sigură. Pînă la despărțirea definitivă de Rama, aveau la dispoziție aproximativ trei săptămîni ele

explorare. Apoi Pământul urma să preia cercetările.

Practic, **Endeavour** urma să fie lipsit de orice ajutor, gonind pe o orbită ce putea face din ea cea dintii navă care să atingă o altă stea — peste aproximativ cincizeci de mii de ani... Nu era cazul să-și facă griji, îi liniștise Controlul Misiunii, într-un fel sau altul, indiferent de cheltuieli, nava avea să fie realimentată — chiar dacă s-ar cere să se trimită după ea nave-cisternă, abandonate după aceea în spațiu, stoarse de ultima picătură de combustibil. Rama reprezenta un obiectiv ce merita orice risc, cu excepția unei misiuni sinucigașe.

Și desigur, s-ar fi luat în considerație și așa ceva. În privința aceasta, comandantul Norton nu-și făcea iluzii. Pentru prima dată într-o sută de ani, în problemele oamenilor intervenise un element complet nou. Nesiguranța nu putea fi acceptată nici de savanți, nici de politicieni. Dacă moartea ar fi fost prețul necesar rezolvării problemei, atunci **Endeavour** și echipajul ei ar fi fost oricând disponibili.

5. PRIMA EVA

Rama rămânea tăcut precum o criptă — ceea ce poate că și era. Nici un semnal radio pe nici o frecvență, nici o vibrație detectabilă de seismografe, cu excepția ușoarelor trepidații cauzate, fără îndoială, de creșterea cantității de căldură primite de la soare, nici un fel de curenți electrici, nici cea mai slabă radioactivitate. Era aproape incredibil, ai fi spus că și un asteroid e mai plin de viață.

De fapt, ce speram? se întrebă Norton. O delegație care să ne întîmpine? Nu știa dacă să fie dezamăgit sau ușurat. Oricum, inițiativa nu-i aparținea.

Ordinele spuneau să se aștepte douăzeci și patru de ore, apoi să se înceapă explorarea. Nimeni nu dormi prea mult în acea primă zi; pînă și membrii echipajului care nu erau de cart își petrecură vremea supraveghind nemișcatele instrumente de măsură, ori pur și simplu privind prin hublourile de observare peisajul de o geometrie monotonă. Oare acest corp este viu? se întrebau mereu în sinea lor. Este mort? Sau numai adormit?

În prima EVA, Norton își luă un singur însoțitor: locotenentul Karl Mercer, ofițerul dur și inteligent răspunzător de sistemele vitale. Nu intenționa să iasă din raza vizuală a navei, iar dacă se iveau surprize neplăcute părea greu de crezut că un grup numeros conferea mai multă siguranță. Totuși, ca măsură de precauție, în ecluza navei postă alți doi membri ai echipajului îmbrăcați în costume spațiale.

Cele cîteva grame de greutate apărute prin interferența cîmpurilor gravitațional și centrifugal ale lui Rama nici nu-i ajutau, dar nici nu-i deranjau; erau nevoiți să se bizuie numai pe jeturile individuale. De îndată ce avea să fie posibil, gîndi Norton, trebuiau să întindă un păiejeniș de corzi între navă și cei trei montanți, să se deplaseze fără consum de combustibil.

Montantul cel mai apropiat se găsea la numai zece metri de ecluză și cea dintii grijă a lui Norton fu să verifice dacă nava nu suferise vreo avarie în timpul coborîrii. **Endeavour** apăsa peretele curb cu o forță de cîteva tone, dar presiunea era uniform distribuită. Liniștindu-se, începu să dea ocol structurii circulare, străduindu-se să-i ghicească rostul.

Parcursese numai cîteva metri cînd nimeri peste o tăietură în netezimea peretelui aparent metalic. La început, bănuî că era un ornament, deoarece nu părea să îndeplinească un rol anume. În metal erau săpate șase șanțulețe sau caneluri adînci, în care se aflau șase tije intersectate, precum spițele unei roți fără obadă, avînd în centru un butuc mic. Dar așa cum era introdusă în perete, nu se putea roti nici într-o direcție și nici în cealaltă.

Apoi, extrem de surescitat, observă că la capetele spițelor existau o serie de adîncituri unde puteau intra perfect niște degete (gheare? tentacule?). Dacă ședeai astfel, lipit de perete, și trăgeai de spiță uite așa...

Ușor, parcă unsă, roata alunecă din perete. Spre completa sa uluială (se așteptase ca orice element mobil să fi fost de multă vreme sudat prin acțiunea vidului), Norton se pomeni ținînd în mîini o roată. Precum căpitanul unui străvechi velier, stînd la cîrma corăbiei sale.

Era mulțumit că Mercer nu-i putea zări expresia chipului prin casca polarizată.

Fu surprins, dar în același timp furios pe sine însuși; poate că deja făcuse o greșală. Oare înăuntrul lui Rama nu începuseră să zbirniie alarmele, oare acțiunea lui necugetată nu declanșase un mecanism implacabil ?

Endeavour nu raportă nici o schimbare; senzorii ei continuau să nu detecteze nimic, exceptînd slabele trepidații termice și propriile sale mișcări.

— Ce faci, căpitane... o-nvîrți, ori ba?

Norton își reaminti instrucțiunile primite. „Acționează după cum crezi de cuviință, dar fii prudent". Dacă și-ar fi verificat fiecă mișcare cu Controlul Misiunii, n-ar mai fi ajuns niciodată nicăieri.

— Tu ce crezi, Karl? îl întrebă pe Mercer.

— Pare evident acționarea manuală a unei ecluze — probabil un sistem de siguranță în cazul unei defecțiuni a sistemului automat. Nu-mi pot imagina tehnologie, oricît de

avansată, care să nu ia asemenea măsuri de securitate.

„Și-ar fi absolut sigură”, își spuse Norton. „N-ar putea fi acționată decât dacă sistemul nu s-ar pune astfel în primejdie...”.

Apucă două spițe opuse ale roții, se sprijini bine pe picioare și încercă s-o rotească. Fără rezultat.

— Dă-mi o mână de ajutor, îl solicită pe Mercer.

Fiecare apucă câte una din spițe, dar și opintindu-se din răsputeri nu reușiră să le miște. Bineînțeles, ce motiv aveau să considere că pe Rama ceasurile și șuruburile se învîrteau la fel ca pe Pământ?...

— Să încercăm invers, sugeră Mercer.

Da această dată nu întâmpinară rezistență. Aproape fără efort, roata descrie un cerc întreg. Apoi, foarte încet, începu să se rotească mai greu.

La o jumătate de metru mai departe, peretele curb al montantului se deschise ca un clește. Cîteva particule de praf, suflate de presiunea dinăuntru, zburară afară, sclipind ca niște diamante în lumina strălucitoare a soarelui.

Drumul spre interiorul lui Rama era deschis.

6. COMITET

Adesea, Dr. Bose se gîdea că stabilirea pe Lună a Sediului Uniunii Planetare reprezentase o eroare importantă. Inevitabil, Pământul avea tendința să domine întrunirile, așa cum domina și peisajul din afara cupolei. Dacă trebuia într-adevăr să fie construit pe Lună, atunci ar fi putut-o face pe fața nevăzută, unde discul acela hipnotic nu-și arunca niciodată razele...

Dar în prezent era prea tîrziu să se mai schimbe ceva; oricum nu exista o alternativă reală. Indiferent de opinia coloniilor, Pământul avea să rămînă multe secole stăpînul economic și cultural al Sistemului Solar.

Dr. Bose se născuse pe Pământ și emigrase pe Marte după împlinirea a treizeci de ani, astfel că se simțea capabil să privească situația politică cu un ochi detașat. Știa că nu va mai reveni niciodată pe planeta natală, deși se afla la o distanță de ea de numai cinci ore cu naveta spațială. La 115 ani se bucura de o sănătate perfectă, însă nu mai suporta ideea antrenamentului de reacomodare la o gravitație de trei ori mai mare decât cea în care trăise cea mai lungă perioadă a vieții. Era exilat pentru totdeauna de pe planeta sa de baștină. Neîfiind o fire sentimentală, lucrul nu-l deprimase niciodată din cale-afară.

Ceea ce-l deranja uneori era necesitatea contactului, an de an, cu aceleași chipuri familiare. Minunile medicinei erau într-adevăr extraordinare și nu dorea să dea ceasul înapoi, dar în jurul mesei de conferințe se aflau oameni cu care lucra de peste o jumătate de veac. Știa absolut precis ce vor spune, cum vor vota, indiferent de subiect. Dorea ca într-o bună zi, unul dintre ei să întreprindă ceva total neașteptat.. nebunesc chiar!

Probabil că și ei gîdeau la fel despre persoana lui... Comitetul Rama era destul de restrîns, deși neîndoielnic, situația avea să fie în curînd modificată. Cei șase colegi ai săi — reprezentanții U. P. pentru Mercur, Pământ, Lună, Ganimede, Titan și Triton se aflau prezenți cu toții în persoană. Altminteri nu se putea; distanțele din Sistemul Solar făceau imposibilă diplomația electronică. Unii politicieni mai bătrîni, obișnuiți cu mijloacele de comunicare instantanee pe care Pământul le considerase indispensabile, nu se putuseră acomoda nicicînd cu ideea că undele radio aveau nevoie de minute sau chiar de ore pentru a traversa distanțele dintre planete. „Voi, savanții, nu faceți nimic?” se plîngeau cu amărăciune, atunci cînd li se explica imposibilitatea tratativelor prin unde între Pământ și oricare din copiii lui îndepărtați. Doar Luna prezenta o întîrziere acceptabilă, de o secundă și jumătate, cu toate consecințele politice și psihologice pe care le implica aceasta. Datorită acestei particularități astronomice, Luna — și numai ea — avea să fie, pe veci, o suburbie a Pământului.

În persoană se aflau prezenți și trei dintre specialiștii recent cooptați în Comitet. Profesorul Davidson, astronomul, era o cunoștință mai veche; astăzi nu părea la fel de irascibil ca de obicei. Dr. Bose nu știa nimic despre discuțiile furtunoase ce precedaseră lansarea primei sonde către Rama, dar colegii nu-l lăsau pe profesor s-o uite.

Dr. Thelma Price era cunoscută prin numeroasele apariții la televiziune, deși reputația și-o crease cu cincizeci de ani în urmă, în vremea uriașului avînt luat de arheologie, elan determinat de secarea imensului muzeu maritim constituit de Marea Mediterană.

Bose nu uitase agitația stîrnită atunci cînd comorile pierdute ale grecilor, romanilor și altor șase civilizații fuseseră readuse la lumina zilei. Fusese una dintre puținele ocazii în care regretase că trăia pe Marte.

Exobiologul, Carlisle Perera, reprezenta o altă alegere evidentă, la fel ca Dennis Solomons, istoricul de științe. Mai puțin încîntat era dr. Bose de prezența lui Conrad Taylor, celebrul antropolog combinînd în mod unic erudiția și erotismul în studiile sale legate de obiceiurile pubertale din Beverly Hills la sfîrșitul secolului douăzeci.

Nimeni însă nu putea contesta prezența în Comitet a lui Sir Lewis Sands, un bărbat

ale cărui cunoștințe erau egalate numai de mondenitatea sa. Despre Sir Lewis se spunea că-și pierdea calmul doar când se auzea poreclit Arnold Toybee al epocii sale.

Marele istoric nu se găsea de față; refuzase cu încăpăținare să părăsească Pământul fie și pentru o ședință atât de scurtă ca aceea. Imaginea lui stereo, identică celei reale, părea să ocupe scaunul din dreapta lui Bose. Parcă pentru a întregi iluzia, cineva așezase un pahar de apă în fața imaginii. Dr. Bose considera acest **tour de force** tehnologic un teribilism inutil. Era totuși surprinzător cât de mulți oameni, a căror celebritate nu se punea la îndoială, se bucurau ca niște copii când se aflau simultan în două locuri. Uneori, miracolul electronic producea dezastre comice. Bose participase la o recepție diplomatică, unde cineva încercase să treacă printr-o stereogramă și descoperise, prea târziu, că avea de-a face cu o persoană în carne și oase. Și mai amuzant era spectacolul proiecțiilor străduindu-se să-și strângă miinile...

Excelența Sa, ambasadorul marțian la Uniunea Planetară, își adună gândurile împrăștiate, își dresese glasul și rosti:

– Domnilor, Comitetul își începe lucrările. Consider că nu greșesc afirmând că s-au reunit aici o serie de personalități marcante, convocate în scopul rezolvării unei probleme deosebite. Directiva primită din partea Secretarului General este de a evalua situația și de a oferi recomandări comandorului Norton la nevoie.

Cu toții înțeleseseră că se produsese un miracol de simplificare. Comitetul putea lua legătura directă cu comandantul – doar în cazul unei reale stări de urgență! Fusese înființat temporar de către Organizația Științifică a Uniunii Planetare, al cărei Director se subordona Secretarului General. Era adevărat că din U. P. făcea parte și Controlul Spațial, însă numai partea operațională, nu și cea științifică. Teoretic, faptul nu avea cine știe ce însemnătate; nimeni nu împiedica Comitetul Rama – sau pe oricine altcineva – să-l cheme pe comandantul Norton spre a-i oferi un sfat folositor.

Însă Comunicațiile Spațiale sînt costisitoare. **Endeavour** putea fi contactată numai prin intermediul lui PLANETCOM, o corporație autonomă renumită pentru exactitatea și promptitudinea serviciilor. Aprobarea unui credit către PLANETCOM dura; undeva, cineva se străduia din greu pentru aceasta. Pînă atunci însă, calculatoarele incoruptibile ale PLANETCOM-ului nu recunoșteau existența Comitetului Rama.

– În legătură cu acest Norton..., încep Sir Robert MacKay, ambasadorul Pământului. Deține o responsabilitate unică. Ce fel de om e?

– La această întrebare pot răspunde eu, făcu profesorul Davidson, mișcîndu-și degetele cu repeziciune pe tastele memoratorului.

Se încruntă înaintea mulțimii de date afișate și încercă să le rezume:

– William Tsien Norton, născut în 2077 la Brisbane, Oceania, cu studiile efectuate în Sydney, Bombay și Houston. Cinci ani la Astrograd, în probleme de propulsie. Și-a încheiat studiile în 2102. A urcat treptele obișnuite ale ierarhiei: locotenent în a treia expediție pe Persefona, s-a distins în decursul celei de-a cincisprezecea tentative de stabilire a unei baze pe Venus... mm... mm... carieră exemplară... cetățenie dublă: Pământ și Marte... nevastă și un copil în Brisbane, nevastă și doi copii în Port Lowell, cu opțiune pentru încă –

– O nevastă? întrebă Taylor inocent.

– Bineînțeles că nu. Al treilea copil, se răsti profesorul înainte de-a zări rînjetele celorlalți.

Cîteva chicote făcură ocolul mesei, deși Pămîntenii supraaglomerați păreau mai mult invidioși decît amuzați. După un secol de eforturi susținute, Pământul nu reușise încă să-și coboare populația sub un miliard, cifră îndelung visată.

– ... numit comandant al Navei de Control și Cercetare Solară **Endeavour**. Prima călătorie efectuată pe sateliții retrograzi ai lui Jupiter... hm, o misiune destul de păcătoasă... cînd a primit ordinul, pentru că se găsea în centura de asteroizi... a reușit să ajungă la timp...

Profesorul stinse afișajul și-și privi colegii.

– Cred că sîntem extrem de norocoși că Norton a fost singurul disponibil într-un interval atât de scurt. Am fi putut nimeri peste clasicul căpitan de duzină.

Vorbea scîrbit de parcă s-ar fi referit la clasicul ticălos spațial, cu un picior de lemn, ținînd într-o mînă un pistol iar în cealaltă o spadă.

– Datele confirmă doar că-i competent, obiectă ambasadorul lui Mercur (populație: 112 500, însă în creștere). Cum va reacționa în fața unei situații complet noi, cum e cea de față?

Pe Pământ, Sir Lewis Sands își dresese glasul. După o secundă și jumătate, repetă același lucru pe Lună.

– Nu tocmai „complet nouă”, chiar dacă de atunci s-au scurs trei secole, reaminti el mercurianului... Dacă Rama este mort, sau pustiu – și pînă acum toate dovezile sugerează aceasta – Norton se găsește în postura unui arheolog descoperind ruinele unei culturi dispărute. Se înclină politicos spre Dr. Price, care încuviință. Exemplele imediate sînt Schliemann cu Troia, sau Mouhot la Angkar Vat. Pericolul e minim deși, firește, posibilitatea unui accident nu trebuie complet exclusă.

– Dar ce e cu capcanele și mecanismele minate despre care vorbesc indivizii din

Pandora? întrebă dr. Price.

– Pandora? repetă ambasadorul mercurian.

– Un grup de dezaxați, explică Sir Robert cu maximul de stînjeneală manifestat de un diplomat, convinși că Rama constituie un grav pericol. O cutie ce nu trebuie deschisă, știți...

Se îndoia că mercurianul știa despre ce e vorba; studiul clasicilor nu era încurajat pe Mercur.

– Pandora, paranoia, pufni Conrad Taylor. Ah, asemenea lucruri pot exista, însă de ce s-ar folosi o specie inteligentă: de capcane copilărești?

– Bun, chiar ignorînd astfel de neplăceri, reluă Sir Robert, rămîne totuși ipoteza mult mai plauzibilă a unui Rama activ, deși nelocuit. Ceea ce echivalează cu întîlnirea dintre două culturi de niveluri tehnologice extrem de diferite. Pizzaro și incașii, Peary și japonezii, Europa și Africa... Aproape invariabil consecințele au fost dezastruoase – pentru una sau ambele părți. Eu nu fac nici un fel de recomandări. Pur și simplu, arăt care sînt precedentele.

– Vă mulțumim, Sir Robert, spuse Dr. Bose. Gîndi că prezența a doi „Sir” într-un comitet atît de mic putea fi nițel cam neplăcută; în ultima vreme, titlul de cavaler constituia o onoare de care puțini englezi scăpau. Sînt convins că ne-am gîndit cu toții la aceste posibilități alarmante. Dacă ființele din interiorul lui Rama sînt... ăă... răuvoitoare, lucrurile nu vor sta oare la fel orice-am face noi?

– Ne-ar putea ignora dacă-i lăsăm în pace.

– Cum... după ce au străbătut miliarde de kilometri, vreme de mii de ani?

Argumentul reprezentă punctul de plecare al discuției și se auto-susținea. Dr. Bose se lasă pe spate în fotoliu, vorbe foarte puțin și așteaptă să se ajungă la un acord.

Se întîmplă după cum era de prevăzut. Cu toții acceptară ideea că nu se concepea ca, odată deschisă prima ușă, comandantul Norton să nu o deschidă și pe următoarea.

7. DOUĂ SOȚII

Dacă soțiile sale aveau să-și arate vreodată una alteia videogramele primite de la el, gîndea comandantul Norton mai degrabă amuzat decît îngrijorat, atunci ar fi avut multe de explicat. În prezent compunea cîte una singură și lungă, o dubla, adăugînd numai cîteva mesaje personale și săruturile de rigoare, înainte de-a expedia copiile aproape identice spre Pămînt și Marte.

Desigur, posibilitatea ca nevestele sale să facă așa ceva era extrem de mică; ar fi fost prea costisitor, chiar cu înlesnirile de care beneficiau familiile astronauților. Iar rost n-ar fi avut, familiile i se înțelegeau excelent, schimbînd între ele obișnuitele felicitări de sărbători și aniversări. Privind în mare, poate că totuși era mai bine că fetele nu se întîlniseră niciodată. Myrna se născuse pe Marte și nu suporta forța gravitațională terestră. Cît despre Caroline, ea detesta pînă și cele douăzeci și cinci de minute ale celei mai lungi călătorii posibile pe Pămînt.

„Iartă-mă că am întîrziat o zi”, începu după obișnuitele formule preliminare, „dar, crede-mă, în ultimele treizeci de ore n-am pus piciorul în navă...”

Nu te alarma, totul se găsește sub control și se desfășoară perfect. Am pierdut vreo două zile, în schimb am parcurs aproape întregul sistem de ecluze. Am fi rezolvat totul în două ceasuri dacă am fi știut ceea ce știm acum. N-am riscat însă. Am trimis înainte camere de luat vederi telecomandate, am verificat toate ușile de zece ori să nu se închidă înapoia noastră, imediat ce am fi trecut prin ele...

Fiecare ecluză este un simplu cilindru rotitor, prevăzut într-o parte cu o ușă. Pe aici intri în cilindru, îl rotești cu o sută optzeci de grade, și ușa se potrivește cu o alta, prin care poți să pășești mai departe. Sau să plutești, în cazul de față.

Ramanii și-au luat absolut toate precauțiile. Există trei asemenea cilindri-ecluză, unul după altul, chiar sub blindajul exterior, sub montantul în care se află intrarea. Nu-mi imaginez cum s-ar putea defecta măcar unul, iar dacă totuși primul ar exploda, ar urma dublura, apoi al treilea...

Iar asta-i numai începutul. Ultima ecluză se deschide într-un coridor drept, lung de aproape jumătate de kilometru. Arată curat și îngrijit, ca dealtfel tot ce am văzut pe aici; la fiecare cîteva metri există un fel de nișe, ce pesemne au adăpostit cîndva dispozitive de iluminat. Acum totul este în întuneric și, nu-mi este rușine să ți-o spun, înfricoșător. Mai există, de asemenea, două canale paralele, late cam de un centimetru, săpate în pereți pe întreaga lungime a tunelului. Bănuim că înăuntrul lor glisa un soi de cărucior transportînd echipament – sau ființe – înainte și înapoi. Am rezolva multe necazuri dacă am reuși să-l repunem în funcțiune...

Spuneam că tunelul are o lungime de o jumătate de kilometru. Ei bine, din testele seismice am aflat că grosimea blindajului exterior al lui Rama are aceeași valoare. Deci era clar că îl străbătusem. N-am fost astfel deloc surprinși cînd la capătul tunelului am dat peste o altă ecluză cilindrică.

Da, și încă una. Apoi încă una. Se pare că ființele astea au făcut totul în trei

exemplare. Acum ne găsim în ultima ecluză, așteptând aprobarea Pămîntului ca s-o străbatem. Interiorul lui Rama e la numai cîțiva metri. Voi fi mult mai fericit cînd așteptarea se va termina.

Îl știi pe Jerry Kirchoff, secundul meu executiv, cel cu o asemenea bibliotecă de cărți adevărate încît nu-și permite să emigreze de pe Pămînt? Ei bine, Jerry mi-a povestit despre o situație asemănătoare petrecută demult, la începutul secolului douăzeci și unu... ba nu, douăzeci. Un arheolog a descoperit mormîntul unui rege egiptean, primul care nu fusese jefuit de hoți. Muncitorii lui au săpat luni întregi cameră după cameră, pînă ce au ajuns la ultimul zid. L-au străpuns și pe acesta, iar arheologul a luat un felinar, strecurîndu-și capul înăuntru. S-a pomenit privind o încăpere ticsită de comori: lucruri incredibile, aur, nestemate...

Poate că și locul acesta e un mormînt; îmi pare tot mai piuit așa ceva. Nici acum din el nu răzbate cel mai mic zgomot, cel mai mic semn al vreunei activități. Ei bine, mîine vom afla".

Comandantul Norton apăsă pe STOP. Ce altceva să mai spună despre munca lui, înainte de a trece la mesajele personale? De obicei nu intra în astfel de amănunte, dar împrejurările de față ieșeau din normal. Putea fi cea din urmă videogramă expedită celor iubiți. Le datora o explicație pentru ceea ce făcea.

Cînd ei aveau să-i vadă imaginea și să-i audă cuvintele, el avea să fie în interiorul lui Rama, la bine sau la rău.

8. PRIN BUTUC

Niciodată Norton nu se simțise mai apropiat de egiptologul acela, mort de atîta vreme. De cînd Howard Carter privise cripta lui Tutankhamon, nici un alt om nu mai cunoscuse o asemenea clipă — și totuși comparația era amuzant de deplasată.

Tutankhamon fusese îngropat abia „ieri", cu nici patru mii de ani în urmă. Rama putea fi mai bătrîn decît specia umană. Micul mormînt din Valea Regilor s-ar fi pierdut în coridoarele pe care le străbătuseră deja, iar ceea ce se întindea dincolo de ultima ecluză era de cel puțin un milion de ori mai mare. În privința comorilor adăpostite — ele depășeau orice închipuire.

Vreme de cel puțin cinci minute nimeni nu comunică prin radio; echipa, bine instruită, nici măcar nu raportase verbal încheierea verificărilor. Mercer făcuse semn că totul era în regulă, apoi arătase tunelul deschis. Parcă cu toții își dădeau seama că momentul istoric nu trebuia banalizat prin pâlăvrăgeli inutile. Pentru comandant era perfect, căci nu avea nimic de spus. Își stinse proiectorul, porni jeturile și pluti încet în josul coridorului, trăgînd după el cordonul de siguranță. În cîteva secunde se găsea înăuntru.

În interiorul cui? Înaintea sa bezna era absolută; raza proiectorului nu dezvăluia nimic. Se așteptase la așa ceva, fără să fie însă convins. Toate calculele indicaseră că peretele opus se afla la zeci de kilometri depărtare. Acum, ochii săi îi confirmau că acesta era purul adevăr. Plutind încetișor prin întuneric, încercă acut nevoia de-a pipăi cordonul de siguranță, o nevoie mai puternică decît orice simțise pînă atunci, chiar și cu ocazia primei sale EVA. Era ridicol, privise fără pic de amețeală peste ani-lumină, peste megaparseci, de ce trebuia să se sperie de cîteva kilometri cubi de gol?

Se gîndea încă la aceste lucruri cînd momentul de amortizare de la capătul cordonului îl opri ușor, cu un recul imperceptibil. Coborî raza proiectorului care cerceta zadarnic înainte și examină suprafața de unde ieșise.

Se afla deasupra centrului unui crater mic, el însuși o gropiță în baza altuia mult mai mare. De fiecare parte se înălța un complex de terase și rampe — perfecte din punct de vedere geometric și în mod evident artificiale — ce se întindeau dincolo de lumina proiectorului. Cam la o sută de metri depărtare zărea ieșirile altor două sisteme tip ecluză, identice cu primul.

Asta era tot. Scena nu prezenta nimic aparte, nimic ieșit din comun. Semăna considerabil cu o mină abandonată. Norton se simți ușor dezamăgit; după atîtea eforturi, ar fi trebuit să aibă loc o revelație dramatică, chiar transcendentală. Își reaminti însă că nu răzbătea cu ochii decît pînă la cîteva sute de metri. Bezna de dincolo putea să ascundă totuși mai multe minuni decît ar fi fost el în stare să accepte.

Le raportă scurt însoțitorilor nerăbdători, apoi adăugă: — Lansez trasorul — timp de declanșare: două minute. Acum!

Azvîrlî cilindrul micuț cu toată puterea în sus — sau în afară — și începu să numere secunde, pe măsură ce obiectul se deplasa de-a lungul fascicolului luminos. Dispăru din raza vizuală înainte de scurgerea unui sfert de minut. Cînd ajunse cu numărul la o sută, își feri ochii și pregăti aparatul de filmat. Se pricepuse întotdeauna să aprecieze corect duratele. Greși cu numai două secunde. Lumea explodă de lumină, iar de această dată nu mai avu motiv de dezamăgire.

Nici chiar puterea de milioane de candeli a trasorului nu izbutise să lumineze pe de-a-ntregul enorma cavitate, dar acum vedea îndeajuns ca să-i înțeleagă alcătuirea și

mărimea. Se găsea la unul din capetele unui cilindru gol, lat de cel puțin zece kilometri și cu o lungime greu de estimat. Din locul său de pe axa centrală, zărea un număr atât de mare de detalii pe pereții curbi ce-l înconjurau, încît creierul nu putea cuprinde mai mult de o fracțiune neînsemnată din ele. Privea peisajul unei lumi întregi, luminate de fulgerul trasorului, și se strădui printr-un efort de voință să-și fixeze imaginea în minte.

De jur împrejur, pantele terasate ale „craterului” se înălțau pînă la contopirea cu peretele solid înconjurător. Nu... impresia era falsă, trebuia să renunțe la instinctele pămîntene și spațiale, reorientîndu-se după un nou sistem de coordonate.

Nu se afla în extremitatea inferioară a acelei ciudate lumi interioare, ci în cea superioară. De aici toate direcțiile duceau în jos și nu în sus. Dacă pornea din axa centrală spre peretele curb, pe care nu mai trebuia să-l considere perete, forța gravitațională creștea treptat. Ajuns pe suprafața interioară a cilindrului, avea să stea în oricare punct al ei cu picioarele către stele și capul spre axa de rotație. Conceptul era destul de familiar, forța centrifugă fusese de altfel utilizată în scopul simulării gravitației încă de la începuturile zborurilor spațiale. Copleșitoare, șocantă chiar, era scara la care se aplica ideea: cea mai mare stație spațială, Syncsat Cinci, avea un diametru mai mic de două sute de metri. Îți trebuia ceva timp să te acomodezi cu un corp de o sută de ori mai mare.

Peisajul tubular ce-l înconjura era presărat cu zone luminoase și umbrite, poate păduri, cîmpii, lacuri înghețate sau orașe. Distanța și lumina tot mai palidă a trasorului făceau imposibilă orice identificare. O serie de linii înguste, șosele, canale, rîuri, alcătuiau o rețea geometrică abia vizibilă. Mai departe, chiar la limita cîmpului vizual, se zărea o bandă de un negru ceva mai profund. Forma un cerc complet, înconjurînd interiorul lumii și Norton își aminti brusc de mitul lui Oceanos, întinderea de apă despre care anticii credeau că încingea Pămîntul.

Aici poate că oceanul era și mai ciudat, nu circular, însă **cilindric**. Înainte să fie înghițit în noaptea interstelară, avusese oare valuri și marea, curenți... și pești?

Trasorul pîlpîi și se stinse; clipa revelației luase sfîrșit. Norton știa însă că acele imagini aveau să-i fie întipărite în minte pentru tot restul vieții. Indiferent care urmau să fie descoperirile viitorului, ele nu puteau șterge niciodată cea dintîi impresie. Iar Istoria nu-i va răpi nicicînd privilegiul de a fi fost primul om care privise opera unei civilizații extraterestre.

9. RECUNOAȘTERE

„Am lansat cinci trasoare cu declanșare întîrziată în josul axei cilindrului, reușind astfel să-l fotografiem în mod corespunzător pe întreaga lui lungime. Au fost cartografiate detaliile principale și, deși putem identifica foarte puține, provizoriu le-am botezat pe toate.

Cavitatea principală are cincizeci de kilometri lungime și șaisprezece lărgime. Cele două capete sînt rotunjite concav, avînd o geometrie destul de complicată. Cel unde ne aflăm noi l-am denumit Emisfera Nordică, stabilindu-ne baza aici, pe axa centrală.

Pornind ca niște raze din butucul central, din 120 în 120 de grade se întind trei punți lungi de aproape un kilometru. Ele se termină pe un soi de terasă, un platou circular, care ocolește concavitatea. Iar de acolo, în continuarea punților, pornesc trei scări enorme ce coboară pe cîmpie. Veți obține o imagine destul de exactă a acestui capăt al lui Rama, imaginîndu-vă o umbrelă cu numai trei spițe egal depărtate.

Fiecare spiță e o scară foarte abruptă în vîrf, micșorîndu-și apoi panta pe măsură ce se apropie de cîmpia de mai jos.. Scările — le-am denumit Alfa, Beta și Gama — nu sînt continue, ci se întrerup pe alte cinci terase circulare. Am estimat că sînt în jur de douăzeci-treizeci de mii de trepte... probabil folosite numai în cazuri excepționale. E greu de presupus că Ramanii, ori ce alt nume le vom da, nu aveau altă modalitate de-a ajunge la axa centrală a lumii lor.

Emisfera Sudică e mult diferită. În primul rînd nu se observă nici scări și nici butucul central bont. Acolo există un fel de tijă ascuțită, întinsă pe cîțiva kilometri în direcția axei, și înconjurată de alte șase tije mai mici. Întregul ansamblu este foarte ciudat și nu-i bănuim rostul.

Secțiunea cilindrică lungă de cincizeci de kilometri dintre cele două concavități am denumit-o Cîmpia Centrală. Pare deplasat să folosim cuvîntul „cîmpie” pentru a descrie ceva curb, dar noi am considerat termenul justificat. Cînd vom coborî acolo, ne va apărea plată — așa cum și interiorul unei sticle apare plat unei furnici ce se deplasează în interior.

Trăsătura cea mai interesantă a Cîmpiei Centrale este banda cea neagră, lată de zece kilometri, care o înconjură la jumătatea lungimii. Seamănă cu gheața și am botezat-o Oceanul Cilindric. Exact în mijloc se află o insulă mare, ovală, lungă de alți zece kilometri și lată de trei, acoperită de structuri înalte. Deoarece ne-a amintit de Vechiul Manhattan, am numit-o New York. Nu cred totuși că este un oraș; seamănă mai mult cu o fabrică imensă, cu o uzină chimică.

Există însă și metropole — oricum, orașe. Sint cel puțin șase. Dacă ar fi fost construite pentru oameni, ar fi cuprins fiecare cam cincizeci de mii de locuitori. Le-am denumit Roma, Pekin, Paris, Moscova, Londra și Tokio... Sint legate între ele prin autostrăzi și încă prin ceva, asemănător cu un sistem de căi ferate.

În această lume înghețată trebuie să existe suficient material de studiu pentru secole întregi. Avem de explorat patru mii de kilometri pătrați, dar la dispoziție nu avem decât câteva săptămîni. Mă întreb dacă vom afla vreodată răspunsul la cele două întrebări care mă obsedează de cînd am intrat aici: cine au fost ei... și ce s-a întîmplat?"

Înregistrarea se sfîrși. Pe Pămînt și pe Lună, membrii Comitetului Rama se relaxară, apoi începură să examineze hărțile și fotografiile împrăștiate înaintea lor. Deși le analizaseră vreme de mai multe ore, glasul comandantului Norton adăuga o dimensiune nesurprinsă de nici una din fotografii. El fusese acolo, privise cu ochii lui uluitoarea lume interioară, în scurtele clipe cînd trasoarele iluminaseră noaptea nesfîrșită. Și el avea să conducă expediția de explorare.

— Dr. Perera, aveți ceva de spus?

O clipă, Bose se întrebă dacă n-ar fi trebuit să-i acorde profesorului Davidson cuvîntul primului vorbitor, fiind mai vîrstnic și singurul astronom prezent. Bătrînul cosmolog părea însă ușor șocat și, în mod vădit, era puternic tulburat. De-a lungul carierei sale profesionale, privise Universul ca pe o arenă unde se înfruntau forțele titanice ale gravitației, magnetismului și radiației. Nu crezuse niciodată că viața va juca un rol important în configurațiile corpurilor celeste și privea apariția ei pe Pămînt, Marte și Jupiter ca pe un accident.

În față-le exista dovada că viața apăruse nu numai în afara Sistemului Solar, ci la depărtări cu mult dincolo de ceea ce atinsese omul, sau spera să atingă peste sute de ani. Mai mult încă, descoperirea lui Rama spulbera o altă dogmă predicată ore întregi de profesorul Olaf. Încolțit, admitea fără tragere de inimă că probabil viața exista și în alte sisteme — dar sublinia întotdeauna că era absurd să crezi că hăurile interstelare aveau să fie traversate vreodată...

Poate că Ramanii dăduseră într-adevăr greș, poate Norton avea dreptate considerînd lumea lor o criptă. Încercaseră însă, la o scară ce dovedea încredere în reușită. Dacă așa ceva se petrecuse o dată, atunci cu siguranță mai avusese loc de multe ori în această galaxie de o sută de mii de milioane de sori... Cineva, undeva, trebuia să fi reușit în cele din urmă.

Era teza pe care, lipsit de dovezi, dar agitîndu-și considerabil brațele, o susținuse ani de zile Dr. Carlisle Perera. Acum se arăta extrem de fericit, deși se simțea tot atît de frustrat. Rama îi confirmase în mod strălucit ipoteza... dar el nu avea să intre niciodată înăutru și nici să-l vadă cu proprii săi ochi. Dacă diavolul ar fi apărut din senin, oferindu-i posibilitatea teleportării instantanee, ar fi semnat contractul fără să clipească.

— Da, domnule ambasador, cred că sint în stare să precizez o serie de lucruri. Ceea ce avem aici este, fără îndoială, o „Arcă Spațială”. Reprezintă o idee veche în literatura astronomică. Am reușit s-o urmăresc în timp pînă la fizicianul britanic J. D. Bernal, care a propus această metodă de colonizare interstelară într-o carte publicată în 1929 — exact acum două sute de ani. Marele înaintaș rus Țiolkovski a avansat propuneri oarecum similare cu mult înaintea englezului.

Dacă doriți să mergeți de la un sistem stelar la altul, aveți un număr de posibilități. Presupunînd că viteza luminii reprezintă o limită absolută — faptul nu e definitiv stabilit, în ciuda părerilor contrarii pe care poate le aveți... (Aici se auzi un pufnet plin de indignare, însă profesorul Davidson nu protestă în mod oficial)... veți face o călătorie rapidă într-o navă mică, ori un drum mai lung într-o navă gigant.

Din punct de vedere tehnic, nu există nici un motiv ca o navă spațială să nu atingă nouăzeci la sută sau mai mult din viteza luminii, ceea ce ar însemna o călătorie de cinci pînă la zece ani între aștri vecini — mult poate, dar realizabil, în special pentru ființele ale căror vieți se măsoară în veacuri. Ne putem imagina călătorii de o asemenea durată în nave nu cu mult mai mari decât ale noastre.

Adevărat, asemenea viteze sint poate imposibile din anumite cauze. Să nu uităm, trebuie transportat combustibil pentru frînare la finalul călătoriei, chiar dacă drumul este numai dus. De aceea pare mai normal să mergi mai încet — zece mii, o sută de mii de ani...

Bernal și alții considerau că aceasta se poate face cu nave mari, cu dimensiuni de ordinul kilometrilor, transportînd mii de pasageri în călătorii de generații. Evident, sistemul trebuie să fie complet închis, reciclînd complet hrana, aerul și celelalte. Este exact modul fenomenologic al Pămîntului, la o scară puțin mai mare.

Unii scriitori au sugerat că aceste Arci Spațiale să fie construite sub forma unor sfere concentrice, alții propuneau cilindri rotitori, goi pe dinăuntru, a căror forță centrifugă să asigure o gravitație artificială — exact ce am găsit noi în Rama...

Profesorul Davidson nu mai reuși să se stăpînească.

— Nu există forță centrifugă. O fantomă inginerească! E vorba doar de inerție.

– Aveți desigur dreptate, încuviință Perera, deși probabil l-am convinge mai greu pe un om zvîrlit dintr-un carusel. Însă rigoarea matematică nu-și are locul acum...

– Vă rog, vă rog, interveni Dr. Bose exasperat. Știm cu toții ce vreți să spuneți, sau cel puțin așa credem. Vă rog, nu ne spulberați iluziile.

– Fie, demonstrem doar că din punct de vedere conceptual, Rama nu prezintă nimic nou, deși dimensiunile sînt uluitoare. Oamenii și-au imaginat astfel de vehicule de două sute de ani.

Acum, aș dori să pun o întrebare. De cît timp călătorește Rama în spațiu?

În momentul de față i-am determinat cu precizie orbita și viteza. Presupunînd că n-au intervenit modificări majore ale traiectoriei, îi putem trasa drumul parcurs vreme de milioane de ani. Bănuiam că vine din direcția unei stele apropiate, dar lucrurile nu stau așa.

Au trecut peste două sute de mii de ani de cînd Rama a trecut prin apropierea unei stele, iar ea s-a dovedit a fi o variabilă neregulată — cel mai nepotrivit soare pe care vi-l puteți imagina pentru un sistem solar locuibil. Domeniul său de strălucire variază între unu și cincizeci. Orice planetă ar fi pîrjolită și congelată succesiv, la fiecare cițiva ani.

– O sugestie, interveni Dr. Price. Ar explica totul. Poate că acesta a fost cîndva un soare normal, devenind după aceea instabil. Din această cauză, Ramanii au fost obligați să-și caute alt cămin.

Dr. Perera o admira pe vîrstnica savantă așa încît n-o puse la punct cu asprime. Se întrebă însă ce ar fi spus ea dacă și el ar fi început să remarce lucrurile imediat evidente ale specialității ei...

– Am luat în considerare acest aspect, replică domol. Dacă actualele noastre teorii referitoare la evoluția stelelor sînt corecte, soarele respectiv n-a fost stabil **niciodată** — și nici nu a avut planete. Deci Rama călătorește prin spațiu de cel puțin două sute de mii de ani, poate, chiar de peste un milion.

Astăzi e rece, întunecat, aparent mort. Cred că știu de ce. Poate că Ramanii n-au avut de ales, poate că într-adevăr fugeau de un dezastru, dar au calculat greșit.

Nici o ecologie închisă nu este eficientă sută la sută; întotdeauna există pierderi, degradări ale mediului, acumulări de poluanți. Durează miliarde de ani pînă ce o planetă se otrăvește și se uzează — însă sfîrșitu-i inevitabil. Oceanele seacă, atmosfera se pierde...

După standardele noastre, Rama este enorm — și totuși în fapt doar o planetă foarte mică. Calculele mele, bazate pe pierderile prin blindaj și pe unele presupuneri rezonabile relative la rata transformărilor biologice, arată că ecologia sa a reușit să supraviețuiască numai o mie de ani. Aș avansa cel mult o cifră de zece mii de ani...

La viteza lui, ar fi îndeajuns pentru o călătorie între sorii apropiați din inima galaxiei. Dar nu și aici, printre stelele rare ale brațelor spirale. Rama și-a epuizat proviziile înainte de a atinge ținta. Este o epavă, rătăcitoare printre stele.

Această teorie ridică o singură obiecție serioasă, și o voi expune înainte de-a o face altcineva. Orbita lui Rama este îndreptată cu atîta precizie înspre Sistemul Solar, încît coincidența pare exclusă. Voi spune chiar că-i prea apropiată de soare; **Endeavour** va fi nevoită să plece cu mult mai devreme de periheliu, să evite supraîncălzirea.

Nu pretind c-aș înțelege motivul. Poate că, la mii de ani după moartea celor din Rama, un pilot automat a continuat să-l dirijeze, îndreptîndu-l spre steaua potrivită.

Sînt convins că locuitorii lui Rama sînt morți; sînt gata să-mi pun în joc reputația pentru această afirmație. Toate eșantioanele culese din interior sînt absolut sterile — n-am găsit un singur microorganism! Ceea ce ați auzit, probabil, despre anabioză poate fi ignorat. Există rațiuni fundamentale pentru care tehnicile de hibernare nu sînt funcționale decît cîteva sute de ani — iar aici ne referim la perioade de mii de ori mai lungi.

Așa încît Pandorarii și susținătorii lor n-au de ce se teme. Mie, personal, îmi pare rău. Ar fi fost minunat să cunoaștem o altă rasă inteligentă.

O întrebare stăveche și-a găsit totuși răspunsul. Nu sîntem singuri. Niciodată nu vom mai privi stelele cu aceiași ochi.

10. COBORÎRE ÎN BEZNĂ

Pe Norton îl ispitesea la culme să coboare, dar în calitate de comandant, prima lui grijă o constituia nava. Dacă pe parcursul primei tentative se întîmpla ceva, ea era unica salvare.

În acest caz secundul său, locotenentul Mercer, rămînea singura alternativă. Norton recunoștea că, fără doar și poate, Karl era cel mai indicat pentru misiune.

Principală autoritate în sisteme vitale, Mercer scrisese o serie de cărți considerate clasice în domeniul respectiv. Încercase personal nenumărate tipuri de echipament, adesea în condiții riscante, iar controlul său biologic prin feed-back era renumit: în zece minute numai își putea încetini pulsul la jumătate, sau își reducea respirația pînă aproape de zero. Aceste trucuri folositoare îi salvaseră viața nu o singură dată.

În ciuda abilității și inteligenței sale, imaginația îi lipsea lui Mercer. Experiențele, misiunile cele mai periculoase reprezentau pentru el simple sarcini de serviciu. Nu risca

niciodată în mod inutil, nu se folosea niciodată de ceea ce, de obicei, este numit curaj.

Filozofia lui de viață se rezuma la cele două motto-uri de pe birou. Unul întreba „Ce-ai uitat?” Celălalt cerea „Contribuiți la exterminarea bravurii”. Singurul lucru care reușea să-l enerveze era eticheta de cel mai curajos om din Flotă.

Prezența lui Mercer desemna automat următorul om: inseparabilul lui tovarăș, locotenentul Joe Calvert. Greu de înțeles ce-i una pe cei doi. Ofițerul de navigație, subțirel însă nu lipsit de forță, era cu zece ani mai tânăr decât amicul său solid și imperturbabil, ce cu siguranță nu-i împărtășea pasiunea pentru epoca de pionierat a cinematografului.

Nimeni însă nu-i în stare să prevadă viitorul și, cu ani în urmă, Mercer și Calvert stabiliseră o legătură aparent stabilă. Lucrul era destul de obișnuit; mai neobișnuit era faptul că pe Pământ ei împărțeau și o soție, soție care născuse fiecăruia câte un copil. Comandantul Norton spera să o întâlnească într-o bună zi; trebuia să fie o femeie remarcabilă. Triunghiul dura de cel puțin cinci ani și părea că se păstrase echilateral.

Pentru o echipă de explorare nu ajungeau doi oameni. Cu mult înainte se constatasese că cifra optimă era trei — dacă unul suferea un accident, ceilalți doi ar fi avut mai multe șanse, pe când un singur supraviețuitor ar fi fost sortit pieirii. După o matură chibzuință, Norton îl alesese pe sergentul-tehnician Willard Myron: un geniu mecanic capabil să repare orice, sau să improvizeze altceva mai bun. Myron reprezenta persoana ideală pentru identificarea unor piese de echipamente necunoscute. După o îndelungată carieră de asistent la Astrotech, sergentul refuzase avansarea, motivând că nu dorea să împiedice promovarea unor ofițeri de carieră mai merituoși. Nimeni nu-i luase în serios declarația și în general, se considera că Will avea nota zero la ambiție. Poate avea să ajungă sergent spațial, dar niciodată profesor plin. Aidoma nenumăraților NCO dinaintea lui, Myron descoperise compromisul ideal între putere și responsabilitate.

Parcurgînd ultima ecluză și plutind de-a lungul axei imponderabile a lui Rama, locotenentul Calvert trăi, ca de atîtea ori, un flash-back cinematografic. Uneori se întreba dacă nu trebuia să scape de acest obicei, deși nu-i găsea dezavantaje. Reușea să facă interesantă pînă și cea mai plictisitoare situație; cine știe, poate că avea să-i salveze și viața odată. N-avea decît să-și amintească ce făcuse Fairbanks sau Connery sau Hiroshi într-o situație asemănătoare...

De această dată să găsea pe unul din cîmpurile de luptă de la începutul secolului douăzeci; Mercer întruchipa sergentul unei patruli de trei oameni într-un raid de noapte în **no man's land**. Nu era dificil să-și închipuie că se aflau pe fundul unui crater imens de proiectil, chiar dacă el fusese împărțit în mod regulat într-o serie de terase ascendente. Craterul era scaldat în lumina a trei arce de plasmă, distanțate, ce acopereau aproape fără umbră întregul interior. Dar dincolo de scobitură, dincolo de marginea terasei celei mai îndepărtate, se întindeau bezna și misterul.

Calvert știa foarte bine ce se afla acolo. Mai întîi, cîmpia circulară și netedă, largă de peste un kilometru. Împărțind-o în trei părți egale, aducînd mult cu niște șine de cale ferată mult mai distanțate între ele, se găseau cele trei scări ale căror trepte dispăreau lent sub suprafață, ca să nu împiedice nimic din ce ar fi putut să alunece peste ele. Deoarece structura era complet simetrică, nu exista motiv de a prefera vreo punte anume; Alfa, cea mai apropiată de Ecluză, fusese aleasă pur și simplu din motive de comoditate.

Deși treptele punților erau obositor de late și înalte, faptul acesta nu constituia o problemă. În exteriorul butucului, la o jumătate de kilometru de axă, gravitația reprezenta doar a treizecea parte din cea terestră. Deși purtau cu ei aproape o sută de kilograme de echipament și rezervoare, se deplasau cu destulă ușurință.

Comandantul Norton și restul echipajului îi însoțiră de-a lungul corzilor de ghidaj, întinse între Ecluză Alfa și buza craterului. Dincolo de bătaia proiectoarelor se întindea bezna lui Rama. În razele mișcătoare ale farurilor de pe căști se distingeau doar cîteva sute de metri ale punții, coborînd pe cîmpia netedă și lipsită de detalii.

Iar acum, își spuse Karl Mercer, trebuie să iau prima mea decizie. Voi urca, ori voi coborî această punte?

Întrebarea nu era absurdă. În esență se găseau tot la zero gravitațional și creierul putea selecta orice sistem de referință. Printr-un simplu efort de voință, Mercer se putea convinge că privea de deasupra unei cîmpii orizontale, lingă fața unui perete vertical, sau peste marginea unei stînci abrupte. Nu puțini astronauți avuseseră probleme psihologice grave, alegînd un sistem greșit de coordonate la efectuarea unei misiuni complexe.

Mercer se hotărîse să meargă cu capul înainte, căci alt mod de locomoție ar fi fost stîngaci. În plus, în acest fel ar fi zărit cu ușurință ceea ce se afla înainte. Astfel, pe parcursul celei dintîi sute de metri avea să-și imagineze că se cățăra în sus. Numai atunci cînd creșterea gravitației îi va alunga iluzia, urma să-și modifice direcțiile mentale cu o sută optzeci de grade.

Prinse prima treaptă și se împinse încet în lungul punții. Mișcarea era tot atît de lină ca și înotul pe fundul mării — chiar mai ușoară, deoarece aici nu exista frecare cu apa. Atît de plăcută, încît îl încerca tentația de-a merge tot mai repede. Mercer era însă prea

experimentat ca să se grăbească într-o situație complet inedită.

Auzea în căști respirația regulată a celor doi însoțitori. Nu-i trebuia altă dovadă să știe că amândoi îl urmau și nu-și irosi timpul în conversații inutile. Deși era tentat să privească înapoi, se hotărî să nu riște pînă ce nu ajungea la platforma de la capătul punții.

Treptele măsurau între ele o jumătate de metru. Pe prima porțiune a urcușului, Mercer le sui din două în două. Le numără însă atent, iar pe la două sute remarcă cea dintîi senzație distinctă de greutate. Rotația lui Rama începe să se facă simțită.

După patru sute de trepte, își estimează greutatea aparentă la cinci kilograme. Nu pune nici o problemă, însă îi venea din ce în ce mai greu să pretindă că urca dată fiind atracția în sus.

A cinci sute treaptă i se păru un loc bun de popas. Își simțea mușchii din brațe protestînd la exercițiul neobișnuit, deși în prezent Rama făcea totul, el trebuind doar să imprime direcția.

– Totu-i O. K., raportă el. Am trecut de jumătate. Joe, Will... vreo problemă?

– Mă simt perfect... se auzi Joe Calvert.

– Și eu la fel, adăugă sergentul Myron. Atenție însă la forța Coriolis. Începe să crească.

Deci Myron remarcase deja. Cînd lăsa treapta din mîini, avea tendința să se deplaseze spre dreapta. Știa cu certitudine că era un efect al rotației lui Rama, dar impresia făcea să pară că o forță misterioasă îl îndepărta de scară.

Poate că sosise timpul să meargă cu picioarele înainte, acum cînd „jos” începea să capete un înțeles fizic. Avea să încerce riscul unei dezorientări temporare.

– Atenție... Mă întorc.

Ținându-se zdravăn de treaptă, se folosi de brațe pentru a se roti cu o sută optzeci de grade și brusc fu orbit de luminile tovarășilor săi. Departe deasupra lor — iar în prezent într-adevăr deasupra — zărea o strălucire slabă pe muchia peretelui abrupt. Acolo se profilau comandantul Norton și alți membri ai echipajului, privindu-i concentrați. Arătau extrem de mici și îndepărtați, și le flutură liniștitor din mînă.

Desfăcu strînsoarea și se lăsă în voia pseudo-gravitației încă slabe a lui Rama. Trecerea de pe o treaptă pe următoarea dura mai mult de două secunde; pe Pămînt, în același interval de timp, un om ar fi căzut treizeci de metri.

Viteza de cădere era atît de lentă încît grăbi puțin lucrurile ajutîndu-se cu mîinile și lăsîndu-se să lunece cîte zece trepte o dată, frînînd totuși cu picioarele atunci cînd i se părea că înainta prea repede.

La treapta șapte sute se opri iarăși și îndreptă raza proiecteurului în jos; așa cum calculase, începutul scării se găsea la numai cincizeci de metri dedesubt.

Peste cîteva minute seșeau pe primele trepte. După atîtea luni petrecute în spațiu, încercau o senzație ciudată să stea din nou drepti pe o suprafață solidă, s-o simtă apăsîndu-le tălpile. Greutatea lor era ceva mai mică de zece kilograme, dar suficientă ca să le asigure stabilitatea. Închizînd ochii, Mercer se putea închipui pe solul unei planete.

Muchia, sau platforma de unde descindea scara, era lată cam de zece metri și se curba în sus în fiecare parte pînă ce dispărea în beznă. Mercer știa că forma un cerc complet; dacă ar fi mers cinci kilometri în lungul ei, ar fi revenit la punctul de plecare.

La gravitația existentă, mersul normal era totuși imposibil. Reușeau doar să salți în pași uriași, iar aici se ascundea o altă primejdie.

Scara scufundată mai departe în întuneric se cobora cu o amăgitoare simplitate. Esențial era să ții bine balustrada înaltă din ambele părți; un pas prea avîntat l-ar fi propulsat departe în spațiu pe călătorul imprudent. Ar fi atins iarăși suprafața cam la o sută de metri mai jos. Șocul n-ar fi fost vătămător, însă consecințele lui poate că da... întrucît mișcarea de rotație a lui Rama ar fi deplasat scara către stînga. În felul acesta, un corp în cădere s-ar fi izbit de curba netedă, întinsă într-un arc neîntrerupt pînă la cîmpia aflată la aproape șapte kilometri dedesubt.

Iar așa ceva, gîndi Mercer, ar constitui un tobogan îngrozitor; viteza finală, chiar cu gravitația aceea, putea să ajungă la cîteva sute de kilometri pe oră. Poate că aplicînd o frecare corespunzătoare, coborîrea ar fi fost controlată. Dacă da, ar fi reprezentat modul cel mai convenabil de a atinge suprafața internă a lui Rama. Totuși, pentru început erau necesare cîteva experimentări precaute.

– Șefule, nici o dificultate la coborîrea scării, raportă Mercer. Dacă ești de acord, pornesc spre următoarea platformă. Aș dori să ne cronometrați.

Norton răspunse fără ezitare.

– Dă-i drumul!

Nu mai trebui să adauge: „Fiți cît se poate de prudenți.”

Lui Mercer nu-i luă mult să facă o descoperire crucială. Era imposibil, cel puțin într-o gravitație de douăzeci de ori mai mică decît cea terestră, să cobori scara în mod obișnuit. Orice încercare de acest fel conducea la o, mișcare **en ralenti**, teribil de plictisitoare; singura modalitate practică de coborîre o constituia ignorarea treptelor, deplasarea făcîndu-se prin tracțiune pe balustrade în jos.

Calvert ajunsese la aceeași concluzie.

– Scara asta a fost construită ca să urci, nu să cobori. Poți folosi treptele atunci cînd

te miști împotriva forței gravitaționale, însă în direcție opusă îți dau doar bătaie de cap. Sînt convins că nu-i prea demn, dar cred că soluția cea mai bună e să ne lăsăm să lunecăm pe balustradă.

— Ridicol, protestă sergentul Myron. Nu-mi vine să cred că Ramanii făceau așa ceva.

— Eu unul cred că nu foloseau deloc scara — este clar că a fost construită pentru cazuri de urgență. Bănuiesc că dispuneau de un sistem mecanic de ascensiune, un funicular poate. Ceea ce ar explica șanțurile adînci care vin dinspre butuc.

— Aș fi zis că sînt rigole, însă pot într-adevăr să servească și la așa ceva. Oare aici a plouat vreodată?

— Probabil, răspunde Mercer. Cred totuși că Joe are dreptate. La naiba cu demnitățile! I-am dat drumul.

Balustrada, probabil concepută pentru ceva asemănător miinilor era o bară dreaptă din metal șlefuit, susținută de stîlpi distanțați, lungi de un metru. Mercer o încălecă, încercă precaut forța de frînare în stare s-o dezvolte cu ambele miini, și se lăsă să alunece.

Foarte lent, mărindu-și treptat viteza, coborî în beznă. mișcînd pata de lumină a proiecteurului de pe cască. După vreo cincizeci de metri, le strigă și celorlalți să-l urmeze.

Nimeni n-ar fi recunoscut-o, dar cu toții se simțeau din nou copii. În mai puțin de două minute coborîseră un kilometru în siguranță și confort. Cînd înaintau prea repede, ajungea să strîngă miinile pe balustradă, să frîneze atît cît o nevoie.

— Sper că vă distrați, făcu Norton cînd îi văzu ajunși pe platforma următoare. Urcușul n-o să mai fie la fel de simplu.

— Exact asta vreau să verific, răspunde Mercer, plimbîndu-se înainte și înapoi ea să aproximeze forța gravitațională. Aici este deja o zecime de g. Diferența se simte binișor.

Păși, sau mai exact lunecă pînă la marginea platformei și îndreptă farul căștii spre următoarea secțiune a scărilor. Pe cît se putea zări, era identică cu segmentul precedent — deși examinarea atentă a fotografiilor dovedise faptul că înălțimea treptelor scădea progresiv cu creșterea gravitației. Se pare că scara fusese proiectată pentru a necesita efort constant la urcare, indiferent de raza curburii.

Mercer privi sus butucul lui Rama, aflat acum la aproape doi kilometri deasupra. Luminița și siluetele minuscule conturate pe fundalul ei păreau teribil de îndepărtate. Pentru prima dată se bucura că nu vedea în toată lungimea acea scară enormă. În ciuda singelui rece și a lipsei sale de imaginație, nu știa cum ar fi reacționat dacă s-ar fi zărit tîrîndu-se aidoma unei insecte într-o farfurie verticală, înaltă de șaisprezece kilometri, cu jumătate din ea atîrnîndu-i deasupra capului. Pînă atunci considerase întunericul ca pe un lucru neplăcut; în prezent era fericit de prezența lui.

— Nici o schimbare de temperatură, îi raportă lui Norton. Cu puțin sub punctul de îngheț. Presiunea aerului este ridicată, așa cum ne așteptam — în jur de trei sute de milibari. Chiar cu procentul scăzut de oxigen, atmosfera-i însă aproape respirabilă; mai jos nu vor fi deloc probleme, ceea ce va simplifica enorm explorarea. Așa descoperire mai zic și eu, pe care să putem umbla fără scafandru. Dealtfel, am să încerc un experiment.

Pe Butuc, comandantul Norton se foi un pic neliniștit. Dar dintre toți membrii echipajului, Mercer știa cel mai bine ce trebuia să facă. Prelevase suficiente mostre ca să fie mulțumit.

Mercer egaliza presiunile, desfăcu clama de siguranță a căștii și o întredeschise puțințel. Respiră prudent, apoi adînc.

Aerul de pe Rama era mort și searbăd, ca într-o criptă într-atît de antică încît ultima urmă a distrugerii fizice dispăruse de eoni. Nările ultra-sensibile ale lui Mercer, antrenate în anii de testare a sistemelor vitale pînă la, și dincolo de dezastru, nu reușiră să detecteze nici un miros cunoscut. Există un vag iz metalic, și-și aminti că primii cosmonauți ase-lenizați raportaseră, la respresurizarea modulului lunar, un miros asemănător prafului de pușcă ars. Mercer își imaginează cabina de pe **Eagle** contaminată de pulbere lunară. Ar fi trebuit să miroase precum Rama.

Etanșă casca la loc și expiră din plămîni aerul străin. Nu-i dăduse nici un pic de forță; pînă și un alpinist aclimatizat cu vîrfurile Everestului ar fi murit rapid aici. Însă lucrurile urmau să se prezinte altfel la cițiva kilometri mai jos.

Ce mai era de făcut? Nu se putea concentra, se abandonase plăcerii oferite de gravitația redusă. Totuși era inutil să se obișnuiască cu ea, deoarece aveau să revină imediat în imponderabilitatea axei centrale.

— Ne întoarcem, șefule, raportă el. N-are rost să continuăm... atîta timp cît nu sîntem pregătiți să mergem pînă la capăt.

— De acord. Vă vom cronometra, însă luați-o domol.

Urcînd cite trei-patru trepte dintr-o săritură, Mercer gîndi că afirmația lui Calvert fusese absolut corectă; scările fuseseră construite pentru a fi urcate și nu invers. Dacă nu priveai înapoi și ignorai panta abruptă a curbei ascendente, urcușul se dovedea o experiență încîntătoare. Cu toate acestea, după vreo două sute de trepte începu să simtă furnicături în mușchii coapselor și hotări să încetinească. Îndrăznind să arunce o privire scurtă peste umăr, constată că ceilalți luaseră mai devreme aceeași decizie și se aflau mult mai jos pe pantă.

Urcușul fu complet lipsit de evenimente — aparent o succesiune nesfîrșită de trepte.

Ajunși pe platforma superioară, aflată imediat sub punte, găfiau deja, deși se scurseseră numai zece minute. Făcură o pauză tot de zece minute, după care atacă ultimul kilometru vertical.

Salt... prinde treapta... salt... prinde... salt... prinde... era ușor, dar atât de monoton și plictisitor încât exista pericolul să devină imprudenți. La jumătatea drumului se odihniră cinci minute; crampele le strângeau nu numai picioarele, ci și brațele. Din nou, Mercer se consideră fericit că zărea prea puțin, din fațada verticală pe care atârnav. Nu era dificil să-ți închipui că puntea continua doar câțiva metri dincolo de cercul lor de lumină, ca apoi să se sfârșească brusc.

Salt... prinde treapta... salt... Aproape pe neașteptate, puntea se termină **cu adevărat**. Se aflau înapoi în lumea lipsită de greutate a axei, printre prietenii lor nerăbdători. Expediția durase mai puțin de o oră, și încercau senzațiile unei modeste glorii.

Era însă mult prea devreme ca să fie mulțumiți de ei înșiși. În ciuda efortului, nu străbătuseră nici o optime din acea scară ciclopică...

11. BĂRBAȚI, FEMEI ȘI MAIMUȚE

Cu multă vreme în urmă, comandantul Norton hotărîse că anumite femei nu trebuiau admise pe navă. Absența gravitației făcea cu bustul lor o serie de chestii care distrăgeau atenția. Rău era și cînd stăteau pe loc, dar cînd începeau să se miște declanșînd vibrații de rezonanță, devenea mai mult decît putea suporta un bărbat cu singe fierbinte. Norton ora absolut convins că cel puțin un accident spațial serios se datorase neatenției echipajului, la trecerea prin cabina de comandă a unei femei-ofițer bine construită din punct de vedere fizic.

Își expusese odată teoria medicului-șef, Laura Ernst, fără să destăinuie cine-i inspirase gîndurile. Nici nu era nevoie; se cunoșteau prea bine unul pe celălalt. Pe Pămînt făcuseră dragoste cîndva, într-un moment comun de deprimare și singurătate. Probabil că n-aveau să mai repete experiența (deși, putea cineva să fie sigur de un asemenea fapt?). O mulțime de lucruri se schimbaseră pentru amîndoi. Și totuși, ori de cîte ori doctorița cea bine făcută apărea, legănîndu-se, în cabina comandantului, el simțea un fior din vechea pasiune, iar ea știa aceasta și amîndoi erau fericiți.

— Bill, începu Laura, i-am examinat pe alpiniștii noștri și iată concluziile mele. Karl și Joe n-au nimic — rezultatele testelor sînt normale raportate la munca pe care au efectuat-o. Will dă însă semne de epuizare, de pierdere a greutății corporale — nu intru în detalii. Nu cred că execută **toate** exercițiile recomandate și nu e singurul. La centrifugă se trișează. Dacă se repetă, trebuie să cadă niște capete. Te rog să le transmiți.

— În regulă. Să știi totuși că există circumstanțe atenuante... Oamenii au tras din greu în ultima perioadă.

— Cu degetele și cu mintea, adevărat. Dar nu cu trupurile, nu muncă adevărată, măsurată în kilogram-metri. Iar dacă-i vom explora pe Rama, avem nevoie de exercițiu.

— Păi, putem?

— Da, dacă procedăm cu atenție. Karl și cu mine am elaborat un profil foarte economic, bazat pe ideea că sub Nivelul Doi ne putem dispensa de aparatura respiratorie. Bineînțeles, un noroc extraordinar ce schimbă complet unghiul de abordare al problemei, deși n-am reușit să mă obișnuiesc cu ideea unei lumi lipsite de oxigen... Așadar ne mai trebuie alimente, apă și costume termoreglabile și... ne apucăm de treabă. Coborîrea va fi ușoară; se pare că majoritatea drumului îl putem străbate alunecînd pe balustradă.

— L-am pus pe Chips să construiască o sanie cu frînă-parașută. Chiar dacă nu vom risca trimițînd oamenii cu ea, o putem utiliza pentru provizii și echipament.

— Grozav, înseamnă că drumul va dura zece minute. Altminteri ar lua mai mult de un ceas. Urcușu-i mai greu de apreciat. Sînt de părere să încercăm, o călătorie de șase ore, incluzînd două pauze de cîte o oră. Mai tîrziu, după ce vom cîștiga experiență — și ceva mușchi — s-ar putea să reducem considerabil timpul.

— Cum stăm cu factorii psihologici?

— Dificil de considerat într-un mediu nou. Problema cea mai importantă o reprezintă întunericul.

— Vom instala faruri pe Butuc. Pe lîngă lanternele individuale, fiecare echipă va fi urmărită de un proiector.

— Bun... asta ar fi de mare ajutor.

— Încă ceva. Trimitem pentru început o echipă la mijlocul scării și înapoi, sau coborîm de prima dată pînă jos?

— Dacă timpul ne-ar permite, eu aș fi prudentă. Dar n-a mai rămas prea multă vreme și nu întrezăresc nici un pericol la coborîre. Vom privi în jur cînd vom ajunge acolo.

— Mulțumesc, Laura, asta voiam să aflu. Îi voi pune pe cei din Executiv să stabilească detaliile. În centrifugă îi oblig pe toți de-acum să petreacă douăzeci de minute pe zi, la jumătate g. Te mulțumește ?

— Nu. Acolo jos, în Rama, gravitația e 0,6 g., iar eu vreau o limită de siguranță. Să

zicem trei sferturi...

– Ce?!

– Timp de zece minute...

– Așa mai merge.

– ... de două ori pe zi.

– Laura, ești o femeie crudă și aspră. Fie! O să le comunic vestea înainte de cină.

Asta va mai reteza din pofta de mâncare.

Comandantul Norton îl vedea pentru prima dată pe Karl Mercer oarecum nesigur pe el. Vreme de cincisprezece minute discutate problema în obișnuita lui manieră competentă, însă în mod evident exista ceva ce îl rodea. Norton, deși bănuia motivul, așteptă răbdător ca Mercer să deschidă singur discuția.

– Șefule, făcu Karl în sfârșit, ești sigur că trebuie să conduci tu expediția? Dacă se întâmplă o chestia neplăcută, eu unul nu sînt chiar de neînlocuit. În plus, am avansat cel mai mult în Rama – chiar dacă numai cu cincizeci de metri în plus față ele ceilalți.

– Așa este. Totuși a sosit momentul ca trupele să fie conduse de comandantul lor. Împreună am fost de acord că expediția asta nu-i mai riscantă decît cea dinaintea ei. La primul semn de pericol, voi urca atît de repede încît să mă pot califica pentru Olimpicele Selenare.

Așteptă și alte obiecțiuni, dar Karl rămase tăcut și vizibil nemulțumit. I se făcu milă de el și adăugă cu blîndețe:

– Și fac prinsoare că Joe o să ajungă înaintea mea.

Bărbatul cel voinic se destinse și zîmbi.

– Totuși, doream să fi ales pe altcineva, Bill.

– Am vrut un om care a mai fost acolo, iar noi doi nu putem merge simultan. Cît despre Herr Profesor Doktor Sergent Myron, Laura spune că s-a îngrășat cu două kilograme. Nici dacă-și rade mustața nu-l ajută cu nimic.

– Al treilea cine e?

– Încă nu m-am hotărît. Depinde de Laura.

– Și ea vrea să coboare...

– Cine nu vrea? Oricum, voi fi foarte sceptic dacă va apare prima pe lista ei de aptitudini fizice.

După ce Mercer își strînse hîrțile și ieși din cabină, Norton simți o undă de invidie. Aproape întreg echipajul – cel puțin optzeci la sută, după aprecierea lui – se adaptase perfect spațiului din punct de vedere emoțional. Cunoștea nave ale căror comandanți reușiseră același lucru, dar felul lor nu-l caracteriza și pe el. Deși la bordul lui **Endeavour** disciplina se baza în mare parte pe respectul reciproc dintre femeile și bărbații inteligenți și instruiți, comandantului îi trebuia ceva în plus pentru a-și sublinia poziția. Responsabilitatea lui era unică și necesita un anumit grad de izolare față și de prietenii cei mai apropiați. O relație putea să ducă la deteriorarea atmosferei, căci ar fi fost imposibil să nu fie acuzat de favoritism. Din această cauză nu se încurajau legături între indivizi despărțiți de mai mult de două grade. Totuși, referitor la relațiile sexuale singura regulă pe navă suna: „Atîta vreme cît nu se petrece pe coridoare și nu-i sperie pe cîmpi...”

La bordul lui **Endeavour** se aflau patru super-cimpanzei. Strict vorbind, denumirea nu era corectă. Echipajul non-uman al navei nu îl formau cimpanzeii. În gravitație zero, o coadă mlădioasă reprezenta un avantaj enorm și toate încercările de a-i dota cu un asemenea apendice pe oameni se soldaseră cu un eșec penibil. După rezultate la fel de nesatisfăcătoare cu primetele mari, Corporația Super-cimpanzeilor își îndreptase atenția spre regatul maimuțelor.

Negrul, Blondul, Auriul și Roșcatul aveau arbori genealogici cu ramuri incluzînd cele mai inteligente maimuțe din Vechea și Noua Lume, plus gene sintetice care nu existaseră niciodată în natură. Selecționarea și instruirea costaseră probabil tot atît cît un astronaut, dar meritau fiecă bănuț. Nici unul nu cîntărea peste treizeci de kilograme, consumau doar jumătate din hrana și oxigenul unui om, iar fiecare înlocuia 2,75 oameni în curățenie, bucătărie, transport de materiale, precum și în alte zeci de munci rutiniere.

Cifra de 2,75 o avansase Corporația pe baza a nenumărate studii de timp și mișcare. Valoarea, deși surprinzătoare și contestată de mulți, părea exactă. Cimpanzeii erau bucuroși să muncească cincisprezece ore pe zi, executînd fără să se plictisească cele mai monotone sarcini. În felul acesta îi ușurau pe oameni de munci ingrâte, iar pe o navă lucrul era de o importanță capitală.

Spre deosebire de maimuțe, rudele lor cele mai apropiate, cîmpii de pe **Endeavour** erau docili, ascultători și lipsiți de pretenții. Fiind clonați, sexul le lipsea, ceea ce ducea la dispariția unor probleme stingheritoare de comportament. Educați și crescuți ca vegetarieni, erau foarte curați și nu miroseau. Ar fi constituit minunate animale domestice de casă, numai că, firește, nimeni nu și le putea permite.

În pofida avantajelor, prezența cîmpilor la bordul vasului ridica unele probleme. Trebuiau să aibă o secțiune separată, cu încăperile ei, inevitabil poreclită „Menajeria”. Micuța lor cameră de joacă era impecabil întreținută, echipată cu monitor TV și aparatură

electronică pentru jocuri și învățatură. Pentru a evita accidentele, li se interzicea cu desăvârșire accesul în zonele tehnice ale navei; intrările acestor zone erau colorate în roșu, iar cîmpii fuseseră condiționați la o inhibiție psihologică în fața culorii de avertizare.

Mai exista problema comunicării. Deși posedau un coeficient de inteligență echivalent cu șaizeci și erau capabili să înțeleagă câteva sute de cuvinte în limba engleză, nu puteau să vorbească. Grefa de corzi vocale la primat sau maimuțe se dovedise imposibilă și de aceea se exprimau doar prin gesturi.

Semnele de bază erau clare și lesne de învățat, astfel ca orice membru al echipajului să înțeleagă un mesaj simplu. Dar singurul care le vorbea fluent limba era cel ce îi avea în grijă — Stewardul șef McAndrews.

Gluma uzuală afirma că sergentul Ravi Mc. Andrews **semăna** cu un cimp. Nu prea constituia o insultă, căci cu blănilor lor scurte și spicate, cu mișcările grațioase, cimpii erau animale foarte frumoase. Erau și afectuoși, iar fiecare membru al echipajului își avea favoritul său. Preferatul lui Norton se numea Auriul.

Legătura afectivă cu cimpii cauza o altă problemă menționată adesea ca argument forte împotriva prezenței lor în spațiu. Fiind instruiți numai pentru sarcini de rutină, cu un grad scăzut de dificultate, în cazul unor situații de alertă erau mai mult decît inutili: reprezentau un pericol atît pentru ei cît și pentru colegii lor umani. Încercarea de a-i învăța să folosească costumele spațiale dăduse greș, conceptele implicate depășind puterea lor de înțelegere.

Nimănui nu-i plăcea să abordeze acest subiect, dar cu toții știau ce aveau de făcut în eventualitatea unei spargerii în blindaj, sau a ordinului de abandonare a navei. Așa ceva se întâmplase o singură dată; îngrijitorul cimpilor își îndeplinise misiunea mai mult decît bine. Fusese găsit, laolaltă cu cimpii, mort de aceeași otravă. După aceea sarcina respectivă a fost transferată medicului-șef, despre care se presupunea că e mai puțin implicat emoțional.

Norton se simțea ușurat că măcar această responsabilitate nu cădea pe umerii comandantului. Cunoscuse oameni pe care i-ar fi omorît cu mai puține remușcări decît ar fi avut pentru Auriul.

12. SCARA ZEILOR

În atmosfera limpede și rece a lui Rama, raza proiectorului era complet invizibilă. La trei kilometri sub butucul central, ovalul de lumină larg de o sută de metri se întindea pe o întreagă porțiune a uriașei scări. Strălucitor în bezna din jur, se îndrepta încet către cîmpia curbă aflată la cinci kilometri mai jos, iar în mijlocul lui se deplasa un trio de siluete minuscule, aruncînd înaintea lor umbre prelungi.

Coborîrea se desfășurase, așa cum speraseră și se așteptaseră, fără evenimente. Pentru scurtă vreme poposiseră pe prima platformă. Înainte de a începe alunecarea spre nivelul doi, Norton străbătuse câteva sute de metri pe marginea îngustă și curbă. La cel de-al doilea nivel își scosese aparatul respiratorie, încîntați de luxul neobișnuit de-a răsufli fără ajutor mecanic. Puteau explora în tihnă, eliberați de pericolul cel mai mare ce-l pîndește pe om în spațiu, dînd uitării toate grijile legate de integritatea costumului și rezerva de oxigen.

La nivelul cinci, cu o singură secțiune rămasă de parcurs, forța gravitațională atinsese aproape jumătate din valoarea ei terestră. În cele din urmă, rotația lui Rama își exercita adevărata ei putere; erau siliți să cedeze înaintea forței implacabile ce dirijează fiecare planetă, și care pretinde un preț cumplit pentru orișice greșală. Coborîșul continua să fie ușor, dar gîndul întoarcerii în susul miilor și miilor de trepte începea deja să-i apese.

Scara își sfîrșise panta abruptă. În prezent se îndrepta lin către orizontală, cu un gradient de numai 1 la 5, față de cel inițial de 5 la 1. Mersul normal devenise posibil și doar gravitația slabă le reamintea că nu se află pe Pămînt. Norton vizitase cîndva ruinele unui templu aztec; îi reveneau în minte sentimentele încercate atunci — amplificate de o sută de ori. Aici încerca aceeași uimire și fior, dar și tristețea unui trecut pierdut definitiv. Dimensiunile erau însă atît de colosale, în spațiu cît și în timp, încît mintea nu era capabilă să le cuprindă și, după o vreme, înceta să le mai analizeze. Ce întrebări legate de Rama aveau să rămînă fără răspuns?

Exista însă un aspect în care similitudinea cu ruinele terestre nu-și avea sensul. Rama era de sute de ori mai bătrîn decît orice construcție de pe Pămînt — chiar și decît Marea Piramidă. Însă totul părea absolut nou; nu se observa nici un semn de uzură sau distrugere!

Comandantul mai medita la acest lucru, găsind un soi de explicație. Tot ceea ce văzuseră ei pînă atunci făcea parte dintr-un sistem de siguranță în caz de pericol, rareori utilizat. Nu reușea să-și imagineze că Ramanii — doar să nu fi fost niște fanatici ai condiției fizice, ca alții pe Pămînt — umblaseră vreodată pe acea scară incredibilă, ori pe cele două tovarășe identice ale ei ce completau Y-ul invizibil, aflat undeva sus, deasupra lor. Poate fuseseră folosite doar în timpul construcției lui Rama, ca de atunci să nu mai

slujească la nimic. Pe moment, ipoteza părea acceptabilă, fără să fie teribil de grozavă. Undeva, ceva nu se potrivea în angrenaj...

Pe ultimul kilometru își opriră alunecarea. Coborîră treptele cîte două o dată, cu pași lungi și lenți; Norton socotea că astfel aveau să-și antreneze mai bine mușchii ce urmau să fie folosiți curînd. Capătul scării le apărură aproape pe neașteptate. Brusc, treptele dispărură – sub fasciculul acum slab al proiecteurului din butuc zăreau o cîmpie netedă, de un cenușiu șters, dispărînd în beznă la numai cîteva sute de metri depărtare.

Norton privi înapoia razei, către sursa ei, aflată pe axă la o distanță de opt kilometri. Știa că Mercer îl fixa prin telescop, astfel încît flutură voios din mînă.

– Aici căpitanul, raportă el prin radio. Ne simțim perfect, nici o problemă.

Continuăm conform planului.

– Bine, răspuse Mercer. Vă urmărim.

Urmă o tăcere scurtă, apoi interveni un glas străin:

– Aici Executivul, la bordul navei. Zău, șefule, nu prea e grozav. Știi doar că agențiile de știri zbiară la noi de o săptămînă încheiată. Nu mă aștept la pagini de eroism, dar nu vă puteți descurca puțin mai bine?

– O să-ncerc, zîmbi Norton. Dar deocamdată nu-i nimic de văzut. Este ca... să zicem o scenă: imensă, întunecată, cu un singur spot luminos pe ea. Cîteva sute de trepte ale scării se ridică de aici, pînă ce dispar în bezna de deasupra. Partea din cîmpie pe care o întrezărim pare perfect netedă – curbura o prea mică pentru a fi vizibilă pe o suprafață limitată. Cam asta-i totul...

– Ceva impresii personale ?

– Păi, e foarte frig – sub zero grade. Avem mare noroc cu termocostumele.

Bineînțeles, tăcerea-i absolută; o liniște cum nu am cunoscut niciodată pe Pămînt, sau în spațiu, unde întotdeauna există un zgomot de fond. Aici, fiecare sunet e pur și simplu înghițit; spațiul din jurul nostru este atît de uriaș încît ecourile nu se fac simțite. Straniu, însă sper să ne obișnuim.

– Mulțumesc, șefule. Altcineva... Joe, Boris?

Locotenentul Joe Calvert, întotdeauna gata să spună cîte ceva, fu fericit să intervină:

– Nu mă pot împiedica să gîndesc că e pentru prima dată, în toată istoria umanității, cînd am pășit pe o altă lume, respirînd atmosfera ei naturală; deși bănuiesc că „natural” nu prea se aplică unui asemenea loc. Totuși, Rama seamănă obligatoriu cu lumea constructorilor ei; navele noastre spațiale sînt „Pămînturi” în miniatură. Două exemple constituie o generalizare destul de nefondată, dar să însemne asta că toate formele de viață inteligentă sînt consumatoare de oxigen? Construcțiile ramanilor sugerează o formă umanoidă, poate cu cincizeci la sută mai înaltă decît noi. Nu ești de aceeași părere, Boris?

Îl tachinează pe Boris? se întrebă Norton. Sînt curios cum o să reacționeze...

Boris Rodrigo reprezenta o enigmă pentru toți coechipierii săi. Liniștitul și demnul ofițer de transmisiuni era prieten cu toți, însă nu participa niciodată pe de-a-ntregul la activitățile comune. Întotdeauna părea retras, mărșăluia în ritmul unui alt toboșar.

Chiar așa se și întîmpla, fiind membru activ al Celei de-a Cincea Biserici a lui Cristos Cosmonaut. Norton nu reușise niciodată să afle ce se întîmplase cu celelalte patru anterioare și la fel de ignorant era în legătură cu ritualurile și ceremonialul cultului. Se cunoștea totuși fundamentul principal al credinței respective; ea postula că Isus Cristos fusese un vizitator din spațiu, și pe baza acestei ipoteze se dezvoltase o întreagă teologie.

Nu era surprinzător că un număr neobișnuit de mare de adepți ai bisericii lucrau în spațiu, într-un fel sau altul. În mod invariabil se remarcă prin eficiență, conștiinciozitate și te puteai bizui pe ei. Erau respectați pretutindeni, chiar iubiți, mai cu seamă pentru că nu încercau să facă prozeliți. Totuși, aveau în ei ceva straniu; Norton nu înțelegea cum oameni cu o pregătire științifică riguroasă credeau în lucruri de felul celor susținute ca adevăruri incontestabile de către „enoriași”.

Așteptîndu-i pe locotenentul Rodrigo să răspundă întrebării pline de semnificații a lui Joe, comandantul întrezări brusc unul din propriile sale motive lăuntrice. Îl alesese pe Boris deoarece acesta avea o condiție fizică perfectă, era calificat din punct de vedere tehnic și avea în el deplină încredere. În același timp, o parte a minții lui se întreba dacă nu-și oprise alegerea asupra locotenentului dintr-o curiozitate oarecum răutăcioasă. Cum avea să reacționeze un om cu asemenea convingeri religioase în fața realității uluitoare a lui Rama? întîlnind ceva care să-i contrazică credința... sau să o confirme?

Însă Boris Rodrigo, cu obișnuita sa precauție, refuză să se lase atras în cursă.

– Cu siguranță au respirat oxigen și **poate** că erau umanoizi. Dar, să așteptăm și să vedem ce se întîmplă. Cu puțin noroc vom descoperi ce înfățișare aveau. În orașele acelea îndepărtate trebuie să existe tablouri, statui... poate chiar trupuri. Bineînțeles, **dacă** sînt orașe.

– Iar cel mai apropiat se găsește la numai opt kilometri, adăugă Joe Calvert plin de speranță.

Mda, gîndi comandantul, însă asta înseamnă și opt kilometri la întoarcere... plus acea scară copleșitoare. Își puteau asuma riscul ?

Unul din cele dintîi planuri ale sale prevăzuse o incursiune în „orașul” numit Paris.

Acum trebuia să ia o hotărâre. Dispuneau de suficiente alimente și apă pentru douăzeci și patru de ore; urmau să rămână în permanență sub ochii celor din Butuc și orice accident părea improbabil pe cîmpia metalică, netedă și ușor curbată. Singurul pericol posibil îl reprezenta oboseala. Ajunși în Paris, lucru destul de ușor realizabil, ar fi izbutit oare să facă și altceva decît cîteva fotografii și eventual să colecționeze mici artefacte, înainte de înapoiere?

O expediție, chiar scurtă, ar fi fost interesantă. Mai rămăsese puțin timp, în vreme ce Rama se grăbea către soare, către un periheliu pe care **Endeavour** nu-l putea înfrunta.

Oricum, decizia n-avea să-i aparțină numai lui. Sus, în navă, Dr. Ernst supraveghea detectorii bio-telemetrici fixați pe trupul său. Dacă ea avea să se opună, însemna că decizia fusese luată.

— Laura, ce crezi?

— Odihniți-vă treizeci de minute, apoi luați un modul energetic de cinci sute de calorii. După aceea puteți să continuați.

— Mulțumim, Doc! Țipă Joe Calvert. Acum pot să închid ochii! Dintotdeauna mi-am dorit să văd Parisul. Montmartre, țin-te bine căci sosim!

13. CÎMPIA LUI RAMA

După acele scări nesfîrșite, mersul pe o suprafață orizontală reprezentă un lux neobișnuit. Drept înainte terenul era într-adevăr complet plat; în dreapta și în stînga, la limitele zonei iluminate, curba ascendentă de abia se putea zări. La fel de bine ar fi umblat într-o vale largă și adîncă; era greu de crezut că se deplasau în interiorul unui cilindru gigantic și că, dincolo de minuscula oază de lumină, terenul se ridica întîlnind — nu, devenind — cerul.

Deși cu toții simțeau o încredere și o excitație greu de stăvilit, după o vreme tăcerea aproape palpabilă a lui Rama începu să atîrne greu asupra lor. Fiecare pas, fiecare cuvînt dispărea instantaneu în liniștea lipsită de ecouri. După o jumătate de kilometru, locotenentul Calvert nu mai rezistă.

Printre aptitudinile sale minore se număra un talent în prezent rar întîlnit, deși unii nu-l socoteau îndeajuns de rar — arta fluieratului. Cu sau fără încurajare, el reușea să reproducă teme muzicale din majoritatea filmelor ultimelor două sute de ani. Începu cu „Hai-huu, hai-huu, Venim la lucru acu”, constată că nu-i pria basul piticilor lui Disney și trecut rapid la „Rîul Kwai”. Apoi parcurse, mai mult sau mai puțin cronologic, vreo șase filme de acțiune, culminînd cu faimosul **Napoleon** al lui Sid Krassman din secolul douăzeci.

Încercarea era meritorie, dar nu le ridică moralul. Rama avea nevoie de grandoarea lui Bach ori Beethoven, a lui Sibelius sau Tuan Suan, nu de banalitatea refrenurilor populare. Norton fu gata să-i sugereze lui Joe să-și cruțe suflul pentru obstacolele de mai tîrziu, cînd tînărul ofițer realizează singur inutilitatea efortului. Exceptînd consultările ocazionale cu vasul, continuară drumul în tăcere. Rama cîștigase repriza.

Norton aprobă o singură abatere de la traseul inițial. Parisul se întindea drept înainte, la jumătatea distanței dintre piciorul scării și țărmul Oceanului Cilindric. La numai un kilometru în dreapta parcursului lor, se afla însă o formă de relief majoră și destul de misterioasă, pe care o denumiseră Valea Dreaptă. Un soi de canal sau de tranșee, lungă, adîncă de patruzeci de metri și lată de o sută, cu malurile ușor înclinate; provizoriu fusese catalogat drept canal de irigații sau drenare. La fel ca pentru Scară, două replici identice se găseau amplasate echidistant în jurul axei lui Rama.

Cele trei văi erau lungi de aproape zece kilometri și se opreau brusc, exact înainte de a ajunge la Ocean... destul de ciudat, dacă rolul lor era de-a transporta apă. Configurația se repeta de partea opusă a Oceanului; alte trei canale de zece kilometri continuau spre regiunea Polului Sud.

După numai cincisprezece minute de mers atinseră capătul Văii Drepte și se opriră o vreme, privind gînditori în adînc. Pereții perfect netezi coborau înclinați la șaiszeci de grade; nu existau trepte, ori reazeme. Pe fundul văii se zărea o peliculă plată dintr-un material alb, asemănător gheții. Un eșantion ar fi lămurit o serie de dispute; Norton se decise să obțină o probă.

Cu Rodrigo și Calvert pe post de ancore, asigurîndu-se cu două frînghii, coborî încet, în rapel, panta abruptă. Jos se aștepta să dea peste lunecuşul obișnuit al gheții, dar nu se întîmplă așa. Frecarea era mare, reușea să meargă fără grijă. Substanța aceea era un fel de sticlă sau cristal transparent. Atingîndu-l cu virful degetelor, îl simți rece, tare și rigid. Întorcîndu-se cu spatele la proiector și ferindu-și ochii de strălucirea luminii, Norton se strădui să distingă ceva prin materialul cristalin, așa cum ar fi încercat să străbată cu privirea gheața unui lac. Nu reuși; nu avu mai mult succes nici atunci cînd concentră lumina reflectorului de pe cască. Substanța era translucidă, dar nu și transparentă. Iar dacă era vorba de un lichid înghețat, punctul său de topire se arăta a fi mult mai ridicat decît cel al apei.

Lovi ușurel cu ciocanul din trusa geologică; ciocanul ricoșă cu un „clang” scurt,

lipsit de muzicalitate. Ciocăni mai puternic, fără nici un rezultat, și era gata să izbească cu toată forța când un impuls lăuntric îl făcu să se oprească.

Părea puțin probabil să străpungă materialul; dar dacă reușea? Ar fi procedat asemeni unui vandal spărgînd o imensă vitrină de sticlă. Ocazia respectivă putea apare și mai târziu, deocamdată aflase unele lucruri interesante. Nu părea să fie un canal; nu era altceva decît un șanț, puțin mai ciudat, ce pornea și se sfîrșea brusc, dar care nu ducea nicăieri. Dacă prin el cursese cîndva un fluid, de ce nu se zăreau atunci pete și urme de sedimente? Totul era curat și strălucitor, de parcă lucrarea fusese terminată cu numai o zi înainte...

Se lovea din nou de misterul esențial al lui Rama, însă de această dată nu-l mai putea neglija. Comandantul Norton era un om înzestrat cu suficientă imaginație, însă n-ar fi ajuns niciodată pe poziția actuală dacă s-ar fi lăsat pradă celor mai fanteziste închipuiri. Totuși, în prezent simțea ceva — nu o previziune — ci o anticipare. Lucrurile nu erau ceea ce păreau; exista ceva extrem de straniu în privința acestui loc, simultan nou-nouț.. și vechi de un milion de ani.

Gînditor, porni în lungul văii, în vreme ce tovarășii săi îl urmau pe margine, continuînd să țină corzile legate de pieptul lui. Nu se aștepta la alte descoperiri, dar voia să-și lase emoțiile pe cursul lor firesc. Altceva îl îngrijora, ceva cu nimic legat de aspectul inexplicabil, de lucru nou, al lui Rama. Nu parcursese mai mult de doisprezece metri cînd revelația îl izbi ca un trăsnet.

Locurile îi erau cunoscute! Mai fusese pe aici! Deși nu constituia o raritate, senzația tulbura chiar și pe Pămînt, sau pe o planetă familiară. Majoritatea oamenilor o încercaseră într-o ocazie ori alta, alungînd-o de obicei ca pe amintirea unei fotografii uitate, o simplă coincidență — sau, dacă respectivii aveau înclinații mistice, ca pe o formă de telepatie provenind din altă minte, poate chiar o străfulgerare din propriul viitor.

Dar să recunoști un loc pe care nici o ființă omenească nu-l văzuse... te zguduia! Cîteva secunde, comandantul rămase pironit pe suprafața cristalină și netedă, luptîndu-se să-și stăpînească emoția. Universul său bine ordonat fusese întors cu susu-n jos, iar el întrezărise un fragment amețitor din acel mister de la hotarul existenței, pe care în cea mai mare parte a vieții îl ignorase cu succes.

Apoi, spre enorma lui ușurare, bunul simț îi veni în ajutor. Senzația tulburătoare de deja-vu se destrămă, înlocuită de o amintire reală și lesne de identificat, din propria sa tinerețe.

Adevărat — stătuse cîndva între asemenea pereți înclinați, privindu-i cum se pierdeau în depărtare pînă ce păreau că se unesc într-un punct nedefinit. Numai că acei pereți fuseseră acoperiți cu iarbă tunsă scurt, iar picioarele călcaseră pietricele, nu cristal neted.

Întîmplarea se petrecuse în urmă cu treizeci de ani, într-o vacanță de vară petrecută în Anglia. Datorită unei studente (își reamintea chipul ei, numele însă i-l uitase), Norton urmase un curs de arheologie industrială, foarte popular pe atunci printre absolvenții de știință și tehnologie. Exploraseră mine de cărbuni abandonate și fabrici de bumbac, se cătărară peste ruine de furnale și motoare cu aburi, se holbaseră neîncredători la reactoarele nucleare primitive (încă periculoase) și pilotaseră antichități, puse în mișcare de neprețuitele turbine, pe șoselele restaurate.

Nu totul era autentic; multe se pierduseră de-a lungul veacurilor, căci oamenii se obosiseră arareori să păstreze obiectele obișnuite ale vieții de zi cu zi. Totuși, acolo unde fusese necesar să se execute copii, ele fuseseră reconstruite cu atenție și dragoste.

În felul acesta, tînărul Bill Norton se pomenise gonind cu viteza excitantă de o sută de kilometri pe oră, în vreme ce azvîrlea frenetic lopeți de cărbune prețios în focarul unei locomotive părăind veche de două sute de ani, însă în fapt mat tînără decît el. Linia de treizeci de kilometri a Marii Căi Ferate de Vest era totuși destul de autentică, deși readucerea ei la suprafață necesitase un volum uriaș de excavări.

Cu aburul șuierînd, se năpustiseră în coasta unui deal și goniseră printr-o beznă plină de fum, iluminată de făclii. După un interval de timp ce li se păruse foarte mare, țîșniseră din tunel într-o vale adîncă și perfect rectilinie, tăiată între maluri abrupte și acoperite cu iarbă. Imaginea de multă vreme uitată era foarte asemănătoare celei aflate acum înaintea lui.

— Ce-i, șefule? strigă locotenentul Rodrigo. Ai găsit ceva?

Străduindu-se să revină la realitatea prezentului, Norton își alungă temerile din minte. De acord, acolo existau mistere, dar poate că nu se plasau mai presus de înțelegerea omului. Învățase o lecție, deși nu cea pe care ar fi împărțit-o altora. Cu nici un preț nu trebuia să se lase copleșit de Rama. Eșecul ar fi urmat numaidecît... poate chiar și nebunia.

— Nu, răspunse el, nu-i nimic aici. Trageți-mă sus... îi dăm drumul spre Paris.

14. AMENINȚAREA FURTUNII

— Am solicitat întrunirea Comitetului, începu Excelența sa, Ambasadorul lui Marte

la Uniunea Planetară, deoarece Dr. Perera are de făcut o comunicare importantă. Dînsul insistă ca, în cel mai scurt timp, să luăm legătura cu comandantul Norton folosind canalul prioritar pe care am reușit să-l stabilim după, mi-aș permite să spun, destul de multe ale priorități. Raportul domnului Perera este oarecum tehnic. Înainte de a-l aborda, consider necesară o rezumare a situației actuale. Dr. Price va face prezentarea. Ah, da... ni s-au transmis scuze pentru absențe. Sir Lewis Sands nu poate fi alături de noi, deoarece prezidează o conferință. Dr. Taylor ne roagă de asemenea să-i iertăm absența.

Ultima neparticipare îl mulțumea cel mai mult. Antropologul își pierduse rapid interesul pentru Rama, cînd devenise clar că acesta avea să-i ofere puține date. Ca mulți alții, se arătase extrem de dezamăgit aflînd că micuța lume călătoare era moartă. Ocazia unor cărți sau clip-uri senzaționale despre ritualurile și comportamentul Ramanilor se evaporase. Alții n-aveau decît să dezgroape schelete și să clasifice obiectele găsite; asta nu l încînta pe Conrad Taylor. Singurul lucru care poate l-ar fi adus rapid înapoi ar fi fost vreo operă de artă deosebită, precum celebrele fresce de la Thera și Pompei.

Thelma Price, arheologul, avea un punct de vedere complet opus. Prefera săpături și ruine lipsite de bășinași, de locuitori care să interfereze cu studiile științifice. Fundul Mediteranei fusese ideal — cel puțin pînă apăruseră cei cu sistematizarea orașelor și artiștii peisagiști. Rama ar fi fost și el perfect, exceptînd amănuntul frustrant al celor o sută de milioane de kilometri despărțitori; niciodată n-avea să-l poată vizita în persoană.

— După cum știm cu toții, spuse ea, comandantul Norton a încheiat fără nici un fel de probleme parcurgerea unei distanțe de aproape treizeci de kilometri. A explorat canalul ciudat denumit Valea Dreaptă pe hărțile dumneavoastră. Scopul lui rămîne necunoscut, însă evident este important, căci se întinde pe toată lungimea lui Rama — cu excepția intreruperii date de Oceanul Cilindric. Alte două canale identice sînt dispuse la 120° în jurul circumferinței.

Grupul s-a abătut apoi spre stînga, sau spre est dacă adoptăm convenția Polului Nord, pînă au ajuns în Paris. După cum veți vedea din imaginea următoare, luată cu teleobiectivul din Butuc, Parisul este alcătuit dintr-un grup de cîteva sute de clădiri, printre care se întind străzi largi.

Fotografiile au fost luate de echipa comandantului Norton cînd a ajuns la obiectiv. Dacă Parisul este un oraș, atunci e unul teribil de bizar. Observați că nici una dintre clădiri nu are ferestre, sau măcar uși! Sînt niște structuri paralelipipedice simple, toate de treizeci și cinci de metri înălțime. De asemenea, par să răsară din sol, nu există îmbinări sau linii de demarcație. Priviți acest detaliu de la baza peretelui... pătrunderea în sol este continuă.

Impresia mea e că locul acesta nu reprezintă o zonă rezidențială, ci un ansamblu de depozite. În sprijinul acestei ipoteze, iată o altă imagine...

Șanțulețele sau canelurile acestea, late cam de cinci centimetri, se întind de-a lungul tuturor străzilor și în fiecare clădire intră cîte unul — direct în zid. Există o asemănare frapantă cu șinele tramvaielor de la începutul secolului douăzeci; în mod limpede fac parte dintr-un sistem de transport.

Noi n-am considerat niciodată necesar să ramificăm transportul public pînă la pragul fiecărei case. Din punct de vedere economic, ar fi absurd; oamenii pot merge pe jos cîteva sute de metri. Dar ar avea sens dacă acele clădiri au fost utilizate pentru stocarea diferitelor materiale și echipamente.

— Îmi permiteți să întreb ceva? făcu ambasadorul Pămîntului.

— Desigur, Sir Robert.

— Comandantul Norton n-a pătruns în nici una din clădiri ?

— Nu. Ascultîndu-i raportul, veți înțelege că s-a simțit destul de frustrat. La un moment dat, apreciasse că în clădiri se intra doar prin subteran, apoi a descoperit canelurile sistemului de transport și a abandonat prima ipoteză.

— A încercat să intre ?

— N-ar fi reușit decît utilizînd explozivi, sau aparatură de forță. Nu dorește să recurgă la așa ceva, pînă nu încercă toate posibilitățile.

— Asta-i! strigă brusc Dennis Solomons. Scutecele!

— Pardon?

— O tehnică inițiată acum două sute de ani, continuă istoricul de științe. I se mai spunea gogoșa de mătase. Cînd vrei să păstrezi un obiect, îl sigilezi într-un ambalaj de plastic, apoi pompezi înăuntru un gaz inert. La început se folosea pentru protejarea echipamentului militar între războaie; cîndva s-a aplicat chiar unor vase de luptă. Este încă utilizat pe scară largă în muzeele cu spații de depozitare reduse; nimeni nu știe ce se află în interiorul unor scutece vechi de o sută de ani din subsolul Smithsonian-ului.

Răbdarea nu se număra printre virtuțile lui Carlisle Perera; ardea să-și lanseze „bomba” și nu se mai stăpîni.

— Vă rog, domnule ambasador! Toate astea sînt foarte interesante, dar cred că informația mea e mai urgentă!

— Dacă nu sînt și alte opinii... foarte bine, Dr. Perera.

Spre deosebire de Conrad Taylor, pe exobiolog Rama nu îl dezamăgise. Adevărat, nu mai nutrea speranța să găsească viață, însă era absolut sigur că, mai devreme sau mai

tîrziu, trebuiau să descopere unele rămășițe ale ființelor ce construiseră fantastica lume. Explorarea abia începuse, chiar dacă rămăsese atît de puțin timp pînă cînd **Endeavour** urma să fugă de pe orbita ei prea apropiată de Soare.

Dar în prezent, dacă toate calculele lui erau corecte, contactul cu Rama avea să fie mai scurt decît crezuse. Aceasta întrucît scăpaseră din vedere un amănunt... atît de evident, încît pînă atunci nimeni nu-l observase.

— După ultimele noastre informații, începu Perera, unul din grupuri a pornit deja către Oceanul Cilindric, în vreme ce comandantul Norton stabilește o bază de aprovizionare la piciorul Scării Alfa. Intenționează apoi să opereze în mod permanent cu cel puțin două echipe de explorare. În acest fel, el speră să utilizeze un număr limitat de oameni cu eficiență maximă.

Planu-i bun, dar e posibil ca timpul să nu ajungă. De fapt, eu aș propune o alarmă imediată și pregătirea pentru retragere totală în interval de douăsprezece ore. Să vă explic...

Te surprinde cît de puțini au comentat o anomalie destul de evidentă. În momentul de față, Rama se află în interiorul orbitei lui Venus... totuși continuă să fie înghețat. Dar temperatura unui obiect din zona respectivă, sub bătaia directă a razelor Soarelui, ajunge la circa cinci sute de grade!

Desigur, Rama nu a avut timp să se încălzească. În spațiul interstelar se răcise pînă aproape de zero absolut — minus două sute șaptezeci de grade. Acum, apropiindu-se de soare, învelișul exterior are deja temperatura plumbului topit. Cu toate acestea, interiorul se va menține rece pînă ce căldura va străbate grosimea de un kilometru a blindajului.

Cunosc un desert extravagant cu coaja fierbinte, iar în mijloc umplut cu înghețată... nu-mi mai amintesc cum se numește...

— Alaskă Fierbinte. Un fel favorit la banchetele UP, din nefericire...

— Vă mulțumesc, Sir Robert. În prezent, asta e situația în Rama, însă ea nu va dura. În ultimele săptămîni, căldura solară și-a croit drum spre interior și mă aștept ca peste cîteva ceasuri să se declanșeze o creștere bruscă a temperaturii. Totuși, alta e problema. Pînă vom pleca noi, temperatura n-o va depăși pe cea tropicală.

— Atunci care-i pericolul ?

— Vă răspund cu un singur cuvînt, domnule ambasador. Uraganele.

15. ȚĂRMUL OCEANULUI

În interiorul lui Rama se găseau peste douăzeci de bărbați și femei — șase dintre ei jos, pe cîmpie, iar restul transportînd materiale și alimente prin sistemul de ecluze și în josul scării. Nava în sine rămăsese aproape pustie, cu un minim de personal de cart; circula gluma că de fapt, pe **Endeavour** conduceau cei patru cîmpi, iar Auriului i se conferise titlul de Comandant Activ.

Pentru explorări, Norton stabilise o serie de reguli; cea mai importantă dintre ele data de pe vremea primelor ieșiri ale omului în spațiu. Fiecare grup, hotărîse el, trebuia să aibă în componența sa o persoană cu experiența locului. Dar nu mai mult de o persoană. Fiecare avea astfel posibilitatea să învețe cît mai repede cu putință.

De aceea, cel dintîi grup ce urma să se îndrepte spre Oceanul Cilindric, deși condus de medicul-șef Laura Ernst, îl cuprindea pe „veteranul” Lt. Boris Rodrigo, de abia întors din Paris. Al treilea membru, sergentul Pieter Rousseau, făcuse parte din echipele de observație din Butuc. Expert în aparatura de recunoaștere spațială, de astă-dată trebuia să se bizuie numai pe ochi și pe un mic telescop portabil.

De la piciorul Scării Alfa pînă la malul oceanului erau ceva mai puțin de cincisprezece kilometri, echivalînd datorită gravitației reduse a lui Rama cu opt kilometri pe Pămînt. Laura Ernst, trebuind să dovedească faptul că se conforma propriilor standarde, impusese un pas alert. La mijlocul drumului făcuseră o pauză de treizeci de minute. Întreaga distanță o parcurseseră în trei ore lipsite de surprize.

Era destul de monoton să înaintezi în raza proiecteurului, prin bezna lipsită de ecouri a lui Rama. Pe măsură ce pata de lumină avansa cu ei, se alungea încetișor într-o elipsă îngustă; modificarea formei spotului constituia singurul semn vizibil de progres. Dacă observatorii din Butuc nu le-ar fi oferit permanent referințe asupra distanței, nu ar fi realizat dacă parcurseseră un kilometru, cinci sau zece. Continuau să înainteze prin noaptea de un milion de ani, pe o suprafață metalică, aparent lipsită de relief.

În cele din urmă, departe, la limita razei palide apăru ceva nou. Pe o lume normală ar fi fost un orizont; apropiindu-se, văzură că șesul se termina brusc. Se aflau la țărmlul Oceanului.

— O sută de metri numai, anunță Controlul. E timpul să încetiniți.

Recomandarea era inutilă, se opriseră deja. Între nivelul Cîmpiei și cel al oceanului diferența era de cincizeci de metri — desigur, dacă era un ocean și nu un alt strat din misterioasa substanță cristalină. Deși Norton explicase tuturor pericolul de-a face considerații apriori în Rama, puțini se îndoiau că oceanul era alcătuit într-adevăr din gheață. Totuși, ce explicație putea avea culmea de pe țărmlul sudic, înaltă de cinci sute de

metri și nu de cincizeci ca pe malul lor?

Se apropiau parcă de marginea lumii; ovalul de lumină se întrerupsese înaintea lor, devenind din ce în ce mai scurt. Departe, pe ecranul curbat al oceanului, apăruseră umbrele lor monstruos de lățite, amplificând și exagerând fiecare mișcare. Umbrele îi însoțiseră pas cu pas pe toată lungimea drumului, iar acum când se opriseră pe marginea țărmlui, păreau să nu le mai aparțină. Puteau foarte bine fi creaturi ale Oceanului Cilindric, așteptând să se răfuiască cu intruși.

Deoarece se găseau pe marginea unei faleze înalte de cincizeci de metri, reușeau pentru întâia oară să aprecieze curbura lui Rama. Nimeni nu mai văzuse însă un lac înghețat, urcând și transformându-se într-un cilindru; lucrul acesta neliniștea mult, iar ochii se străduiau din răspuțeri să-i găsească o altă interpretare. Autoare a unui studiu asupra iluziilor optice, Laura Ernst avea jumătate din timp senzația că, de fapt, privea un golf curbat orizontal și nu o suprafață ce se ridica spre cer. Îți trebuia un efort de voință deosebit ca să accepți un adevăr atât de neobișnuit.

Aspectul normal se păstra doar drept înainte, paralel cu axa centrală. În direcția aceea, văzul și logica nu se contraziceau.

Aici, cel puțin pentru primii kilometri, Rama părea plat... și era plat. Iar dincolo de umbrele lor distorsionate și de marginea petei de lumină, se întindea insula ce domina Oceanul Cilindric.

— Controlul, vă rog reglați proiectorul pe New York, transmisi dr. Ernst.

Ovalul de lumină alunecă peste ocean și noaptea lui Rama îi înghiți brusc. Conștienți de prăpastia invizibilă de sub picioare, se retraseră cu toții cițiva metri. Apoi, ca o schimbare magică de decor, înaintea lor se iviră turnurile New York-ului.

Asemănarea cu vechiul Manhattan era numai superficială; sosia fostei celebrități a vechiului Pământ avea propria ei identitate. Cu cât îl privea mai mult, cu atât Dr. Ernst se convingea că nu era cițuși de puțin o așezare.

Aidoma orașelor Omului, adevăratul New York nu fusese niciodată terminat, și nici nu se executase după un plan. Locul acesta deținea însă o simetrie generală, o structură, deși atât de complexă încât scăpa minții. Fusese conceput și proiectat de o inteligență atotcuprinzătoare, ca apoi să fie construit ca o mașinărie cu un scop clar precizat. După care nu a mai existat nici o posibilitate de extindere sau modificare.

Raza proiectorului urmări încetișor turnurile îndepărtate, cupolele, sferile întrepătrunse și conductele intersectate. Undeva acolo trebuia să fie o suprafață strălucitoare, deoarece lumina farului se reflecta, întorcându-se către ei. Prima dată fură luați prin surprindere; părea că de pe insula ciudată, cineva le transmitea semnale...

Nu se vedea însă nimic altceva care să nu fi apărut pe fotografiile extrem de detaliate făcute din Butuc. După câteva minute, solicitară iarăși proiectorul și începură să înainteze spre est, de-a lungul marginii stîncii. Se emisese ipoteza plauzibilă că undeva pe țărml acela înalt trebuia să existe o scară, sau o pantă care să coboare pînă la nivelul oceanului. Iar unul dintre membrii echipajului, mare pasionat de navigația marină, venise cu o sugestie interesantă.

— Acolo unde există un ocean, opinase sergentul Ruby Barnes, trebuie să existe docuri, porturi și... nave. Poți afla totul despre o civilizație... din modul în care-și construiește vasele.

Colegii ei îi apreciaseră punctul de vedere ca destul de limitat, dar, cel puțin era stimulator.

Dr. Ernst renunțase să mai caute și se pregătea să folosească corzile pentru coborîre, când locotenentul Rodrigo a zărit scara. În bezna de sub faleză trecea neobservată cu mare ușurință. Nu se zărea vreo balustradă, sau alt semn al prezenței sale. De asemenea, părea să nu ducă nicăieri; cobora abrupt pe peretele vertical, dispărînd sub suprafața oceanului.

Cu lămpile de pe căști inspectară treptele și nu observară nici un pericol. Dr. Ernst obținu din partea comandantului Norton aprobarea, continuării misiunii. Peste numai un minut, femeia testa cu prudență suprafața oceanului.

Piciorul îi luneca înainte și înapoi, aproape fără frecare. Materialul părea un soi de gheață. Era gheață!

Cînd o lovi cu vîrfurile ciocanului, din punctul de impact radie o configurație familiară de crăpături. Nu întîmpină nici o dificultate în recoltarea mostrelor dorite. Ridicînd spre lumină cîteva eșantioane, observă că unele se topiseră deja; lichidul era nițel tulbure și-l miroși cu prudență.

— Nu-i riscant? întrebă de sus Rodrigo, neliniștit.

— Crede-mă, Boris, îi răspunse ea, dacă pe aici sînt agenți patogeni, aparatele mele i-ar fi depistat de-acum o săptămînă.

Într-un fel, Boris avea dreptate. În ciuda tuturor analizelor, exista posibilitatea ca substanța să fie otrăvitoare, sau purtătoare a unor viruși necunoscuți. În condiții obișnuite, Dr. Ernst nu și-ar fi asumat nici riscul acela infim. Acum însă, timpul disponibil era scurt și miza imensă. Chiar o eventuală punere în carantină a lui **Endeavour** avea să fie un preț de nimic față de cîștigul în cunoștințe.

— E apă, dar n-am curaj s-o gust; miroase ca o cultură de alge alterate. De-abia

aștept s-o analizez în laborator.

– Te poți deplasa fără riscuri pe gheață?

– Da, solidă ca piatra.

– Reușim atunci s-ajungem la New York?

– Oare, Pieter? Ai încercat vreodată să mergi patru kilometri pe gheață?

– Aha... înțeleg ce vrei să spui. Dar gîndește-te ce-ar fi răspuns Aproximarea la cererea citorva perechi de patine! Și chiar dacă am avea așa ceva la bordul navei, cîți dintre noi ar ști să le folosească?

– Mai e o problemă, interveni Boris Rodrigo. Ați observat că temperatura a crescut deja peste punctul de îngheț al apei? Nu peste multă vreme, gheața va începe să se topească. Cîți dintre noi înoată patru kilometri? Cu siguranță nici unul...

Dr. Ernst li se alătură pe marginea stîncii și ridică triumfătoare flaconul conținînd mostra.

– Plimbarea-i lungă pentru cîțiva centimetri cubi de apă murdară, însă din ei vom afla despre Rama mai mult decît tot ceea ce știm pînă acum. Ne întoarcem.

Porniră spre luminițele depărtate ale Butucului, înaintînd în salturile lente și largi ce se dovediseră modul cel mai comod de deplasare în condițiile unei gravitații reduse. Se întorceau deseori să privească înapoi, atrași de taina nedezvăluită a insulei din mijlocul oceanului de gheață.

Și, o dată, o singură dată, Dr. Ernst simți pe obraji atingerea vagă a unei adieri.

Senzația nu se repetă și în curînd o uită.

16. KEALAKEKUA

– După cum preabine știți, Dr. Perera, rosti cu un ton de resemnare calmă ambasadorul Bose, puțini dintre noi au cunoștințele dumneavoastră în meteorologia matematică. De aceea, vă rugăm, aveți milă de ignoranța noastră.

– Cu plăcere, făcu netulburat exobiologul. Mă voi explica mai bine descriindu-vă ce se va întîmpla, cît de repede, în interiorul lui Rama.

Pe măsură ce căldura Soarelui pătrunde în interior, temperatura va crește. Conform ultimelor informații recepționate, a depășit deja punctul de îngheț al apei. În curînd Oceanul Cilindric se va înmuia; dar spre deosebire de masele de apă terestre, se va topi de jos în sus. Acest lucru poate provoca efecte ciudate, însă pe mine mă îngrijorează îndeosebi chestiunea atmosferei.

Odată cu încălzirea, aerul din Rama se va dilata... și va începe să urce spre axa centrală. Asta e problema. Deși aparent este staționar, la nivelul solului el are viteza de rotație a lui Rama: peste opt sute de kilometri pe oră. Ridicîndu-se spre axă, va tinde să-și păstreze viteza — și desigur, nu va reuși. Rezultatul: vînturi puternice, turbulente, cu viteze pe care le apreciez între două și trei sute de kilometri pe oră.

Întîmplător, la fel se petrece și pe Pămînt. Aerul cald de la ecuator, care se rotește cu viteza Pămîntului — o mie șase sute de kilometri pe oră — trece prin aceleași transformări ridicîndu-se și pornind către nord și sud.

– Aha, alizeele! Îmi amintesc de la lecțiile de geografie.

– Exact, Sir Robert. Cît de curînd, Rama va avea alizee. Cred că vor dura doar cîteva ore, apoi se va instaura un fel de echilibru. Între timp, l-aș sfătui pe comandantul Norton să pregătească evacuarea... cît mai repede. Iată mesajul pe care propun să-l trimitem.

Cu puțină imaginație, își spunea Norton, putea susține că era o tabără de noapte, improvizată la poalele unui munte dintr-o regiune îndepărtată a Asiei ori Americii. Maldărul de saltele, mese și scaune pliabile, generatoarele electrice portabile, echipamentul de iluminat, toaletele electrosan și diversele aparate științifice n-ar fi părut nelalocul lor pe Pămînt — mai ales că aici existau bărbați și femei, muncind fără costume cu sisteme de supraviețuire individuală.

Stabilirea Taberei Alfa ceruse multă muncă; fiecare obiect trebuia transportat manual prin lanțul de ecluze, coborît pe panta începută la Butuc, apoi recuperat și despachetat. Uneori, cînd parașutele de frînare dădeau greș, cîte un colet nimerea la un kilometru depărtare pe cîmpie. Cîțiva membri ai echipajului ceruseră permisiunea de a porni în căutarea lor; Norton le interzisese în mod categoric. Totuși, în caz de urgență trebuia să fie pregătit să ridice interdicția.

Aproape întreg echipamentul urma să rămînă acolo. Eforturile necesare recuperării lui depășeau orice închipuire. Uneori, comandantul încerca o rușine illogică la gîndul că era nevoit să abandoneze atîtea impurități umane în acel loc imaculat. Hotărîse ca, atunci cînd aveau să plece, să sacrifice o parte din timpul prețios ca să lase totul în ordine. Părea improbabil, dar poate că peste milioane de ani Rama urma să primească iarăși vizitatori, în alt sistem solar. Dorea ca Pămîntul să le facă o impresie bună.

Între timp, avea de rezolvat o problemă mult mai urgentă. În ultimele douăzeci și patru de ore, primise mesaje personale aproape identice atît de pe Marte cît și de pe

Pămînt. Coincidența părea stranie; poate discutaseră pe îndelete, așa cum procedau uneori nevestele ce locuiau, lipsite de griji, pe planete diferite. Fără ocolișuri îi reamintiseră că, deși un personaj de seamă acum, avea totuși anumite responsabilități față de familie.

Comandantul înșfăcă un scaun pliant și părăsi pata de lumină, pătrunzînd în bezna înconjurătoare. Constituia singurul mod în care să se bucure de puțină intimitate și să gîndească mai bine, departe de agitație. Deliberat, întoarse spatele tumultului organizat dinapoia lui și începu să vorbească în recorder-ul atîrnat la gît:

„Originalul la dosarul personal, duplicate pe Marte și Pămînt. Bună, scumpo... da, recunosc că sînt leneș la scris, dar n-am pus piciorul la bordul navei de o săptămînă. Cu excepția celor de cart, ne-am instalat cu toții în interiorul lui Rama, la piciorul scării botezate Alfa.

Am acum trei grupuri de explorare care cercetează cîmpia, totuși progresul înregistrat este dezamăgitor de lent. Deplasarea se face doar pe jos. Dacă am dispune de mijloace de transport!... Aș fi extrem de fericit să am cîteva biciclete electrice... ar fi pur și simplu minunate.

Ai întîlnit-o pe doctorița-șefă, Ernst..."

Se opri nesigur. Laura făcuse cunoștință cu **una** din soțiile sale, dar cu cine? Mai bine să renunțe la asta...

Șterse propoziția și începu din nou:

„Medicul-șef, Ernst, a condus prima expediție pînă la Oceanul Cilindric, la cincisprezece kilometri depărtare. Acolo a constatat că e format din apă înghețată, așa cum ne așteptasem. De băut nu-i tocmai potrivită. Dr. Ernst spune că este o supă organică diluată, conținînd urme din aproape fiecă compus al carbonului la care te poți gîndi, pe lîngă fosfați, nitrați și zeci de alte săruri metalice. Nu există nici cel mai mic semn de viață... nici măcar microorganisme moarte. Așa încît, tot nu am aflat nimic despre biochimia Ramanilor... deși probabil nu diferea cu mult de a noastră".

Ceva îi atinse ușor părul; fusese prea ocupat ca să se tundă și în prezent trebuia să facă ceva, înainte de a se întoarce la casca spațială.

„Ai văzut benzile video cu Parisul și celelalte orașe explorate de partea asta a oceanului... Londra, Roma, Moscova. Este imposibil de crezut că au fost construite pentru a adăposti ființe **vii**. Parisul arată ca un depozit uriaș, Londra e o adunătură de cilindri legați laolaltă prin tuburi sau conducte, care duc la un soi de stații de pompare. Totul etanș; fără explozivi, fără laseri nu există nici un mijloc de-a pătrunde înăuntru. Dar nu vom recurge la așa ceva decît în ultima instanță.

În privința Moscovei și a Romei..."

— Iartă-mă, șefule. Mesaj urgent de pe Pămînt.

Ce-o mai fi? se întrebă Norton. Nu poți avea cîteva clipe libere, să te adresezi familiilor în liniște?

Luă hîrtia și o parcurse rapid, să se asigure că nu conținea nimic alarmant. Apoi o reciti pe îndelete.

Ce naiba mai era și Comitetul Rama? Și de ce nu auzise niciodată de el? Știa că tot felul de comitete, asociații și grupări profesionale — unele serioase, altele complet țicnite — încercaseră să intre în contact cu ei; Controlul Misiunii îi protejase corespunzător și n-ar fi aprobat trimiterea mesajului decît dacă realmente ar fi avut o semnificație concretă.

„Vînturi de două sute de kilometri pe oră... probabil stîrnite din senin", mda, te punea pe gînduri. Era însă greu de luat în serios într-o noapte atît de calmă; ridicol să fugă ca niște șoareci speriați, cînd de abia începuseră explorarea.

Comandantul ridică o mînă, dînd la o parte șuvițele ce-i căzuseră iarăși în ochi. Apoi încremenii cu brațul în aer.

Într-adevăr, în ultima oră simțise niște adieri de vînt. Fuseseră atît de ușoare încît le ignorase complet; la urma urmei, el era comandantul unei nave spațiale și nu al unei corăbii cu pînze. Pînă atunci, adierea nu-l interesase cîtuși de puțin din punct de vedere profesional. Ce ar fi făcut într-o asemenea situație de mult dispărutul căpitan al acelu **Endeavour** din trecut?

În ultimii ani, Norton își repetase întrebarea în fiecare moment de criză. Era secretul lui, pe care nu-l destăinuise nimănui. Ca majoritatea lucrurilor importante, îi fusese împărtășit întîmplător.

Primise de cîteva luni comanda lui **Endeavour** cînd aflase că numele aparținuse uneia dintre cele mai faimoase corăbii din istorie. Adevărat, în ultimii patru sute de ani existaseră vreo duzină de **Endeavour** pe mări, alte două în spațiu, dar străbunica tuturor fusese cărbunarul **Whitby** de 370 de tone, la bordul căruia Căpitanul James Cook M. R., făcuse înconjurul lumii între 1768 și 1771.

Cu un interes la început vag, transformat rapid într-o curiozitate devorantă — aproape o obsesie — Norton începuse să citească tot ce găsea despre Cook. În prezent era probabil autoritatea mondială în privința marelui explorator și cunoștea pe dinafară pagini întregi din **Jurnale...**

Continua să considere incredibil faptul că un om realizase atît de multe lucruri cu un echipament atît de primitiv. Cook nu fusese însă numai un navigator de excepție, ci și

un om de știință, un umanist într-o epocă violentă. Își trata oamenii cu blîndețe; la fel de neobișnuit era și faptul că se purta absolut în același mod cu sălbaticii adesea ostili din ținuturile nou descoperite.

Visul lui Norton, pe care știa că nu-l va împlini niciodată, îi cerea să refacă măcar una dintre călătoriile lui Cook în jurul lumii. Încercase un start minor dar spectaculos, care l-ar fi uimit cu siguranță pe căpitan, zburind pe o orbită polară pe deasupra Marii Bariere de Corali. Erau zorii unei dimineți senine și de la patru sute de kilometri înălțime zărea sub el imaginea superbă a ucigașului zid din corali, marcat de linia de spumă albă din lungul coastei Queensland.

Avusese nevoie de mai puțin de cinci minute să parcurgă cei două mii de kilometri ai recifului. Cu o singură privire acoperise săptămîni întregi de drum periculos al celui dintîi Endeavour. Văzuse apoi prin telescop Cooktown și estuarul unde nava fusese trasă la țărîm pentru reparații, după întîlnirea aproape fatală cu recifele.

Un an după aceea, o vizită la Stația de Urmărire Spațială Hawai îi oferise o experiență și mai greu de uitat. Luase hidroplanul pînă la golful Kealakekua și, trecînd în viteză pe lingă Stîncile vulcanice golașe, simțise un surprinzător fior de emoție, tulburător chiar. Ghidul arătase grupului de savanți, ingineri și astronauți, din care făcea și el parte, pilonul strălucitor de metal care înlocuise fostul monument distrus de gigantul tsunami din '68. Pășiseră cîțiva metri pe lava neagră și alunecoasă pînă la plăcuța de pe malul apei. Deasupra ei se spărgeau valuri mici, dar Norton de abia le băgase în seamă. Aplecîndu-se, citise:

ÎN APROPIEREA ACESTUI LOC A FOST UCIS CĂPITANUL JAMES COOK
14 FEBRUARIE, 1779
PLACA ORIGINALĂ A FOST PUSA LA 23 AUGUST, 1928
DE COMITETUL SESCVICENTENAR) COOK
ÎNLOCUITA DE COMITETUL TRICENTENAR
14 FEBRUARIE, 2079

Aceasta se întîmplase cu un an în urmă și la o sută de milioane de kilometri depărtare. Însă într-un astfel de moment, prezența liniștitoare a lui Cook părea foarte apropiată. În adîncul tainic al minții sale, Norton ar fi întrebant: „Ei, căpitane... care-i sfatul tău?” Era un joc la care recurgea atunci cînd îi lipseau datele pentru o rezolvare corectă, și se vedea nevoit să se bazeze pe intuiție. Intuiția fusese dintotdeauna o trăsătură genială a lui Cook; mereu alesese soluția potrivită — pînă la cea din urmă, în golful Kealakekua.

Sergentul așteptă răbdător în vreme ce comandantul său privea tăcut în întuneric. Nu mai era de nepătruns, deoarece la vreo patru kilometri depărtare se zăreau cele două pete palide de lumină ale expedițiilor de explorare.

La urgență, le pot rechema într-o oră, socoti Norton. Sînt sigur că o oră ar fi suficient.

Se întoarse spre sergent:

— Trimite următorul mesaj. Către Comitetul Rama, via Spacecom. Mulțumim pentru avertisment; vom lua măsuri. Rugăm specificați înțelesul expresiei: „stîrnite din senin”. Cu stimă, Norton, comandant pe **Endeavour**.

Așteptă pînă ce bărbatul dispăru în direcția luminilor orbitoare ale taberei, apoi porni din nou înregistrarea. Pierduse însă șirul gîndurilor și nu-și mai regăsi starea de spirit. Scrisoarea trebuia să aștepte.

Cînd își neglija datoria, căpitanul Cook îi venea rareori în ajutor. Își aminti apoi cît de rar și pentru ce puțin timp își văzuse soțul sărmana Elisabeth Cook, în cei șaisprezece ani de căsnicie. Cu toate astea îi născuse șase copii... și le supraviețuise tuturor.

Nevestele sale, niciodată aflate mai departe de zece minute la viteza luminii, n-aveau de ce se plînge...

17. PRIMĂVARĂ

În primele „nopti” petrecute pe Rama, fusese dificil să adormi. Bezna și misterele tainuite de acesta apăseau, iar liniștea era și mai tulburătoare. Absența zgomotului nu constituia o condiție naturală; simțurilor omului le este necesară receptarea de impulsuri. În absența lor, mintea creează propriile ei substituții.

Mulți se plînseseră la deșteptare de zgomote stranii, chiar de glasuri: în mod evident halucinații — cei care nu dormiseră n-auziseră nimic. Medicul-șef Ernst prescrisese un tratament simplu și eficace; în timpul perioadei de odihnă, în tabără se difuza, în surdină, o muzică lină și calmă.

Însă în noaptea aceea, comandantul Norton găsea medicația nepotrivită. Ciulea mereu urechile în întuneric și știa ce căuta să audă. Dar, deși o briză firavă îi mîngîia uneori chipul, nu simțea nimic asemănător unui vînt sporind în depărtare. Pe de altă

parte, nici una din echipele de explorare nu raportase ceva deosebit.

În sfârșit, la miezul nopții Navei se duse să doarmă. La consola de comunicații se afla permanent un om de veghe, în eventualitatea unor mesaje urgente. Alte precauții nu păreau necesare.

Nici măcar un uragan n-ar fi produs zgomotul care-l deșteptă pe el și întreaga tabără, într-o singură clipă. Părea că cerul însuși se prăbușise, că Rama se despicasă și crăpa în bucăți. Mai întâi se auzi o piriitură prelungă, apoi o serie de bubuituri cristaline, aidoma prăbușirii unui milion de ziduri de cleștar. Dură numai câteva minute, deși ele le părură ore întregi. Continua, aparent îndepărtându-se, când Norton ajunse la consola de comunicații.

— Controlul! îi strigă pe cei din Butuc. Ce s-a întâmplat?

— O clipă ! Fixăm proiectoarele deasupra oceanului.

La opt kilometri deasupra, pe axul lui Rama, farurile începură să-și penduleze razele deasupra Cîmpiei. Ajunseră la țărnul oceanului, apoi începură să-i urmărească conturul, cercetînd interiorul lumii. La sfertul circumferinței se opriră.

Acolo sus, pe cer, sau pe ceea ce mintea insista să numească „cer”, se întimpla ceva extraordinar. La început, lui Norton i se păru că Oceanul fierbea. Nu mai era inert și înghețat, în strînsirea unei ierni eterne; o zonă uriașă, largă de cițiva kilometri, se afla într-o mișcare turbulentă. De asemenea, își schimba culoarea; o dungă lată, albă, traversa podul de gheață.

Brusc, un sloi cu o latură de vreun sfert de kilometru începu să se ridice, ca o ușă deschizîndu-se. Încet și maiestuos, se înalță către cer, sclipind și scînteind în raza farului. Alunecă înapoi și dispăru sub suprafață, în vreme ce un talaz de spumă năvălea din toate părțile peste el.

Abia atunci Norton înțelese ce se întimpla. **Gheața crăpa!** În zilele și săptămînile scurse, oceanul se dezghețase în adîncuri. Îi venea greu să se concentreze; bubuiturile îngrozitoare umpleau lumea, ecouri se nășteau în jurul cerului, încerca să ghicească motivul unei convulsii într-atît de dramatice. Pe Pămînt nu se petrecea așa ceva la dezghețul unui lac, sau al unui rîu prins de sloiuri...

Desigur! Răspunsul era evident, acum după întîmplare.

Oceanul se dezgheța de dedesubt, pe măsură ce căldura solară străbătea învelișul lui Rama. Iar apa ocupă un volum mai mic...

Drept urmare, oceanul coborîse sub stratul de gheață, lăsîndu-l fără sprijin. Zi de zi, presiunea sporise; acum banda de gheață ce înconjura ecuatorul lui Rama se prăbușea ca un pod care și-a pierdut pilonul central. Se crăpa în sute de sloiuri, ce se izbeau și se frecau și ele unele de altele, pînă cînd aveau să se topească. Lui Norton îi îngheță singele în vine amintîndu-și de ideea de-a ajunge la New York cu ajutorul săniilor...

Tumultul se potolea treptat; în războiul dintre gheață și apă se ajunsese la un armistițiu temporar. În cîteva ore, odată cu creșterea temperaturii, apa urma să învingă, iar ultimele rămășițe de gheață să dispară. În final însă, tot gheața avea să triumfe, după ce Rama, ocolind soarele, va reveni în noaptea interstelară.

Norton își reaminti să respire, apoi chemă grupul expediționar cel mai apropiat de ocean. Spre ușurarea lui, locotenentul Rodrigo îi răspunse imediat. Nu, apa nu ajunsese la nivelul lor. Nici un talaz nu se năpustise peste țărnm.

— Acum știm de ce-i așa înaltă faleza, adăugă el calm.

Norton încuviință tăcut, dar își spuse că asta nu explica deloc de ce țărnmul sudic era de zece ori mai înalt.

Proiectorul de pe axă continua să cerceteze interiorul. Oceanul trezit la viață se potolea încetîșor, iar spuma albă și clocotindă nu se mai revărsa dinspre blocurile plutitoare de gheață. După cincisprezece minute, tumultul luă sfîrșit.

Rama nu mai era însă tăcut, se trezise din somn și în prezent zgomotul ciocnirilor dintre aisberguri se auzea continuu. Primăvara a întîrziat puțin, gîndi comandantul, dar și-a făcut cu siguranță apariția.

Exista și briza care se întetea mereu... Rama îi oferise destule avertismente; era timpul să plece.

Apropiîndu-se de indicatorul de la jumătatea traseului vertical, Norton se simți iarăși recunoscător pentru bezna ce acoperea totul, deasupra... și dedesubt. Deși știa că în față avea mai mult de zece mii de trepte și își putea imagina curba ascendentă, faptul că zărea doar o porțiune mică a ei făcea lucrurile mai suportabile.

Urca pentru a doua oară și învățase din greșelile primei ascensiuni. Tentația o reprezenta dorința de a sui prea repede în gravitația scăzută; treptele erau atît de accesibile încît îi venea greu să adopti un ritm lent, constant. Însă dacă procedai altfel, ajungeai repede să simți dureri în coapse și fese. Mușchi despre care nici nu știai că există începeau să protesteze și aveai nevoie de perioade de odihnă tot mai lungi. Către sfîrșit, timpul de repaus îl depășea pe cel de escaladare și tot părea insuficient. Norton suferise cîteva zile după aceea de puternice crampe musculare, și ar fi fost complet neputincios dacă n-ar fi revenit la gravitația aproape nulă a navei.

De această dată, pornise într-un ritm chinuitor de lent, aidoma unui moșneag. Plecase ultimul de pe cîmpie; ceilalți se găseau deja înșirați pe jumătate de kilometru de scară înaintea lui; le zărea luminile jucînd pe panta invizibilă.

Îi era ciudă de eșecul misiunii și continua să spere că retragerea avea să fie numai temporară. Ajunși pe Butuc, puteau aștepta domolirea oricărei tulburări atmosferice. Fiind centrul ciclonului, probabil acolo avea să fie calm.

Trăgea din nou concluzii prin analogii periculoase cu Pămîntul. Meteorologia unei lumi întregi, chiar în condiții de totală inerție atmosferică, reprezenta o chestiune incredibil de complexă. Sistemul terestru de previziune meteo, deși perfecționat de-a lungul secolelor, nu era încă infailibil. Iar Rama, nu constituia doar un sistem complet nou; suferea transformări rapide, în ultimele ore temperatura crescuse cu cîteva grade. Totuși nu se întrevedea nici un semn al uraganului promis, deși existaseră rafale de vînt din direcții complet aleatoare.

Urcaseră cinci kilometri, egali cu mai puțin de doi kilometri tereștri în gravitația aceea redusă și în continuă scădere. La al treilea nivel, la trei kilometri de axă, se odihniră timp de o oră, sorbind sucuri tonice și masîndu-și mușchii îndurerați ai picioarelor. Nivelul respectiv era ultimul punct unde mai puteau respira confortabil; precum vechii alpiniști ai Himalaiei, depozitaseră aici rezerve de oxigen, iar acum le fixau pentru ultima porțiune de urcuș.

După un ceas ajunseră în vîrfurile scării, la începutul punții, înaintea lor se întindea ultimul kilometru vertical, dar din fericire, gravitația reprezenta numai cîteva procente din cea a Pămîntului. Încă treizeci de minute de pauză, o verificare atentă a rezervelor de oxigen, și... ultimul hop.

Norton se asigură încă o dată că toți oamenii se aflau înaintea lui pe punte, la intervale de douăzeci de metri unul de celălalt. De acum încolo urma un cățărăt lent, monoton și extrem de plictisitor. Tehnica cea mai bună de escaladare era să-ți alungi din minte orice gînd și să numeri treptele lăsate în spate — o sută, două, trei, patru...

Ajunsese la o mie două sute cincizeci cînd realizează că ceva era în neregulă. Lumina sclipitoare de pe suprafața verticală dinaintea ochilor săi nu avea culoarea normală și strălucea prea tare. Comandantul Norton nu avu timp nici să se asigure, nici să-și avertizeze coechipierii. Totul se desfășură în mai puțin de o secundă.

Într-o explozie tăcută de lumină, zorile răsăriră pe Rama,

18. ZORI

Lumina era într-atît de strălucitoare încît, vreme de un minut întreg, Norton fu nevoit să țină ochii strîns închiși. După aceea, riscă și privi printre pleoapele de abia întredeschise către peretele aflat la numai cîteva centimetri de chipul lui. Clipi de cîteva ori, așteptă să i se scurgă inevitabilele lacrimi, apoi se întoarse să salute zorile.

Reuși să suporte lumina cîteva secunde, după aceea închise iarăși ochii. Nu era o strălucire insuportabilă, te puteai obișnui cu ea. De vină se făcea priveliștea uluitoare a lui Rama, văzut acum pentru întîia oară în totalitate.

Norton știuse cu exactitate la ce să se aștepte; totuși spectacolul îl năucise. Îl cuprinsese un tremurat nervos, mîinile i se încleștară de treapta punții cu disperarea omului care, gata să se înece, se agață de colacul de salvare. Mușchii brațelor i se încordară fără voie, iar picioarele — deja obosite de lungă escaladare — dădură semne de nesiguranță. Dacă n-ar fi fost gravitația redusă, s-ar fi prăbușit.

Treptat, singele rece îi reveni și reuși să aplice primul remediu împotriva panicii. Continuînd să țină ochii închiși și încercînd să uite spectacolul din jur, începu să răsufle, adînc și prelung, umplîndu-și plămîinii cu oxigen, eliminînd din trup toxinele oboselii.

Se simți mai bine, dar nu deschise ochii pînă nu execută o altă mișcare. Avu nevoie de un serios efort de voință pentru a izbuti să-și descleșteze mîna dreaptă — se pomeni vorbindu-i, aidoma unui copil neascultător — dar în cele din urmă, o coborî pînă la piept, desfăcu de acolo carabiniera de siguranță și o fixă de treapta cea mai apropiată. Indiferent ce s-ar fi întîmplat în continuare, nu mai avea cum să cadă.

Răsufală de cîteva ori adînc, apoi, tot cu ochii închiși, conectă radioul. Cu un glas care spera să pară calm și autoritar, întrebă:

— Aici comandantul. Toată lumea în regulă?

Verificînd numele unul cîte unul și primînd răspunsuri oarecum tremurătoare de la toți, încrederea și controlul de sine îi reveniră complet. Oamenii lui nu pățiseră nimic și-i așteptau să-i conducă. Era iarăși comandant.

— Țineți ochii închiși pînă cînd sinteți siguri că veți face față, îi sfătui el. Priveliștea este... copleșitoare. Dacă credeți că n-o puteți suporta, continuați să urcați fără să mai priviți înapoi. Țineți minte, în curînd veți ajunge la gravitație zero și acolo nu puteți cădea.

N-ar fi fost nevoie să amintească un adevăr elementar unor astronauți cu experiență, însă Norton și-l repeta lui însuși la fiecare cîteva secunde. Gîndul gravitației zero era un fel de talisman, ferindu-l de orice rău. Indiferent ce i-ar fi spus ochii, Rama nu-l putea trage jos, către neființă, pe cîmpia aflată la opt kilometri dedesubt.

Curînd, a privi în jur deveni o chestiune de mîndrie și demnitate. Pentru început trebuia însă să-și stăpînească trupul.

Desfăcu ambele mîini de pe punte și trecu brațul stîng pe sub o treaptă. Încleștînd și descleștînd pumnii, așteptă să-i dispară crampele musculare; deschise ochii și se întoarse încet spre Rama.

Prima impresie a fost una de albastru. Strălucirea care umplea cerul nu se putea confunda cu aceea a soarelui; doar un arc electric era capabil s-o provoace. Deci Soarele lui Rama, își spuse el, trebuie să fie mai fierbinte decît al nostru. Îi va interesa pe astronomi...

Acum înțelegea rolul misterioaselor canale. Valea Dreaptă și cele cinci copii ale ei nu erau altceva decît gigantice benzi luminoase. Rama avea sori lineari, dispuși simetric pe interior. De la fiecare pornea o fișie largă de lumină, ațintită către axa centrală și iluminînd zona opusă din cilindru. Norton se întrebă dacă puteau fi conectate alternativ, să producă ciclul de lumină și întuneric, sau dacă Rama era o lume a zilei veșnice.

Benzile orbitoare îi obosiseră iarăși ochii; nu-i părea rău că avea o scuză reală pentru a-i închide o vreme. Abia atunci, refăcut în parte în urma șocului vizual, reuși să se concentreze asupra unei probleme mult mai serioase.

Cine, sau ce aprinsese luminile în Rama ?

Cele mai complexe teste indicaseră că lumea aceea era sterilă. Dar iată că se întîmplase ceva ce nu se putea explica prin acțiunea unor forțe naturale. Nu exista viață, însă poate exista conștiință; roboți trezindu-se după un somn de eoni. Poate că explozia de lumină fusese un spasm întîmplător, neprogramat — un ultim efort muribund al mașinilor ca răspuns la intensă căldură a unui soare nou, mașini care aveau să revină curînd la nemișcare, de data aceasta pentru totdeauna.

Totuși, Norton nu acceptă o explicație atît de simplă. Cîteva fragmente de mozaic începeau să se potrivească, deși lipseau încă multe. Absența oricărui semn de uzură, de pildă, senzația de lucru nou, abia ieșit din mîinile constructorilor... Asemenea gînduri ar fi reușit să inspire teamă, chiar teroare. Totuși, efectul lor fu altul. Norton se simțea clocotind de încîntare. Lucrurile care așteptau să fie descoperite acolo se aflau într-un număr mult mai mare decît îndrăznise să sperie el vreodată.

Să vezi cînd va afla de asta Comitetul Rama! îi trecu prin minte.

Apoi, cu o hotărîre calmă, redeschise ochii și începu să inventarieze metodic tot ceea ce vedea.

Pentru început, trebuia să stabilească un sistem de referință. Privea cel mai întins spațiu închis văzut vreodată de om și pentru a se descurca avea nevoie de o hartă mentală.

Gravitația mică îl ajuta puțin; cu un efort de voință putea schimba „susul” și „josul” în oricare direcție. Totuși, unele dintre ele păreau periculoase din punct de vedere psihologic; nesiguranța încercată la alegerea lor îl determină să le înlătore din minte cît mai repede.

Cel mai simplu era să-și închipuie că se afla pe fundul rotund al unui puț gigantic, larg de șaisprezece kilometri și adînc de cincizeci. Avantajul imaginii era dispariția oribilei senzații de cădere, deși ea avea și serioase neajunsuri.

Putea pretinde că orașele împrăștiate în Rama, ca și zonele diferit colorate fuseseră fixate bine pe pereții înalți. Structurile variate și complexe ce atîrnau din cupola de deasupra nu erau mai înfricoșătoare decît candelabrele uriașe din anumite săli de concerte de pe Pămînt. De neacceptat era însă Oceanul Cilindric...

Se găsea la jumătatea puțului, o bandă lată de apă, cuprinzînd întreaga circumferință, fără vreun suport vizibil. Nu exista nici o îndoială asupra faptului că **era** apă; avea; o culoare albastru-viu, punctată de scînteii strălucitoare, rămășițele sloiurilor de gheață. Dar un ocean vertical, formînd un cerc complet la douăzeci de kilometri sus pe cer, reprezenta un fenomen atît de tulburător încît după o vreme, Norton începu să se gîndească la alte posibilități.

Răsuci mental peisajul cu nouăzeci de grade. Imediat, puțul uriaș se transformă într-un tunel lung, astupat la ambele capete. Baza o constituia evident puntea și scările tocmai urcate. Din această perspectivă reușea în cele din urmă să aprecieze la adevărata ei valoare viziunea arhitecților care construiseră acest loc.

Stătea agățat pe fața curbă a unei stînci de șaisprezece kilometri, cu jumătatea superioară complet deasupra lui, contopită cu plafonul arcuit al cerului. Sub el, puntea cobora cu cinci sute de metri, terminîndu-se la marginea primei terase. Urma apoi scara, aproape verticală în zona de gravitație redusă, devenind treptat tot mai puțin abruptă pînă cînd, după ce se întrețea cu alte cinci platforme, ajungea pe cîmpia îndepărtată. Pe următorii doi sau trei kilometri distingea treptele una cîte una, după aceea ele se contopeau într-o bandă continuă.

Curba descendentă a scării impunea atît de mult, încît adevărata ei mărime era imposibil de apreciat. Norton zburase odată în jurul Everestului și rămăsese uimit de mărimea acestuia. Realiză că scara avea înălțimea Himalaiei. Asocierea părea însă lipsită de sens.

În plus, nu exista nici un termen de comparație pentru celelalte două scări, Beta și

Gama, urcînd spre cer ca să se curbeze deasupra capului său. Comandantul își făcuse suficient curaj să se lase pe spate și să le privească... doar pentru o clipă. După care se strădui să uite că se aflau acolo...

Motivul îl constituia faptul că prea multe imagini ale lui Rama sugerau o a treia variantă, ce dorea din răspuțeri s-o evite. Era vorba de aceeași perspectivă a unui cilindru vertical, ori puț, dar unde el se găsea în vîrf și nu pe fund, aidoma unei muște tîrîndu-se cu capul în jos pe tavanul unei cupole, la o înălțime de cincizeci de kilometri. La fiecare evocare a imaginii, Norton avea nevoie de toată puterea voinței sale să nu se agațe din nou, cu disperare, de punte.

Cu timpul (de acest lucru era sigur) toate temerile vor dispărea. Măreția și straniețea lui Rama aveau să copleșească spaima, cel puțin pe cea a oamenilor antrenați să înfrunte pericolele spațiului cosmic. Cei care nu părăsiseră niciodată Pămîntul și nu se văzuseră niciodată înconjurați de stele poate că n-ar fi suportat priveliștile acelea. Dar dacă cineva avea s-o facă, își repeta Norton cu încăpăținare, aceia erau echipajul și comandantul lui **Endeavour**.

Își consultă cronometrul. Pauza durase doar două minute, însă îi păruse lungă de o viață. Exercițiind atît efort încît abia să-și învingă inerția și cîmpul gravitațional tot mai slab, începu să se salte încetîșor în sus, pe ultima sută de metri a punții. Înainte de a intra în ecluză și de-a întoarce spatelul spre Rama, cercetă rapid interiorul pentru o ultimă privire de ansamblu.

Se modificase în chiar acele ultime minute; din mare se ridica ceața. Pe primele sute de metri, coloanele albe și fantomatice se înălțau drept pe direcția rotației lui Rama, apoi începeau să se destrame într-un vîrtej turbulent, pe măsură ce aerul din păturile superioare încerca să elimine excesul de viteză. Alizeele lumii cilindrice începeau să-și traseze traiectoriile pe cer. După un interval de timp necunoscut, cea dintîi furtună tropicală era pe punctul de a izbucni.

19. UN AVERTISMENT DE PE MERCUR

Pentru prima dată după foarte multe săptămîni, toți membrii Comitetului Rama erau prezenți la apel. Profesorul Solomons sosise din adîncurile Pacificului, unde studiasă operațiunile miniere din fosele submarine. Spre surpriza tuturor, reapăru Dr. Taylor, acum cînd posibilitatea ca Rama să conțină viață, pe lîngă obiecte neînsuflite, se ivise iarăși.

Președintele se așteptase ca Dr. Carlisle Perera să fie mai dogmatic în afirmații ca de obicei, ținînd seama că previziunea sa referitoare la un uragan în Rama se adeverise. Spre marea surpriză a Excelenței Sale, Perera se dovedi remarcabil de ponderat, acceptînd felicitările colegilor săi cu o figură aproape stînjenită.

De fapt, exobiologul era măcinat de remușcări. Transformarea spectaculoasă a Oceanului Cilindric constituia un fenomen mult mai previzibil decît uraganele... și cu toate acestea îl neglijașe complet. Faptul că-și amintise că aerul fierbinte se ridică, uitînd însă că gheața fierbinte se contractă, nu era ceva de care să fie mîndru. Totuși, curînd avea să treacă peste asta, revenînd la obișnuita lui încredere olimpiană.

Cînd președintele îi oferî cu vîntul, întrebîndu-l ce schimbări de climă mai pronostica, Perera fu extrem de atent în cenzurarea ipotezelor:

– Vă dați seama, explică el, meteorologia unei lumi atît de stranie cum este Rama poate oferi multe surprize. Dar, dacă am calculat corect, nu vor mai fi alte furtuni, iar condițiile se vor stabili în scurt timp. Va urma o creștere lentă de temperatură pînă la periheliu și dincolo de el, dar asta nu ne mai interesează, căci **Endeavour** va trebui să fie deja plecată de acolo.

– Deci în curînd se va putea pătrunde din nou în Rama?

– Aăă... probabil. Vom ști cu siguranță peste patruzeci și opt de ore.

– Reîntoarcerea-i imperativă, interveni ambasadorul mercurian. Trebuie să aflăm totul despre Rama, situația s-a schimbat complet.

– Cred că înțeleg la ce vă referiți, dar n-ați vrea să fiți mai explicit?

– Desigur. Pînă acum am presupus că Rama e lipsit de viață sau, în tot cazul, necontrolat. În prezent însă nu mai putem pretinde că este un hoinar. Chiar dacă la bordul lui nu există forme de viață, el poate fi dirijat de mecanisme automate, programate să îndeplinească o anumită misiune, poate una dezavantajoasă pentru noi. Neplăcută așa cum este, trebuie să luăm în considerare problema auto-apărării.

Izbucni un vacarm de proteste, obligîndu-l pe președinte să restabilească ordinea.

– Lăsați să termine Excelența Sa! solicită el. Indiferent, dacă ideea ne place ori nu, ea trebuie privită cu seriozitate.

– Cu tot respectul față de ambasador, făcu Dr. Conrad Taylor cu intonația cea mai lipsită de respect, cred că putem respinge ca naivă teama unei intervenții răuvoitoare. Creaturi atît de avansate cum sînt Ramanii au cu siguranță o morală corespunzător dezvoltată. Altminteri s-ar fi distrus singuri, așa cum era să pățim noi înșine în secolul douăzeci. Am expus destul de limpede această teorie în ultima mea carte: Etos și Cosmos. Sper că ați primit copia...

– Da, vă mulțumesc, deși mă tem că urgența altor probleme nu mi-a permis să citesc decât introducerea. Totuși, ideea generală îmi este familiară. Nici noi nu avem o atitudine dușmănoasă față de un mușuroi de furnici, dar dacă vrem să clădim o casă în același loc...

– Asta-i o tîmpenie la fel de mare ca și Asociația Pandora! Nimic altceva decât xenofobie interstelară!

– Vă rog, domnilor! Așa nu ajungem nicăieri! Domnule ambasador, vă rog să continuați.

Președintele privi peste trei sute optzeci de mii de kilometri către Conrad Taylor, care se potoli ca un vulcan ce-și așteaptă clipa să erupă iarăși.

– Mulțumesc, rosti mercurianul. Se poate ca pericolul să nu fie real, dar nu avem voie să riscăm în privința viitorului speciei umane. Dacă îmi permiteți s-o spun, noi, mercurienii, sintem cei mai îngrijorați. Avem și cele mai multe motive.

Dr. Taylor pufni sonor și fu potolit de o altă privire de pe Lună.

– De ce Mercurul mai mult decât celelalte planete? întrebă președintele.

– Cîntăriți situația! Rama se găsește deja în interiorul orbitei noastre. Se presupune că va ocoli soarele și se va îndrepta iarăși spre exterior. Dar dacă urmează o manevră de frînare? Într-un astfel de caz, ea s-ar petrece la periheliu, cam în treizeci de zile.

Cercetătorii mei m-au informat că în această situație Rama va ocupa o orbită circulară la numai douăzeci și cinci de milioane de kilometri de soare. De acolo ar domina întregul Sistem Solar.

Un răstimp îndelungat, nimeni, nici chiar Conrad Taylor, nu scoase vreun cuvînt. Toți membrii Comitetului își stăpîneau cuvintele destinate acelor indivizi dificili, atît de potrivit reprezentați acolo de ambasadorul lor.

Pentru majoritatea oamenilor, Mercur reprezenta o imagine destul de exactă a Iadului; exactă pînă cînd avea să apară ceva și mai rău. Mercurienii însă se mîndreau cu planeta lor bizară, cu zilele mai lungi decât anii, cu răsăriturile și apusurile duble, cu rîurile ei de metal topit... Prin comparație, Luna și Marte erau cuceriri banale. Doar pe Venus (dacă aveau să coboare vreodată), puteau oamenii să întîlnească un mediu mai ostil decât cel de pe Mercur.

Totuși, în multe privințe planeta se dovedise a fi cheia Sistemului Solar. Revăzînd evenimentele, faptul părea evident. Era Cosmică împlinise un veac de cînd adevărul fusese unanim acceptat. Iar în prezent mercurienii nu lăsau pe nimeni să-l uite.

Cu mult înainte ca omul să ajungă aici, Mercur sugerase, prin densitatea ridicată, un conținut mare în metale grele. Bogățiile sale continuau să rămînă o sursă de uimire, amînînd cu o mie de ani orice teamă de epuizare a metalelor cu adevărat importante pentru civilizația umană. Iar aceste comori se aflau în poziția cea mai bună, acolo unde puterea soarelui era de zece ori mai mare decât pe Terra.

Energie și minereuri metalifere nelimitate; **asta** însemna Mercur. Uriașele lui lansatoare magnetice catapultau produsele spre orice punct al Sistemului Solar. Exporta de asemeni energie sub formă de izotopi de transuraniu, sau chiar radiație pură. Se propusese ca laserele de pe Mercur să-l dezghețe pe Jupiter, dar celelalte planete se opuseseră. O tehnologie capabilă să-l prăjească pe Jupiter oferea prea multe posibilități tentante pentru un șantaj interplanetar.

Că se ridicase o asemenea problemă explica suficient de bine atitudinea generală față de mercurieni. Erau respectați pentru dîrzenie și talent ingineresc, admirați pentru modul în care cuceriseră o planetă atît de groznică, în schimb nimeni nu-i agreea și nici nu avea încredere în ei.

Dar în același timp era posibil să le apreciezi punctul de vedere. Se glumea despre mercurieni, spunîndu-se că se comportau de parcă soarele le aparținea. Îi unea o legătură strînsă de dragoste și ură, așa cum cîndva vikingii fuseseră legați de mare, nepalezii de Himalaia, sau eschimoșii de tundră. Ar fi fost extrem de nefericiți dacă intervenea ceva între ei și forța naturală care le controla și domina viețile.

În cele din urmă, președintele sparse tăcerea. Încă își mai amintea soarele Indiei și se înfiora gîndindu-se la cel al lui Mercur. De aceea îi lua pe mercurieni în serios, deși îi considera niște barbari tehnologici.

– Cred că oarecare adevăr există în cuvintele dumneavoastră, domnule ambasador, rosti el încet. Aveți vreo propunere?

– Da, domnule. Înainte de a întreprinde vreo acțiune, trebuie să deținem toate datele. Cunoaștem geografia lui Rama, dacă se poate folosi un asemenea termen, dar nu știm nimic despre posibilitățile lui. Iar cheia întregii probleme asta este: posedă Rama un sistem de propulsie? Își poate modifica traiectoria? Sint foarte interesat să aflu părerea domnului Perera.

– M-am gîndit îndelung la acest subiect, răspunse exobiologul. Desigur, impulsul inițial de lansare a lui Rama se datorează unui sistem de propulsie, însă el putea fi constituit de o treaptă booster suplimentară. Pînă acum nu s-a descoperit urma vreunui propulsor la bord. E absolut sigur că în exteriorul blindajului nu există duze, ori alte sisteme de evacuare a deșeurilor arse.

– Ar putea fi mascate...

– Adevărat, dar în ce scop? Și apoi, unde-s rezervoarele de combustibil și sursele energetice? Carcasa principală este solidă, a fost verificată prin testări seismice. Cavitățile din partea nordică se datorează în exclusivitate sistemului de ecluze. În felul acesta mai rămâne numai extremitatea sudică a lui Rama, pe care comandantul Norton nu a reușit până acum s-o atingă datorită lățimii oceanului. La Polul Sud se găsesc mai multe mecanisme și structuri ciudate, observate de dumneavoastră în fotografii. În privința lor, putem face presupuneri doar.

Eu sînt însă destul de sigur de următorul lucru: dacă Rama are un sistem de propulsie, el nu aparține în nici un caz tehnologiei noastre actuale. De fapt, ar fi potrivit să fie fabulosul Motor Cosmic despre care vorbim de două sute de ani.

– Nu vi se pare o ipoteză exagerată?

– Cu siguranță, nu. Dacă dovedim că Rama are un Motor Cosmic, chiar dacă nu vom afla nimic despre modul lui de utilizare, descoperirea ar fi de o importanță majoră. Vom ști măcar că un asemenea lucru e posibil.

– Ce este un Motor Cosmic? întrebă destul de stîmjenit ambasadorul Pămîntului.

– Orice sistem de propulsie, Sir Robert, ce nu funcționează pe principiul reactiv. Antigravitația ar reprezenta o soluție. Deocamdată nu știm unde să căutăm un asemenea motor, și mulți savanți se îndoiesc de posibilitatea existenței sale.

– Nu există, izbucni profesorul Davidson. Asta a stabilit-o Newton. Acțiunea fără reacțiune nu-i posibilă. Motorul Cosmic e-un nonsens! V-o spun eu!

– S-ar putea să aveți dreptate, făcu Perera cu un calm neobișnuit. Dar dacă Rama nu are Motor Cosmic, atunci nu posedă nici un fel de motor. Pur și simplu nu e loc pentru un sistem convențional de propulsie, cu rezervoarele sale uriașe...

– Greu să-ți imaginezi o lume împinsă înainte, aruncă Dennis Solomons. Ce s-ar întîmpla cu obiectele din interior? Totul ar trebui fixat rigid. Extrem, de dificil...

– În sfîrșit, accelerația poate avea o valoare foarte scăzută. Problema principală o reprezintă apa din Oceanul Cilindric. Cum poate fi oprită să nu...

Perera se întrerupse și privi în gol. Părea în pragul unei crize de epilepsie sau al unui atac de cord. Colegii îl priviră alarmați, cînd brusc, bărbatul izbi cu pumnul în masă și strigă:

– Sigur că da! Asta explică totul! Stîmca de pe malul sudic... acum are sens!

– Nu și pentru mine, mormăi ambasadorul Lunii, în numele tuturor celor prezenți.

– Priviți fotografia longitudinală a lui Rama, continuă tulburat Perera. Aveți fiecare cîte o copie? Oceanul Cilindric e cuprins între două maluri care înconjoară complet interiorul. Țărmlul nordic are doar cincizeci de metri înălțime. Pe de altă parte, malul sudic este mai înalt cu aproape o jumătate de kilometru. De ce această diferență? Nimeni n-a fost în stare să ofere o explicație cit de cit rezonabilă.

Să presupunem însă că Rama poate accelera, deplasîndu-se cu capătul nordic înainte. Apa din ocean va tinde să aibă o mișcare opusă; nivelul la capătul sudic se va ridica... poate cu sute de metri. De aceea țărmlul e mai înalt. Să vedem...

Perera începu să mîzgălească cu furie. După un timp incredibil de scurt, nu mai mult de douăzeci de secunde, ridică privirea triumfător:

– Cunoșcînd înălțimea țărmlurilor, sîntem în stare să calculăm accelerația maximă suportată de Rama. Dacă ar măsura mai mult de doi la sută din 1 g, oceanul ar trece peste țărmlul sudic.

– A cincizecea parte din accelerația gravitațională? Nu-i prea mult.

– Ba este... pentru o masă de zece milioane de megatone. Oricum, pentru manevre cosmice este arhisuficient.

– Vă mulțumesc, Dr. Perera, rosti ambasadorul mercurian. Ne-ați oferit date la care trebuie să reflectăm. Domnule președinte, îl putem convinge pe comandantul Norton de necesitatea explorării Polului Sud?

– Norton face tot ce-i stă în putință. Bineînțeles, oceanul rămîne un obstacol. Vor încerca să construiască un soi de plută, să ajungă măcar la New York...

– Regiunea Polului Sud pare mult mai importantă. Între timp, voi aduce aceste chestiuni la cunoștința Adunării Generale. Sînteți de acord?

Nimeni nu obiectă, nici chiar Dr. Taylor. Dar cînd membrii Comitetului fură gata să-și închidă circuitele, Sir Lewis ridică mîna.

Bătrînul istoric vorbea arareori, dar atunci cînd o făcea, toți îl ascultau cu deferență.

– Să presupunem că Rama este... activ... și posedă însușirile menționate. În armată au o zicală străveche, care spune: a putea nu implică și a vrea.

– Dar cît vom aștepta să vedem ce intenții are? întrebă mercurianul. Cînd le vom afla s-ar putea să fie prea tîrziu.

– Deja este prea tîrziu... Nu mai putem întreprinde nimic care să-l afecteze. Mă întreb dacă am fi fost capabili vreodată de așa ceva.

– Nu admit, Sir Lewis! Putem face multe lucruri, dacă se dovedesc necesare. Rama este un ou cosmic, încălzit de razele soarelui. Poate crăpa dintr-o clipă în alta.

Președintele Comitetului îl privi de-a dreptul uluit pe ambasadorul lui Mercur. În toată cariera sa diplomatică, rareori fusese surprins într-atît.

Nu și-ar fi imaginat niciodată un mercurian capabil de asemenea zboruri poetice ale

imaginației.

20. CARTEA REVELAȚIILOR

Cînd unul din membrii echipajului îi spunea „comandante”, sau și mai rău, „domnule Norton”, întotdeauna era vorba de ceva serios. Nu-și aducea aminte ca Boris Rodrigo să-l fi apelat vreodată în acest mod, deci chestiunea părea de două ori mai serioasă. Chiar și în condițiile normale, locotenentul Rodrigo era o persoană sobră și gravă.

– Despre ce-i vorba, Boris? întrebă cînd ușa cabinei se închise înapoia lor.

– Comandante, solicit permisiunea de a folosi prioritatea de navigație pentru un mesaj pe Pămînt.

Era într-adevăr ceva neobișnuit, deși nu lipsit de precedent. Semnalele de rutină mergeau către cel mai apropiat releu planetar, în momentul acela Mercur, și cu toate că timpul de transmisie era o chestiune de minute, treceau adesea cinci sau șase ore înainte ca mesajul să ajungă pe biroul destinatarului. În nouăzeci și nouă la sută din cazuri, întîrzierea era rezonabilă, dar în ipoteza unei urgențe, la aprecierea comandantului se puteau utiliza alte canale, mai directe și mai costisitoare.

– Cred că știi că trebuie să-mi oferi un motiv serios. Toată banda de frecvențe disponibile e ticsită deja cu transmisii de date. E o problemă personală?

– Nu, comandante. Ceva cu **mult** mai important. Vreau pe trimit un mesaj Bisericii Mamă.

Aha, își spuse Norton. Cum să mă port cu el?

– Ar fi mai bine să-mi explici.

Replica lui Norton nu era motivată numai de curiozitate, deși aceasta era cu certitudine prezentă. Dacă îi acorda lui Boris prioritatea solicitată, trebuia să-și justifice ulterior decizia.

Ochii albaștri și calmi îl fixau. Nu-l văzuse niciodată pe Boris pierzîndu-și controlul; întotdeauna, perfect stăpîn pe sine. Toți Cosmo-creștinii erau la fel; constituia unul din beneficiile credinței lor și-i ajuta să devină buni astronauți. Uneori însă, siguranța lor lipsită de îndoieli enerva puțin pe acei nefericiți ce nu fuseseră atinși de Revelație.

– Se referă la scopul lui Rama, comandante. Cred că l-am aflat.

– Continuă...

– Să analizăm lucrurile. Avem o lume goală, complet lipsită de viață... totuși perfect adaptată oamenilor. Are apă și o atmosferă pe care o putem respira. Vine din adîncurile îndepărtate ale spațiului, îndreptîndu-se cu mare precizie spre Sistemul Solar, un fapt de-a dreptul incredibil dacă ar fi vorba, de pură întimplare. Și, pe lîngă faptul că arată nou-nouță, pare să **nu fi fost locuită niciodată**.

Am repetat lucrurile astea de zeci de ori, reflectă Norton. Ce ar putea adăuga Boris?

– Credința noastră ne învățase să așteptăm o asemenea vizită, deși nu știam exact forma ei. Biblia face unele aluzii. Dacă nu reprezintă a Doua înviere, poate fi a Doua Judecată. Povestea lui Noe o descrie pe cea dintîi. Eu cred că Rama e o Arcă trimisă aici ca să-i salveze pe aceia... care merită.

În cabina comandantului se instală tăcerea. Nu pentru că lui Norton i-ar fi lipsit replica; dimpotrivă, prin minte îi treceau prea multe întrebări, dar nu era sigur care dintre ele ar fi fost mai potrivită.

În cele din urmă, cu un glas cît mai calm și indiferent, remarcă:

– Conceptul este deosebit de interesant. Deși nu sînt adept al credinței tale, îmi pare plauzibil.

Nu însemna că e ipocrit sau mincinos. Dînd la o parte exagerările religioase, teoria lui Rodrigo convingea la fel ca alte șase pe care le auzise. Dacă specia omenească era amenințată de o catastrofă, iar o inteligență superioară, plină de bunăvoință, dorea să intervină? Ar fi explicat totul, chiar foarte ingenios. Mai rămîneau totuși cîteva probleme...

– Două întrebări, Boris. Peste trei săptămîni, Rama va fi la periheliu; va ocoli apoi soarele și va părăsi Sistemul Solar la fel de repede cum a venit. Nu rămîne prea mult timp pentru Ziua Judecării, sau pentru transbordarea celor... ăă... aleși, indiferent cum s-ar realiza ea.

– Foarte adevărat. De aceea, cînd va atinge periheliul Rama va frîna, să intre pe o orbită staționară; probabil una cu afeliul pe orbita Pămîntului. Acolo ar putea avea loc o altă modificare de viteză și eventual, joncțiunea cu Pămîntul.

Explicația suna tulburător de simplu. Dacă Rama intenționa să rămînă în Sistemul Solar, exact așa trebuia să se întîmple. Modalitatea cea mai eficientă de încetinire era apropierea cît mai mare de soare, urmată de manevra de frînare. Dacă ipoteza lui Rodrigo, ori o variantă a ei, era adevărată urmau să constate în curînd.

– Încă ceva, Boris. Ce anume pilotează Rama?

– În privința asta, nu avem răspunsuri. Poate pur și simplu un robot. Sau... un spirit. Ceea ce ar explica inexistența vreunui semn de viață biologică.

Asteroidul bintuit: de ce cuvintele îi reinviaseră în străfundul memoriei? Își aminti

acea povestire stupidă citită cu ani în urmă; se gîndi că era mai bine să nu-l întrebe pe Boris dacă o citise și el. Se îndoia că gusturile lui se îndreptau spre asemenea literatură.

– O să-ți spun ce o să facem, Boris, rosti Norton hotărîndu-se brusc. Dorea să termine întvederea pînă nu devenea prea dificilă, și considera că găsise o soluție. Poți să-ți rezumi ideile în mai puțin de... aăă, o mie de bytes?

– Cred că da.

– Ei bine, dacă reușești s-o faci să sune ca o teorie științifică, am s-o expediez cu prioritate absolută Comitetului Rama. O copie poate merge atunci și la Biserica ta și toți vor fi mulțumiți.

– Mulțumesc, comandante, vă rămîn recunoscător.

– Ah, nu o fac să-mi ușurez conștiința. Vreau să văd ce va decide Comitetul. Chiar dacă nu sînt sută la sută de acord cu tine, poate că ai dat peste ceva important.

– Păi, o să aflăm la periheliu, nu-i așa?

– Exact. O să aflăm la periheliu.

După ce Boris Rodrigo plecă, Norton chemă puntea de comandă și eliberă autorizația necesară. Considera că rezolvase corespunzător chestiunea și în plus, dacă Boris avea dreptate...

Poate că își sporise astfel șansele să se numere printre mîntuiți !

21. DUPĂ FURTUNĂ

Plutind prin coridorul acum familiar al complexului ecluzei Alfa, Norton se întreba dacă nu cumva nerăbdarea învinsese prudența. Așteptaseră patruzeci și opt de ore la bordul lui **Endeavour**, două zile prețioase, gata de plecare în orice clipă dacă situația s-ar fi arătat favorabilă. Nu se întîmplase însă nimic; instrumentele lăsate în Rama nu dezvăluiseră ceva nou. Din nefericire, camerele de luat vederi din Butuc fuseseră obturate de o ceață ce le redusese vizibilitatea la cîțiva metri, ceață care abia începuse să se risipească.

Cînd deschiseră, în sfîrșit, ultima ușă a ecluzei și înaintară în păienjeniușul de corzi ajutoare din jurul Butucului, primul lucru care atrase atenția comandantului fu schimbarea nuanței luminii. Nu mai era acel albastru țipător, ci unul mult mai pastelat și mai blînd, amintindu-i de o zi senină pe Pămînt.

Privi de-a lungul axei lumii și nu zări decît un tunel alb, strălucitor și lipsit de particularități, continuînd pînă la piscurile ciudate ale Polului Sud. Interiorul lui Rama era complet acoperit de nori, fără vreo spărtură. Stratul superior se preciza destul de bine; forma un cilindru mai mic în interiorul celui alt, în mișcare, lăsînd complet gol un miez central, larg de cinci - șase kilometri, cu excepția cîtorva șuvițe împrăștiate de cirrus.

Tubul imens de nori era luminat pe dedesubt de cei șase sori artificiali. Poziția celor de pe continentul nordic era limpede definită prin benzi difuze de lumină, însă ceilalți trei de pe malul opus al oceanului se contopeau laolaltă într-o singură fișie strălucitoare.

Ce se întîmplă jos, sub norii aceia? se întreba Norton. Cel puțin, furtuna care-i dispusese simetric în jurul axei se potolise. Dacă nu-i așteptau alte surprize, puteau coborî în siguranță.

Părea normal ca în explorare să folosească aceeași echipă ce pătrunsese pentru prima dată mai adînc în Rama. Sergentul Myron, ca toți membrii echipajului, avea în prezent o condiție fizică perfectă, corespunzătoare pretențiilor medicului-șef. Sustinea chiar, cu o sinceritate convingătoare, că nu avea să mai poarte niciodată uniforma veche.

Privindu-i pe Myron, Mercer și Calvert, „înotînd” relaxați și cu rapiditate în josul punții, Norton se gîndi cît de mult se schimbase situația. Prima oară coboriseră în beznă și frig; acum îi întîmpinau lumina și căldura. În toate explorările anterioare fuseseră convinși că Rama era mort. Lucrul putea să fi rămas adevărat în sensul biologic al cuvîntului, ceva se mișca însă, iar expresia lui Boris Rodrigo era la fel de bună ca oricare alta: spiritul lui Rama se deșteptase.

După ce ajunseră la platforma de la capătul punții, pregătindu-se să coboare pe scară, Mercer făcu obișnuita analiză a atmosferei. Existau lucruri pe care nu le considera niciodată absolut sigure. Se știa că și atunci cînd cei din jurul lui respirau perfect fără tub de oxigen, el se oprise să testeze aerul înainte de a-și desface casca. Solicitat să se explice, Mercer răspunsese: „Simțurile omului nu sînt prea exacte. Zici că nu ai nimic și să te prăbușești în minutul următor”.

Își privi aparatul și exclamă:

– La naiba !

– Ce s-a întîmplat? se auzi vocea lui Calvert.

– S-a dereglat... arată prea mult. Ciudat, nu mi s-a mai întîmplat niciodată. Să-l verific pe circuitul oxigenului din cască.

Conectă micuțul analizor de oxigen la supapa de control a căștii și rămase tăcut. Tovarășii săi îl priviră de-a dreptul îngrijorați; ceea ce-l tulbura pe Karl trebuia să fie luat

în serios.

Mercer deconectă analizorul, testă din nou atmosfera, apoi chemă Controlul:

– Șefule! Vrei să-mi faci o determinare de oxigen?

Urmă o pauză mai lungă decât ar fi fost necesar, după care Norton răspunde:

– Cred că s-a stricat analizorul.

Mercer zîmbi larg.

– Indică peste cincizeci la sută, nu-i așa?

– Da, ce să însemne?

– Înseamnă că ne putem scoate cu toții căștile. Nu-i așa că-i bine?

– Nu sînt sigur, replică Norton, imitînd sarcasmul vocii lui Mercer. E prea frumos ca să fie adevărat.

Nu trebuia să mai adauge nimic. Ca toți astronautii, comandantul Norton suspecta cel mai mult lucrurile prea frumoase.

Mercer întredeschise viziera căștii și adulmecă prudent. Pentru întîia oară la altitudinea aceea, aerul era perfect respirabil. Dispăruse mirosul de stătut, la fel și uscăciunea excesivă ce provocase cîndva necazuri respiratorii. Umiditatea atinsese un uimitor optzeci la sută, cauza principală fiind, neîndoielnic, dezghețul oceanului. Aerul era umed, totuși plăcut. Pare o seară de vară pe un țărm tropical, gîndi Mercer. Climatul din interiorul lui Rama se îmbunătățise în mod considerabil în ultimele cîteva zile...

Dar de ce? Creșterea umidității nu reprezenta un mister; mai dificil de explicat era creșterea bruscă a procentului de oxigen.

Continuînd coborîrea, Mercer începu o serie întregă de calcule mentale. Pînă la intrarea în stratul de nori, nu ajunsese încă la un rezultat satisfăcător.

Pătrunderea în acest strat fu extrem de spectaculoasă prin rapiditatea ei. Lunecau în jos prin aerul limpede, strîngînd în mîini metalul lustruit al balustradei, să nu capete o viteză prea mare în acea regiune cu o gravitație la sfertul celei terestre. Apoi brusc, se treziră înconjuțați de o ceață lăptoasă și orbitoare, limitînd vizibilitatea la cîteva metri. Mercer frînă atît de rapid încît Calvert aproape se ciocni de el. Myron chiar îl izbi pe Calvert, cît pe ce să-l arunce de pe balustradă.

– Ușurel, făcu Mercer. Păstrați între voi o distanță suficientă pentru a menține contactul vizual. Și controlați permanent viteza, în caz că voi fi obligat să mă opresc pe neașteptate.

Continuară să lunece prin ceață într-o tăcere ireală. Calvert abia îl zărea pe Mercer, ca pe o umbră vagă la zece metri înainte, iar cînd privi înapoi, Myron se găsea cam la aceeași distanță în urma sa. Într-un fel, parea parcă și mai straniu decît la coborîrea în bezna groasă a nopții Ramane. Cel puțin, atunci razele proiectoarelor dezvăluiseră ce se afla în față. Acum însă, încerca senzația că plonjează într-un ocean turbure.

Era imposibil de apreciat cît coboriseră. Calvert bănuia că se apropiau de al patrulea nivel, cînd Mercer frînă din nou. După ce se strînseră laolaltă, le șopti:

– Fiți atenți! N-auziți nimic?

– Ba da, replică Myron după un minut. Pare să fie vîntul.

Calvert nu era tot atît de sigur. Răsuci capul înainte și înapoi, căutînd să localizeze sursa murmurului slab ce ajunsese pînă la ei prin ceață, apoi renunță.

Lunecară mai departe, ajungînd la nivelul patru și porniră spre al cincilea. Între timp sunetul se întetise, devenind tot mai familiar. Se aflau la jumătatea celei de-a patra scări, cînd Myron strigă:

– Îl recunoașteți acum?

L-ar fi identificat de multă vreme, dar nu constituia un zgomot asociat vreodată cu altă lume decît Pămîntul. Din ceață, dintr-un loc a cărui depărtare nu putea fi calculată, se auzea tunetul unei căderi de apă.

După cîteva minute, plafonul de nori se întrerupse la fel de brusc pe cît începuse. Ieșiră în strălucirea orbitoare a zilei Ramane, scînteind și mai puternic sub lumina reflectată de norii joși. Apăruse familiara cîmpie curbă, acum mult mai accesibilă minții și simțurilor căci nu se mai zărea întreaga ei curbura. Nu le venea greu să-și imagineze că priveau în lungul unei văi largi, iar curbura verticală a oceanului se răsfrîngea de fapt în exterior.

Poposiră pe a cincea și ultima platformă, să raporteze străpungerea norilor și priviră atenți în jur. Din cîte își puteau da seama, pe cîmpie nu se schimbă nimic. Aici sus însă, pe domul nordic, Rama le oferea o cu totul altă imagine.

Acolo se găsea originea zgomotului auzit. Coborînd parcă din nori, la trei sau patru kilometri distanță se afla o cascadă. Rămaseră minute întregi privind-o în tăcere, aproape fără să-și creadă ochilor. Logica le spunea că într-o lume rotitoare, nici un obiect nu s-ar fi deplasat în cădere după o linie dreaptă; totuși exista ceva teribil de straniu într-o cascadă curbă, arcuindu-se și oprindu-se la mulți kilometri depărtare de punctul de sub sursă...

– Dacă Galileo s-ar fi născut aici, rosti în cele din urmă Mercer, ar fi înnebunit formulînd legile dinamicii.

– Eu unul credeam că le cunosc și oricum înnebunesc. Pe tine nu te deranjează, expertule? făcu Calvert.

– De ce? replică sergentul Myron. Reprezintă o demonstrație perfectă a efectului

Coriolis. Aș vrea să-l pot prezenta studenților.

Mercer studia gînditor banda Oceanului Cilindric.

– Ați observat ce s-a întîmplat cu apa? spuse în cele din urmă.

– Păi... nu mai e albastră. Are o culoare verde pe care aș numi-o „de mazăre”. Ce înseamnă oare?

– Poate același lucru ca și pe Pămînt. Laura a denumit Oceanul „o supă organică așteptînd să fie trezită la viață”.

– Poate că exact **așa s-a întîmplat**.

– În două zile?! Pe Pămînt au fost necesare milioane de ani.

– Trei sute șaptezeci și cinci de milioane, după ultimele teorii. Deci de acolo provine oxigenul... Rama a trecut prin stadiul anaerobic și a ajuns la plantele cu fotosinteză... în circa patruzeci și opt de ore. Mă întreb unde va ajunge miine?

22. NAVIGÎND PE OCEANUL CILINDRIC

La picioarele scării îi aștepta încă o surpriză. La început părea că prin tabără trecuse cineva, răsturnînd echipamentul, ba chiar luînd obiecte mici și ducîndu-le mai departe. După o examinare rapidă, neliniștea inițială fu înlocuită de o nemulțumire stînjenoasă.

Vinovat era doar vîntul. Deși înainte de plecare ancoraseră toate obiectele, unele funii cedaseră, probabil în urma unor rafale extrem de puternice. Abia în cîteva zile aveau să reușească să adune toate lucrurile împrăștiate.

Altminteri nu se observau schimbări deosebite. Acum, cînd trecuse timpul furtunilor efemere ale primăverii, obișnuita liniște a lui Rama revenise. Iar la marginea Cîmpiei se găsea un ocean calm, așteptîndu-și cea dintîi ambarcațiune după un milion de ani.

– O navă nouă n-ar trebui botezată cu o sticlă de șampanie?

– Chiar dacă am avea așa ceva la bord, n-aș permite o astfel de risipă criminală.

Oricum, este prea tîrziu. E deja lansată.

– Cel puțin plutește. Ai cîștigat pariul, Jimmy, plătesc cînd ne întoarcem pe Pămînt.

– Să-i punem și un nume. Vreo idee?

Subiectul comentariilor puțin măgulitoare sălta în prezent lîngă treptele ce coborau în Oceanul Cilindric. O plută mică, construită din șase butoaie goale, fixate laolaltă de o ramă ușoară de metal. Construcția, asamblarea în Tabăra Alfa și transportul pe roți demontabile cale de peste zece kilometri de cîmpie, concentraseră eforturile întregului echipaj vreme de cîteva zile. Un pariu ce ar fi fost bine să fie cîștigat.

Iar trofeul își justifică riscul. Turnurile enigmatice ale New York-ului, sclîpînd în lumina lipsită de umbre la cinci kilometri depărtare, îi atrăseseră încă de la intrarea în Rama. Nimeni nu punea la îndoială faptul că orașul acela, sau orice ar fi fost el, constituia adevărata inimă a lumii interioare. Trebuiau să ajungă în New York, chiar dacă după aceea n-aveau să mai reușească nimic altceva.

– Tot nu i-am pus un nume. Căpitane, ce spui?

Norton rise, după care deveni brusc serios.

– Am eu un nume. Spuneți-i **Resolution**.

– De ce?

– A fost una din corăbiile lui Cook. E un nume bun... să aibă parte de el.

Urmă o tăcere, apoi sergentul Barnes, responsabilă principală a vasului, solicită trei voluntari. Toți cei prezenți ridicară mîinile.

– Îmi pare rău, avem doar patru veste de salvare. Boris, Jimmy, Pieter, voi ați mai navigat cîndva. Haideți s-o încercăm!

Nimeni nu considera ciuși de puțin ciudat ca un sergent din executiv să preia conducerea operațiunilor. Ruby Barnes poseda singurul certificat de marinar de la bord și argumentul era decisiv. Condusese trimarane de cursă în Pacific și, aparent, cîțiva kilometri de apă complet liniștită n-aveau să-i solicite mult aptitudinile.

Din clipa în care văzuse oceanul, Ruby hotărîse să execute traversarea. De mii de ani de cînd omul se luptase cu apele planetei sale, nici un matelot nu întîlnise vreodată ceva mai neobișnuit. În ultimele zile, un refren obsedant îi invadase mintea: „Navigînd pe Oceanul Cilindric...”. Ei bine, exact asta voia să facă.

Pasagerii își ocupară locurile pe banchetele improvizate, iar Ruby porni demarorul. Motorul de douăzeci de kilowați începu să toarcă, lanțurile de transmisie scrișniră și **Resolution** țîșni înainte în uralele spectatorilor.

Ruby sperase să atingă opt noduri cu încărcătura aceea, deși s-ar fi mulțumit cu oricît peste cinci noduri. Cronometră o cursă de o jumătate de kilometru de-a lungul țărmlui, dus și întors, în cinci minute și jumătate. Ținînd seama de viraje, însemna o viteză de șapte noduri; putea fi mulțumită.

Fără motor, numai cu trei oameni energici în ajutorul vîslei ei mai pricepute, Ruby ar fi atins un sfert din viteza respectivă. Deci chiar în eventualitatea unei defecțiuni, puteau reveni pe țărml în cîteva ore. Acumulatorii de mare capacitate asigurau suficientă energie să ocolească întreg Rama. Pentru siguranță, încărcaseră alte două rezerve, iar acum, cu ceața complet ridicată, pînă și un marinar prudent precum Ruby ar fi pornit la

drum fără busolă.

Păși pe mal și salută, amuzându-se:

– Cursa-test a lui **Resolution** s-a încheiat cu succes, domnule. Așteptăm instrucțiuni.

– Perfect... amirale. Când puteți s-o luați din loc?

– Imediat după ce încărcăm proviziile și căpitania portului ne dă plecarea.

– Atunci, miine în zori.

– Am înțeles, să trăiți!

Pe o hartă, cinci kilometri de ocean nu pare o distanță mare; dar pe apă, lucrurile se schimbă. Călătoreau de numai zece minute și țărnul de cincizeci de metri al continentului nordic arăta deja surprinzător de îndepărtat. Totuși New York-ul nu părea cîtuși de puțin mai aproape...

Cu toate acestea, navigatorii nu erau atenți la maluri; continuau să fie fascinați de minunile oceanului. Nu mai schimbau nici glumele nervoase ce punctaseră începutul călătoriei; experiența inedită îi copleșea.

Norton medita că de fiecare dată cînd simțea că s-a obișnuit cu Rama, acesta scotea la iveală noi surprize. În timp ce **Resolution** înainta bîzîind monoton, avea impresia că ea este prinsă la piciorul unui val uriaș, un val curbîndu-se de ambele părți pînă devenea vertical, se înălța iar cele două flancuri se uneau într-un arc lichid la șaisprezece kilometri deasupra capetelor lor. În ciuda rațiunii și logicii, nici unul dintre exploratori nu reușea să uite ideea că, în orice clipă, acele milioane de tone de apă se puteau prăbuși din cer.

Totuși, se simțeau mai degrabă ațîțați; era numai iluzia unui pericol, fără să fie real. Desigur, doar dacă oceanul însuși n-avea să surprindă.

Ceea ce părea o posibilitate distinctă, căci așa cum bănuise Mercer, apa prinsese acum viață. Fiecare strop conținea mii de microorganisme sferice, unicelulare, similare cu primele forme de plancton existente în mările și oceanele Pămîntului.

Prezentau însă unele diferențe bizare. Nu aveau nuclee, nici multe alte componente minime pentru formele de viață, terestre cele mai primitive. Deși Laura Ernst, în prezent cercetător științific și medic al navei, dovedise în mod clar că oxigenul era produs de microorganisme, acestea erau totuși insuficiente pentru a justifica modificarea atmosferei. Ar fi trebuit să se numere nu în mii, ci în miliarde.

După un timp, Laura descoperi că numărul lor scădea rapid și că probabil fusese mult mai mare în cursul primelor ore ale zorilor lui Rama. Părea că avusese loc o explozie de viață, recapitulînd istoria timpurie a Pămîntului la o scară temporală redusă de un trilion de ori. Iar acum se epuiza singură; micro-organismele plutitoare se dezintegrau, eliberînd compușii chimici înapoi în ocean.

– Dacă veți fi nevoiți să înotați, îi prevenise Dr. Ernst pe marinari, țineți gurile închise. Cîteva picături nu înseamnă mare lucru... dacă le scuipați imediat. Dar toate sărurile acelea organo-metalice, împreună, dau o concentrație destul de otrăvitoare și n-am chef să caut antidotul.

Din fericire, primejdia menționată nu se arăta a fi posibilă. **Resolution** putea pluti chiar dacă două dintre butoaie erau găurite (aflînd aceasta, Joe Calvert murmurase sumbru: „Amintiți-vă de Titanic!”) Și chiar dacă avea să se scufunde, vestele de salvare, grosolane dar eficiente, urmau să le țină capetele deasupra apei. În plus, deși îi avertizase în mod sever, Laura nu credea că o imersiune de cîteva clipe în ocean putea fi fatală. Firește, nici nu o recomanda.

După douăzeci de minute de înaintare, New York-ul nu mai constituia o insulă îndepărtată. Căpătase dimensiunile unui loc real și detaliile întrezărite doar prin telescop sau pe fotografii mărite, apăreau în prezent ca structuri masive și solide. Se știa deja că „orașul”, ca atîtea altele din interiorul lui Rama, era triplat: format din trei complexe, ori suprastructuri, identice și circulare, înălțîndu-se pe o fundație prelungă și ovală. Fotografiile făcute din Butuc indicaseră că fiecare complex se diviza la rîndul său în trei sectoare egale, aidoma unul tort tăiat în felii de 120°. Amănuntul respectiv urma să simplifice mult sarcina exploratorilor: cercetarea celei de-a noua părți din New York ar fi fost suficientă pentru a-l cunoaște complet. Dar și în acele condiții, munca urma să fie extenuantă. Însemna cercetarea a cel puțin un kilometru pătrat de clădiri și mașinării, dintre care unele se ridicau la sute de metri înălțime.

Se părea că Ramanii duseseră arta multiplicării cu trei la un înalt grad de perfecțiune. Faptul îl demonstau sistemul de ecluze, scările Butucului, sorii artificiali... Iar acolo unde fusese într-adevăr nevoie, făcuseră chiar și pasul următor. New York-ul constituia un exemplu de ridicare la putere a lui trei.

Ruby îndreptă ambarcațiunea către complexul central; de aici, un șir de trepte urca din ocean pînă în vîrfurile peretelui, ori zidului ce înconjură insula. Există chiar și o dană, convenabil plasată, unde se putea ancora pluta. Zărînd-o, Ruby deveni și mai agitată. N-avea să se oprească pînă cînd nu găsea una dintre navele utilizate de Ramani la navigația pe acel ocean extraordinar.

Norton hotărîse să debarce primul; își privi tovarășii și le spuse:

— Așteptați aici, pe plută, pînă ajung în vârful zidului. Cînd o să flutur din mînă, să mă urmeze Pieter și Boris. Tu, Ruby, rămii la cîrmă, ca la nevoie să putem pleca imediat. Dacă mi se întîmplă ceva, îi raportați lui Karl și executați instrucțiunile sale. Acționați după cum credeți de cuviință... dar fără acte de eroism. Limpede?

—Da, șefule. Baftă!

Comandantul Norton nu credea de fapt în noroc. Nu se avînta niciodată într-o situație pînă nu analiza toți factorii implicați și nu asigura o cale de retragere. Din nou însă, Rama îl forța să-și încalce regulile atît de bine stabilite. Aici, aproape fiecare factor era necunoscut — așa cum, cu trei secole și jumătate în urmă, Pacificul și Marea Barieră de Corali fuseseră necunoscute eroului său... Da, va avea nevoie de toată bafta posibilă ce-ar cea neutilizată prin apropiere.

Scara era pur și simplu un duplicat al celei de pe celălalt țărm al oceanului; cu certitudine cei rămași acolo îi priveau acum prin teleobiective. Și-i priveau în „linie dreaptă”, deoarece în acea singură direcție paralelă cu axa lui Rama, oceanul era într-adevăr orizontal. Curiozitatea făcea să fie singura masă lichidă din Univers despre care se putea spune aceasta; pe toate celelalte lumi, orice mare, ocean ori lac trebuia să urmeze suprafața sferică cu o curbură egală în orice direcție.

— Sînt aproape de vîrf, rosti el pentru urechea electronică de înregistrare și pentru secundul ce-l asculta atent, la cinci kilometri. Continuă să fie liniște... radiație normală. Țin contorul deasupra capului, în caz că peretele acționează ca un scut protector. Iar dacă de partea cealaltă există ceva ostil, va trage întii în aparat.

Glumea, desigur. Și totuși de ce să riște cînd era atît de ușor să se arate prudent ?

Cînd sui ultima treaptă, constatată că parapetul avea o lățime de vreo zece metri. În partea interioară, o serie alternativă de rampe și scări cobora pînă la nivelul principal al orașului, aflat cu douăzeci de metri mai jos. De fapt, Norton se găsea pe un zid înalt, înconjurînd complet New York-ul și oferindu-i o imagine panoramică.

Complexitatea peisajului era de-a dreptul uluitoare, iar primul său gest fu să facă un tur complet și lent cu aparatul de filmat. După aceea, flutură din mînă către spectatori și transmise dincolo de ocean:

— Nici un semn de activitate, totu-i liniștit. Urcați. Începem explorarea.

23. NEW YORK, RAMA

Nu era un oraș, ci o mașină. Norton trase această concluzie după aproximativ zece minute și nu găsi nici un motiv să și-o schimbe după ce traversară insula. Un oraș, indiferent de natura locuitorilor săi, trebuia să ofere o formă oarecare de adăpost. Aici însă nu exista așa ceva, poate doar în subteran. Atunci unde erau intrările, scările, lifturile? Nu descoperise nici măcar echivalentul unei simple uși...

Analogia cea mai apropiată cu Pămîntul era o gigantică uzină chimică. Totuși, aici nu se aflau depozite de materii prime, urme ale unui sistem de transport care să le asigure deplasarea. În plus, nu-și imagina pe unde ar fi ieșit produsele finite, fără să mai pomenească de natura acelor produse. Totul părea enigmatic și frustrant.

— Cine are chef să ghicească? se adresă el în final ascultătorilor săi. Dacă asta e o fabrică, ce produce? De unde se aprovizionează?

— Am o idee, șefule, opină Karl Mercer de pe malul celălalt. Dacă folosește oceanul? După cum afirmă Doc, conține cam tot ce ne-ar putea trece prin minte.

Răspunsul era plauzibil. Norton se gîndise deja la el. Poate că existau conducte îngropate pînă la ocean, de fapt așa și trebuia să fie, deoarece orice uzină chimică are nevoie de mari cantități de apă. Nu credea însă în răspunsuri plauzibile; de cele mai multe ori se dovedeau eronate.

— Ideea este bună, Karl, însă **ce** face New York-ul cu apa de mare ?

Un răstimp, nimeni de pe navă, Butuc sau cîmpia nordică nu răspunse. Apoi se auzi un glas neașteptat:

— Simplu, șefule. Numai că veți ride de mine.

— Nu, Ravi, nu vom ride. Spune.

În mod normal, Sergentul Ravi McAndrews, steward șef și îngrijitor al cîmpilor, reprezenta ultima persoană din nava care să intervină într-o discuție tehnică. Coeficientul său de inteligență era modest, iar cunoștințele de specialitate minime, ceea ce nu însemna că era mărginit. Poseda un soi de istețime nativă respectată de toți.

— Păi, dacă e o uzină, șefule, poate că oceanul îi asigură materiile prime... la urma urmei, așa s-a întîmplat și pe Pămînt, deși în alte moduri... Eu cred că New York e o uzină de fabricat... Ramani.

Undeva, cineva pufni, însă amuți la fel de repede înainte să fie recunoscut.

— Știi, Ravi, rosti în cele din urmă Norton, teoria ta este îndeajuns de trăznită ca să fie adevărată. Și nu sînt deloc sigur c-aș vrea s-o văd testată... cel puțin pînă ne întoarcem la țărm.

Acel celest New York era tot atît de întins ca și insula Manhattan, însă geometria lui diferea total. Existau prea puține drumuri drepte, era un întreg labirint de arce scurte,

concentrice, legate între ele prin segmente de raze. Din fericire, în interiorul lui Rama era imposibil să te rătăcești; o singură privire aruncată spre cer ajungea să stabilească axa nord-sud a lumii.

La aproape fiecare intersecție se opriră pentru filmări panoramice. Când sutele acelea de filme aveau să fie sortate, urma să înceapă munca migăloasă, dar exactă, de reconstituire la scară a orașului. Norton bănuia că mozaicul rezultat avea să le dea de lucru savanților vreme de generații.

Față de cîmpie, aici părea și mai greu să te obișnuiești cu liniștea. Un oraș-mașină ar fi trebuit să producă zgomot; nu se auzea însă nici cel mai ușor zumzet electric, sau fișit mecanic. De câteva ori Norton își lipi urechea de sol, de peretele vreuncea din clădiri, ascultînd atent. Auzi doar zvicnetul propriului singe.

Mașinile dormeau, nici măcar nu ticăiau. Aveau oare să se mai deștepte vreodată, și atunci în ce scop? Ca de obicei, totul se găsea în stare perfectă. Era ușor să te convingi că închiderea unui singur circuit, într-un calculator răbdător și ascuns, putea reînvia totul.

Ajungînd în capătul opus al orașului, escaladară parapetul înconjurător și priviră sudul oceanului. Norton se uită îndelung la țărmlul înalt de cinci sute de metri ce ascundea aproape jumătate din Rama și, judecînd după investigațiile prin telescop, jumătatea mai complexă și puțin vizibilă. Din acel punct forma o dungă continuă, neagră și amenințătoare, semănînd cu un zid de închisoare în jurul unui continent. Nicăieri pe întreaga circumferință nu se zăreau trepte, sau alte căi de acces.

Se întrebă cum ajungeau Ramanii din New York pe malul sudic. Poate că exista un sistem de transport subteran, pe dedesubtul oceanului. De asemenea, poate că erau și aparate zburătoare; orașul număra multe zone descoperite, utilizabile pentru asolizare. Descoperirea unui vehicul Raman ar fi marcat un pas important, mai cu seamă dacă reușeau să-l folosească. (Putea însă oare o sursă de energie să funcționeze după câteva sute de mii de ani?) O serie de clădiri aduceau a hangare ori garaje, iar toate erau netede și lipsite de deschideri în pereți, parcă turnate. „Mai devreme sau mai tîrziu vom fi nevoiți să folosim explozivi și raze laser”. Norton era hotărît să amîne pînă în ultima clipă o astfel de decizie.

Lipsa de hotărîre în utilizarea forței brute era cauzată, parțial de mîndrie și parțial de teamă. Nu dorea să se poarte aidoma unui barbar tehnologic, distrugînd ceea ce nu înțelegea. La urma urmei, era un musafir nepoftit și trebuia să se comporte ca atare.

În privința spaimei, poate termenul era cam dur; „precauție” ar fi fost mai potrivit. Ramanii dovedeau că se gîndiseră la toate posibilitățile; nu era nerăbdător să afle ce măsuri de siguranță își luaseră pentru apărarea proprietății. Cînd avea să revină pe țărmlul de plecare, o va face cu mîinile goale.

24. LIBELULA

Locotenentul James Pak era cel mai tînăr ofițer de la bordul lui Endeavour și se afla abia la a patra misiune dincolo de orbita circumterestră. Era ambițios și curînd avea să fie avansat. Dar totuși încălcaseră serios regulamentul și aceasta îl determinase să rămînă multă vreme pe gînduri.

Era riscant. Dacă dădea greș urma să aibă neazuri serioase. Își juca nu numai cariera, ci și propriul gît. Dacă reușea însă, devenea erou. În cele din urmă îl convinseseră nu argumentele respective, ci ideea că neîncercînd ar fi petrecut restul vieții regretînd acea ultimă ocazie. Și totuși mai ezita atunci cînd îi solicită comandantului o întrevvedere personală.

„Ce-o mai fi acum?” se întrebă Norton, cercetînd expresia nesigură de pe chipul tînărului. Își amintea de discuția delicată cu Boris Rodrigo; nu, de-astă dată n-avea să fie vorba de același lucru. Cu siguranță Jimmy nu constituia tipul de religios; își petrecea majoritatea timpului liber satisfăcîndu-și, preferabil simultan, cele două pasiuni: sportul și sexul.

Nu putea fi vorba despre cea dintîi și spera că nici despre a doua. Norton întîlnise majoritatea problemelor peste care un ofițer de comandă putea da în departamentul său, exceptînd-o pe cea clasică a unei nașteri neprogramate. Deși o asemenea situație făcea subiectul unor nenumărate glume, ea n-avusese încă loc, deși era doar o chestiune de timp.

— Ei, Jimmy, despre ce e vorba?

— Am o idee, domnule comandant. Știu cum să ajung pe continentul sudic... pînă la Polul Sud!

— Te ascult. Cum vrei să procedezi?

— Ăăă... să zbor pînă acolo.

— Jimmy, am primit pînă acum cinci propuneri diferite, fără să pun la socoteală aiurelile transmise de pe Pămînt. Ne-am gîndit să adaptăm propulsoarele de la costumele noastre spațiale, dar frecarea cu aerul le-ar reduce extrem de mult eficiența. După numai zece kilometri combustibilul s-ar termina.

— Cunosoc asta. Am însă o soluție.

Atitudinea locotenentului Pak era un amestec curios de încredere absolută și nervozitate abia stăpînită. Norton era de-a dreptul uluit; ce-l îngrijora pe puști? Își cunoștea desigur comandantul ca să știe că nu lua niciodată în deridere propunerile prezentate.

– Continuă. Dacă ai dreptate, voi avea grijă ca avansarea ta să fie retroactivă.

Gluma, jumătate promisiune, nu avu efectul scontat. Jimmy zîmbi crispat, își căută de cîteva ori cuvintele, apoi se hotărî să abordeze indirect subiectul.

– Comandante, știi că anul trecut am participat la Olimpicile Selenare...

– Bineînțeles. Îmi pare rău că nu ai cîștigat.

– Echipamentul a fost de vină... bănuiești ce s-a întîmplat. Am pe Marte niște prieteni care lucrează în secret la perfecționarea lui. Vrem să-i surprindem pe toți.

– Pe Marte? N-am știut că...

– Nu-i un grup numeros. Acolo sportul reprezintă încă o noutate, cîteva încercări timide în Sportdomul Xante. Însă pe Marte se găsesc cei mai buni aerodinamiști din Sistemul Solar. Dacă poți zbura în atmosfera **de acolo**, atunci poți zbura oriunde.

M-am gîndit că dacă marțienii sînt capabili să construiască o mașină bună, ea va avea rezultate extraordinare pe Lună, unde gravitația e de două ori mai scăzută.

– Mi se pare logic... dar cu ce ne ajută asta pe noi?

Norton începuse să ghicească, însă voia să-i ofere o frînghie cît mai lungă ofițerului.

– Păi, m-am cuplat cu niște prieteni din Lowell City. Ei au construit un aparat de zbor pentru acrobații, prevăzut cu niște chestii absolut unice. În condițiile gravitației lunare, sub domul olimpic, va face senzație.

– Și o medalie de aur...

– Așa sper.

– Să vedem dacă-ți urmez corect șirul raționamentelor. Un vehicul aerian ce poate participa la Olimpicile Lunare, la 1/6 g, ar fi grozav în interiorul lui Rama unde nu există deloc forță gravitațională. Ai zbura cu el în lungul axei, de ia Polul Nord la Sud, și după aceea înapoi.

– Exact... și cu mare ușurință. Drumul, numai dus, ar dura trei ore de zbor continuu. Bineînțeles, mă pot odihni oricînd, doar să rămîn în apropierea axei.

– Este o idee strălucită și te felicit. Păcat că bicicletele aeriene nu fac parte din echipamentul standard al Cercetării Cosmice.

Jimmy întîmpină dificultăți în a-și găsi cuvintele. Deschise gura de cîteva ori, fără să emită vreun sunet.

– În regulă, Jimmy. Dintr-un interes morbid și numai pentru consemnarea din jurnal, cum ai reușit s-o strecuri la bord?

– Aăă..., „Echipament Recreativ”.

– Ei bine, măcar nu ai mințit. Ce greutate are?

– Numai douăzeci de kilograme...

– „Numai”! Noroc că nu-i atît de rău pe cît crezusem. De fapt, sînt uluit că o bicicletă poate fi atît de ușoară.

– Au existat modele și de cincisprezece kilograme, dar erau prea fragile și de obicei se rupeau în timpul virajelor. Dar **Libelula** nu-i amenințată de așa ceva. După cum, v-am spus, e special prevăzută pentru acrobații aeriene.

– **Libelula**... frumos nume. Ia spune-mi, cum ai de gînd s-o folosești? După aceea voi decide dacă te așteaptă avansarea, sau curtea marțială... Ori amîndouă...

25. PRIMUL ZBOR

Cu siguranță, **Libelula** era un nume potrivit. Aripile lungi, întinse, păreau invizibile. Doar cînd lumina cădea pe ele sub anumite unghiuri, se refracta în irizări de curcubeu. O structură delicată de foițe aerodinamice învelită într-o peliculă de săpun, învelișul aparatului era un film organic gros de numai cîteva molecule, totuși suficient de rezistent să controleze și să dirijeze mișcările unui curent de aer la viteza de cincizeci de kilometri pe oră.

Pilotul, în același timp forța motrice și sistemul de direcție, ședea pe un scaun îngust plasat în centrul de greutate, într-o poziție semi-inclinată pentru a micșora frecarea cu aerul. Pilotarea se făcea cu o singură manșă, ce se putea deplasa înainte și înapoi, la dreapta și la stînga. Unicul instrument de bord îl reprezenta un fir cu plumb legat de partea din față, indicînd direcția relativă a vîntului.

Odată aparatul montat în Butuc, Jimmy Pak nu mai permise nimănui să-l atingă. O manevră stîngace putea rupe una din componentele structurale monofibrilare, iar aripile sclipitoare atrăgeau aproape irezistibil degetele curioase. Era greu de crezut că acolo exista într-adevăr ceva...

Privindu-l pe Jimmy cocoțat pe scaun, comandantul căzu pe gînduri. Dacă una din aripile străvezii plesnea de cealaltă parte a Oceanului Cilindric, Jimmy n-ar mai fi avut cum să se întoarcă, chiar dacă reușea să asolizeze nevătămat. În plus, încălcau una dintre cele mai rigide reguli ale explorării spațiale; un om pleca neînsoțit într-un teritoriu străin,

dincolo de orice posibilitate de ajutor. Singura consolare o constituia faptul că tot timpul urmau să aibă atât contact radio, cât și vizual. Dacă tînărul ar fi avut ghinionul unui accident, ceilalți ar fi știut exact despre ce fusese vorba.

Ocazia era însă prea bună să fie ratată. De credeau în soartă sau destin, însemna să provoace înșiși zeei neglijînd singura șansă pe care o aveau în a ajunge vreodată de cealaltă parte a lui Rama, să vadă de aproape misterele Polului Sud. Jimmy știa la ce să se aștepte mai bine decît oricare altul. Considera că e exact genul de risc ce trebuia asumat; dacă eșua, acesta îi fusese norocul. Nu poți cîștiga întotdeauna.

– Ascultă-mă, Jimmy, îl dăscăli medicul șef. E foarte important să nu te extenuezi. Ține minte: aici, în axă, nivelul de oxigen este încă foarte scăzut. Dacă ai senzații de sufocare, oprește-te și hiperventilează-te pentru treizeci de secunde, nu mai mult!

Jimmy încuviință absent, testînd comenzile. Întregul ansamblu al cîrmei-profundor, formînd un singur bloc deasupra lonjeronului, la cinci metri înapoia cabinei rudimentare, începu să se răsucească. Apoi eleroanele ca niște flapsuri, situate la jumătatea aripilor, se zbătura alternativ în sus și-n jos,

– Vrei să-i fac vînt elicii? întrebă Joe Calvert, nereușind să-și stăpînească amintirile din filmele de război, vechi de două sute de ani. Aprindere! Contact!

Probabil nimeni, cu excepția lui Jimmy, nu știa despre ce-i vorba, totuși izbuti să slăbească încordarea generală.

Foarte lent, Jimmy mișcă pedalele. Elicea fragilă și largă de deasupra, alcătuită aidoma aripilor dintr-un schelet delicat, acoperit cu o peliculă sclipitoare, începu să se rotească. După numai cîteva rotații, dispăruse complet și **Libelula** porni.

Plecă drept înainte din Butuc, deplasîndu-se încetîșor în lungul axei lui Rama. După o sută de metri, Jimmy se opri din pedalat; era straniu să vezi un vehicul evident aerodinamic atîrnînd nemișcat în aer. Pentru prima dată se întîmpla probabil așa ceva, cu excepția unor situații la o scară mult mai mică, în interiorul stațiilor spațiale mari.

– Cum merge? strigă Norton.

– Răspunde bine la comenzi, dar stabilitatea-i slabă. Știu însă de ce: lipsa gravitației. Ar fi mai bine să cobor un kilometru.

– Stai puțin, nu-i periculos?

Pierzînd din altitudine, Jimmy își sacrifica principalul avantaj. Atît timp cît se menținea pe axă, el și **Libelula** erau complet lipsiți de greutate. Plana fără pic de efort, ba chiar putea dormi dacă ar fi avut chef. Dar imediat ce se îndepărta de linia centrală în jurul căreia se rotea Rama, ar fi reapărut pseudo-greutatea forței centrifuge.

Dacă n-ar fi păstrat înălțimea, ar fi continuat să piardă din altitudine și, în același timp, să cîștige greutate. Procesul s-ar fi accelerat, sfîrșind în catastrofă. Pe cîmpia lui Rama, gravitația măsura de două ori mai mult decît cea pentru care fusese proiectată **Libelula**. Poate că Jimmy ar fi reușit o asolizare lipsită de probleme, dar cu siguranță n-ar mai fi decolat.

Se gîndise însă la aceste lucruri și răspunse cu destulă siguranță:

– Pot merge fără probleme la o zecime de g. Iar într-o atmosferă mai densă, va fi mai ușor de manevrat.

Libelula pluti lin într-o spirală leneșă, urmînd linia Scării Alfa în jos, către cîmpie. Din unele unghiuri, micuța bicicletă zburătoare era aproape invizibilă; aveai impresia că Jimmy stătea suspendat în aer, pedalînd cu furie. Uneori țîșnea cu aproape treizeci de kilometri la oră, alteori se oprea, manevrînd comenzile înainte de a accelera din nou. Era permanent atent să păstreze o distanță sigură față de capătul curb al lui Rama.

În curînd deveni evident că **Libelula** se descurca mult mai bine la altitudinea mai joase; nu se mai rotea aleatoriu, ci se stabilizează astfel încît aripile deveniseră paralele cu șesul aflat la șapte kilometri dedesubt. Jimmy descrie cîteva cercuri largi, apoi începu iarăși să urce. Se opri în cele din urmă la cîteva metri deasupra spectatorilor săi, realizînd cu stupefacție că nu era tocmai sigur cum să coboare din năstrușnicul aparat.

– Să-ți aruncăm o frînghie? întrebă Norton, pe jumătate serios.

– Nu, șefule... trebuie să mă descurc singur. Dincolo nu va fi nimeni să mă ajute.

Așteptă o vreme calculînd, apoi prin scurte perioade de accelerare încercă să îndrepte **Libelula** spre Butuc. Între două impulsuri succesive, bicicleta își pierdea inerția de înaintare datorită frecării. Cînd ajunse la numai cinci metri iar vehiculul era aproape nemișcat, Jimmy îl părăsi. Se lăsă să plutească spre cea mai apropiată coardă de siguranță din rețeaua Butucului, o prinse, răsucindu-se la timp pentru a apuca bicicleta ce se apropia de el. Manevra fusese executată atît de bine încît stîrni aplauze.

– Pentru următorul meu act..., începu Joe Calvert.

Jimmy minimaliză rapid orice laudă.

– A fost o porcărie. Acum însă știu cum să procedez. Voi lua o ventuză adezivă prinsă de o coardă de douăzeci de metri lungime, să pot ancora unde doresc.

– Dă mîna încoace, Jimmy, ordonă doctorița, și suflă în balonul ăsta! Vreau și o probă de sînge. Ai avut dificultăți, respiratorii?

– Numai la altitudinea asta. Hei, pentru ce vrei sîngele?

– Să-ți măsoar glicemia. Abia după aceea pot spune cită energie ai consumat. Trebuie să ne asigurăm că ai suficientă forță pentru misiune. Apropo, care-i recordul de rezistență

la ciclismul aerian?

– Două ore, douăzeci și cinci de minute și trei secunde virgulă șase. Pe Lună, bineînțeles, un circuit de doi kilometri în Domul Olimpic.

– Crezi că vei rezista șase ore?

– Cu ușurință; oricând mă pot opri să mă odihnesc. Pedalatul pe Lună e de cel puțin două ori mai obositor decât aici.

– Bine, Jimmy, acum în laborator. În funcție de rezultatul analizelor, capeteți ori nu aprobarea. Nu doresc să te sperii, degeaba... bănuiești c-o să reușești.

Un zîmbet larg și mulțumit se lăți pe chipul de fildeș al lui Jimmy Pak. Urmînd-o pe Laura Ernst spre ecluză, strigă înapoi către tovarășii săi pentru ultima oară:

– Jos miinile! Nu vreau să intrați cu pumnul prin aripi?

– Am eu grijă, Jimmy, promise comandantul. **Libelula** este tabu pentru toți... inclusiv pentru mine.

26. GLASUL LUI RAMA

Jimmy Pak pricepu adevărata măreție a aventurii sale abia cînd ajunse la țărmlul Oceanului Cilindric. Pînă atunci zburase peste un teritoriu cunoscut; exceptînd o avarie a structurii de bază a **Libelulei**, putea oricînd să asolizeze în siguranță și să revină la tabără după cîteva ore de mers pe jos.

În prezent nu mai avea de ales. Dacă se prăbușea în ocean, pesemne s-ar fi inecat în apele otrăvitoare. Iar dacă ar fi reușit să coboare viu pe continentul sudic, probabil n-ar mai fi avut timp să se salveze înainte ca Endeavour să se desprindă de pe orbită.

În același timp, realiza că dezastrele închipuite de el erau și cele mai improbabile. Regiunea total necunoscută deasupra căreia trecea, putea da naștere oricîtor surprize. Dacă existau aici ființe zburătoare cărora le tulbura traiul? Se îngrozea la gîndul unei lupte aeriene cu o creatură mai mare decît un porumbel. Cîteva ciocănituri bine plasate ar fi distrus structura **Libelulei**.

Totuși, fără riscuri n-ar fi fost nici bucurie, nici senzația aventurii. Milioane de oameni ar fi fost fericiți să se afle în locul său. Nu numai că mergea acolo unde nu fusese nimeni înaintea lui, dar și acolo unde nimeni n-avea să mai ajungă vreodată. Urma să fie singurul om ce vizitase regiunile sudice ale lui Rama. De cîte ori se simțea atins de aripa spaimei își reamintea acest lucru.

Se obișnuise să stea suspendat în aer, cu o lume înconjurîndu-l din toate părțile. Coborînd doi kilometri sub axa centrală, căpătase o senzație destul de distinctă de „sus” și „jos”.

Solul se afla la numai șase kilometri sub el, iar arcu cerului se înălța la zece kilometri deasupra. „Londra” atîrna acolo sus, aproape de zenit; New York-ul, pe de altă parte, se afla dedesubt și înainte.

– **Libelula**, îl anunță Controlul, înregistrezi o ușoară coborîre. Te afli la două mii două sute de metri de axă.

– Mulțumesc. Voi urca înapoi. Anunțați-mă cînd ating două mii.

Menținerea altitudinii constituia una din problemele importante. O tendință firească făcea să piardă din înălțime. Nu avea nici un fel de instrument indicator. Dacă se îndepărta de gravitația zero a axei, risca să nu mai poată reveni niciodată acolo. Din fericire, exista o marjă largă de siguranță, iar din Butuc era permanent urmărit prin telescop.

Se găsea în prezent deasupra oceanului, pedalînd constant cu douăzeci de kilometri pe oră. În cinci minute avea să ajungă deasupra New York-ului; insula semăna deja cu o corabie navigînd la nesfîrșit în lungul Oceanului Cilindric.

Cînd ajunse peste New York, descrie un cerc larg, oprindu-se de cîteva ori pentru ca micuța lui cameră TV să transmită imagini clare, lipsite de vibrații. Panorama clădirilor, turnurilor, uzinelor, stațiilor de energie, sau a ceea ce erau ele, era fascinantă, dar în esență complet lipsită de sens. Indiferent cît de atent ar fi privit imaginea, nu putea înțelege nimic. Camera avea să înregistreze mai multe detalii decît ar fi asimilat el vreodată. Într-o bună zi, poate după ani și ani, un savant va găsi în ele cheia secretelor lui Rama.

După New York, traversă cealaltă jumătate a oceanului în numai cincisprezece minute. Fără să fie conștient de acest lucru, zbura mai repede deasupra apei. Ajuns pe coasta sudică se relaxă fără să vrea, micșorînd puțin viteza. Se afla deasupra unui teritoriu complet străin, dar cel puțin solid.

De îndată ce depăși țărmlul înalt la limita de sud a oceanului, roti camera TV pentru o vedere completă în jurul lumii.

– Grozav! se auzi Controlul. Asta îi va face fericiți pe cartografi. Cum te simți?

– Perfect... puțin obosit, însă nu mai mult decît m-aș fi așteptat. Cît aproximați că mai am pînă la pol?

– Cincisprezece kilometri șase sute.

– Anunțați-mă cînd trec de zece să mă odihnesc. Și asigurați-vă că nu cobor. Voi

începe să urc, de la cinci kilometri.

În douăzeci de minute, Rama i se părea mai îngust. Ajunsesse la capătul secțiunii cilindrice și pătrundea în domul sudic.

Îl studiasse prin telescop ore întregi și-i învățase geografia pe dinafară. Cu toate acestea nu era pe de-a-ntregul pregătit pentru spectacolul din jur.

Capătul sudic al lui Rama se deosebea de cel nordic din toate punctele de vedere. Nu mai adăpostea triada de punți, platformele înguste și concentrice, curbele coborînd în spirală pe cîmpie. În locul lor se ridica un soi de pilon central, imens, lung de peste cinci kilometri, orientat în direcția axei. La intervale egale în jur erau dispuși alți șase, mai mici, cam la jumătate din înălțimea lui. Întreg ansamblul semăna perfect cu un grup de stalactite, perfect simetrice, atîrnînd de tavanul unei peșteri. Sau inversînd sistemul de coordonate, cu spirele unui templu cambodgian, construit pe fundul unui crater.

Conectate cu turnurile subțiri și ascuțite, curbîndu-se în jos pînă se contopeau cu cîmpia, se găseau niște contraforturi capabile să suporte greutatea unei lumi întregi. Poate că acela le și era rolul, dacă constituiau într-adevăr subansamblele unor sisteme motoare, după cum sugerase cineva.

Locotenentul Pak se apropie cu prudență de arborele central, se opri din pedalat cînd mai avea o sută de metri de parcurs, și lăsă **Libelula** să străbată planînd restul distanței. Verifică nivelul radioactivității și înregistrează doar valoarea obișnuită din Rama. Poate că aici acționau forțe nedetectabile de instrumentele umane, clar era un risc inevitabil.

– Ce observi? întrebă nerăbdător Controlul.

– Doar Cornul Mare... absolut neted... fără nici un semn... și ascuțit ca un ac. Mai că mi-e frică să mă apropii de el.

Glumea doar pe jumătate. Părea aproape incredibil ca un obiect atît de masiv să se termine printr-un punct geometrie perfect. Jimmy văzuse insectare cu gîzele străpunse de bolduri și n-avea deloc intenția ca **Libelula** lui să împărtășească o soartă asemănătoare.

Pedală incetișor pînă cînd pilonul măsură lingă el cîțiva metri în diametru, apoi se opri din nou. Deschise un container mic și extrase cu delicatețe o sferă de mărimea unei mingi de baseball pe care o aruncă spre stîlp. Plutind, ea desfășură înapoia ei un fir abia vizibil.

Ventuza cu adeziv se lipi de suprafața curbă și netedă și nu se mai desprinse. Jimmy încercă struna ușor, apoi o smuci mai puternic. Precum un pescar care aduce prada la mal, apropie **Libelula** de vîrfurile proaspătului botezat „Corn Mare”, pînă ce întinzînd mîna reuși să-l atingă.

– Cred că ați putea spune că am executat contactul, transmise el Controlului. La pipăit aduce cu sticla... e aproape complet lipsit de rugozitate și puțin calduț. Ventuza adezivă a funcționat perfect. Acum încerc receptorul... să vedem dacă și ventuza ține tot atît de bine... L-am conectat la sursa, recepționați ceva?

Urmă o pauză lungă, după care Controlul răspunse dezamăgit:

– Absolut nimic, doar obișnuitul zgomot termic. Ce-ar fi să-l ciocănești cu o bucată de metal? Aflăm cel puțin dacă-i gol pe dinăuntru...

– Bine. Și după aceea?

– Am vrea să zbori în lungul Cornului, făcînd înregistrări complete la fiecare jumătate de kilometru, și căuțînd vreun detaliu mai deosebit. Dacă apreciezi că ești în siguranță, poți apoi să traversezi pînă la unul din Coarnele Mici. Dar numai și numai dacă tu crezi că ești în stare să revii fără probleme la 0 g.

– Trei kilometri față de axă... asta înseamnă cu puțin peste gravitația lunară. **Libelula** a fost proiectată pentru așa ceva. Va trebui să trag mai tare.

– Jimmy, aici comandantul. M-am răzgîndit. Judecînd după imaginile primite, pilonii mai mici sînt identici cu primul. Filmează-i cît poți mai bine cu transfocatorul. Nu vreau să părăsești zona de gravitație redusă... decît dacă vezi ceva cu adevărat important. Atunci mai discutăm...

– Bine, șefule, făcu Jimmy și în glas i se ghici o undă de ușurare. Am să rămîn alături de Stîlpul Mare. I-am dat drumul.

Avea senzația prăbușirii într-o vale îngustă, printre munți incredibil de înalți și ascuțiți. Cornul Mare se ridica acum cu un kilometru deasupra lui, iar în jur se înălțau cele șase vîrfuri secundare. Se apropia cu rapiditate de complexul de contraforturi și arcade zburătoare înconjurînd baza acelor piscuri. Își puse întrebarea dacă ar fi reușit să aterizeze fără riscuri undeva în mijlocul ciclopiceii arhitecturii. În prezent nu mai putea cobori pe Corn; gravitația de pe pantele tot mai largi ale acestuia crescuse prea mult pentru a fi echilibrată de forța slabă a ventuzei.

Apropiindu-se de Polul Sud, se simțea aidoma unei rîndunici zburînd pe sub tavanul boltit al unei catedrale gigantice; deși nici o catedrală construită vreodată nu atinsese a suta parte din dimensiunile a ceea ce se vedea înaintea lui. Se întrebă dacă într-adevăr era vorba de un altar religios, sau de ceva similar, însă abandonă repede ideea. Nicăieri în Rama nu remarcaseră urme de expresie artistică. Totul era pur funcțional. Poate că Ramanii considerau deja cunoscute secretele absolute ale Universului, nemaifiind motivați de dorurile și aspirațiile omenirii.

Gîndul era destul de înfricoșător, străin filozofiei de obicei nu prea profunde a lui Jimmy. Simțea nevoia copleșitoare de a relua contactul cu oamenii și raportă situația prietenilor săi îndepărtați.

- **Libelula**, repetă, se auzi Controlul. Nu te înțeleg... transmisia-i slabă.
- Repet... mă aflu lângă baza Cornului Mic numărul șase și folosesc ventuza.
- Te-am înțeles doar parțial. Tu ne auzi?
- Da, perfect. Repet, perfect!
- Te rugăm începe să numeri.
- Unu, doi, trei, patru...
- Nu auzim totul. Pornește bip-ul cincisprezece secunde, apoi revino la voce.
- Am înțeles.

Jimmy declanșă bip-ul care-l localiza oriunde în interiorul lui Rama și numără secunde. După aceea, întrebă nesigur:

- Ce se întîmplă? Acum mă auziți?

Probabil că nu puteau, deoarece Controlul îi ceru cincisprezece secunde de TV. Jimmy căpătă răspuns abia după ce repetă de două ori întrebarea.

- Mă bucur că ne auzi bine, Jimmy. Emisia ta însă este ciudată. Ascultă!

Auzi prin radio fluieratul familiar al bip-ului, reprodus de pe benzile Controlului. La început normal, apoi distorsionat ciudat. Fluieratul de o mie de cicluri devenise modulat de un bas, pulsînd ritmic, atît de profund încît uneori dispărea din plaja auditivă; semăna cu un flaut basso-profundo în care se auzea fiecare vibrație individuală. La rîndul ei, modulația era încă o dată procesată; se ridica și cobora, cu o perioadă de vreo cinci secunde.

Jimmy nu se gîndi nici o clipă că i se întîmplase ceva emițătorului. Cauza era exterioară, deși nu-și putea închipui ce anume era, ori ce semnifica.

- Controlul nu înțelegea mai multe, însă cel puțin avea o ipoteză.

– Credem că te găsești într-un fel de cîmp foarte puternic, probabil magnetic, cu o frecvență de vreo zece cicluri. Posibil să fie suficient de puternic ca să devină periculos. Îți sugerăm să te îndepărtezi imediat... s-ar putea să fie prezent doar pe plan local. Conectează din nou bip-ul și ți-l vom retransmite. Astfel îți vei da seama cînd scapi de interferență.

Jimmy desprinsese grăbit ventuza și renunță la tentativa de coborîre. Descrise cu **Libelula** un cerc larg, ascultînd în tot acest timp sunetul pulsator în căști. După numai cîteva metri, își dădu seama că intensitatea scădea rapid; după cum bănuise Controlul, era extrem de localizat.

Se opri vreme de o clipă în ultimul punct unde încă îl mai auzea ca un ritm slab în adîncul creierului. Poate că tot așa ar fi ascultat și un sălbatic primitiv, cu o ignoranță uluită, zumzetul grav al unui transformator energetic. Chiar și sălbaticul ar fi ghicit că zgomotul reprezenta doar scurgerea neînsemnată a unor energii colosale, perfect controlate, așteptînd momentul trezirii...

Indiferent ce ar fi însemnat sunetul, Jimmy fu bucuros să se îndepărteze de el. Sub arhitectura copleșitoare a Polului Sud, acesta nu era un loc de unde, singur, să ascuți glasul lui Rama.

27. VÎNTUL ELECTRIC

Extremitatea nordică a lui Rama părea incredibil de îndepărtată. Pînă și cele trei scări gigantice de abia se zăreau, ca un Y vag, zgîriat pe domul ce închidea lumea. Banda Oceanului Cilindric era o barieră largă și amenințătoare, așteptînd să-l înghită dacă aripile sale fragile ar fi cedat, aidoma celor ale lui Icar.

Reușise să ajungă fără probleme pînă la destinație și, cu toate că se simțea ușor obosit, nu credea că existau motive de îngrijorare. Încă nu se atinsese de hrană sau de apă și era prea surescitat pentru a se odihni. La întoarcere avea să se relaxeze și în general, s-o ia mai ușor. Se simțea fericit gîndindu-se că drumul de înapoiere era oricînd mai scurt cu douăzeci de kilometri. După ce trecea de ocean, putea asoliza în siguranță oriunde pe continentul nordic. Pe de o parte, ar fi fost cam neplăcut datorită distanței ce ar fi avut-o de parcurs pe jos și pentru c-ar fi trebuit să abandoneze **Libelula**, dar pe de altă parte ideea îl reconforta.

Cîștiga acum altitudine, urcînd din nou către pilonul central. Acul ascuțit al Marelui Corn continua să se întindă pe un kilometru înaintea lui, și uneori încerca senzația că era axul în jurul căruia se învîrtea lumea cilindrică.

Ajunsese aproape de vîrfurile lui cînd deveni conștient de un sentiment ciudat; o senzație de pericol, combinată cu o lipsă de confort, fizică și psihică. Își aminti brusc, dar amintirea nu-l ajută cu nimic, o expresie întîlnită cîndva: **cineva îți umblă pe mormînt**.

La început și-o alungă repede din minte și continuă să pedaleze răbdător. Desigur, n-avea nici o intenție să raporteze Controlului ceva atît de nedefinit ca neliniștea, însă pe măsură ce aceasta se accentuă deveni tot mai tentat s-o facă. Nu putea fi vorba doar de un fenomen psihologic; în acest din urmă caz mintea lui se arăta mult mai puternică decît

bănuia, deoarece își simțea pur și simplu pielea înfiorându-se...

Destul de alarmat, se opri din pedalat și începu să analizeze situația. Mai straniu era faptul că apăsătorul sentiment nu reprezenta ceva nou pentru el. Îl mai încercase și înainte, dar nu-și aducea aminte unde anume.

Privi în jur. Nimic nu se modificase. Pilonul gigantic al Cornului Mare se afla la câteva sute de metri deasupra, cu cealaltă parte a cerului lui Rama boltită înapoia lui. La opt kilometri dedesubt se întindea rețeaua complicată a continentului sudic, plină de minuni pe care nimeni n-avea să le mai vadă. În tot acel peisaj complet străin, deși lui familiar acum, nu descoperi nici o sursă a neliniștii sale.

Dosul palmei îl furnică, pentru o clipă crezu că acolo poposise o insectă și o mătură cu mâna fără să se uite. Încremeni la jumătatea gestului, dîndu-și seama ce făcea și se controlă, simțindu-se ridicol. Desigur, nimeni nu văzuse vreă insectă în Rama.

Înălță mîna și o privi, ușor surprins deoarece furnicătura nu încetase. Abia atunci observă că fiecare firisor de păr stătea zbîrlit în sus. Același lucru se întîmpla și pe antebraț... și cu părul de pe cap, atunci cînd îl pipăi.

Deci **așa** stăteau lucrurile. Se găsea într-un cîmp electric extrem de puternic; senzația de apăsare, de oprimare încercată mai devreme era similară cu cea care, uneori, precede o furtună pe Pămînt.

Cînd înțelese despre ce era vorba, Jimmy aproape intră în panică. Niciodată în decursul vieții nu se găsise într-o situație de pericol fizic. Precum orice cosmonaut, cunoscuse momente de frustrare cauzate de echipamentul voluminos, momente cînd, datorită lipsei de experiență sau a unor greșeli, considerase în mod eronat că se afla în primejdie. Totuși, nici una din acele situații nu durase mai mult de câteva minute și de obicei fusese în stare să ridă aproape imediat de temerile sale nejustificate.

De această dată, nu vedea soluția. Se simțea singur și neputincios pe un cer brusc ostil, înconjurat de forțe titanice, ce-și puteau descărca energiile în orice clipă. **Libelula**, deja fragilă, părea în prezent mai lipsită de substanță decît un fir de păianjen. Primul tunet al furtunii ar fi făcut-o bucăți.

– Controlul, strigă alarmat. în jurul meu s-a adunat o încărcătură statică. Cred că dintr-o clipă în alta va izbucni o furtună.

Abia sfîrșise de vorbit cînd înapoia lui străfulgeră ceva; cînd ajunse cu numărătoarea la zece, se auzi primul tunet. Trei kilometri... asta însemna undeva îndărătul Coarnelor Mici. Privi către ele și avu impresia că fiecare din cele șase ace se găsea în flăcări.

Descărcări fibrilare, lungi de sute de metri, dansau în vîrfurile lor de parcă ar fi format niște paratrăznete gigantice.

Ceea ce se întîmpla acolo putea să aibă loc, la o scară chiar mai mare, în apropierea vîrfului Cornului Mare. Cel mai nimerit era să se îndepărteze cit de repede de ansamblul acela primejdios. Reîncepu să pedaleze, accelerînd la maximum, fără să forțeze totuși **Libelula**. În același timp, coborî ușor. Deși însemna intrarea în zonele de gravitație mai ridicată, era pregătit să înfrunte un asemenea risc. Chiar dacă opt kilometri reprezenta o distanță prea mare față de sol pentru a fi pe de-a-ntregul liniștit.

Deocamdată, pilonul cel negru al Cornului Mare nu prezenta descărcări electrice vizibile, dar era neîndoielnic că acolo se acumulau potențiale imense. Din timp în timp, tunetul continua să reverbereze înapoia lui, rostogolindu-se în josul circumferinței lumii. Jimmy realiză deodată cit de ciudată era apariția unei asemenea furtuni pe un cer perfect senin, apoi pricepu că nu era cituși de puțin vorba de un fenomen meteorologic. Putea fi doar o banală scurgere energetică din vreă sursă ascunsă adînc în cupola sudică a lui Rama. Dar de ce tocmai atunci ? Și, lucru mult mai important, **ce avea să urmeze?**

Trecuse deja binișor de vîrfurile Mareului Corn și spera să depășească curînd limita oricărei descărcări electrice. Avea însă o altă problemă de rezolvat. Aerul devenea turbulent și era tot mai greu să controleze **Libelula**. Vîntul se pornise din senin, iar dacă situația avea să se înrăutățească, scheletul fragil al bicicletei urma să fie în pericol. Pedală îndîrjit mai departe, încercînd să amortizeze rafalele prin variații ale vitezei și mișcări ale corpului. Reuși parțial, căci **Libelula** constituia oarecum o prelungire a lui, însă nu agree deloc scîrțîiturile slabe de protest ce veneau de la corpul central, și nici felul în care aripile se răsuceau la fiecare rafală.

Mai exista și un alt lucru neliniștitor, un fișuit slab, dar sporînd mereu în intensitate, venînd aparent dinspre Cornul Mare. Semăna cu zgomotul de gaz ieșînd sub presiune dintr-o supapă și Jimmy se întrebă dacă avea vreă legătură cu turbulența pe care o înfrunta. Indiferent de cauză, îi provoca noi motive de îngrijorare.

Din timp în timp, laonic și cu respirația întretăiată, raporta fenomenele către Controlul din Butuc. Nici unul din cei de acolo nu-i putea oferi vreun sfat, ori măcar o sugestie. Îl încuraja însă să le audă glasurile, deși acum începea să se teamă că n-avea să-i mai vadă niciodată.

Turbulența continuă să sporească în intensitate. Se simțea ca în curentul unui avion cu reacție, așa cum mai fusese o dată, încercînd să bată un record pe vremea cînd pilota un planor de înaltă înălțime, pe Pămînt. Dar în interiorul lui Rama de unde putea să apară jetul unui avion cu reacție?

Formulase întrebarea corectă. Imediat după aceea știu și răspunsul.

Sunetul auzit fusese vîntul electric transportînd ionizarea colosală formată în jurul Cornului Mare. Aerul încărcat cu electricitate se scurgea de-a lungul axei lui Rama și în regiunile cu presiune scăzută, iar din spatele său veneau alte mase de aer. Privi înapoi spre acul gigantic, în prezent de două ori mai amenințător și încercă să zărească undele de șoc apropiindu-se de el. Poate că tactica cea mai bună era să zboare condus de instinct, îndepărtîndu-se cît mai mult de zumzetul amenințător.

Rama îl scuti de dilema alegerii. Înapoia lui izbucni un vâl de foc, umplînd întreg cerul. Avu vreme să-l vadă sfîșiindu-se în șase panglici de flăcări ce se întindeau din vîrfurile Marelui Corn la fiecare dintre Coarnele Mici. Apoi șocul îl ajunse.

28. ICAR

Jimmy Pak mai reuși să transmită:

– Vîntul se intensifică... mă prăbușesc... mă prăbușesc!

Libelula începu să se plieze, delicat, în jurul lui. Aripa stîngă se rupse în mijloc, iar partea exterioară pluti ca o frunză legănată de vînt. Cealaltă aripă oferi un spectacol mai complex. Se răsuci în jurul bazei de încăstrare, îndoindu-se atît de mult înapoi încît vîrfurile i se încurcă în coadă. Jimmy avea senzația că se găsea într-un leagăn rupt, căzînd încetișor din cer.

Totuși nu era complet neajutorat. Transmițătorul continua să funcționeze, și atîta timp cît avea încă resurse fizice, reușea să controleze aparatul. Avea la dispoziție cam cinci minute.

Exista vreo speranță să ajungă la ocean? Nu... era mult prea departe. Își aminti apoi că nu trebuia să judece în termeni tereștri: deși un înotător bun, urmau să treacă destule ore pînă la o eventuală operațiune de salvare, iar pînă atunci apele otrăvitoare l-ar fi ucis fără doar și poate. Unica șansă era să coboare pe sol; avea să se gîndească mai tîrziu la problema uriașului mal sudic... dacă va fi un „mai tîrziu”.

Acolo, în zona cu 1/10 g, cădea foarte încet, însă avea să cadă mai repede odată cu depărtarea de axă. Cu toate că frecarea cu aerul complica evaluarea situației, îi va limita totuși viteza coborîrii. Chiar și lipsită de energie, **Libelula** urma să acționeze ca o parașută rudimentară, iar puțina reacțiune pe care o mai producea putea constitui diferența între viață și moarte, singura lui speranță.

Controlul nu mai comunica; prietenii săi vedeau cu claritate ce i se întîmpla și știau că vorbele lor nu-l puteau ajuta cu nimic. Jimmy executa în prezent cel mai bun zbor din viața lui; păcat, se gîndi, făcînd haz de necaz, că spectatorii erau atît de puțini numeroși și incapabili să aprecieze amănunțele de finețe ale performanței.

Cobora într-o spirală largă și atît timp cît curbele descrise erau doar puțin înclinate, șansele de supraviețuire rămîneau apreciabile. Pedalatul ajuta la menținerea în aer a **Libelulei**, deși îi era teamă să exercite forța maximă, ca aripile rupte să nu se desprindă complet. La fiecare viraj către sud, putea aprecia fantasticul spectacol oferit de Rama.

Lațurile de fulgere continuau să joace de la vîrfurile Cornului Mare spre pilonii mai scunzi din jur, însă acum era prezentă și o mișcare de rotație. Coroana cu șase țepi de foc se învîrtea în sens opus lui Rama, efectuînd o rotație completă la fiecare cîteva secunde. Jimmy nutrea impresia că urmărirea funcționarea unui motor electric uriaș, și poate că nu era departe de adevăr...

Se afla la jumătatea drumului către cîmpie, descriînd o spirală plată, cînd jocul de artificii încetă brusc. Simți cum cerul se golește de tensiune și știi, fără să se uite, că pîrul de pe brațe nu mai era zbîrlit. În ultimele minute ale luptei sale pentru supraviețuire nu mai exista nimic în stare să-l distragă, sau să-l deranjeze.

Se hotărîse asupra regiunii unde avea să coboare, și de aceea începu s-o studieze cu atenție. În mare parte semăna cu o tablă de șah, cu configurații total diferite, de parcă unui grădinar nebun i s-ar fi dat mînă liberă să-și dezlănțuie fantezia. Pătratele tablei aveau latura cam de un kilometru și deși cele mai multe păreau netede, nu putea fi sigur că erau teren solid, într-atît de mult le variau culorile și aspectul. Se decise să aștepte pînă în ultima clipă luarea unei hotărîri... dacă într-adevăr avea să fie încă posibil.

La numai cîteva sute de metri, chemă pentru ultima oară Butucul.

– Încă mai dețin un oarecare control... voi ajunge jos peste o jumătate de minut... vă chem atunci.

Era optimist și toți îl înțeleseseră. Refuza să spună adio, voia ca tovarășii săi să știe că asolizase luptînd, și fără teamă.

Într-adevăr, frica îi dispăruse și asta îl surprindea, deoarece nu se considerase niciodată un bărbat deosebit de curajos. Parcă urmărirea eforturile unui străin, fără ca el personal să fie implicat. Ca și cum studia o problemă interesantă de aerodinamică și încerca diferiți parametri, observînd ce se întîmplă. Singura emoție încercată fusese un fel de regret îndepărtat pentru ocaziile pierdute, dintre care cea mai importantă o constituiau apropiatele Olimpice Selenare. De un lucru cel puțin era convins: **Libelula** n-avea să zboare pe Lună niciodată.

Încă o sută de metri; viteza față de sol părea acceptabilă, dar oare cît de repede

cădea? Era totuși norocos, terenul arăta complet neted. Avea să-și adune toate forțele într-un impuls final, începînd cu... ACUM!

Aripa dreaptă, făcîndu-și datoria, se rupse în cele din urmă din încastrare. **Libelula** începu să se rostogolească, iar el se străduia s-o stabilizeze, lăsîndu-se cu toată greutatea în direcția opusă. Cînd se izbi de sol, privea direct la arcul curbat al lui Rama, aflat la șaisprezece kilometri mai sus.

Era de-a dreptul neloial și illogic ca un cer să fie atît de dur.

29. PRIMUL CONTACT

Cînd Jimmy Pak își recăpătă cunoștința, primul lucru pe care-l înregistra fu o îngrozitoare durere de cap. Dar se simți fericit trăind-o, cel puțin îi confirma că se afla în viață.

Încercă apoi să se miște și imediat îl asaltară o mulțime de junghiuri și dureri. Din cîte își dădea seama însă, nu-și rupsese nimic.

După aceea încercă să deschidă ochii, dar îi închise imediat după ce se trezi privind spre una din benzile luminoase de pe plafonul lumii. Exercițiul nu era tocmai recomandat ca tratament pentru durerea de cap.

Continua să stea întins, recăpătîndu-și forțele și întrebîndu-se dacă va fi în stare să privească fără de probleme, cînd auzi un fel de trosnet în imediata apropiere. Întorcînd foarte încet capul, riscă o privire — și fu gata să-și piardă iarăși cunoștința.

La numai cinci metri depărtare, o creatură asemănătoare unui crab se înfrupta din resturile sărmanei **Libelule**. După ce-și reveni din șoc, Jimmy se rostogoli cît mai ușor și mai tăcut, îndepărtîndu-se de monstru, așteptîndu-se în fiecare clipă să fie înhățat de cleștii acestuia, dacă avea să-l considere o pradă mai apetisantă. Scăpă totuși neobservat și cînd ajunse la o distanță sigură, de vreo zece metri, Jimmy se ridică prudent în capul oaselor.

De la distanța aceea, creatura nu mai părea atît de groaznică. Avea un corp scund și turtit, lung de doi metri și lat de unul, susținut pe șase picioare cu cîte trei articulații. Jimmy observă că greșise crezînd că se înfrupta din Libelulă; nu zărea nici urmă de gură. Creatura executa o operațiune precisă de distrugere, folosînd cleștii ca foarfeci să taie bicicleta în, bucățele. Apoi un șir de manipuloare, semănînd bizar cu niște mînuțe de copil, mutau fragmentele într-o grămăjoară de pe spatele animalului.

Era însă un animal? Deși aceasta fusese prima impresie a lui Jimmy, acum o reconsidera. Comportamentul creaturii avea un țel bine definit, sugerînd o inteligență destul de avansată. Nu vedea motivul pentru care o ființă dirijată numai de instincte ar fi strîns cu grijă fragmentele risipite ale bicicletei sale... doar dacă nu-și aduna materiale pentru un cuib.

Continuînd să supravegheze crabul care-l ignora total, Jimmy se strădui să se ridice. Cîteva pași împleticiți îi dovediră că putea umbla, deși nu era deloc convins că ar fi reușit să întrecă cele șase picioare. Porni după aceea transmițătorul, sigur că va funcționa. Un șoc la care el supraviețuise nu putuse deteriora cu nimic rezistentul instrument electronic.

— Controlul, chemă șoptit. Mă recepționați?

— Slavă Domnului! Ai pățit ceva?

— Sînt doar puțin zdruncinat. Ia priviți aici.

Răsuci camera TV către crab, la timp pentru a surprinde ultimele etape de mărunțire a aripii drepte a Libelulei.

— Ce Dumnezeu este... și de ce-ți mestecă bicicleta?

— Și eu aș vrea să știu. Am terminat-o cu Libelula. Eu am să mă îndepărtez, în caz că are de gînd să continue cu mine.

Jimmy se retrase încetișor, fără să-și ia ochii de pe crustaceu. Acesta se mișca în prezent de jur împrejur într-o spirală ușor crescătoare, aparent în căutarea fragmentelor ce-i scăpaseră atenției. Tînărul reuși astfel să-l studieze din toate părțile.

După depășirea șocului inițial, putea în prezent să aprecieze că era o arătare cu aspect interesant. Denumirea de „crab” pe care i-o dăduse în mod automat deruta puțin; dacă n-ar fi fost atît de mare, i-ar fi spus „gîndac”. Carapacea avea o strălucire metalică frumoasă; de fapt, ar fi jurat că era vorba chiar de metal.

Ideea părea interesantă. Să fi fost robot și nu un animal? Cu gîndul acesta privi crabul cu mai multă atenție, studiîndu-i detaliile anatomice. În locul gurii poseda o colecție de manipuloare, amintind de bricegele multifuncționale ce constituie deliciul oricărui puști: clești, pensete, răzuitoare, lame, ba chiar și ceva asemănător unor burghie. Nimic din ele nu constituia însă o dovadă. Pe Pămînt, în lumea insectelor ar fi găsit replici la uneltele respective, ba chiar ar fi numărat și altele în plus. Întrebarea „animal ori robot?” rămînea fără răspuns.

Ochii, care ar fi trebuit să lămurească chestiunea, o făceau și mai ambiguă. Erau atît de înfundați în orbitele lor protectoare, încît era imposibil să constați dacă aveau lentile din cristal sau gelatină. De un albastru intens, păreau lipsiți de expresie. Deși se îndreptaseră de cîteva ori către Jimmy, nu manifestaseră nici cel mai mic semn de interes.

În opinia lui, subiectivă, faptul acesta stabilea nivelul, de inteligență al creaturii. O entitate, fie ea robot sau animal, ce ignora o ființă umană nu putea fi strălucitor de inteligentă.

Se opri din spirala descrisă și rămase nemișcată vreme de câteva clipe, ascultînd parcă un mesaj îndepărtat. După care porni spre ocean, rostogolindu-se și legănîndu-se în același timp. Se deplasa după o linie perfect dreaptă, cu o viteză constantă de patru-cinci kilometri pe oră și cam după două sute de metri, Jimmy realiză că ultimele rămășițe ale iubitei sale **Libelule** se îndepărtau de el. Porni într-o urmărire disperată.

Acțiunea lui nu era complet nesăbuită. Crabul se deplasa către ocean și dacă pentru el mai era posibilă salvarea, atunci numai de acolo putea să vină. În plus, voia să afle ce dorea să facă creatura cu prada sa, să descifreze poate ceva referitor la motivele și inteligența ei.

Încă nerefăcut total, Jimmy avu nevoie de câteva minute s-o ajungă. După aceea o urmări, de la o distanță respectabilă, pînă se asigură că nu o deranja prin prezența lui. Abia atunci își aduse aminte că bidonul cu apă și pachetul cu alimente se găseau printre resturile **Libelulei**. Imediat se simți însetat și înfometat.

Acolo, îndepărtîndu-se de el cu cinci kilometri pe ceas, se găsea singura hrană și bătură din jumătatea aceea de lume. Indiferent de risc, trebuia să le recupereze.

Se apropie prudent de crab, venind dinspre dreapta. Înaintînd cu aceeași viteză, îi studie atent ritmul picioarelor, pînă cînd reuși să-i anticipeze fiecare mișcare. În clipa în care se simți pregătit, murmură iute: „Scuză-mă” și țîșni să-și înșface bunurile. Jimmy nici nu visase că va ajunge vreodată să-și exercite talente de hoț, și fu încîntat de succesul obținut. În aceeași secundă se retrase, fără ca ființa să-și fi încetinit pasul.

Rămase cu vreo zece metri mai în urmă, își umezi buzele cu apa din bidonaș și începu să mestece un baton de carne concentrată. Mica victorie îl făcea să se simtă fericit. Era acum capabil să riște un gând și despre viitor.

Cît timp trăia, speranța dănuia, deși nu-și imagina nici o modalitate de salvare. Chiar dacă tovarășii săi ar fi traversat oceanul, cum putea să ajungă la ei? „Găsim noi o cale”, promisese Controlul. „Țărutul ăsta nu ocolește întreaga lume fără să nu se întrerupă pe undeva”. Fusese tentat să dea replica „De ce nu?”, însă renunțase.

Unul din lucrurile cele mai stranii legate de explorarea lui Rama îl reprezenta faptul că reușea întotdeauna să-ți zărești destinația. Aici, curbura lumii nu ascundea, ci **dezvăluia**. De cîtva timp Jimmy devenise conștient de obiectivul crabului; sus, în terenul ce părea că se ridică înaintea lui se afla o adîncitură largă de o jumătate de kilometru. În continentul sudic se găseau trei asemenea gropi. Din Butuc fusese imposibil de apreciat adîncimea lor. Toate trei fuseseră botezate după cratere lunare importante, iar în prezent el se apropia de Copernic. Numele nu era foarte bine ales, nu existau versanți ridicați de jur împrejur și nici un vîrf central. Copernic era pur și simplu o gaură adîncă, sau un puț cu pereți perfect verticali.

După ce se apropie îndeajuns pentru a privi înăuntru, Jimmy izbuti să zărească o pînză de apă tulbure, verde-plumburie, la vreo jumătate de kilometru mai jos. Aceasta însemna aproximativ la nivelul oceanului, iar el se întrebă dacă nu cumva exista o cale de comunicare.

În interiorul puțului se răsucea o rampă în spirală, săpată în perete aidoma ghinturilor unei gigantice țevi de tun. Înăuntru păreau să fie însă o mulțime de curbe spiralete; abia după ce le urmări o vreme, tot mai nedumerit, Jimmy înțelese că nu era vorba de o singură rampă, ci de trei, defazate între ele cu 120°. Într-un alt context, întregul ansamblu ar fi fost considerat un impresionant **tour de force** arhitectural.

Cele trei rampe se sfîrșeau în apă, dispărînd sub suprafața opacă. În apropierea ei, Jimmy zări un grup de tuneluri ori de peșteri întunecate; păreau destul de sinistre și se întrebă dacă înăuntru locuia cineva. Poate că Ramanii erau amfibii...

Cînd crabul se apropie de marginea puțului, tînărul bănuia că avea să coboare pe una dintre rampe, probabil transportînd resturile **Libelulei** altei entități, capabilă să le evalueze. Crabul se opri însă la margine, își întinse fără ezitare aproape jumătate din corp deasupra abisului, deși o eroare de numai cîțiva centimetri i-ar fi adus dezastrul și se scutură brusc. Fragmentele **Libelulei** căzură rostogolindu-se în hău, odată cu lacrimile lui Jimmy privind trist în urma lor. Gîndi cu amărăciune, e lămurită așadar și problema inteligenței acestei creaturi.

Crabul se întoarse apoi și se îndreptă spre Jimmy, aflat la circa zece metri. Voi avea parte de același tratament? se întrebă el. Spera ca aparatul TV să nu tremure prea tare în vreme ce transmitema Controlului imaginea monstrului apropiindu-se rapid.

— Ce sugerați? șopti nervos, fără să sperie într-un răspuns folositor. Îl consola prea puțin faptul că ar fi intrat în istorie. Mîntea îi analiză cu iuțeală variantele discutate în eventualitatea unei asemenea întîlniri. Pînă atunci totul rămăsese la nivel de teorie. El era primul care să le verifice în practică.

— Nu fugi pînă nu ești sigur că-i ostil, i se răspunse tot în șoaptă.

Unde să fug? Considera că putea întrece creatura într-un sprint de 6 sută de metri, dar o certitudine tulburătoare îi spunea că în privința rezistenței nu-i făcea față.

Încet, înălță ambele mîini cu palmele întinsa De două sute de ani oamenii discutau

gestul acesta; oare orice ființă din univers avea să-l interpreteze ca „Vezi... nu sînt înarmat?” Nimeni nu avusese însă altă idee mai bună.

Crabul nu reacționează în nici un fel și nu încetinește pasul. Trecu pe lângă el, ignorîndu-l complet și îndreptîndu-se hotărît către sud. Simțindu-se extrem de penibil, reprezentantul lui Homo Sapiens urmărește Primul Contact îndepărtîndu-se în cîmpia ramană, total indiferent la prezența lui.

Rareori în viață fusese atît de umilit. Apoi îi veni în ajutor simțul umorului. La urma urmei, nu era mare lucru să fii neglijat de o mașină de gunoi. Mai rău ar fi fost dacă l-ar fi întîmpinat ca pe un frate de multă vreme pierdut...

Se întoarce la baza lui Copernic și privi în jos spre apele opace. Observă niște forme vagi, unele destul de mari, deplasîndu-se încetîșor înainte și înapoi sub apă. Brusc, una dintre ele se îndreptă către cea mai apropiată rampă în spirală și ceva aducînd cu un tanc miriapod porni lungul urcuș. După cum înaintă, drumul avea să-i ia o oră; dacă reprezenta o amenințare, atunci era una foarte lentă.

Zări după aceea o mișcare mult mai rapidă lângă una dintre intrările grotelor de la nivelul apei. Ceva se deplasa cu iuțeală pe rampă, dar nu reuși să focalizeze sau să-i distingă forma. Privea parcă un vîrtej de praf, de înălțimea unui om...

Clipi din ochi și scutură din cap, ținînd pleoapele strînse cîteva secunde. Cînd le redeschise, forma dispăruse.

Poate că șocul îl zguduise mai mult decît recunoscuse; era prima dată cînd suferea de iluzii optice. Nu avea să pomenească Controlului despre halucinație.

Nici n-avea să exploreze rampele, așa cum gîndise la început. În mod vădit, ar fi fost o cheltuială inutilă de energie.

Fantoma rotitoare pe care crezuse să o fi zărit nu jucase nici un rol în hotărîrea lui. Absolut nici unul, căci desigur, Jimmy nu credea în stafii...

30. FLOAREA

Eforturile lui Jimmy îl însetaseră și era perfect conștient că în tot continentul acela nu exista apă potabilă. Conținutul bidonului i-ar fi ajuns o săptămînă, dar ce folos? Curînd, cele mai sclipitoare minți ale Pămîntului aveau să se concentreze pe problemă. Fără îndoială, comandantul Norton urma să fie bombardat de sugestii. El unul nu-și imagina cum putea să coboare faleza înaltă de o jumătate de kilometru. Chiar dacă ar fi dispus de o frînghie suficient de lungă, tot nu avea nimic de care să o ancoreze.

Era totuși stupid — și laș — să renunțe fără luptă. Dinspre ocean puteau sosi ajutoarele și de vreme ce mergea într-acolo, trebuia să continue explorarea ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Nimeni altul n-avea să mai reușească să observe și să filmeze terenul variat pe care-l avea de străbătut, ceea ce i-ar fi asigurat nemurirea post-mortem. Deși multe alte onoruri erau de preferat, tot însemna mai mult decît nimic.

Se găsea la numai trei kilometri de ocean, dacă sârmana Libelulă, ar fi putut zbura, însă așa, părea greu de crezut să ajungă la țărîm urmînd o linie dreaptă. Regiunea din față era presărată cu obstacole uriașe. Totuși, problema n-ar fi fost de nerezolvat; se distingeau destule căi de acces. Jimmy le zărea pe toate, întinse pe harta mare și curbă ridicată înaintea și în jurul său.

Avea destul timp la dispoziție; trebuia să înceapă cu imaginile cele mai interesante, chiar dacă se abătea de la drum.

Spre dreapta, cam la un kilometru depărtare, se observa un pătrat scînteind ca sticla tăiată, sau ca o vitrină uriașă de bijuterii. Probabil că gîndul acesta iuți pașii bărbatului. Chiar și un individ sortit pieirii putea fi nițel interesat de cîteva mii de metri pătrați de nestemate.

Nu rămase prea dezamăgit cînd constată prezența a milioane de cristale de cuarț, încrustate într-un strat de nisip. Pătratul adiacent era însă și mai interesant, acoperit fiind cu un soi de model, aparent aleator, format din coloane metalice goale în interior, dispuse destul de des și cu înălțimile variînd de la mai puțin de un metru la peste cinci. Era complet inaccesibil, doar un tanc și-ar fi croit drum prin pădurea de tuburi.

Jimmy înaintă printre cristale și coloane, pînă ajunse la cea dintîi întretăiere de laturi. Pătratul din dreapta era o machetă uriașă, o tapiserie țesută din sîrmă. Încercă să desfacă un colț, clar nu reuși.

În stînga se găsea un mozaic de plăci hexagonale, atît de perfect îmbinate încît între ele nu se zărea nici o linie. Ar fi părut o suprafață continuă dacă plăcuțele n-ar fi fost colorate în toate culorile curcubeului. Jimmy petrecu mai mult timp încercînd să găsească două pătrate adiacente de aceeași culoare, să vadă dacă așa le putea distinge limitele, dar nu reuși.

Panoramînd încetîșor în jurul întretăierii, se adresă șovăitor Controlului.

— **Voi** ce părere aveți? Mă simt prins în mijlocul unui rebus uriaș. Sau o fi galeria de artă a ramanilor?

— Sîntem la fel de stupefiați ca și tine, Jimmy. Pînă acum n-am văzut nici un semn că Ramanii s-ar da în vînt după artă. Să așteptăm pînă mai obținem date și după aceea să

avansăm niște ipoteze.

Următoarea întretăiere nu oferi alte detalii lămuritoare. Un pătrat complet gol, cenușiu neutru și plat, dur și totuși lunecos la pipăit. Celălalt, un burete moale, perforat de miliarde și miliarde de găurele. Îl apăsă cu piciorul și întreaga suprafață se undulă precum nisipul mișcător abia stabilizat.

La o nouă intersecție întâlni ceva semănând izbitor de mult cu un câmp arat, numai că brazdele aveau toate adâncimea de un metru, iar materialul în care erau săpate părea extrem de rugos, aidoma unui rașpel. Nu-i acordă atenție prea mare, deoarece pătratul următor îl uluia mai ceva decât tot ce văzuse pînă atunci. Găsise în sfîrșit ceva în stare să înțeleagă, dar asta nu însemna că era mai puțin tulburător.

Perimetrul lui era înconjurat de un gard din sîrmă atît de obișnuit încît dacă l-ar fi întîlnit pe Pămînt, nu i-ar fi aruncat o altă privire. Din cinci în cinci metri se înălțau stîlpi cu aspect metalic, între care se întindeau șase șiruri de sîrme.

Dincolo de gard să găsea un al doilea, identic, și după acesta încă unul. Un exemplu tipic al triplării ramane; ceea ce era închis între bariere nu avea nici o șansă să scape. Nu exista nici o intrare, nici o poartă pe unde să fie scoasă fiara, sau fiarele dinăuntru. În schimb, în mijlocul pătratului se zărea o singură cavitate, o versiune redusă a lui Copernic.

Jimmy n-ar fi ezitat nici în alte condiții, iar în prezent oricum nu mai avea nimic de pierdut. Escaladă rapid cele trei garduri, se apropie de gaură și privi înăuntru.

Spre deosebire de Copernic, puțul avea o adâncime de numai cincizeci de metri. Pe fundul lui se observau ieșirile a trei tunele, fiecare suficient de mare să permită trecerea unui elefant. Aceasta era totul.

După ce privi un timp, bărbatul hotărî că singurul lucru ce oferea un sens structurii, era ca podeaua puțului să fi fost un ascensor. Însă n-avea să știe niciodată ce anume transporta. Putea doar să bănuiască că ceva mare și probabil periculos.

În următoarele ore, parcurse mai mult de zece kilometri de-a lungul țărnelui oceanului, iar pătratele tablei începură să i se învălmășească în minte. Văzuse unele acoperite complet de structuri de sîrmă, ca niște colivii pentru păsări. Altele păreau de lichid congelat, punctate de virtejuri înghețate. Dar cînd le încercă cu prudență, constată că se dovedeau suficient de solide. Mai trecu pe lîngă un altul într-atît de negru, că nici nu realiză ce anume era; doar pipăindu-l putu să afirme că se găsea într-adevăr acolo.

În prezent însă, apăruse o transformare subtilă în ceva ce înțelegea. Înșiruindu-se spre sud se succedau mai multe cîmpuri, nu găsea un termen mai potrivit. Ca terenul unei ferme experimentale de pe Pămînt, fiecare pătrat fusese acoperit cu pămînt împrăștiat și nivelat cu atenție; primul sol întîlnit în peisajul metalic al lui Rama.

Cîmpurile erau virgine, lipsite de viață, așteptînd recolte ce nu fuseseră plantate niciodată. Jimmy se întrebă care putea fi scopul lor, căci părea incredibil ca niște ființe atît de evaluate precum Ramanii să utilizeze indiferent ce formă de agricultură. Chiar pe Pămînt, agricultura nu mai constituia decît un hobby popular, o sursă de produse exotice și de lux. Ar fi furat însă că acelea erau ferme potențiale, impecabil pregătite. Nu văzuse niciodată un pămînt care să arate la fel de curat; fiecare pătrat era acoperit cu o folie uriașă din plastic dur și transparent. Încercă să-l străpungă să ia o mostră de pămînt, dar cuțitul său abia reuși să zgîrîie plasticul.

Spre interiorul continentului se zăreau alte cîmpuri și pe multe din ele se înălțau construcții complicate din stîlpi și sîrmă, probabil cu rolul de araci. Arătau golașe și dezolante, aidoma unor arbori desfrunziți în toiu iernii. Iarna pe care o cunoscuseră trebuia să fi fost într-adevăr lungă și teribilă, iar acele săptămîni de căldură și lumină reprezentau probabil un, scurt interludiu, înainte de revenirea gerului.

Jimmy nu știa niciodată ce anume îl determinase să se oprească și să privească cu atenție labirintul metalic dinspre sud. Pesemne în mod inconștient, mintea lui verificase fiecare detaliu înconjurător. În peisajul fantastic de străin și de aparte, remarcase un lucru de-a dreptul uimitor.

La un sfert de kilometru depărtare, în mijlocul unui noian de sîrme și piloni, strălucia o pată de culoare. Era atît de mică și modestă încît se găsea la limita vizibilității; pe Pămînt nimeni n-ar fi privit de două ori într-acolo. Cu toate acestea, fără doar și poate unul din motivele care-i reținuseră atenția fusese faptul că-i reînvia atît de puternic amintirea Pămîntului. Nu raportă Controlului pînă nu se asigură că nu făcea o greșeală, că nu-l înșelau amintiri nostalgice. Abia de la numai cîțiva metri putea să fie sigur că viața, așa cum o cunoștea el, apăruse în lumea sterilă și antiseptică a lui Rama. Acolo, la marginea continentului sudic, înflorea, într-o splendidă singurătate, o floare.

Apropiindu-se, Jimmy realiză că ceva era în neregulă. Folia, protejînd probabil stratul de pămînt împotriva contaminării cu forme de viață nedorite, era perforată în centru. Prin orificiu se ridica o tulpină verde, de grosimea degetului mic al unui om, strecurîndu-se prin păienjenişul din sîrme de deasupra. La un metru de sol, se desfăcea într-un mănunchi de frunze albăstriei, semănînd mai mult cu niște pene decât cu frunzele vreunei plante cunoscute. La înălțimea ochilor, tulpina se termina prin ceea ce el considerase la început o floare.

Acum vedea, cîtuși de puțin surprins, că erau în fapt trei flori strîns unite între ele.

Petalele aveau forma unor tuburi lungi de cinci centimetri, cu colorit aprins, în număr de cel puțin 50 pe fiecare floare, strălucind în albastru, violet și verde metalic, semănând mai mult cu aripile unui fluture decât cu vreo formă de viață vegetală. Practic, tinărul nu cunoștea pic de botanică, dar era, uimit că nu vedea nici o structură similară petalelor ori staminelor. Se întrebă dacă asemănarea cu florile terestre nu constituia o simplă coincidență; poate că era ceva în genul unui polip coralier. În orice caz, ar fi implicat existența unor creaturi minuscule, purtate de vânt, servind fie ca agent fertilizator... fie ca hrană...

În esență importa prea puțin. Indiferent de definiția științifică, pentru Jimmy rămânea o floare. Miracolul acela straniu, accidentul existenței ei acolo, îi reamintea lucrurile pe care n-avea să le mai revadă niciodată, și fu tentat să între s-o ia cu el.

Nu avea să fie ușor. Se aflau despărțiți de peste zece metri de hățș de piloni subțiri. Aceștia formau un soi de structură cubică, cu latura de vreo patruzeci de centimetri, repetată la nesfârșit. Jimmy nu s-ar fi ridicat în aer cu bicicleta sa aeriană dacă n-ar fi fost subțirel și mlădios, așa încît știu că se putea strecura printre interstițiile rețelei. Ieșirea ridica însă o problemă; întoarcerea îi era cu siguranță imposibilă, de aceea trebuia să se retragă cu spatele.

Controlul se arătă încîntat de descoperire, astfel că descrie și filmă floarea din toate unghiurile posibile. Nimeni nu obiectă cînd spuse:

– Mă duc după ea.

Nici nu așteptase vreo împotrivire; viața îi aparținea acum numai lui și putea face cu ea orice dorea.

Se dezbracă, prinse pilonii netezi din metal și pătrunse în rețea. Intra exact la limită; se simțea aidoma unui prizonier evadând printre zăbrelele celulei. După ce intră cu întreg trupul, încercă să se retragă, să vadă dacă întîmpină vreo dificultate. Într-adevăr, era mult mai dificil; era nevoit să împingă cu brațele, nu să tragă, dar nu consideră totuși că e motiv de îngrijorare.

Jimmy era un om de acțiune și nu un filozof. Tîrîndu-se cu greutate prin coridorul strîmt, nu-și pierdu vremea întrebîndu-se de ce făcea un lucru atît de riscant. Nici cînd în decursul vieții nu fusese interesat de flori, iar în prezent își folosea toată energia pentru a obține una.

Adevărat, specimenul era unic și de o imensă valoare științifică. În realitate însă, îl dorea pentru că reprezenta ultima lui legătură cu lumea vieții și cu planeta sa natală.

Apucînd-o, îl încercară însă remușcările. Poate că era singura din Rama; se justifica s-o culegă?

Dacă avea nevoie de o scuză, se putea consola cu ideea că nici Ramanii înșiși n-o incluseră în planurile lor. În mod vădit era o anormalitate, înflorînd mult prea tîrziu... ori prea devreme. Justificările nu-i foloseau însă și eșitarea fu doar de moment. Întinse mîna, prinse tulpina și smuci brusc.

Floarea ieși destul de ușor; mai culese două frunze și porni înapoi. Cu o singură mînă liberă, înaintarea se dovedea extrem de dificilă, chiar chinuitoare și în scurt timp fu nevoit să se oprească să-și tragă răsufierea. Abia atunci observă că frunzele penate se închideau, iar tulpina lipsită de floare se descolăcea treptat de pe aracii ei. În vreme ce o privea, fascinat și uluit, planta se retrase încet în pămînt ca un șarpe rănit de moarte tîrîndu-se în cuibul său.

Am ucis ceva minunat, își spuse Jimmy. Dar și Rama îl ucisese pe el. În prezent își exercita doar un drept al său.

31. VITEZĂ TERMINALĂ

Comandantul Norton nu pierduse niciodată un om, și nu avea intenția unui debut. Înainte ca Jimmy să plece înspre Polul Sud, se gîndise la posibilități de intervenție în cazul unui accident. Problema se arătase totuși atît de dificilă, încît nu-i găsise răspuns. Nu făcuse altceva decît să elimine, rînd pe rînd, fiecare alternativă vădit nerealizabilă.

Cum să escaladezi o stîncă verticală, înaltă de o jumătate de kilometru, chiar în condițiile unei gravitații reduse? Cu echipament corespunzător și antrenament ar fi fost un fleac. La bordul lui Endeavour nu existau însă instrumente de împușcat pitoane și nimeni n-avea altă idee cum să fie bătute sutele de cuie în suprafața dură și lucioasă.

Studiase în treacăt soluții mai originale, unele de-a dreptul aiurite. Poate că un cîmp încălțat cu ventuze ar reuși ascensiunea. Dar, chiar dacă ar fi constituit o soluție practică, cît timp era necesar pentru producerea și testarea unui asemenea echipament – și pentru pregătirea cîmpului? El personal se îndoia că un om posedă forța necesară unei astfel de ascensiuni. Exista, desigur, și o tehnologie avansată. Echipamentele de propulsie EVA tentau, însă forța lor de impuls era prea mică, fiind proiectate pentru a utiliza la 0 g. Chiar în condițiile gravitației lui Rama, ele nu puteau susține greutatea unui om obișnuit.

Să încerce oare să trimită un aparat EVA telecomandat, încărcat numai cu o coardă pentru coborîre? Prezentase ideea sergentului Myron, care i-o făcuse praf imediat. Inginerul explicase că erau probleme legate de stabilitate. Fără îndoială rezolvabile, însă ar

fi durat mult, mai mult decît își puteau ei permite...

Dar un balon? Soluția părea perfectă dacă ar fi realizat învelișul și sursa de căldură cît mai compactă. Posibilitatea respectivă era singura la care Norton nu renunțase, atunci cînd problema încetase să mai fie pur teoretică, devenind o chestiune de viață și de moarte cu care începeau buletinele de știri de pe toate lumile locuite.

În vreme ce Jimmy continua explorarea de-a lungul țărmului oceanului, jumătate din țicniții Sistemului Solar încercau să-l salveze. La Cartierul General al Flotei se primeau absolut toate sugestiile, iar una dintr-o mie era expedită lui **Endeavour**. Cea a lui Dr. Carlisle Perera sosi de două ori, o dată prin intermediul rețelei Cercetării și a doua oară prin PLANETCOM, PRIORITATE RAMA. Totul îi solicitase savantului cinci minute de gîndire, plus o milisecundă de timp pe calculator.

Inițial, comandantul Norton o considerase o glumă de prost gust. Apoi, citind numele expeditorului și calculele anexate își schimbă opinia.

Îi trecu mesajul lui Karl Mercer.

– Ce crezi despre asta? întrebă cu o voce pe care o dorea cît mai nepăsătoare.

Karl îl parcurse rapid și exclamă:

– Să mă ia dracu! Sigur că are dreptate!

– Ești sigur ?

– N-a greșit cu furtuna, nu? Ar fi trebuit să ne gîndim și noi. Mă face să mă simt ca un înapoiat mintal.

– Nu ești singurul. Următoarea problemă... cum îl anunțăm pe Jimmy?

– Nu cred că ar fi potrivit s-o facem acum... în ultima clipă e mai bine. Cel puțin eu, dacă aș fi în locul lui așa așa prefera. Spuneți-i doar că sintem pe drum.

Deși putea să privească peste întreaga lățime a Oceanului Cilindric și cunoștea direcția aproximativă din care venea **Resolution**, Jimmy nu zări minuscula ambarcațiune decît după ce ea depăși New York-ul. Părea incredibil să transporte șase oameni și cine știe cît echipament de salvare.

La un kilometru distanță, îl recunoscă pe comandantul Norton și începu să-și agite brațele. Puțin mai tîrziu fu și el zărit și i se răspunse la semnale.

– Mă bucur să te văd în formă, Jimmy, îi transmise Norton prin radio. Ți-am promis că nu te părăsim. Acum mă crezi?

Nu prea, gîndi Jimmy. Pină în clipa aceea se întrebuse într-una dacă nu era vorba de-o acțiune de caritate, organizată în scopul menținerii moralului. Însă comandantul n-ar fi traversat oceanul doar să-i spună adio; aveau probabil un plan.

– Te voi crede, șefule, zise el, cînd mă voi vedea jos, pe punte. Vrei să-mi spui ce trebuie să fac?

Resolution încetinise și se afla la o sută de metri de baza falezei. Din cîte observase Jimmy, nu conținea nici un echipament neobișnuit, deși nu era nici el sigur ce așteptase să vadă.

– Iartă-ne, Jimmy, însă n-am vrut să-ți spunem prea multe lucruri care să te îngrijoreze.

Chiar părea ciudat; ce naiba voia să zică?

Pluta se opri la cincizeci de metri de faleză. Jimmy îl vedea perfect pe comandant vorbind în microfon.

– Asta-i, Jimmy. N-o să pățești absolut nimic, dar trebuie să ai nervii tari. Noi știm că ai așa ceva. Vei sări de-acolo.

– De la cinci sute de metri?!

– Da, însă la numai o jumătate g.

– Aha... ați căzut vreodată pe Pămînt de la două sute cincizeci de metri?

– Taci din gură, ori îți contramandez următoarea permisie. Ar fi trebuit să-ți dai seama și singur... totul e o chestiune de viteză finală. În atmosfera asta nu poți atinge mai mult de nouăzeci de kilometri la oră... indiferent dacă sari de la două sute sau de la două mii de metri. Adevărat, nouăzeci e cam multșor ca să te simți confortabil, dar se mai poate reduce nițel. Asta va trebui tu să faci, așa încît ascultă-mă atent...

– Vă ascult, făcu Jimmy. E cazul să fie ceva cît mai bun.

Nu-l mai întrerupse pe comandant și după ce Norton termină, nu mai făcu nici un comentariu. Da, avea sens și era atît de simplu că numai un geniu se putea gîndi la așa ceva. Sau cineva care nu se aștepta să o facă el însuși...

Jimmy nu încercase niciodată sărătura de la înălțime și nici parașutismul cu deschiderea parașutei în ultima clipă, exerciții ce i-ar fi oferit, cît de cît, o pregătire psihologică. Poți să-i spui unui om că se află în perfectă siguranță traversînd o prăpastie pe o birnă și totuși, chiar dacă toate calculele de rezistență sînt impecabile, e posibil să nu reușească. Jimmy înțelegea de ce comandantul Norton se arătase atît de evaziv în legătură cu detaliile operațiunii. Nu-i lăsase vreme pentru gînduri negre.

– Nu vreau să te grăbesc, se auzi glasul plin de convingere al lui Norton, venind de la o jumătate de kilometru mai jos. Dar cu cît mai repede, cu atît mai bine.

Jimmy își privi prețiosul suvenir, singura floare din Rama. O înveli cu grijă în batista

murdară, o înnodă, apoi o aruncă peste marginea falezei.

Ea pluti în jos cu o încetineală liniștitoare; îi trebui multă vreme pînă se făcu mică, mai mică, și mai mică, pînă ce n-o mai zări. **Resolution** înaintă cîteva metri și Jimmy știu că o recuperaseră.

— Minunată! exclamă comandantul entuziasmat. Sint convins c-o vor boteza după tine. O. K.... te așteptăm.

Jimmy își scoase cămașa, singura îmbrăcăminte pe partea de sus a corpului purtată în climatul acela tropical și o întinse gînditor. De cîteva ori în decursul explorării fusese gata să renunțe la ea; acum însă putea să-i salveze viața.

Privi pentru ultima oară înapoi, spre continentul numai de el explorat și spre vîrfurile îndepărtate, dar distincte, ale Cornului Mare și celor șase Coarne Mici. Apoi, strîngînd puternic cămașa în mina dreaptă, își luă avînt și sări cît mai departe, dincolo de faleză.

Nu mai avea motiv de grabă; îi stăteau la dispoziție cel puțin douăzeci de secunde să se bucure de senzația încercată. Nu irosi timpul, căci viteza aerului sporea în jurul său, iar **Resolution** se vedea tot mai mare. Ținînd cămașa cu ambele mîini, ridică brațele deasupra capului, astfel încît curentul de aer o umflă.

Ca parașută constituia un semi-eșec; puținii kilometri pe oră în stare să-i scadă din viteză erau utili, dar nu vitali. Totuși, avea un rol mult mai important: îi menținea trupul în poziție verticală, coborînd în ocean drept ca o săgeată.

Continua să aibă impresia că nu se deplasa deloc, ci că, apa se ridica spre el. Odată ce făcuse pasul, teama nu-l mai încerca, ba chiar se simțea indignat fiindcă i se ascunsese adevărul. Oare crezuseră că dacă medita prea mult, n-avea să sară ?

În ultima clipă dădu drumul cămășii, inspiră adînc și-și astupă nările și gura cu ambele mîini. După cum fusese instruit, își încordă întreg corpul, lipindu-și picioarele. Urma să pătrundă în apă cu acuratețea unei sulite...

— Va fi la fel ca și cînd ai sări de pe o trambulină pe Pămînt, îi promisese comandantul. Nu se va întîmpla absolut nimic... dacă pătrunzi corect în apă.

— Și dacă nu? întrebă el.

— Atunci va trebui să faci drumul înapoi și să mai încerci o dată.

Ceva îl izbi în tălpi, puternic dar nu insuportabil. Un milion de mîini lunecoase îl trăgeau de trup; urechile îi vijiiu, simțea presiunea în timpane și deși ținea ochii strîns închiși, avu impresia că-l înconjoară întunericul, pe măsură ce se afunda în adîncurile Oceanului Cilindric.

Începu din răspuțeri să înoate în sus, către lumina tulbure. Nu putea deschide ochii mai mult de o clipă; imediat simțea apa otrăvită pișcîndu-l ca un acid. I se părea că se zbătea de o veșnicie, un moment îl cuprinse o teamă de coșmar că-și pierduse simțul de orientare, că de fapt înota în jos. Întredeschise ochii iute și de fiecare dată lumina fu mai puternică.

Pleoapele îi erau încă strîns închise atunci cînd ieși la suprafață. Inspiră adînc aerul prețios, se răsuci pe spate și se uită în jur.

Resolution se îndrepta spre el cu viteză maximă. Peste cîteva secunde, brațe puternice îl apucară și-l traseră peste bord.

— Ai înghițit apă? întrebă neliniștit comandantul.

— Nu cred.

— Freacă-te, oricum, cu asta. Așa... Cum te simți?

— Încă nu-mi dau seama. Vă zic peste un minut... Ah... vă mulțumesc tuturor!

Minutul nu luase încă sfîrșit, cînd Jimmy realizează ce simțea.

— Voi voma, făcu pe un ton de scuză.

Salvatorii săi îl priviră uluiți.

— Pe un calm absolut... și o mare netedă? întrebă neîncrezătoare Barnes, privind plîngerea lui Jimmy ca pe un afront direct adus dibăciei ei.

— Eu nu i-aș zice netedă, interveni comandantul indicînd cu brațul dunga de apă ce traversa cerul. Dar să nu-ți fie rușine, poate ai înghițit ceva din porcăria aia. Dă-o afară cît mai repede.

Jimmy se chinuia încă, fără eroism și fără succes, cînd pe cerul dinapoia lor fulgeră ceva. Toți ochii se întoarseră către Polul Sud și Jimmy uită imediat de necazurile lui. Stîlpii își reîncepuseră jocurile de artificii.

Din pilonul central porneau către ceilalți mai mici fulgere lungi de cîteva kilometri. Începuse iarăși rotația statică, de parcă dansatori invizibili își înfășurau panglicile în jurul unui electromagnet. Accelerau, mișcîndu-se din ce în ce mai iute, pînă ce se contopiră într-un singur con luminos.

Era un spectacol mai copleșitor decît tot ce văzuseră pînă atunci, însoțit de bubuituri și pîriituri îndepărtate ce sporeau impresia de atotputernicie. Spectacolul dură cam cinci minute, apoi se sfîrși brusc, ca și cum cineva ar fi apăsat un întreprupător.

— Mi-ar place să aflu ce înțelege Comitetul Rama din toate astea, murmură Norton fără să se adreseze cuiva anume. Voi aveți vreo idee?

Nimeni nu avu vreme să răspundă, deoarece în aceeași clipă Controlul îi chemă alarmat:

- **Resolution.** Ați pățit ceva? L-ați simțit?
- Ce să simțim?
- Credem că a fost vorba de un seism... exact când s-au oprit fulgerele.
- S-au înregistrat avarii?
- Nu cred. N-a fost chiar așa puternic... dar ne-a zgâlțit puțin.
- Noi n-am simțit nimic. De fapt, nici n-am fi putut să-l simțim aici, pe ocean.
- Aveți dreptate, greșeala mea! Acum totul pare liniștit... pînă la data viitoare.
- Da, pînă data viitoare, încuviință Norton.

Misterul lui Rama creștea mereu; cu cît descopereau mai multe, cu atît înțelegeau mai puțin.

Brusc, de la proră se auzi un strigăt:

– Șefule... privește... sus pe cer!

Norton ridică ochii, cercetînd rapid circuitul oceanului. Nu zări nimic pînă ce nu ajunse cu privirea la zenit, uitîndu-se exact în punctul opus al lumii.

– Dumnezeuule, șopti înțelegînd că „data viitoare” sosise.

Un talaz uriaș gonea spre ei, în josul curbei Oceanului Cilindric.

32. VALUL

Cu tot șocul, prima grijă a lui Norton fu nava.

– **Endeavour!** chemă el. Raportați situația!

– Totul e-n regulă, șefule, se auzi răspunsul liniștitor al ofițerului de comandă. Am simțit o tremurătură, dar n-a fost nimic serios. A avut loc o ușoară modificare de altitudine... puntea zice zero virgulă două grade. Tot ei cred că și viteza de rotație e puțin diferită... în două minute vom avea datele precise.

A început deci, își zise Norton, chiar mult mai devreme decît ne așteptam; sîntem încă departe de periheliu și de momentul logic al unei schimbări de orbită. Nu exista însă nici o îndoială: avea loc o ajustare a traiectoriei... producînd posibil și alte șocuri.

Între timp, cele dintîi urmări deveneau mai mult decît evidente, acolo sus pe brîul curb de apă ce părea că dintr-o clipă în alta se va prăbuși din cer. Valul se afla în prezent la vreo zece kilometri, întinzîndu-se pe toată lățimea oceanului, de la țărmlul nordic la cel sudic. În apropierea malului înainta un perete alb și înspumat, continuîndu-se în apele mai adînci cu o linie albastră, abia vizibilă, mai rapidă decît berbecii laterali. Frecarea de fundul puțin adînc arcuia și mai mult valul, porțiunea centrală distanțîndu-se repede.

– Sergent! strigă Norton. Asta-i problema ta. Ce facem?

Barnes oprise pluta și examina atentă situația. Norton observă ușurat că expresia ei nu părea deloc alarmată... mai degrabă încordată, aidoma unei sportive talentate, pregătită să accepte o provocare.

– Aș fi dorit să fi efectuat niște probe cu sonarul, replică ea. Dacă ne aflăm în ape adînci, n-avem motive de îngrijorare.

– Atunci e-n regulă. Sîntem la patru kilometri de țărml.

– Așa sper și eu, totuși vreau să mă asigur.

Porni din nou motorul și răsuci ambarcațiunea, pînă ce ajunse cu prova către valul ce se apropia. Norton aprecie că porțiunea centrală, care se deplasa cu viteză mai mare, avea să-i ajungă în mai puțin de cinci minute; totuși era limpede că nu prezenta un pericol serios: O simplă undă, cu înălțimea mai mică de un metru era de-abia în stare să legene ambarcațiunea. Adevărata primejdie o constituiau zidurile de spumă din spatele ei.

Brusc, exact în centrul oceanului se ivi o linie de talazuri. În mod vădit, valul izbise un perete submarin, lung de cîțiva kilometri, aflat sub suprafața apei. În același timp, berbecii de pe laturi se topiră, nimerind în ape adînci.

Bariera anti-val, gîndi Norton. Ca în rezervoarele de combustibil ale lui **Endeavour**, dar la o scară de o mie de ori mai mare. De jur împrejurul oceanului se aflau dispuse probabil mai multe, pentru a stăvili cît mai rapid talazurile formate. Singura întrebare importantă rămînea: se aflau oare deasupra unei bariere ?

Barnes i-o luase înainte. Oprise pluta și aruncase ancora, care atinse fundul după numai cinci metri.

– Sus cu ea! Trebuie s-o ștergem de aici!

Norton, era absolut de acord, dar încotro? Barnes pilota cu maxim de viteză spre valul aflat acum la numai cinci kilometri. Îi auzeau deja zgomotul: un urlet îndepărtat, înconfundabil, pe care nu crezuse că avea să-l mai audă vreodată în Rama. Apoi își schimbă intensitatea, porțiunea centrală se prăbușea din nou... iar laturile se ridicau.

Încercă să estimeze distanța între barierele submarine, presupunîndu-le dispuse la intervale egale. Dacă avea dreptate, mai exista încă una; oprind pluta în apele adînci dintre ele aveau să fie în deplină siguranță.

Barnes opri motorul și azvîrli iarăși ancora. De astă-dată ea coborî treizeci de metri fără să dea de fund.

– Am scăpat, oftă ușurată. Dar am să las motorul să meargă.

Se zăreau pereții de spumă albă în lungul malurilor. În mijlocul oceanului domnea

iarăși calmul, exceptînd mica undă albastră gonind către ei. Barnes menținea pe **Resolution** în poziție perpendiculară pe val, gata oricînd să ambaleze motorul.

Apoi deodată, la numai doi kilometri înainte, oceanul începu să spumege din nou. Năvălea în coame, albe și neregulate al căror vuiet părea că umple lumea. Pe talazul înalt de șaisprezece kilometri al Oceanului Cilindric apăruse un val mai mic, aidoma unei avalanșe bubuind pe panta unui munte. Iar acei val mic i-ar fi distrus cu ușurință.

Barnes observase probabil expresiile de pe chipurile echipajului, deoarece strigă deasupra tumultului.

— De ce vă speriați? Am călărit altele și mai mari!

Nu era tocmai adevărat, și nici nu adăugase că atunci fusese într-o ambarcațiune special construită pentru surf, nu într-o plută improvizată.

— Dar dacă va trebui să sărim, urmă ea, s-o faceți numai cînd vă zic eu. Verificați-vă vestele de salvare.

E grozavă, socoti comandantul, se bucură de fiecare clipă aidoma unui viking plecînd la război. Și poate că are dreptate... numai să nu fi greșit prea mult în calculele noastre.

Valul continua să se umfle, curbîndu-se în sus și înainte. Înălțimea îi era amplificată optic de panta de deasupra lor, totuși era imens: o copleșitoare forță a naturii, ce avea să măture totul în cale.

Peste numai cîteva secunde se prăbuși de parcă cineva i-ar fi surpat fundațiile. Depășise bariera submarină, regăsind apele adînci. Cînd ajunse la ei, **Resolution** oscilă doar de cîteva ori, înainte ca Barnes s-o întoarcă în viteză maximă spre nord.

— Bravo, Ruby, a fost superb! Avem timp s-ajungem acasă înainte ca valul să ocolească lumea?

— Cred că nu, va reveni peste vreo douăzeci de minute. Însă pînă atunci își va pierde toată puterea; abia îl vom observa.

Acum că pericolul trecuse, se puteau relaxa și bucura de călătorie, deși nici unul nu se simțea încă pe deplin liniștit. Talazul lăsase apa rotindu-se în vârtejuri, ridicînd în aer și un fel de iz acid, aparte, „de furnici strivite” cum apreciasse Jimmy.

Deși neplăcut, mirosul nu avu asupra lor efecte nedorite. Reprezenta ceva într-atît de străin, încît fiziologia omenească nu reacționa la asemenea stimul.

Peste un minut, valul izbi următoarea barieră submarină, și urcă spre cer. Văzut din spate, spectacolul nu mai părea impresionant și călătorii începură să se rușineze de temerile lor anterioare. Erau stăpînii Oceanului Cilindric.

De aceea șocul fu cu atît mai mare cînd, la numai o sută de metri depărtare, din apă se înalță ceva asemănător unei uriașe roți. Din apă se iviră niște spițe lungi de cinci metri, strălucînd metalic în soarele arzător al lui Rama, se rotiră o clipă, apoi se prăbușiră în ocean. Impresia era că o gigantică stea-de-mare cu brațele tubulare țîsnise din adîncuri.

În primul moment fu imposibil de afirmat dacă era animal sau mașină. Apăru iarăși și rămase jumătate în apă, jumătate în aer, legănîndu-se pe val.

În prezent se distingeau nouă tije, radiînd dintr-un disc central. Două dintre ele erau rupte la nivelul îmbinării centrale. Celelalte se terminau printr-un ansamblu complicat de manipuloare, amintindu-i lui Jimmy de crabul întîlnit pe continentul sudic. Ambii aveau același arbore genealogic... sau același proiectant.

În centrul discului se găsea un soi de turelă mică, cu trei ochi largi. Doi erau închiși și unul singur deschis, dar și acela părea gol și orb. Nimeni nu se îndoia că urmăreau convulsii finale ale unui monstru acvatic, azvîrlit la suprafață de valul submarin.

În aceeași clipă realizară că nu era singur. Înotînd în jurul său și trăgîndu-l de membrele inerte, se zăreau două creaturi asemănătoare unor homari uriași. Îl ciopîrteau cu eficacitate, iar monstrul nu se împotriva cîtuși de puțin, deși propriile sale gheare ar fi făcut față cu succes atacatorilor.

Jimmy își reaminti crabul care-i sfîrtecuse **Libelula**. Privi atent spectacolul, întărîndu-și iute părerea.

— Uite, șefule, șopti el, vezi... nu-l mîncîncă. Nici măcar n-au gură. Pur și simplu îl taie în bucăți. La fel s-a întîmplat cu **Libelula**.

— Ai dreptate. Îl demontează ca pe o... ca pe o... mașinărie defectă. Norton strîmbă din nas. Însă o mașină defectă nu miroase în halul ăsta!

Atunci îi veni altă idee.

— Dumnezeule... Dacă se iau de noi?! Ruby, du-ne cît mai repede la mal!

Resolution țîșni înainte impetuos, ignorînd descărcarea rapidă a acumulatorilor. În spatele lor, cele două brațe ale uriașei stele-de-mare — alt nume mai bun nu aveau pentru ea — erau retezate tot mai scurt și în cele din urmă se scufundară în ocean.

Nu-i urmări nimeni, dar nu răsufară ușurați decît după ce **Resolution** trase la chei, iar ei pășiră pe țârm. Privind înapoi către fișia misterioasă de apă, acum sinistră, comandantul Norton hotărî fără plăcere ca nimeni să nu mai navigheze vreodată pe ea. Adăpostea prea multe necunoscute, prea multe primejdii...

Privi apoi spre turnurile și rampele New York-ului, către țârmul întunecat al continentului sudic, în prezent ferite de curiozitatea oamenilor.

Iar el n-avea intenția de a se mai juca cu zeii lui Rama.

33. PĂIANJEN

De aici încolo, decisese Norton, în Tabăra Alfa vor staționa în permanență trei oameni, dintre care cel puțin unul în stare de veghe. În plus, toate grupurile de explorare aveau să urmeze aceeași rutină. Interiorul lui Rama era bîntuit de creaturi potențial primejdioase și, deși nici una nu arătase ostilitate, un comandant prudent nu risca inutil.

Ca o măsură suplimentară de siguranță, sus în Butuc, un observator cu un telescop puternic supraveghea permanent interiorul. Din punctul acela, Rama putea fi examinat în totalitate. Chiar Polul Sud părea la numai câteva sute de metri depărtare. Ținutul din jurul fiecărui grup de exploratori era cercetat într-una; în felul acesta se spera eliminarea oricăror surprize. Un plan bun... care totuși eșuă lamentabil.

După ultima masă a zilei, înaintea perioadei de somn de la orele 22, Norton, Rodrigo, Calvert și Laura Ernst urmăreau emisiunea de știri retransmisă special pentru ei prin intermediul releului de pe Inferno, Mercur. Fuseseră interesați mai cu seamă de filmul lui Jimmy făcut pe continentul sudic, ca și de reîntoarcerea pe Oceanul Cilindric, un episod impresionant pentru toți privitorii. Savanți, comentatori și membri ai Comitetului Rama își oferiseră opiniile, cele mai multe contradictorii. Nimeni nu putea afirma cu siguranță dacă creatura asemănătoare unui crab, întilnită de Jimmy, fusese un animal, o mașină, un Raman adevărat... ori ceva în afara categoriilor pomenite.

Priviseră cu un sentiment de neliniște distrugerea giganticei stele-de-mare, când constatară că nu mai erau singuri. În tabără se afla un intrus.

Laura Ernst îl observă prima. Rămase împietrită și șopti cu glas întretăiat:

– Bill, nu te mișca. Uită-te încetșor în dreapta.

Norton întoarse capul. La zece metri depărtare se zărea un tripod cu picioare subțiri, deasupra cărora se ridica un corp sferic, de mărimea unei mingi de fotbal. De jur împrejurul trupului se găseau trei ochi mari, lipsiți de expresie, oferind aparent o vedere de 360°, iar sub aceștia se agitau trei tentacule ca niște bice. Creatura era mai scundă decât un om și arăta mult prea fragilă ca să fie periculoasă, ceea ce nu le ierta însă neglijența. Lui Norton îi amintea de un păianjen și se întrebă cum rezolva problema – niciodată ridicată de vreo ființă pămîntească – a locomoției tripode.

– Ce crezi, Doc? șopti la rîndul lui reducînd volumul radioului.

– Obișnuita triadă simetrică a Ramanilor. Nu văd ce rău ne-ar face, deși tentaculele alea s-ar putea dovedi neplăcute ori otrăvitoare, ca de celenterată. Rămii pe loc... să vedem ce se întîmplă.

După ce-i fixă impasibilă câteva minute, creatura se mișcă brusc, iar ei înțeleseseră de ce nu-i remarcaseră apariția. Era incredibil de agilă, deplasîndu-se pe sol cu o mișcare de rotație atît de rapidă încît ochiul și mintea omenească o urmăreau cu dificultate.

Din cîte își dădea seama Norton – și numai o cameră de filmare ultrarapidă ar fi lămurit situația – picioarele acționau succesiv ca niște pivoți în jurul cărora se răsucea întregul corp. Nu era sigur, însă i se părea că la fiecare cîțiva „pași” își schimba direcția de rotație, în vreme ce tentaculele măturau fulgerător solul. Viteza maximă, greu de apreciat, atingea cam treizeci de kilometri pe oră.

Ocoli rapid tabăra examinînd fiecare obiect, atingînd cu delicatețe paturile, mesele și scaunele improvizate, echipamentul de transmisiuni, containerele cu alimente, electrosanurile, aparatele de filmat, rezervoarele de apă. Nu ignoră nimic, cu excepția celor patru oameni. În mod limpede era îndeajuns de inteligentă pentru a distinge oamenii de lucrurile lipsite de viață; acțiunile creaturii lăsaus impresia de curiozitate, de programare extrem de metodică.

– Aș vrea să-l pot examina! făcu Laura neputincioasă, privindu-i piruetele vijelioase. Nu încercăm să-l prindem?

– Cum? întrebă Calvert.

– Păi... așa cum primitivii capturau vînatul: cu două greutăți ce se învîrtesc la capătul unei frîngii. Nici măcar nu le răneau.

– Mă îndoiesc, se auzi Norton. Dar chiar dacă am avea succes, eu unul nu aș risca. Nu știu cît de inteligent e musafirul nostru... și un astfel de procedeu riscă să-i rupă picioarele. Am avea atunci necazuri: pe Rama, pe Pămînt, sau cine mai știe unde.

– Trebuie să pun mîna pe un specimen!

– Va trebui să te mulțumești cu floarea lui Jimmy... doar dacă una din ființele acestea nu cooperează cu tine. Prinderea cu forța este exclusă. Cum ți-ar place ca pe Pămînt să aterizeze cineva și să te considere un exemplar bun de disecat?

– Nu intenționez cituși de puțin să-l disec, rosti Laura fără convingere. Vreau doar să-l examinez...

– Ei bine, vizitatorii extraterestri ar putea prezenta aceeași atitudine față de persoana ta, în vreme ce tu n-ai fi în apele tale ascultîndu-i. Nu vom întreprinde nici o acțiune pe care să o considere amenințătoare.

Cita, bineînțeles, din Regulamentul de Navigație și Laura o știa. Diplomația avea prioritate înaintea științei.

În fapt, asemenea considerații nici nu trebuiau făcute; era pur și simplu o chestiune de politețe. Niște vizitatori ca ei, care nu ceruseră nici permisiunea să intre...

Păianjenul părea să-și fi încheiat inspecția. Mai ocoli o dată tabăra, apoi țîșni după tangenta la cerc, pornind spre scară.

— Mă întreb cum va urca treptele? reflectă Laura.

Răspunsul la întrebare nu se lăsă mult așteptat; păianjenul îi ignoră complet și fără să-și micșoreze viteza se îndreptă spre curba domoală a pantei.

— Controlul, anunță Norton. E posibil ca în curînd să aveți un oaspete; priviți pe Scara Alfa, Secțiunea Șase. Apropo, vă mulțumim că ne păziți cu atîta strășnicie...

Abia peste un minut ironia fu înțeleasă, după care sentinela din Butuc începu să bilbiie o sumedenie de scuze.

— Ăă... acum că-mi spui, șefule, văd ceva. Dar despre ce-i vorba?

— Încearcă să ghicești singur, replică Norton și apăsă butonul de Alarmă Generală. Tabăra Alfa către toate grupurile: tocmai am fost vizitați de o creatură asemănătoare unui păianjen, cu trei picioare subțiri, înalt de doi metri, corpul mic și sferic, deplasîndu-se foarte rapid printr-o mișcare de rotație. Nu pare periculos, însă e foarte bizar. S-ar putea să fi apărut deja și să nu-l fi observat. Vă rog, confirmați recepția.

Primul răspuns veni din Londra, la cincisprezece kilometri est.

— Nimic neobișnuit aici, șefule.

De la aceeași distanță înspre vest, Roma răspunse îngrijorător de somnoroasă:

— La fel și aici, șefule. Ah... stați o clipă!

— Ce-i ?

— Acum un minut, am lăsat stiloul jos... și-a dispărut! Ce... oh!

— Vorbește inteligibil!

— N-o să-ți vină să crezi, șefule. Scriam niște notițe... știți, îmi place să scriu și nu face nimănui nici un rău... foloseam stiloul meu preferat, vechi de aproape două sute de ani; ei, și acum se găsește pe jos, la vreo cinci metri distanță. L-am recuperat... slavă cerului, nu s-a stricat.

— Și cum crezi că-ai ajuns acolo?

— Ăă... cred că-am ațipit o clipă. A fost o zi grea...

Norton oftă, însă se abținu de la orice comentariu; erau puțini și n-aveau mult timp pentru explorarea lumii. Nu întotdeauna entuziasmul învingea oboseala și se întrebă dacă nu își asumau riscuri inutile. Poate că nu trebuise să-și împartă oamenii în grupuri mici, să acopere întregul teritoriu. Dar nu putea să neglijeze vremea care se scurgea atît de repede și misterele rămase nerezolvate în jurul lor. Devenise din ce în ce mai convins că urma să se întîmple ceva și că vor fi nevoiți să-l abandoneze pe Rama înainte chiar de atingerea periheliului... momentul adevărului, cînd se pronosticase schimbarea de orbită.

— Atențiune: Butucul, Londra, Roma... toți! rosti el. Vreau rapoarte din jumătate în jumătate de oră. E normal să presupunem ca de acum încolo să ne așteptăm oricînd la musafiri. Unii dintre ei pot fi periculoși, de aceea incidentele trebuiesc evitate cu orice preț. Cunoașteți directivele...

Într-adevăr, ele le fuseseră prelucrate, numai că unul dintre ei nu crezuse că atît de teoreticul „contact fizic cu inteligențe extraterestre” urma să aibă loc în decursul vieții lor, și cu atît mai puțin că avea să fie realizat de către ei înșiși.

Teoria e una, iar practica alta. Nimeni nu era sigur că străvechile instincte omenești de autoapărare nu aveau să precumpănească în caz de primejdie. Totuși, era esențial să acorde o șansă înțelegerii cu fiecare entitate întîlnită în Rama, pînă în ultima clipă... și chiar după aceea.

Comandantul Norton nu dorea să rămînă în istorie drept omul care declanșase primul război interplanetar.

Peste cîteva ore, pe întreaga cîmpie apăruseră sute de păianjeni. Prin telescop se observa că invadaseră continentul sudic, dar, pare-se nu și insula New York-ului.

Nu manifestară nici un fel de interes față de exploratori și după o vreme, nici aceștia nu-i mai băgară în seamă, deși din cînd în cînd Norton continua să remarce o sclipire lacomă în ochii medicului-șef. Era convins că Laurei nu i-ar fi plăcut nimic mai mult ca accidentarea unuia dintre păianjeni și nu știa dacă nu cumva ea n-ar fi fost în stare să aranjeze așa ceva.

Părea absolut cert că păianjenii nu erau inteligenți, corpurile fiindu-le prea mici ca să conțină ceva asemănător unor creiere. Cu greu își imagina unde înmagazinau energia pentru deplasare. Comportamentul lor rămînea curios de coordonat și precis ca scop; apăreau peste tot, dar niciodată nu vizitau a doua oară același loc. Adeseori, Norton avea impresia că se aflau în căutarea unui anumit lucru, pe care încă nu-l descoperiseră.

Urcaseră pînă la Butucul central, ignorînd în continuare cele trei scări uriașe. Nu era cîtuși de puțin limpede cum de reușeau să escaladeze platformele verticale, chiar în condițiile unei gravitații nule; Laura emisese ipoteza utilizării unor ventuze.

Apoi, spre marea ei bucurie, obținu specimenul mult dorit. Controlul raportă că un păianjen căzuse de pe peretele vertical și zăcea, mort sau deteriorat, pe cea dintîi platformă. Timpul în care Laura urcă de pe cîmpie pînă sus stabili un record niciodată depășit.

Pe platformă constată că, în ciuda vitezei reduse de impact, creatura își frânsese toate cele trei picioare. Ochii îi erau în continuare deschiși, dar nu reacționau la nici un stimul extern. Laura concluzionează că și un cadavru ar fi arătat mai „viu”, astfel că de îndată ce aduse „trofeul” la bordul lui **Endeavour** începu să-l disece.

Păianjenul era atât de fragil încît se desfăcea în bucăți, aproape fără a fi nevoie de intervenția ei. Îi dezarticulă picioarele, apoi trecu la carapacea delicată, despîcînd-o după trei cercuri mari, ca pe o portocală.

După cîteva clipe de totală stupoare, căci nu conținea nimic identificabil, Laura făcu o serie de fotografii, după care apucă bisturiul.

De unde să pornească? Să închidă ochii și să taie la întîmplare, n-ar fi fost foarte științific.

Lama pătrunse fără a întîlni practic nici un fel de rezistență. Peste o secundă, țipătul extrem de necivilizat al medicului-șef Laura Ernst răsună pe toată lungimea și lățimea lui **Endeavour**.

Sergentul McAndrews avu nevoie de douăzeci de minute să potolească cimpia alarmată.

34. EXCELENȚA SA REGRETĂ...

— După cum știți, domnilor, rosti reprezentantul marțian, de la ultima noastră întrunire au avut loc mai multe evenimente. Avem destule de analizat... și de hotărît. Cu atît mai mult îmi pare rău că distinsul nostru coleg de pe Mercur nu este prezent...

Ultima afirmație nu era complet sinceră. Lui dr. Bose nu-i părea chiar atît de rău că Excelența Sa, ambasadorul Mercurului, era absent. În schimb îl măcina îngrijorarea. Instinctul de diplomat îi spunea că se petrecea ceva și, în ciuda excelențelor sale surse de informație, nu avea nici cea mai vagă idee despre ce anume se întîmpla.

Mesajul de scuze al ambasadorului fusese politicos, fără să dezvăluie nimic. Excelența Sa regreta că probleme urgente și de neamînat îl împiedicau să participe la întrunire, fie personal, fie prin intermediul hologramelor. Lui Dr. Bose îi venea însă foarte greu să creadă că exista un lucru mai urgent și mai important decît Rama.

— Doi dintre membrii comitetului au de făcut comunicări. Pentru început, dau cuvîntul Profesorului Davidson.

Membrii Comitetului se foiră neliniștiți. Cei mai mulți considerau că astronomul, cu binecunoscutele sale teorii cosmice, nu era cel mai potrivit pentru postul de Președinte al Consiliului Spațial Consultativ. Uneori lăsa impresia că formele inteligente de viață constituiau un regretabil amestec în universul maiestuos al stelelor și galaxiilor și că ar fi fost nepoliticos să le fie acordată o atenție prea mare. Faptul acesta nu-i încînta pe exobiologii ca Dr. Perera, cu o părere total opusă. Pentru ei, unicul țel al Universului îl constituia nașterea rațiunii, referindu-se plini de dispreț la fenomenele pur astronomice. „Materie moartă” era expresia lor favorită.

— Domnule ambasador, rosti savantul, în ultimele zile am studiat comportamentul neobișnuit al lui Rama și aș vrea să prezint concluziile la care am ajuns. Unele dintre ele sînt oarecum surprinzătoare.

Dr. Perera îl privi uimit, apoi zîmbi sarcastic. Era gata să aprobe orice ar fi reușit să-l surprindă pe profesorul Davidson.

— În primul rînd, e vorba de întreaga serie de fenomene remarcabile petrecute pe parcursul zborului tînărului locotenent în emisfera sudică. Descărcările electrice, deși spectaculoase, nu sînt importante. Se poate arăta destul de ușor că nu implică o energie mare. Ele au coincis însă cu o schimbare în viteza de rotație a lui Rama și în poziția sa... deci în orientarea spațială. Acest lucru a implicat o cantitate uriașă de energie; fulgerele care erau să-l coste viața pe domnul... ăă... Pak au reprezentat un subprodus minor, simple scurgeri ale uriașilor conductori electrice de la Polul Sud.

De aici trag două concluzii. Atunci cînd o navă — și în ciuda dimensiunilor sale fantastice, Rama este o navă — își schimbă poziția, asta semnifică o schimbare de orbită. Sîntem deci obligați să luăm în serios afirmațiile celor care susțin că Rama nu se întoarce în spațiu, ci se pregătește să devină un însoțitor al Sistemului nostru Solar.

Dacă așa stau lucrurile, atunci **Endeavour** trebuie să fie pregătită să aprindă jeturile (așa se spune despre nave, nu?) în orice clipă. Cît timp este atașată fizic de Rama se găsește într-un pericol real. Bănuiesc că domnul comandant Norton e deja conștient de această posibilitate, însă cred că ar fi bine să-i avertizăm încă o dată.

— Vă mulțumesc, profesore Davidson. Da... Dr. Solomons?

— Aș dori să completez afirmațiile antevorbitorului meu. Se pare că Rama și-a schimbat orbita fără să utilizeze jeturi, sau alte dispozitive cu reacție. Acest lucru, mi se pare, permite doar două ipoteze.

Prima: Rama este dotat cu giroscopae interne, sau cu echivalente ale acestora. În acest caz, ele ar trebui să fie enorme. Unde se găesc? A doua ipoteză ar răsturna întreaga fizică cunoscută nouă; Rama posedă un sistem de propulsie fără reacție. Așa-zisul Motor Cosmic, în care profesorul Davidson nu crede... Dacă lucrurile se prezintă

astfel, Rama poate executa aproape orice manevră. Vom fi incapabili să-i anticipăm mișcările, fie și cu aproximație.

În mod vizibil, pe diplomați îi uimeau ultimele remarci, iar astronomul refuză să se lase atras în polemică. Îi ajungea pentru o singură zi.

– Dacă nu aveți nimic împotriva, eu voi rămâne fidel legilor fizicii, pînă ce nu mă voi vedea obligat să renunț la ele. Dacă n-am găsit giroscopae în Rama, probabil n-am căutat destul de bine în locurile convenite.

Ambasadorul Bose observă că Perera devenea nerăbdător. În mod normal, exobiologului îi plăcea să se angajeze în speculații. Acum, pentru întia oară, avea însă date precise pe care să se bazeze. Știința sa, multă vreme considerată o rudă mai săracă, se transformase peste noapte.

– Perfect... dacă nu mai sînt alte comentarii, dr. Perera are de făcut o comunicare importantă.

– Vă mulțumesc, domnule ambasador. Am văzut cu toții că deținem în prezent o formă de viață ramană, iar alte cîteva au fost observate în apropiere. Medicul-șef de pe **Endeavour** a redactat un raport complet despre disecția creaturii-păianjen.

Trebuie spus din capul locului că unele rezultate uimesc și că în alte condiții aș fi refuzat să le dau crezare.

În mod clar, păianjenul este organic, deși chimia lui diferă de a noastră din multe puncte de vedere; conține cantități considerabile de metale ușoare. Totuși, din rațiuni principale, ezit să-l denumesc animal.

Unu: nu pare să posedă gură, stomac, intestine... nici o modalitate de digerare a hranei! Doi: nu are organe respiratorii, plămîni, sînge, sau aparat de reproducere...

Mă veți întreba: atunci ce are? Ei bine, există o musculatură simplă, ce-i controlează cele trei picioare și cele trei tentacule, ori senzori. Posedă creier... destul de complex, dirijînd în special vederea tri-oculară. Dar optzeci la sută din trup este alcătuit dintr-un fagure de celule mari, care și-au făcut simțită prezența medicului-șef într-un mod atît de neplăcut. Dacă Ernst ar fi fost mai norocoasă, ar fi recunoscut-o la timp, deoarece respectiva structură ramană există pe Pămînt... la cîteva animale marine.

În cea mai mare parte, păianjenul constituie pur și simplu o baterie, foarte asemănătoare cu pilele electrice. În acest caz, curentul nu e folosit pentru auto-apărare. **Este sursa de energie a creaturii!** Tocmai de aceea ea nu prezintă căi de digestie sau de respirație; nu necesită asemenea mijloace primitive. Și întîmplător, asta înseamnă că s-ar simți perfect în vid...

Avem prin urmare o ființă care prin scop și intenție nu reprezintă decît un ochi mobil. Nu are organe de manipulare; tentaculele sînt mult prea fine. Dacă mi s-ar da aceste amănunte despre o mașină, aș spune că e un simplu mijloc de recunoaștere.

Comportamentul se potrivește descrierii. Păianjenii nu fac altceva decît să alerge și să privească lucrurile. Asta e tot ceea ce pot...

Celelalte arătări diferă însă. Crabul, steaua-de-mare, rechini, alte denumiri mai potrivite nu avem, sînt evident capabile să manipuleze obiecte în mediul lor, pîrînd specializate pentru anumite funcții. Presupun că și ele se alimentează cu energie electrică deoarece, aidoma păianjenului, nu posedă orificii bucale.

Sînt convins că înțelegeți problemele biologice ce decurg de aici. Oare astfel de creaturi au evoluat în mod natural? Personal, nu o cred. Par a fi **proiectate**, asemenea roboților, pentru anumite munci. Dacă ar trebui să le descriu; le-aș spune roboți – roboți organici – ceva pentru care pe Pămînt nu există analogie.

Dacă Rama este o navă, poate că ei fac parte din echipaj. Cît despre modul cum s-au născut, cum au fost construiți, îmi vine greu să am vreo părere. Bănuiesc că răspunsul se găsește în New York. Dacă Norton și oamenii lui vor aștepta suficient, s-ar putea să întîlnească ființe din ce în ce mai complexe, cu un comportament imprevizibil. La un moment dat îi vor întîlni probabil și pe Ramani, pe adevărații creatori ai acestei lumi.

Cînd se va petrece asta, domnilor, nu va mai fi nici un fel de îndoială...

35. CURIER SPECIAL

Comandantul Norton dormea adînc atunci cînd transmisionistul l-a smuls din ținutul viselor. Se afla în vacanță, cu familia sa marțiană, zburînd peste vîrfurile uimitor și incununate de zăpadă al lui Nix Olympica: cel mai mare vulcan al Sistemului Solar. Micuța Billie îi povestea ceva; n-avea să mai știe niciodată ce anume...

Visul se risipi; realitatea o reprezenta ofițerul de cart al navei.

– Iartă-mă că te-am trezit, șefule, rosti locotenentul Kirchoff. O prioritate Trei A de la cartierul general.

– Spune, făcu Norton somnoros.

– N-am cum. Este codificată, pentru Comandant, personal.

Norton se deșteptă imediat. În întreaga lui carieră recepționase de trei ori un astfel de mesaj și de fiecare dată adusesese necazuri.

– Drace ! exclamă el. Acum ce facem?

Locotenentul nu se obosi să-i răspundă. Fiecare înțelegea perfect despre ce era vorba; o situație neprevăzută în Regulamentul de Bord. În mod normal, comandantul se găsea la numai câțiva metri de cabina sa, unde păstra codul în seif. Dacă pornea imediat, Norton ar fi ajuns epuizat pe navă, în patru-cinci ore. Nu așa trebuia soluționată o prioritate de Clasă AAA.

– Jerry, spuse în sfârșit. Cine-i la centrală?

– Nimeni. Eu singur am făcut legătura.

– Înregistrarea e oprită?

– Printr-o stranie încălcare a regulamentului, da.

Norton zîmbi. Jerry era cel mai bun ofițer de cart pe care-l avusese vreodată. Știa să anticipeze.

– O. K. Știi unde țin cheia. Cheamă-mă tu.

Următoarele zece minute așteptă cît mai răbdător, încercînd, fără prea mare succes, să se gîndească la alte lucruri. Detesta să irosească efort cerebral; era greu de prevăzut c-ar fi ghicit conținutul mesajului și oricum, urma să-l afle în curînd. **După aceea** n-avea decît să-și facă griji în mod eficient.

Cînd locotenentul îl sună din nou, glasul îi era în mod limpede plin de încordare.

– Nu-i tocmai urgent, șefule... încă o oră nu contează. Prefer să evit radioul, îl trimit printr-un mesager.

– Dar de ce... în sfârșit bine... mă încred în judecata ta. Cine-l va aduce?

– Chiar eu. Vă anunț cînd ajung la Butuc.

– Deci Laura rămîne de cart...

– Pentru cel mult un ceas. Mă voi întoarce imediat la bord.

Un medic nu avea capacitatea de a fi ofițer de cart, tot așa cum un comandant de navă nu putea executa o operație. Uneori, în cazuri excepționale, pozițiile fuseseră inversate, dar nu era un fapt recomandabil. În fine, dacă o regulă fusese deja încălcată...

– Pentru jurnalul de bord n-ai părăsit nava nici o clipă. Ai trezit-o pe Laura?

– Da. E încîntată de ocazie.

– Noroc că medicii sînt învățați să păstreze secretul. Ah... ai trimis confirmarea?

– Bineînțeles, în numele tău.

– Atunci aștept.

Era de-a dreptul imposibil să mai alunge gîndurile neliniștitoare. „Nu-i tocmai urgent... dar prefer să evit radioul”...

Un lucru era limpede. În noaptea aceea comandantul n-avea să doarmă mult.

36. SUPRAVEGHETOR-BIOT

Sergentul Peter Rousseau știa de ce se oferise voluntar în misiunea aceea; în multe privințe însemna împlinirea unui vis din copilărie.

Pe la șase sau șapte ani fusese fascinat de telescoape și-și petrecuse mare parte a timpului colecționînd lentile de felurite tipuri și mărimi. Le montase în tuburi de carton, sporînd permanent puterea instrumentelor, pînă cînd se familiarizase cu Luna, planetele, cu stațiile spațiale mai apropiate și cu întregul peisaj pe o rază de treizeci de kilometri în jurul casei.

În privința așezării sale avusese noroc: munții Colorado, un peisaj măreț și spectaculos în oricare din direcții. Petrecuse ore întregi explorînd, în deplină siguranță, piscurile care, an de an, răpuneau alpiniștii neglijenți. Deși văzuse multe, își imagina încă și mai mult. Îi plăcea să pretindă că dincolo de fiecare creastă stîncoasă, dincolo de bătaia telescopului, se întindeau tărîmuri fermecate, populate de animale fantastice. De aceea, ani în șir evită să cutreiere locurile studiate prin telescop, căci știa că realitatea nu se confundă cu visul.

De pe axul central al lui Rama, supraveghea și urmărea în prezent minuni mai presus de imaginația copilăriei. În fața lui se întindea o lume întregă, ce-i drept una mică. Totuși un om își putea petrece întreaga viață explorînd patru mii de kilometri pătrați, chiar dacă aceștia aveau un aspect mort și uniform.

Iată însă că în Rama apăruse viața, cu toate posibilitățile ei infinite. Dacă roboții biologici nu erau ființe vii, atunci cu siguranță constituiau imitații foarte bune.

Nimeni nu știa cine inventase cuvîntul „biot”. Termenul părea să fi apărut instantaneu, dintr-o creație spontană. Cu postul lui de pe Butuc, Peter căpătase titlul de Supraveghetor Biot-șef și începea, după cum credea el, să priceapă cite ceva din comportamentul lor.

Păianjenii erau senzori mobili, utilizînd vederea și probabil simțul tactil pentru a examina interiorul lui Rama. La un moment dat fuseseră în număr de cîteva sute, alergînd pretutindeni, dar dispăruseră după numai două zile. În prezent devenise surprinzător să zărești măcar unul.

Fuseseră înlocuiți de o menajerie întregă de creaturi mult mai impresionante; găsirea unor denumiri nu fusese o sarcină ușoară. Apăruseră mai întîi Spălătorii-de-Geamuri, lustruînd cu picioarele cu pernițe cei șase sori interiori pe toată lungimea lor.

Umbrele lor enorme aruncate în partea opusă a lumii pricinuiau adeseori eclipse.

Crabul care sfîrtecuse **Libelula** părea să fie un Gunoier. Un șir întreg de ființe identice invadase Tabăra Alfa și căraseră deșeurile îngrămădite de jur împrejur; ar fi luat totul dacă Norton și Mercer n-ar fi rămas locului, barîndu-le drumul. Confruntarea fusese neliniștitoare, însă scurtă. După aceea, Gunoierii au înțeles ce aveau voie să atingă și ce nu, sosind la intervale regulate să vadă dacă era nevoie de serviciile lor. Aranjamentul respectiv se dovedea minunat și indica un grad ridicat de inteligență, fie din partea Gunoierilor înșiși, fie din partea unei entități care-i controla din altă parte.

În privința eliminării resturilor, rezolvarea era simplă: totul se azvîrlea în ocean, unde probabil se descompunea în elemente reutilizabile. Procesul dura puțin; **Resolution** dispăruse peste noapte, spre marea nemulțumire a lui Ruby Barnes. Norton o consolase, spunîndu-i că-și îndeplinise în mod strălucit misiunea și că n-ar mai fi permis nimănui s-o folosească. Probabil Rechinii nu făceau discriminările Gunoierilor.

Nici un astronom în fața unui corp ceresc necunoscut nu era mai fericit decît Peter, atunci cînd descoperea un nou tip de biot și-l fotografia prin telescop. Din nefericire, se părea că speciile interesante mișunau la Polul Sud, îndeplinind sarcini misterioase în jurul Coarnelor. Din vreme în vreme, o ființă centipedă înzestrată cu ventuze putea fi observată explorînd chiar Cornul Mare, în timp ce în jurul vîrfurilor mai mici, Peter întrezărea o creatură masivă, o încrucișare între un hipopotam și un buldozer. Mai vedeau chiar și o girafă cu două gîturi, slujind probabil drept macara mobilă.

Poate că Rama, aidoma oricărui vas, avea nevoie de teste, reparații și verificări după lunga ei călătorie. Echipajul începuse lucrul; cînd aveau să apară pasagerii?

Clasificarea bioților nu constituia principala sarcină a lui Peter; avea consemnul să supravegheze cele două sau trei grupuri de explorare, aflate permanent pe cîmpie, și de a le avertiza la apropierea oricărei creaturi. La fiecare șase ore era înlocuit de oricine disponibil, dar fuseseră ocazii în care rămăsese la postul de observație douăsprezece ore în șir. Drept rezultat, cunoștea geografia lui Rama mai bine decît toți ceilalți. Îi era la fel de familiară ca munții Colorado în tinerețea sa.

Cînd Jerry Kirchoff ieși din Ecluza Alfa, Peter pricepu imediat că se petrecea ceva neobișnuit. În timpul perioadei de somn nu aveau loc transferuri de personal, iar acum, conform Timpului Misiunii, trecuse de miezul nopții. Peter își aminti însă ce probleme aveau din cauza numărului restrîns de oameni, dar fu șocat de o încălcare mult mai gravă a regulamentului.

– Jerry... cine-i de cart pe navă?

– Eu, rosti calm locotenentul, desfăcîndu-și casca. Doar nu mă crezi în stare să părăsesc puntea cînd sînt de serviciu, nu?

Introduse mîna sub costum și scoase o cutie de conserve cu eticheta „Suc Concentrat de Portocale 5 litri”.

– Tu ești potrivit la asta, Peter. Șeful o așteaptă.

Peter luă cutia, apoi observă:

– Sper că are suficientă greutate. Uneori rămîn agățate pe prima terasă.

– Mă rog, tu ești expertul...

Ceea ce era adevărat. Observatorii din Butuc dobîndiseră suficientă experiență în expedierea pe cîmpie a micilor obiecte uitate, sau a celor de care era stringentă nevoie. Dificultatea o reprezenta depășirea zonei de gravitație redusă, fără a fi puternic influențate de efectul Coriolis ce ar fi îndepărtat obiectul de tabără în cursul lungii rostogoliri de opt kilometri.

Peter se propti zdravăn, strînse cutia și o azvîrli în josul feței verticale. Nu o aruncă direct către Tabăra Alfa, ci pe o direcție înclinată cu aproximativ treizeci de grade.

Aproape imediat, frecarea redusă viteza inițială a proiectilului. După puțin, interveni pseudo-gravitația lui Rama, forțînd-o în jos cu viteză aproape constantă. Se izbi o dată la baza punții, descrie un arc lent în aer și trecu de prima terasă.

– Acum e-n regulă, făcu Peter. Faci pariu?

– Nu, sosi prompt răspunsul. Știi mai multe decît mine.

– N-ai sînge de sportiv. Să-ți mai spun ceva... se va opri la cel mult trei sute de metri de tabără.

– Asta nu-mi pare teribil de aproape.

– Cînd ai chef, încearcă. Pe Joe l-am văzut greșind cu doi kilometri.

Cutia nu mai sălta; gravitația devenise îndeajuns de puternică pentru a o ține lipită de fața curbă a Domului Nordic. Cînd ajunse la cea de a doua terasă, se rostogolea cu douăzeci – treizeci de kilometri pe oră, viteza maximă permisă de frecare.

– Acum trebuie să așteptăm, zise Peter așezîndu-se înaintea telescopului, ca să poată urmări mesagerul. Va sosi în zece minute. Aha, uite-l pe șef... m-am obișnuit să-i recunosc pe oameni din unghiul ăsta... Se uită în sus, spre noi.

– Cred că telescopul îți dă un sentiment de putere...

– Cam așa ceva. Sînt singurul care știe tot ceea ce se întîmplă în Rama. Cel puțin am crezut că știu, adăugă el semnificativ, privindu-i reprobator pe Kirchoff.

– Dacă ești atît de curios, află că șeful și-a terminat pasta de dinți.

Conversația lincezi, iar în cele din urmă Peter reluă:

- Regret că n-ai pariat... șeful nu are de făcut decît cincizeci de metri... Gata, a văzut-o... Misiune încheiată.
- Mulțumesc, Peter... o treabă pe cinste. Poți merge înapoi la culcare.
- La culcare?! Sint de veghe pînă la orele 4!
- Iartă-mă, cred totuși că ai dormit. Altminteri, cum ai fi putut visa toate acestea?!

CARTIERUL GENERAL AL MISIUNII SPAȚIALE CĂTRE COMANDANTUL NAVEI
ENDEAVOUR PRIORITATE AAA.

CLASIFICARE PENTRU COMANDANT PERSONAL. A NU SE ÎNREGISTRA.

PAZA SPAȚIALĂ RAPORTEAZĂ CA SPRE RAMA SE ÎNDREAPTĂ CU MARE VITEZA UN OBIECT, SE PARE LANSAT DE PE MERCUR ACUM ZECE-DOUĂSPREZECE ZILE. DATA APROXIMATIVĂ A INTERCEPȚIEI ÎN CAZUL MENȚINERII ORBITEI: ZIUA 322, ORA 15. ESTE POSIBILĂ EVACUAREA ÎNAINTE DE ACEASTA DATĂ. AȘTEPTAȚI INSTRUCȚIUNI ULTERIOARE. C. G.

Norton citi mesajul de șase ori, să memoreze data. În interiorul lui Rama scurgerea timpului se ținea greu minte; fu silit să-și privească ceasul-calendar să constate că era ziua 315. Deci aveau la dispoziție numai o săptămînă...

Mesajul înspăimînta nu doar prin conținut, ci mai ales prin implicații. Mercurienii executaseră o lansare clandestină, lucru care în sine constituia o încălcare a Legii Spațiului. Concluzia era evidentă; „obiectul” nu putea fi decît o rachetă.

Dar de ce? Era de necrezut, sau aproape de necrezut, că aveau să riște primejduirea lui Endeavour. Probabil urmau să fie avertizați chiar de către mercurieni. În caz de pericol puteau executa desprinderea în cîteva ore, deși ar fi făcut-o numai în caz excepțional și la ordinul personal al Comandantului General.

Încet și gînditor se îndreptă către Complexul de Supraviețuire improvizat și aruncă mesajul într-un electrosan. Strălucirea orbitoare a luminii laserului sclipi prin interstițiul de sub capac, anunțîndu-l că cerințele de securitate fuseseră respectate. Păcat, gîndi, că nu toate problemele se rezolvau atît de rapid și de igienic.

37. RACHETĂ

Racheta se afla de abia la cinci milioane de kilometri depărtare, cînd strălucirea plasmelor jeturilor sale de frînare deveni vizibilă în telescopul principal al lui **Endeavour**. Secretul fusese deja dezvăluit; Norton anunțase fără tragere de inimă cea de-a doua – și probabil ultima – evacuare a lui Rama. Totuși nu intenționa să plece pînă ce evenimentele nu-i mai ofereau alternative.

Terminînd manevrele de frînare, pasajul nedorit dinspre Mercur ajunsese la numai cincizeci de kilometri de Rama, și aparent îl observa prin intermediul camerelor TV. Aparatele respective se distingeau cu claritate, unul la prova și altul la pupa, ca și cîteva antene mici și una disc, direcțională, îndreptată evident spre punctul îndepărtat al lui Mercur. Norton se întrebă ce instrucțiuni și informații se schimbau în ambele sensuri, prin intermediul undelor emise.

Mercurienii nu puteau afla nimic nou. Descoperirile lui **Endeavour** fuseseră difuzate în întregul Sistem Solar. Racheta, care bătuse toate recordurile de viteză pentru a ajunge pînă la ei, reprezenta doar o extensie a voinței creatorilor, un instrument al țelurilor acestora. Scopul urma să fie în scurt timp cunoscut: peste trei ore, ambasadorul Mercurului la Uniunea Planetară avea să se adreseze Adunării Generale.

Oficial, racheta nu exista încă. Nu avea nici un fel de semn de identificare și nu emitea pe nici o frecvență standardizată. Toate constituiau ilegalități serioase, dar nici PAZA SPAȚIALĂ nu protestase deocamdată în mod oficial. Cu toții așteptau, cu o nerăbdare nervoasă, să vadă ce se va întîmpla în continuare.

Trei zile se scurseseră de la vestea apariției (și a originii) rachetei; în tot acest răstimp, mercurienii tăcuseră cu încăpăținare. La asta se pricepeau foarte bine, cînd le convenea.

Unii psihologi pretindeau că era aproape imposibil să înțelegi pe deplin mentalitatea unui individ născut și educat pe Mercur. Exilați pentru totdeauna de pe Pămînt datorită gravitației de trei ori mai mari, mercurienii veneau pe Lună să privească, de la o distanță relativ mică, planeta strămoșilor – uneori a părinților – însă de vizitat nu aveau s-o viziteze niciodată. De aceea, inevitabil, pretindeau că nici nu doresc aceasta. Afirmau, de asemenea, că disprețuiesc ploile blinde, cîmpiile întinse, lacurile, mările și cerul albastru, toate reprezentînd lucruri cunoscute de ei doar din înregistrări. Deoarece planeta lor era practic inundată de energie solară și temperatura în timpul zilei atinge adesea șase sute de grade, așău o duritate fudulă, dar care nu rezista la o examinare mai amănunțită. Ba chiar, din punct de vedere fizic, se dovedeau slabi, întrucît nu puteau supraviețui decît complet izolați de mediul înconjurător. Dacă, teoretic vorbind, ar fi tolerat gravitația, o zi caldă în orice țară ecuatorială de pe Pămînt ar fi pus neîntîrziat probleme oricărui mercurian.

Totuși, în problemele cu adevărat importante, erau realmente duri. Presiunile psihologice ale unei stele atât de apropiate, problemele tehnice ale adaptării pe o planetă încăpăținată și ale smulgerii din interiorul ei a celor necesare vieții, toate produseseeră o civilizație spartană și, sub multiple aspecte, admirabilă. Te puteai bizui pe mercurieni; dacă promiteau un lucru, se țineau de cuvânt... dar la prețuri considerabile. Glumeau între ei, spunând că dacă soarele avea să se transforme cândva într-o novă, ei l-ar fi contractat la loc, dacă li se oferea prețul cerut. Pe restul planetelor însă, se afirma tot în glumă, că orice copil cu interes în artă, filozofie, sau pură matematică, era azvirlit fără ezitare în bazinele hidroponice. În privința criminalilor și psihopaților, aceasta nu constituia cituși de puțin o glumă. Reprezentau un lux pe care Mercur nu și-l permitea.

Comandantul Norton vizitase o singură dată planeta, rămăsese extrem de impresionat, ca majoritatea vizitatorilor, și se împrietenise cu mai mulți locuitori. În Port Lucifer se îndrăgostise de o fată și chiar se gândise să semneze un contract pe trei ani, însă dezaprobarea părintească a tuturor celor de dincolo de orbita lui Venus fusese prea puternică. Nu regreta prea mult.

– Șefule, mesaj Trei A de pe Terra, anunță puntea. Voce și imprimantă de la Comandantul General. Sinteți pregătit?

– Verificați și îndosariați textul; mie transmiteți-mi mesajul vocal.

Glasul amiralului Hendrix suna calm și normal, de parcă ar fi dat un ordin de rutină și nu soluția unei situații unice în istoria zborurilor spațiale. El nu se afla însă la zece kilometri de bombă.

– C. G. către comandantul lui **Endeavour**. Vă transmit un rezumat scurt al situației, așa cum o vedem noi. Adunarea Generală se întrunește la orele 14. 00 și veți asculta ședința. Este posibil să fie nevoie să acționați imediat fără acordul nostru prealabil, așa încât, iată despre ce e vorba.

Am analizat fotografiile. Vehiculul este o sondă spațială standard, modificată pentru impulsuri puternice și probabil direcționată prin laser. Dimensiunile și masa corespund unei bombe cu fuziune, în domeniul 500–1000 megatone. Mercurienii folosesc în mod curent sarcini de câte 101 de megatone în operațiunile lor miniere și de aceea n-au avut dificultăți la asamblarea ei.

Expertii noștri apreciază că aceasta reprezintă mărimea minimă pentru distrugerea lui Rama. Dacă va exploda în partea cea mai subțire a blindajului, sub Oceanul Cilindric, acesta va fi străpuns, iar mișcarea de rotație va amplifica efectul distructiv.

Presupunem că mercurienii, dacă vor întreprinde așa ceva, vă vor acorda timp suficient să vă desprindeți de Rama. Este bine să știți că radiațiile gama ale detonării unei asemenea bombe sînt periculoase pînă la o mie de kilometri.

Nu acesta este însă pericolul cel mare. Fragmentele lui Rama, cîntărind tone și rotindu-se cu sute de kilometri pe oră, v-ar distruge indiferent de distanță. Vă recomandăm, deci, să vă îndepărtați pe direcția axei de rotație, ea fiind singura în care nu vor fi azvirlite fragmente. Limita minimă de siguranță: zece mii de kilometri.

Mesajul acesta nu poate fi interceptat; este transmis pe canalul aleator multiplu și de aceea vă vorbesc direct în engleză. Răspunsul vostru s-ar putea să nu fie în aceeași siguranță, prin urmare atenție și, dacă-i necesar, folosiți-vă de cod. Vă voi contacta imediat după închiderea lucrărilor Adunării, Sfirșitul mesajului. C. G. Terminat.

38. ADUNARE GENERALĂ

Conform manualelor de istorie, deși nimeni nu credea inele la modul serios, existase o vreme cînd vechile Națiuni Unite numărau 172 de membri. Uniunea Planetară avea numai șapte și uneori, asta constituia un impediment. În ordinea distanței față de Soare ei erau Mercur, Pămînt, Luna, Marte, Ganimede, Titan și Triton.

Lista conținea numeroase omisiuni și neajunsuri pe care, probabil, viitorul avea să le îndrepte. Criticii nu conteneau să repete că Uniunea Planetară nu era cituși de puțin a planetelor, ci mai mult a sateliților. Apoi, părea ridicol ca giganții Jupiter, Saturn, Uranus și Neptun să nu fie incluși.

Nimeni însă nu trăia pe cei patru uriași gazoși și probabil că nici nu avea să trăiască vreodată. Același lucru se putea spune despre cealaltă absență importantă, Venus. Pînă și cei mai entuziaști ingineri planetari cădeau de acord că îmblînzirea lui Venus cerea secole; între timp, mercurienii stăteau cu ochii pe ea și, fără îndoială, făceau planuri cu bătaie lungă.

Reprezentarea separată a Pămîntului și a Lunii generase alte dispute; ceilalți membri argumentau că în acest fel se concentra prea multă putere într-un singur colț al Sistemului Solar. Totuși pe Lună locuiau mai mulți oameni decît pe oricare alt corp ceresc, cu excepția Pămîntului – și în plus adăpostea reședința Uniunii Planetare. Însă Terra și Selena arareori coincideau în opinii, încît nu exista pericolul creării unui bloc de influență.

Marte reprezenta în același timp asteroizii, exceptînd grupul Icarian (tutelat de Mercur) și puținii cu periheliul dincolo de Saturn, revendicați de Titan. Într-o bună zi, asteroizii mari ca Pallas, Vesta, Juno și Ceres aveau să fie îndeajuns de importanți ca să

aibă proprii lor ambasadori, iar atunci numărului membrilor UP avea să i se mai adauge o cifră.

Ganimede nu-l reprezenta numai pe Jupiter, o masă mai mare decât întreg restul Sistemului Solar pus laolaltă, ci și pe cei circa cincizeci de sateliți jovieni (dacă se includeau și capturile temporare din centura asteroizilor — juriștii încă mai deliberau aspectele problemei). În același mod, Titan îi desemna pe Saturn cu inelele și cu cei peste treizeci de sateliți însoțitori.

În cazul lui Titan, situația devenea și mai complexă. Satelitul lui Neptun constituia cel mai depărtat corp al Sistemului Solar locuit în permanență. Drept rezultat, ambasadorul său avea o răspundere sporită. El vorbea în numele lui Uranus și a celor opt sateliți (nici unul încă locuit), al lui Neptun și al celor trei sateliți ai săi, al lui Pluto cu unicul său însoțitor și al Persefonei singuratice. Dacă dincolo de Persefona orbitau și alte planete, ele urmau să fie reprezentate tot de el... Și de parcă toate acestea n-ar fi fost suficiente, Ambasadorul Beznei Cosmice, cum era câteodată denumit, fusese auzit întrebând direct: „Dar cometele?”. Păreră generală era că viitorul singur avea să rezolve problema respectivă.

Într-un sens larg, viitorul se afla deja acolo. După unele definiții, Rama era o cometă, ele fiind singurele vizitatoare din spațiul interstelar descriind orbite hiperbolice, chiar mai apropiate de Soare. Orice avocat ar fi dezvoltat un caz întreg din așa ceva... iar reprezentantul Mercurului era unul dintre cei mai buni.

— Are cuvîntul Excelența Sa, ambasadorul Mercurului. Cum erau dispuși delegații, în sens invers acelor de ceasornic și în ordinea depărtării de Soare, mercurianul se găsea în extrema dreaptă a președintelui. Pînă în ultimul moment lucrase concentrat asupra calculatorului. Scoase ochelarii polarizați care nu permiteau nimănui altcuiva să citească mesajul de pe ecran, luă cîteva file cu notițe și se ridică în picioare.

— Domnule președinte și stimați colegi, doresc să încep printr-un succint rezumat ai situației cu care sîntem confrunțați.

Poate că la alți vorbitori, expresia „un succint rezumat” ar fi trezit suspine în rîndul delegaților; se știa însă că mercurienii nu se jucau cu vorbele.

— Gigantica navă spațială, sau asteroidul artificial botezat Rama, a fost detectat cu peste un an în urmă în regiunea de dincolo de Jupiter. Inițial s-a crezut că este un corp ceresc natural, deplasîndu-se pe o orbită hiperbolică în jurul soarelui, ca să revină după aceea în spațiu.

Cînd i s-a descoperit adevărata natură, s-a ordonat Navei de cercetare solară **Endeavour** să execute joncțiunea. Sînt convins că-i vom felicita împreună pe comandantul Norton și pe echipajul său pentru modul eficient în care au îndeplinit această misiune.

La început, s-a considerat că Rama este mort, înghețat de atîtea sute de mii de ani, încît nu exista posibilitatea unei redeșteptări la viață. Din punct de vedere biologic, acest lucru poate fi încă adevărat. Cam toți cei care au studiat problema par a fi de acord că nici un organism viu, indiferent de complexitate, nu poate supraviețui unei conservări mai lungi de cîteva secole. Chiar la zero absolut, efectele cuantice reziduale șterg prea multe informații celulare ca reînvierea să fie posibilă. Se părea deci că Rama, deși prezenta o imensă importanță arheologică, nu va crea probleme astropolitice majore.

În prezent este evident că asta a constituit o atitudine extrem de naivă, deși de la bun început au fost unii ce au arătat că Rama se îndrepta cu prea mare precizie spre Soare ca să fie vorba de o simplă întimplare.

S-ar fi putut susține, ceea ce s-a și întîmplat, că Rama reprezintă un experiment eșuat. A atins obiectivul propus, dar rațiunea care i-a determinat construcția nu a supraviețuit. Și această opinie pare în prezent simplistă, deoarece subestimează clar entitățile cu care avem, de-a face.

Ceea ce am omis să luăm în considerație a fost posibilitatea supraviețuirii non-biologice. Dacă acceptăm teoria foarte plauzibilă a doctorului Perera, care oferă răspuns tuturor întrebărilor, creaturile observate în interiorul lui Rama nu s-au mișcat pînă cu puțin timp în urmă. Codurile personale le erau stocate într-o bancă centrală de informații; la momentul oportun, ele au fost construite din materiile prime disponibile, probabil din supa organo-metalică a Oceanului Cilindric. Așa ceva ne depășește posibilitățile tehnice, fără a ridica însă probleme teoretice. Știm că circuitele solide, spre deosebire de materia vie, sînt capabile să stocheze informații fără degradare, o perioadă nedeterminată de timp.

Așadar Rama are acum condiții complete de funcționare, servind scopului constructorilor, oricine ar fi ei. Din punctul nostru de vedere, nu contează dacă ramanii au murit de un milion de ani, sau dacă vor fi la rîndul lor reconstruiți, alăturîndu-se dintr-o clipă în alta servitorilor lor. Cu ei, ori fără ei, voința le este îndeplinită... și va continua să fie îndeplinită.

Rama ne-a dovedit că sistemul lui de propulsie funcționează. În cîteva zile se va afla la periheliu unde, în mod logic va executa o schimbare importantă de orbită. Vom avea astfel în curînd o planetă nouă, deplasîndu-se în spațiul solar asupra căruia își exercită jurisdicția guvernul meu. S-ar putea, desigur, să facă alte schimbări de traiectorie,

ocupînd în cele din urmă o orbită la o distanță oarecare de soare. Poate chiar să devină satelitul unei planete majore, de pildă al Pămîntului...

Avem deci înainte, stimați colegi, o întreagă gamă de posibilități, dintre care unele extrem de serioase. Este o greșeală să afirmăm că aceste creaturi sînt sigur pașnice și că nu doresc să se amestece în treburile noastre. Dacă au venit în Sistemul Solar înseamnă că au nevoie de ceva de aici. Chiar dacă e vorba doar de cunoaștere științifică... gîndiți-vă cum pot fi utilizate aceste cunoștințe.

Ne confruntăm cu o tehnologie aflată cu sute, poate cu mii de ani în fața noastră, cu o cultură cu care e posibil să n-avem nici un punct comun. Am studiat comportamentul roboților biologici – bioții – în interiorul lui Rama, așa cum apare el pe filmele transmise de comandantul Norton și am ajuns la unele concluzii pe care dorim să vi le comunicăm.

Poate că noi, pe Mercur, sîntem lipsiți de șansă fără forme de viață indigene de studiat. Desigur, deținem înregistrări complete ale zoologiei terestre, astfel că am descoperit o asemănare izbitoare cu Rama.

Aceasta este colonia de termite. Ca și Rama, o lume artificială cu un mediu controlat. Ca și Rama, funcționarea ei depinde de o serie întreagă de organisme specializate: muncitori, constructori, furnizori... războinici! Și, deși nu știm dacă Rama are o regină, eu susțin ipoteza că insula denumită New York îndeplinește un rol similar.

Ar fi absurd să împing prea departe această analogie; există și multe deosebiri. Am pomenit-o însă cu un scop.

Ce cooperare sau înțelegere se va stabili vreodată între oameni și termite? Atunci cînd nu există conflict de interese, ne tolerăm reciproc. Lucrurile nu stau la fel atunci cînd una din părți are nevoie de teritoriul, ori de resursele celeilalte părți.

Grație tehnologiei și inteligenței, oamenii vor învinge întotdeauna dacă sînt destul de hotărîți. Dar uneori nu e ușor. Ba unii cred că victoria finală ar putea să revină termitelor...

Cu această idee în minte, să luăm în considerare amenințarea prezentată de Rama. Nu spun că trebuie să o prezinte, dar ce-am făcut noi să o contracarăm, în caz că se va declanșa situația de criză? Pînă acum, nimic; am discutat, am speculat și am scris lucrări interesante.

Ei bine, stimați colegi, Mercur a întreprins totuși ceva. Acționînd în conformitate cu prevederile clauzei 34 a Tratatului Spațial din 2057, care ne împuternicește să procedăm așa cum considerăm de cuviință pentru protejarea integrității spațiului nostru solar, am dirijat spre Rama un dispozitiv nuclear de mare putere. Vom fi fericiți dacă nu va trebui să-l folosim. Cel puțin însă nu mai sîntem neajutorați... cum am fost pînă în clipa aceasta.

Se va afirma că am acționat unilateral, fără consultări prealabile. Recunoaștem, este adevărat. Dar își închipuie cineva, cu tot respectul, domnule președinte, că am fi căzut la o asemenea înțelegere în timp util? Noi considerăm că acționăm nu numai pentru noi, ci pentru întreaga specie umană. Într-o zi, poate că generațiile viitoare ne vor mulțumi pentru intuiția de care am dat dovadă.

Într-adevăr, ar fi o tragedie, chiar o crimă să distrugem un obiect artificial atît de minunat cum este Rama. Dacă există vreo modalitate de a evita această acțiune, fără nici un risc pentru omenire, noi sîntem mulțumiți s-o ascultăm. Personal nu am găsit nici una, iar timpul trece.

În următoarele cîteva zile, înainte ca Rama să ajungă la periheliu, trebuie luată o hotărîre. Desigur, vom avertiza din timp pe Endeavour, dar îl sfătuim pe comandant să fie în permanență pregătit de plecare. Se poate presupune că, în orice clipă Rama va suferi modificări de traiectorie.

Asta-i totul, domnule președinte și stimați colegi. Vă mulțumesc pentru atenție și aștept colaborarea dumneavoastră.

39. DECIZIE

– Ei, Rod, cum se potrivește mercurienii cu teologia ta?

– Perfect, comandante, făcu Rodrigo cu un zîmbet lipsit de veselie. Veșnicul conflict între bine și rău. Iar uneori, în acest conflict oamenii devin susținătorii uneia din cauze.

Mă gîndeam că-mi va răspunde așa, își spuse Norton. Situația trebuia să-i fi provocat un șoc lui Boris, care nu se resemnase totuși, adoptînd o atitudine pasivă. Cosmo-creștinii erau indivizi energici și competenți. Din anumite puncte de vedere semănau mult cu mercurienii.

– Înțeleg că ai un plan, Rod.

– Da șefule. De fapt, este extrem de simplu. Să dezamorsăm bomba.

– Aha... Și cum ai de gînd să procedezi?

– Folosind o pereche de clești pentru tăiat sîrmă.

Dacă ar fi avut în față pe altcineva, Norton ar fi crezut că e o glumă. Nu era însă cazul cu Boris Rodrigo.

– Stai puțin! Racheta are camere TV. Crezi că mercurienii vor încremeni privind-te?

– Bineînțeles. Asta-i tot ce pot să facă. Semnalul le va parveni cînd va fi deja prea

tîrziu. Voi termina în mai puțin de zece minute.

– Am priceput! Într-adevăr ar înnebuni de ciudă. Dar dacă racheta-i împinzită de dispozitive de autodeclanșare în eventualitatea unei intervenții exterioare?

– Nu-mi vine să cred; de ce ar fi? A fost proiectată în vederea unei anumite misiuni spațiale și e normal să fie prevăzută cu dispozitive de siguranță pentru a evita detonarea, exceptînd comanda de bază. Riscul rămas sînt pregătit să mi-l asum... se poate rezolva fără pericol pentru navă. Am cîntărit totul.

– Sînt convins, încuviință Norton.

Ideea era fascinantă, aproape seducătoare; gusta în special imaginea mercurienilor furioși, și ar fi dat oricît să-i vadă în clipa în care aveau să înțeleagă, prea tîrziu, ce se întîmpla cu jucăria lor ucigașă.

Existau însă alte complicații, pîrînd să se înmulțească pe măsură ce Norton medita mai mult. Fără doar și poate, se găsea înaintea celei mai dificile și mai importante hotărîri din întreaga lui carieră.

Dar nu, subestima în mod ridicol situația. Era pus înaintea celei mai dificile hotărîri luate vreodată de un comandant; viitorul întregii omeniri depindea numai de el. Căci... dacă mercurienii aveau dreptate?

După plecarea lui Rodrigo, comută pe NU DERANJAȚI. Nu-și amintea de cînd nu mai folosise semnalul și fu ușor surprins să-l vadă funcționînd. În prezent se afla complet singur în mijlocul navei supra-aglomerate, singur, cu excepția figurii căpitanului James Cook fixîndu-l din negura vremurilor.

Nu era posibil să consulte Pămîntul; fusese deja avertizat că mesajele puteau fi interceptate, poate chiar de aparatura din rachetă. Astfel că întreaga responsabilitate cădea pe umerii lui.

Auzise cîndva o istorie legată de un președinte al Statelor Unite, nu mai știa exact cine: Roosevelt sau Perez? care păstra pe birou inscripția: „Fuga de răspundere se oprește aici”. Norton nu era sigur ce însemna aceasta, dar știa cînd ceva i se oprește pe birou.

Nu putea face nimic altceva decît să aștepte pînă ce mercurienii aveau să-l avertizeze să plece. Cum urma să fie prezentată situația în viitor? Pe Norton nu-l impresionau gloria sau ura post mortem, dar nu i-ar fi plăcut să fie pomenit ca părtaș la o crimă cosmică, mai cu seamă dacă avea puterea s-o oprească.

Planul era impecabil. Așa cum se prevăzuse, Rodrigo analizase toate detaliile, anticipînd orice posibilitate, pînă și pericolul îndepărtat al autodeclanșării bombeii în decursul operațiunii. Dacă se întîmpla așa ceva, **Endeavour** ar fi rămas în continuare în siguranță, în spatele scutului apărător oferit de Rama. Cît despre locotenentul Rodrigo însuși, părea să privească cu totala seninătate posibilitatea unei explozii accidentale. Chiar dezamorsînd însă bomba, problemele nu se terminau. Mercurienii ar fi încercat iarăși, dacă nu se descoperea vreo cale de a-i opri. Ar fi obținut totuși cîteva săptămîni; Rama avea să se afle cu mult dincolo de periheliu înainte de-a putea fi atins de altă rachetă. Pînă atunci, se spera ca temerile cele mai grave ale pesimiștilor să se dovedească neîntemeiate. Sau invers...

A acționa sau a nu acționa... aceasta era întrebarea. Niciînd comandantul Norton nu se simțise atît de apropiat prințului Danemarcei. Indiferent ce ar fi făcut, binele și răul păreau în echilibru perfect. Avea de luat cea mai dificilă decizie din punct de vedere moral. Urma să afle foarte repede dacă ea fusese greșită, dar dacă avea dreptate... se putea să n-o dovedească niciodată.

Nu avea rost să se bazeze pe argumente logice, pe enumerarea la nesfîrșit a eventualelor posibilități. S-ar fi învîrtit în cerc la infinit. Sosise clipa să dea ascultare intuiției.

Îi întoarse privirea calmă și netulburată lui Cook de peste veacuri.

– Sînt de acord cu tine, căpitane, șopti el. Omul trebuie să trăiască cu conștiința lui. Indiferent ce argumentează mercurienii, nu e totul să supraviețuiești.

Apăsă butonul de comunicare cu puntea și rosti încet:

– Locotenente Rodrigo... vino la mine, te rog.

Închise apoi ochii, strecura degetele mari sub centurile de siguranță ale scaunului și se pregăti să se bucure de cîteva momente de relaxare totală.

Era posibil să treacă multă vreme pînă să mai aibă parte de așa ceva.

40. SABOTOR

Orice echipament considerat inutil fusese demontat de pe scooter. Vehiculul fusese redus la un cadru deschis pe care erau fixate sistemele de propulsie și dirijare, rezervele de oxigen și alte cîteva necesități. Se înlăturase pînă și scaunul celui de-al doilea pilot, deoarece fiecare kilogram conta.

Reprezenta unul din motivele (deși nu cel mai important) pentru care Rodrigo insistase să meargă el. Era o treabă atît de simplă, încît nu avea nevoie de ajutor, iar masa

unui pasager suplimentar însemna pierderea câtorva minute. Acum, scooterul putea să accelereze pînă peste 1/3 g, să parcurgă distanța de la **Endeavour** la proiectil în patru minute. Rămîneau disponibile alte șase; părea suficient.

Părăsind vasul, Rodrigo privi înapoi o singură dată. Văzu că se ridicase de pe axa centrală și se îndepărta de discul rotitor al Feței Nordice, conform așteptărilor. Pînă la rachetă, între ei avea să se interpună corpul masiv al lui Rama.

Deasupra platoului polar zbură pe îndelete. Nu avea motiv de grabă, deoarece camerele TV ale bombei nu-l puteau repera; cruța astfel din combustibil. Pluti apoi peste marginea curbată a lui Rama... și racheta apăru, sclipind în lumina unui soare mai sălbatic decît pe planeta ei natală.

Testase deja instrucțiunile de pilotare. Inițializă secvența; scooterul se răsuci și în numai cîteva secunde țîșni înainte. La început senzația de greutate păru zdrobitoare, după care Rodrigo se obișnuie. La urma urmei, în interiorul lui Rama suportase o greutate de două ori mai mare, iar de născut se născuse sub o gravitație de trei ori mai puternică, pe Terra.

Peretele exterior al giganticului cilindru de cincizeci de kilometri cădea încetîșor sub el, pe măsură ce scooterul se îndrepta direct spre bombă. Mărimea lui Rama era greu de apreciat, fiind complet neted și lipsit de amănunte exterioare. Cu mare dificultate observai că se rotește.

Misiunea se declanșase de o sută de secunde. Se apropia de jumătatea drumului. Racheta se afla încă prea departe să-i distingă detaliile, însă se profila strălucitoare pe cerul complet negru. Părea ciudat să nu vezi nici o stea, nici măcar Pămîntul sau pe Venus; filtrele întunecate care-i protejau ochii de lumina ucigătoare îl împiedicau să le vadă. Rodrigo bănuie că stabilea un record; nici un alt om nu mai fusese angajat într-o misiune extravehiculară atît de aproape de soare. Avea noroc că activitatea astrului era redusă.

După două minute și zece secunde, pe bord începu să pulseze o luminiță, accelerația scăzu la zero și scooterul se răsuci cu 180°. Impulsul reveni într-o clipă, însă de sens opus, decelerînd cu valoarea incredibilă de trei metri pe secundă la pătrat, ba chiar mai mult — consumase în definitiv jumătate din masa de combustibil. Bomba se găsea la douăzeci și cinci de kilometri; urma să ajungă la ea peste alte două minute. Rodrigo atinsese o mie cinci sute de kilometri pe oră, ceea ce pentru un scooter spațial constituia curată nebunie și probabil un alt record. Dar misiunea nu era deloc o EVA obișnuită, iar el știa precis ce avea de făcut.

Racheta se mărea; zărea antena principală, orientată mereu către punctul invizibil al lui Mercur. Pe undele acelea, imaginile scooterului călătoreau deja de trei minute. Peste alte două aveau să ajungă pe Mercur.

Ce vor face mercurienii? Desigur, la început vor fi stupefiați, apoi vor înțelege că el ajunsese la rachetă cu cîteva minute înainte ca ei să-l fi zărit pornind la drum. Probabil că individul postat în fața monitoarelor TV avea să apeleze la superiori — alte minute ciștigate. Dar și în varianta neplăcută, în caz că ofițerul de cart avea autoritatea să declanșeze bomba și apăsa imediat pe buton, semnalului i-ar fi fost necesare alte cinci minute să ajungă la destinație.

Deși Rodrigo nu miza pe lucrul acesta, Cosmo-creștinii nu pariau niciodată, era aproape convins că reacția n-avea să fie instantanee. Mercurienii vor ezita să distrugă un vehicul de recunoaștere de pe **Endeavour**, chiar dacă îi bănuiau intenția... Mai mult ca sigur cu vor încerca mai întîi o formă de comunicare, ceea ce ar fi condus la o întîrziere suplimentară.

Mai era un motiv, chiar și mai bun; n-ar fi irosit o bombă de o gigatonă împotriva unui scooter. Într-adevăr, detonată fiind la peste douăzeci de kilometri de țintă, n-ar fi produs nici un efect. Mai întîi trebuiau s-o deplaseze. Oho, avea destul, timp la dispoziție... chiar în ipoteza celor mai nefavorabile variante.

Și în această ipoteză trebuia să acționeze, ca și cum impulsul de detonare urma să sosească în cel mai scurt timp posibil: cinci minute.

Pe ultimele sute de metri, Rodrigo identifică rapid detaliile, tot mai distincte, cu cele studiate din fotografiile făcute prin telescop. Colecția de imagini se transformase în metal dur și plastic neted, nu mai era ceva abstract, ci realitate ucigătoare.

Bomba avea forma unui cilindru lung de zece metri, cu un diametru de alți trei. Printr-o stranie coincidență, raportul; dintre dimensiuni era același ca la Rama. Fusese fixată pe rachetă printr-o rețea exterioară de profile scurte, în I. Din cauze necunoscute, referitoare probabil la poziția centrului de masă, era așezată în unghi drept pe axa propulsorului, lăsînd impresia sinistră de cap de ciocan. Într-adevăr un ciocan, destul de puternic pentru a zdrobi o lume.

De la fiecare capăt al proiectilului, de-a lungul corpului cilindric, pleca un mănunchi de cabluri izolate, dispărînd în rețeaua de profile metalice din interiorul rachetei. Acolo se găsea aparatura de comunicație și control; bomba în sine nu avea nici o antenă. Rodrigo trebuia numai să taie cele două mănunchiuri de cabluri, și totul s-ar fi preschimbat într-un metal, inert, incapabil de a face rău.

Deși exact la asta se așteptase, părea totuși prea ușor. Își consultă ceasul; chiar

dacă-i vor repera din clipa în care ieșise din spatele lui Rama, mercurienii urmau să afle de existența lui de-abia în treizeci de secunde. Avea la îndemână cinci minute sigure, cu o probabilitate de nouăzeci și nouă la sută pentru timp suplimentar.

Imediat după ce scooterul se opri, Rodrigo îl ancoră de corpul rachetei pentru a consolida structura. Operațiunea îi luă doar câteva clipe și întrucât își alesese deja sculele, părăsi imediat șeaua de pilot, prea puțin stînjenit de rigiditatea costumului izolant.

Primul lucru zărit fu o plăcuță metalică, cu inscripția

DEPARTAMENTUL DE INGINERIE ENERGETICA

Secția D

Bulevardul Apusului, 47

Vulcanopolis, 17464

Pentru informații, adresați-vă domnului Henry K. Jones.

Rodrigo își spuse că, în puține minute, domnul Jones urma să fie destul de mult solicitat.

Cleștele masiv termină rapid treaba. Tăind primele contacte, bărbatul nu se gîndi cîtuși de puțin la focurile drăcești aflate la cîțiva centimetri depărtare. Chiar dacă le-ar fi declanșat involuntar, tot n-ar fi avut timp să le vadă.

Privi iarăși ceasul; nu trecuse un minut, ceea ce-i indica că totul decurgea conform programului. Putea trece la celălalt cablu apoi... direcția acasă, sub privirile mercurienilor frustrați și furioși.

Abia începuse lucrul la cel de-al doilea mănunchi de cabluri, cînd simți o vibrație slabă în metalul atins. Uimit, privi înapoi, peste masa proiectilului.

În jurul unuia dintre jeturile de reglare a poziției dansa strălucirea albastru-violet caracteristică unui propulsor cu plasmă. Bomba se pregătea de deplasare.

Mesajul de pe Mercur suna scurt și îngrozitor. Sosise la două minute după ce Rodrigo dispăruse dincolo de marginea lui Rama.

COMANDANTULUI LUI ENDEAVOUR DIN PARTEA CONTROLULUI SPAȚIAL DE PE MERCUR, INFERNOVEST. DUPĂ PRIMIREA ACESTUI MESAJ AVEȚI O ORĂ PENTRU A PĂRĂSI VECINĂTATEA LUI RAMA. VĂ SUGERĂM SĂ FOLOSIȚI ACCELERAȚIA MAXIMĂ ÎN DIRECȚIA AXEI DE ROTAȚIE. SOLICITĂM CONFIRMAREA PRIMIRII MESAJULUI TERMINAT.

Norton îl citi cu stupoare, apoi cu mînie. Simți pornirea copilărească de-a răspunde printr-o radiogramă că întreg echipajul se află în interiorul lui Rama și că i-ar fi trebuie câteva ore să-i aducă pe toți în navă. N-ar fi rezolvat însă nimic; poate doar încercarea voinței și nervilor mercurienilor.

De ce se hotărîseră să acționeze cu câteva zile înainte de periheliu? Se întrebă dacă nu cumva presiunea opiniei publice devenise prea mare, mercurienii decidîndu-se să pună restul omenirii în fața unui **fait accompli**. Ipoteza era improbabilă; o asemenea sensibilitate nu îi caracteriza.

Pe Rodrigo nu-l putea rechema; scooterul se găsea în prezent în umbra lui Rama, rămînînd în afara oricărui contact pînă la reintrarea în cîmpul vizual. Iar lucrul acesta avea sase petreacă abia după reușita... sau eșecul misiunii.

Era obligat să aștepte. Timp încă mai era: cincizeci de minute. În acest interval gîndi răspunsul pentru Mercur.

Va ignora mesajul recepționat, să vadă care le va fi următoarea mișcare.

Cînd bomba a început să se miște, prima reacția a lui Rodrigo n-a fost de teamă fizică, ci ceva mult mai profund. Considera că universul funcționează după legi imuabile pe care Creatorul însuși nu le încălca, cu atît mai mult mercurienii: Nici un mesaj nu putea călători mai iute ca lumina; mai dispunea de cinci minute pînă la replica mercuriană.

Trebuia să fie o simplă coincidență, fantastică și probabil ucigașă, dar nimic mai mult. Întîmplător, un semnal fusese trimis tocmai pe cînd el părăsea bordul lui **Endeavour**. În vreme ce scooterul parcursese cincizeci de kilometri, mesajul destinat rachetei străbătuse optzeci de milioane.

Sau poate că era vorba de o schimbare automată a poziției, pentru a împiedica supraîncălzirea bombei. Existau suprafețe unde temperatura atingea o mie cinci sute de grade și Rodrigo căutase să rămînă cît mai mult posibil la adăpostul umbrei.

Un al doilea propulsor porni, corectînd rotația provocată de cel dintîi. Nu, nu era o simplă corecție termică. Bomba se re-orienta, aștîndu-se către Rama...

Era inutil să se întrebe de ce schimbarea avea loc tocmai atunci. Un lucru totuși îl favoriza, racheta avea o accelerație redusă. Putea să atingă numai 1/10 g și asta însemna că era posibil să se țină agățat de ea.

Verifică legăturile ce fixau scooterul de rachetă și cordonul de siguranță al

costumului. În el începea să clocotească o minie rece, întărindu-i hotărârea inițială. Manevra aceea nu însemna oare că mercurienii intenționau să detoneze bomba fără avertisment, condamnând astfel echipajul lui **Endeavour** la pieire? Părea incredibil, un act nu numai brutal, ci nebunesc, în stare să ridice întregul Sistem Solar împotriva lor. Ce-i făcuse să ignore solemnă promisiune a propriului lor ambasador? Dar indiferent de planul pregătit, acesta nu avea să le reușească.

Al doilea mesaj de pe Mercur suna la fel cu primul și sosi după zece minute. Prelungiseră termenul, lui Norton i se oferea o oră. Și în mod limpede, înainte de a transmite mesajul, așteptaseră pînă cînd mesajul de pe **Endeavour** le parvenise.

În prezent intervenea un factor nou, îl văzuseră pe Rodrigo și aveau cîteva minute ca să acționeze. Butonul putea fi acționat, comanda să sosească dintr-un moment în altul.

Trebuiau să se pregătească de plecare. În orice clipă silueta lui Rama, acoperind cerul, putea deveni incandescentă pe margini, strălucind cu o glorie efemeră mai puternic decît soarele.

Cînd porni impulsul principal, Rodrigo era bine ancorat. Accelația încetă după douăzeci de secunde. Bărbatul făcu un calcul mental rapid. Delta V-ul n-avea cum să fie mai mare de cincisprezece kilometri pe oră. Ca să ajungă la Rama, bombeii îi trebuia peste o oră. Probabil se apropia ca să asigure o reacție mai rapidă. În acest caz precauția era înțeleaptă, numai că înîrziaseră prea mult.

Deși perfect conștient de timpul scurs, Rodrigo își privi iarăși ceasul. În clipa aceea, pe Mercur îl observau îndreptîndu-se hotărît spre bombă, la mai puțin de doi kilometri de ea. Nu va exista nici o îndoială asupra intențiilor sale și pesemne se întrebau dacă nu le dusese deja la bun sfîrșit.

Al doilea mănunchi de cabluri cedă tot atît de ușor; ca orice meseriaș bun, Rodrigo își alesese perfect sculele. Bomba fusese dezamorsată sau, pentru a respecta adevărul, nu mai putea fi detonată prin telecomandă.

Există totuși o a doua posibilitate pe care nu își permitea să o ignore. Nu se vedeau focoase externe, dar puteau fi ascunse în interior. Mercurienii continuau să dețină controlul asupra rachetei, fiind capabili s-o izbească de Rama oricînd ar fi dorit. Locotenentul nu-și terminase încă misiunea.

Peste cinci minute, undeva într-o sală de control de pe Mercur, aveau să-l vadă tîrîndu-se pe suprafața exterioară a rachetei, cu cleștii ce neutralizaseră cea mai puternică armă construită vreodată de om. Aproape că era tentat să fluture mina spre camera de luat vederi, însă considera că ar fi pârul lipsit de demnitate. La urma urmei intra în istorie. În următorii ani, milioane de oameni aveau să privească scena aceasta, doar dacă mercurienii nu vor distruge înregistrările într-un acces de furie; cu greu i-ar fi putut acuza pentru așa ceva.

Ajunse la baza antenei și, călcînd pe mîini, pluti spre disc. Cleștele tăie rapid sistemul multiplu de alimentare, mestecînd totodată cablurile și comenzile laser. După ce tăie ultimul cablu, antena începu să se rotească lent. Mișcarea neașteptată îl surprinse, pînă cînd realizează că distrusese ghidajul automat spre Mercur. În exact cinci minute, mercurienii aveau să piardă orice legătură cu servitorul lor. Un servitor nu numai neputincios, ci de asemeni surd și orb.

Rodrigo urcă încetîșor pînă la scooter, desfăcu ancorele și-l răsuci pînă ce amortizoarele de șoc anterioare se proptiră de rachetă, cît mîi aproape de centrul de greutate. Declanșă impulsul maxim și-l mențină douăzeci de secunde.

Împingînd un obiect cu o masă mult mai mare decît a sa, scooterul răspunse foarte lent. Bărbatul întrerupse jetul reactiv și citi cu atenție noul vector viteză al rachetei.

Urma să treacă departe pe lîngă Rama și oricînd, în viitor, să fie localizabilă cu precizie. În definitiv, piesa valora extrem de mult.

Locotenentul Rodrigo era un om de o cinste patologică. Nu voia ca mercurienii să-l acuze de pierderea proprietății lor.

41. EROU

„Draga mea”, începuse Norton, „aiureala asta ne-a costat mai bine de o zi, dar cel puțin mi-a oferit șansa să vorbesc cu tine.

Mă aflu tot în navă, care s-a întors în punctul de staționare de pe axa polară. Acum o oră l-am cules pe Rod; arăta de parcă ar fi terminat un cart fără probleme. Cred că nici unul dintre noi nu va mai fi primit vreodată pe Mercur și mă întreb dacă la întoarcerea pe Pămînt vom fi socotiți eroi sau ticăloși. Eu însă mă simt cu conștiința împăcată, sînt convins că am făcut ceea ce se cuvenea. Mă întreb dacă Ramanii ne vor spune vreodată mulțumesc.

Mai rămînem aici două zile; spre deosebire de Rama, nu avem un blindaj gros de un

kilometru, capabil să ne apere de soare. Învelișul navei noastre are deja câteva puncte fierbinți, periculoase și a trebuit să facem ecranări locale. Dar iartă-mă, nu vreau să te plictisesc cu probleme tehnice...

Mai dispunem deci de timp pentru încă o expediție în Rama și intenționez să profit cât mai mult de ea. Nu te teme... nu-mi voi asuma riscuri".

Opri înregistrarea. Ultima afirmație era, ca să folosească un eufemism, o denaturare a adevărului. Fiecare clipă petrecută în Rama ascundea pericole și incertitudine; acolo nimeni nu se simțea realmente sigur, în prezența unor forțe depășindu-i înțelegerea. Iar în acea explorare finală, știind că nu se vor mai întoarce niciodată și că alte operațiuni nu vor mai fi planificate, intenționa să-și forțeze șansa pînă la capăt.

„Deci, peste patruzeci și opt de ore vom încheia misiunea. Nu știm încă ce se va întîmpla atunci. După cum știi, practic am utilizat tot combustibilul ca să ajungem pe orbită. Continui să mă întreb dacă un cargou cu combustibil ne va intercepta la timp pentru a reveni pe Pămînt, ori dacă vom sfîrși căzînd pe Marte. „Oricum, de Crăciun ar trebui să fiu acasă. Spune-i lui Junior că-mi pare rău că nu-i pot aduce un pui de biot; nu există așa ceva...”

Sîntem cu toții sănătoși, însă foarte obosiți. Mi-am cîștigat un concediu lung și vom recupera timpul pierdut. Indiferent ce se va zice despre mine, tu să afirmi că ești măritată cu un erou. Cîte soții au un bărbat care a salvat o lume?"

Ca întotdeauna înainte de a copia banda, o ascultă cu atenție să se convingă dacă se potrivea ambelor sale familii. Îl supăra gîndul că nu știa pe care dintre ele avea s-o vadă mai întîi; de obicei, programul său îl stabileau, cu cel puțin un an înainte, mișcările inexorabile ale planetelor.

Dar asta se întîmpla în vremurile premergătoare lui Rama; acum, nimic nu avea să mai fie ca înainte.

42. TEMPLUL DE CRISTAL

— Dacă încercăm, întrebă Karl Mercer, crezi că bioții no vor opri?

— S-ar putea, e unul din lucrurile pe care vreau să le aflu. De ce mă privești așa?

Mercer zîmbea larg și misterios cum avea obiceiul, ca pentru o glumă ce putea sau nu s-o împărtășească tovarășilor din echipaj.

— Mă întrebam, șefule, dacă nu cumva crezi că Rama îți aparține. Pînă acum te-ai opus oricărei încercări de a forța clădirile. De ce ți-ai schimbat părerea? Mercurienii ți-au dat alte idei ?

Norton începu să ridă, apoi se opri. Întrebarea era abilă și nu putea fi sigur că răspunsul evident era și cel bun.

— Poate că am fost prea prudent... am încercat să evite orice fel de necazuri. Dar asta-i ultima noastră șansă; dacă vom fi obligați să ne retragem, nu vom mai pierde cine știe ce.

— Presupunînd că ne-am retrage în perfectă stare.

— Bineînțeles. Totuși, bioții nu s-au dovedit niciodată ostili și, exceptîndu-i pe Păianjeni, nu cred că altcineva ar fi în stare să ne prindă... dacă o vom lua la goană.

— Dumneata n-ai decît s-o iei la goană, șefule, însă eu vreau să plec cu fruntea sus. Și întîmplător, am ajuns să știu.. de ce bioții sînt atît de politicoși cu noi.

— E cam tîrziu pentru o nouă teorie.

— Oricum, v-o spun. Ei cred că sîntem Ramani. Nu fac deosebire între două organisme care trăiesc pe bază de oxigen.

— N-aș zice că sînt chiar atît de proști.

— Nu-i vorba de prostie. Așa au fost programați, iar noi pur și simplu nu ne încadrăm în sistemul lor de referință.

— Poate că ai dreptate. Vom afla... de îndată ce începem lucrul în Londra.

Lui Joe Calvert îi plăcuseră întotdeauna vechile filme cu spargerii de bănci, dar nu se așteptase să fie implicat într-una. În esență, exact cu asta se ocupa în prezent.

Străzile pustii ale „Londrei” păreau amenințătoare, deși își dădea seama că la mijloc era doar închipuirea conștiinței sale vinovate. Nu credea ca structurile etanșe și lipsite de ferestre din jur să fie pline de creaturi, gata să țîșnească în hoarde furioase de îndată ce invadatorii s-ar fi atins de proprietatea lor. De fapt, era convins că întregul complex, la fel ca și celelalte orașe, constituia un soi de depozit uriaș.

Simțea și o altă teamă, de asemenea bazată pe viziunea străvechilor filme polițiste. Poate că nu existau sonerii de alarmă și sirene urlînd îngrozitor, însă părea rațional ca Rama să posede un sistem de avertizare. Altminteri, cum să știe bioții cînd și unde să intervină?

— Cei fără ochelari de protecție, întoarceți capetele! ordonă Myron.

Aerul se încinse sub raza arzătorului cu laser, se simți mirosul oxizilor de azot, apoi se auzi un sfîrșit constant pe măsură ce tăișul de foc pătrundea către taine ascunse încă dinainte de apariția omului.

Nici un material nu rezista în fața acelei concentrări de energie și tăietura continuă,

ușor, cu un avans de câțiva metri pe minut. într-un timp scurt se decupa o porțiune suficient de mare să permită trecerea unui om.

Deoarece secțiunea tăiată nu se mișca, Myron o ciocăni ușor, apoi mai tare și în cele din urmă o izbi cu toată puterea. Ea căzu înăuntru cu un bubuit găunos, reverberant.

Așa cum se întâmplase și când intrase pentru prima dată în Rama, Norton își aminti de cel care deschisese anticul mormint egiptean. Nu se aștepta să vadă sclipirea aurului, de fapt nu avea nici o, idee preconcepțată în vreme ce se țira prin deschizătură, ținând lanterna îndreptată înainte.

Un templu grecesc, construit din cristal – aceasta fu prima impresie. Un templu ticsit de culoane din sticlă, largi de un metru și înalte din podea pînă în tavan. Sute și sute, dispărînd în întunericul unde nu pătrundea lumina lanternei sale.

Înaintă către stîlpul cel mai apropiat și-i lumină interiorul. Refractată ca printr-o lentilă circulară, raza de lumină ieși prin partea opusă, focalizată și refocalizată, atenuîndu-se în pădurea de stîlpi din spate. Norton încerca senzația că se găsește în plină demonstrație de efecte ale opticii.

– Foarte frumos, remarcă Mercer, dar ce sens are? Cui îi trebuie o pădure de coloane cristaline?

Norton ciocăni încetișor în coloană. Suna a solid, un zgomot de natură metalică. Era atît de derutat încît se conformă unui sfat auzit cu multă vreme în urmă: cînd nu ești sigur de ceva, taci din gură și mergi mai departe.

Ajungînd la următoarea coloană, absolut identică cu cea dintîi, îl auzi pe Mercer exclamînd surprins:

– Aș fi jurat că stîlpul ăsta-i gol... acum înăuntru e ceva. Norton privi rapid înapoi.

– Unde? Nu văd nimic.

Urmări cu privirea degetul celuiilalt. Nu indica nimic, coloana era în continuare transparentă.

– Nu vezi? întrebă Mercer neîncrezător. Vino în partea asta. La naiba... am pierdut-o!

– Ce se întîmplă aici? exclamă Calvert. Abia după cîteva minute, reuși să priceapă cît de cît despre ce era vorba.

Coloanele nu erau transparente din orice unghi și luminăție. Dacă le ocoleai, în interior apăreau brusc forme aidoma insectelor prinse în chihlimbar, care apoi dispăreau din nou. În total cîteva duzini, toate diferite. Păreau absolut reale și solide, deși aparent, unele ocupau un același volum.

– Holograme, constată Calvert. Un muzeu ca pe Pămînt.

Era explicația cea mai plauzibilă și de aceea Norton o privi cu suspiciune. Îndoelile lui sporiră pe măsură ce examină celelalte coloane și catalogă imaginile din ele.

Unelte manuale (deși pentru mîini uriașe și ciudate), containere, mașinării micuțe cu claviatură ce păreau construite pentru mîini cu peste cinci degete, instrumente științifice, ustensile surprinzător de casnice, incluzînd cuțite și farfurii care, exceptînd mărimea, n-ar fi părut nelalocul lor pe o masă pămînteană... toate împreună cu sute de alte obiecte mai greu de identificat, adesea îngrămădite în aceeași coloană. Un muzeu ar fi avut cu siguranță o logică în aranjament, o clasificare a obiectelor cu însușiri comune. Aici se găsea însă o adunătură aleatoare de unelte și aparate.

Fotografiaseră imaginile ciudate din interiorul mai multor stîlpi de cristal, cînd imensa varietate a exponatelor îi oferii lui Norton, o idee. Poate că nu era vorba de o colecție, ci de un catalog, indexat după un sistem bizar, însă perfect logic. Se gîndi la succesiunea lipsită de sens a oricărui dicționar sau liste alfabetice și le expuse celorlalți teoria sa.

– Înțeleg ce vrei să spui, zise Mercer. Ramanii ar putea fi la fel de surprinși văzînd că noi punem alături... ăă... camele și camerele TV.

– Sau cărțile și cămile, adăugă Calvert după cîteva secunde de gîndire. Puteai juca ore întregi jocul, sporînd mereu diferența termenilor alăturați.

– Exact, incuviință Norton. Aici ar fi un index pentru imagini tridimensionale, prototipuri, planuri, dacă vreți să le numiți astfel.

– În ce scop ?

– Păi, teoria legată de bioți... ipoteza că nu apar decît atunci cînd e nevoie de ei, fiind creați pe loc, sintetizați din coduri stocate undeva.

– Aha, făcu Mercer încet, și apăsă. Adică, cînd un Raman are nevoie de „ceva” de pus în mîna stîngă, formează codul respectiv și copia-i realizată din catalogul de față.

– Cam așa... Numai că vă rog să nu mă întrebați nimic despre detaliile practice.

Coloanele printre care treceau creșteau în mărime, ajungînd la peste doi metri diametru. Imaginile se măreau și ele; Era limpede că, din motive neîndoielnic excelente, ramanii preferau scara de unu la unu. Norton se întrebă cum depozitau în cazul acesta obiecte cu adevărat mari.

Pentru a mări suprafața investigată, cei patru exploratori se împrăstiaseră printre coloanele de cristal și fotografiau cît puteau de repede să focalizeze aparatele pe imaginile schimbătoare. O șansă teribilă, își spunea Norton, simțînd că nu o merita. Nu putea găsi ceva mai bun decît Catalogul Ilustrat al Obiectelor Ramane. Totuși, din alt punct de

vedere, constituia cel mai frustrant lucru. Nimic din ce exista acolo nu era palpabil; obiectele acelea, aparent solide, nu aveau realitate fizică.

Deși cunoștea bine asta, Norton simțea un imbold nestăvilit de a îndrepta laserul asupra uneia din coloane, încît să ducă ceva material înapoi pe Pămînt. Imboldul era identic, își zise el ironic, cu cel ce împingea o maimuță să apuce reflexia unei banane în oglindă.

Fotografia un soi de instrument optic, cînd strigătul lui Calvert îl făcu să alerge printre stîlpi.

– Șefule!... Karl!... Will!... priviți **aici!**

Joe obișnuia să dea frîu liber entuziasmului, însă ceea ce descoperise, justifica orice explozie de incîntare.

În interiorul unei coloane cu diametrul de doi metri, se găsea o haină sau o uniformă complicată, croită în mod vădit pentru o ființă cu poziție verticală, mult mai înaltă decît un om. O bandă metalică îngustă părea că înconjoară pieptul, toracele sau altă diviziune necunoscută zoologiei terestre. Din ea se înălțau trei suporturi subțiri, răsfrinți în afară și terminîndu-se printr-o centură perfect circulară, cu impresionantul diametru de un metru. În jurul ei, bucle echidistante păreau să fie folosite pentru membrele superioare sau brațe. De asemeni trei...

Existau și numeroase buzunare, cataramă și banduliere de unde ieșeau unelte (ori arme?), tuburi și conductori electrici, ba chiar și niște cutiuțe negre perfect normale într-un laborator electronic pe Pămînt. Întreg aranjamentul avea complexitatea unui costum spațial, deși evident, nu oferea prea multă protecție ființei care-l purta.

Să fi fost creatura aceea un raman? se întrebă Norton. Nu vom afla probabil niciodată, dar cu certitudine a fost o ființă inteligentă — un animal nu s-ar fi descurcat în echipamentul sofisticat.

– Cam doi metri jumătate înălțime, remarcă Mercer gînditor, fără să mai socotim capul... indiferent cum o fi arătat.

– Cu trei brațe... și probabil trei picioare. Aceeași alcătuire ca a Păianjenilor, la o scară mult mai mare. Credeți că-i o coincidență?

– Probabil că nu. Noi construim roboții după imaginea noastră; ne putem aștepta ca și ramanii să procedeze la fel.

Neobișnuit de tăcut, Joe Calvert privea obiectul cu venerație.

– Oare ei știu că sîntem aici?

– Mă îndoiesc, replică Mercer. N-am atins nici măcar pragul conștiinței lor, deși mercurienii s-au străduit din greu.

Continuau să privească, incapabili să se urnească din loc, atunci cînd Pieter îi chemă din Butuc cu o voce alarmată.

– Șefule... ar fi bine să ieșiți!

– Ce se-ntîmplă ? Vin bioții?

– Nu... ceva mult mai serios. **Se sting luminile.**

43. RETRAGERE

Ieșind grăbit prin orificiul decupat cu laserul, lui Norton zări cei șase sori ai lui Rama strălucind tot atît de puternic cît și înainte. Cu siguranță Pieter făcuse o greșeală... chiar dacă nu-i stătea în fire.

Pieter însă îi prevăzuse reacția cu exactitate.

– S-a întîmplat atît de lent, explică el pe un ton de scuză, încît am remarcat diferența tîrziu. Nu-i nici o greșeală, am făcut măsurători. Nivelul de lumină a scăzut cu patruzeci la sută.

Acum, cînd ochii i se reacomodau după obscuritatea din templul de cristal, Norton îl putea crede. Ziua cea lungă a lui Rama se apropia de sfîrșit.

Deși era la fel de cald, comandantul se înfioră. Mai încercase o dată senzația, într-o zi minunată de vară, pe Pămînt. Atunci lumina pâlise în mod inexplicabil, de parcă întunericul venea din aer, de parcă soarele și-ar fi pierdut puterea. Pe cer nu se zăreau nori. Abia după aceea își amintise că avea loc o eclipsă parțială.

– Asta-i, făcu încruntat. Plecăm... Abandonați tot echipamentul... Nu vom mai avea nevoie de el.

Spera ca planul său să se dovedească inspirat. Alesese Londra pentru incursiune, deoarece nici un alt oraș nu se găsea atît de aproape de scară; piciorul lui Beta se afla la numai patru kilometri depărtare.

Porniră în acel trap regulat și săltăreț ce constituia modul cel mai confortabil de deplasare la o jumătate de g. Norton impuse un ritm apreciat să-i conducă, fără eforturi deosebite, în cel mai scurt timp, la marginea Cîmpiei. Era extrem de conștient de cei opt kilometri de escaladat, odată ajunși pe Beta, totuși considera că avea să se simtă mult mai liniștit în timpul ascensiunii.

Prima zguduitură îi surprinse relativ aproape de scară. Fusese destul de slabă și, instinctiv, Norton se întoarse spre sud, așteptîndu-se să vadă un nou foc de artificii în

jurul Coarnelor. Rama însă nu părea să se repete vreodată; dacă între piscurile ascuțite ca niște ace avusese loc o descărcare electrică, ea fusese prea slabă pentru a fi vizibilă.

– Puntea, chemă el, ați simțit ?

– Da, șefule, un seism ușor. Poate o altă schimbare de traiectorie. Supraveghem giroscopul... încă nimic. Stați puțin! A afișat! Detectabil... sub un microradian pe secundă, dar constant.

Rama începuse deci să se răsucescă, deși imperceptibil. Poate că șocurile anterioare reprezentaseră alarme false, dar acum se întâmpla cu adevărat.

– Viteza crește... cinci microradiani. Hei! Pe acesta l-ați simțit?

– Sigur că da. Conectați toate sistemele navei. E posibil să plecăm pe neașteptate.

– Vă așteptați la o schimbare de orbită? Până la periheliu mai avem...

– Nu cred că Rama se comportă după manualele noastre. Sintem aproape de Beta.

Ne odihnim cinci minute.

Cinci minute nu era mult, totuși părăuri o eternitate. Nu mai exista nici o îndoială că lumina scădea în intensitate tot mai repede.

Deși toți erau echipați cu lanterne, gândul beznei devenise de nesuportat; psihologic, se obișnuiseră într-atât cu ziua nesfârșită încât le venea greu să-și reamintească împrejurările în care exploraseră pentru întâia oară lumea cilindrică. Simțeau un imbold nestăpînit de a evada... de a ieși la lumina soarelui, aflată la un kilometru dincolo de blindaj.

– Controlul! chemă Norton. Farul funcționează? Probabil vom avea nevoie de el.

– Da, șefule. Îl aprindem.

O scînteie liniștitoare de lumină străluci la opt kilometri deasupra capetelor lor. Chiar pe fundalul luminii în prezent palide a lui Rama părea surprinzător de ștearsă; îi ajutasă însă înainte și avea să-i mai ajute dacă ar fi fost necesar.

Acesta, își spuse Norton, avea să fie urcușul cel mai lung și cel mai palpitant. Indiferent ce-ar fi urmat, nu se puteau grăbi; dacă oboseau, trebuiau să se sprijine undeva pe panta abruptă, așteptînd ca mușchii răzvrățiți să le permită continuarea drumului. Alcătuiau unul dintre cele mai bune echipaje angajate într-o misiune spațială, dar performanța omenească avea limite.

După o oră de urcuș neîntrerupt, ajunseră la cea de-a patra secțiune a scării, la trei kilometri de cîmpie. De aici avea să fie mai ușor, gravitația reprezentînd numai o treime din cea a Pămîntului. Deși se mai produsese cîteva zguduituri minore, alte fenomene neobișnuite nu apăruseră, iar lumina era încă suficientă. Se simțeau optimiști și chiar se întrebară dacă nu plecaseră prea devreme. Un lucru era sigur, de întors nu se mai puteau întoarce. Călcaseră ultima oară pe cîmpia lui Rama.

La o pauză de zece minute pe cea de a patra platformă, Joe Calvert fu auzit exclamînd:

– Ce-i zgomotul ăsta, șefule?

– Zgomot?... N-aud nimic.

– Un fluierat ascuțit... cu frecvența în scădere... Trebuie să-l auzi!

– La vîrsta ta, auzul ți-e mai... ah, da!

Șuieratul părea să vină de pretutindeni. În curînd deveni strident, chiar ascuțit, coborî rapid în intensitate, pe urmă se opri brusc.

După cîteva secunde se auzi din nou, repetînd același semnal. Avea întocmai atributurile ascuțite și insistente ale unei sirene de ceață, trimițînd în jur un mesaj de avertizare. Mesajul suna urgent, și deși nu era conceput pentru urechile lor, îl înțelegeau. Ca pentru o confirmare, fu dublat de lumină.

Acestea se micșorară, aproape stingîndu-se, și începură să clipească. Pete luminoase, aidoma unor fulgere globulare, alergau în lungul celor șase văi înguste ce luminaseră cîndva interiorul. Se deplasau de la ambii poli către ocean, într-un ritm sincronizat, hipnotic, ce avea un singur înțeles. „Spre ocean!”, avertizau luminile. „Spre ocean!” Chemarea era greu de ignorat, nu exista om care să nu simtă imboldul de a se întoarce și de a căuta uitarea în apele lui Rama.

– Controlul! chemă Norton. Vedeți ce se întîmplă?

Glasul lui Pieter părea uluit și ceva mai mult decît înspăimîntat.

– Da, șefule! Privesc peste continentul sudic. Sint mulți bioți acolo, inclusiv cîteva dintre cei mari. Macarale, Buldozere... mulți Gunoieri... Toți aleargă spre ocean, mai iute decît i-am văzut vreodată. Uite o Macara... a sărit peste faleză! Așa cum a făcut Jimmy, numai că a coborît mult mai rapid... s-a făcut țândări... au sosit Rechinii, o fac bucățele... Brr! nu-i un spectacol prea plăcut...

Observă acum cîmpia. Un Buldozer se pare că s-a defectat... se învîrte într-una în cerc. Doi Crabi au început să tragă de el, sîrtecîndu-l... Șefule, zic să vă întoarceți imediat.

– Crede-mă, facem tot posibilul.

Rama trăgea obloanele, aidoma unei nave pregătindu-se de furtună. Aceasta era impresia covârșitoare a lui Norton, deși nu-i găsea o motivare logică. El însuși nu se mai simțea complet normal; în mintea lui se luptau două impulsuri: tendința de-a fugi, de-a scăpa și dorința de a asculta porunca fulgerelor luminoase ce continuau să clipească pe

cer, ordonându-i să se alătore bioților în marșul spre ocean.

Altă secțiune a scării, altă pauză de zece minute să permită toxinelor oboselii să se scurgă din mușchi. Apoi iarăși la drum... Încă doi kilometri. Să nu încerce să se gîndească la asta...

Pe neașteptate, obsedantele fluierături modulate încetară. În același moment, meteorii luminoși ce goneau prin canalele Văilor Drepte își opriră pulsația înspre ocean. Cei șase sori liniari ai lui Rama reveniră la forma de benzi luminoase continue.

Păleau însă cu rapiditate, clipind uneori de parcă gigantice impulsuri energetice ar fi golit ultimele picături ale unor surse secătuite. Din timp în timp, de dedesubt, se simțeau zdruncinături. Puntea raporta că Rama continua să se legene cu o încetineală imperceptibilă, aidoma unui ac de compas răsponzînd unui cîmp magnetic slab. Și totuși fenomenul liniștea; Norton se temea de momentul cînd Rama avea să-și oprească oscilațiile.

Pieter raportă că toți bioții dispăruseră. În interiorul cilindrului, singura mișcare o reprezenta cea a oamenilor, tîrîndu-se înspăimîntător de încet în susul feței curbe a domului nordic.

Norton învinsese de mult amețeala simțită la prima ascensiune, însă în prezent în mintea lui se strecura o nouă teamă. Erau extrem de vulnerabili acolo, pe scara nesfîrșită din cîmpie spre Butuc. Dacă, terminînd modificarea orientării, Rama începea să accelereze?

În mod normal, impulsul s-ar fi manifestat în lungul axei. Dacă sensul ar fi fost spre sud, nu intervenea nici o complicație; urmau doar să fie apăsați ceva mai tare de panta pe care urcau. Dar dacă ar fi fost direcționat spre nord, puteau fi azvîrliți în spațiu, prăbușindu-se pe cîmpia de sub ei.

Încercă să se liniștească, gîndindu-se că orice accelerație posibilă ar fi fost extrem de slabă. Calculele doctorului Perera fuseseră foarte convingătoare; Rama nu putea accelera cu mai mult de a cincizecea parte din valoarea gravitației terestre, altminteri Oceanul Cilindric ar fi trecut peste faleza sudică, inundînd întregul continent. Perera șezuse însă într-un birou confortabil pe Pămînt, nu înconjurat de kilometri de metal gata să te zdrobească. Și poate că Rama era proiectat pentru inundații periodice...

Nu, ridicol! Era absurd să-ți imaginezi că atîtea trilioane de tone puteau căpăta brusc o accelerație în stare să te arunce jos de pe perete. Cu toate acestea, pe parcursul întregii ascensiuni, Norton nu se îndepărtă prea mult de balustradă.

După o veșnicie, scara se termină, rămînînd numai cele cîteva sute de trepte ale punții verticale. Dar porțiunea respectivă nu mai trebuia escaladată, deoarece cu ajutorul unui scripete instalat în Butuc aveau să fie ridicați pe rînd, profitîndu-se de gravitația în scădere. La piciorul punții, un om cîntărea mai puțin de cinci kilograme, iar în vîrf greutatea lui devenea practic nulă.

Norton se relaxă în hamuri; uneori apuca o treaptă, să testeze slaba forță Coriolis ce încerca să-l smulgă de pe punte. Uită de mușchii săi îndurerați, se întoarse și privi pentru ultima dată interiorul lui Rama.

În prezent lumina căpătase intensitatea unei lune pline pe Pămînt; peisajul era perfect distinct, deși detaliile mai mărunte nu se observau. Polul Sud era parțial acoperit de o ceață strălucitoare. Prin ea răzbătea doar vîrfurile Cornului Mare, un punct negru, văzut exact dinspre axă.

Continental cartografiat cu atîta grijă (dar în continuare necunoscut), de dincolo de Ocean, avea același aspect aparent al unei table de șah. Era totuși prea îndepărtat și prea încărcat, de amănunte pentru a merita o examinare atentă și Norton îl privi numai în treacăt.

Parcurse cu ochii dunga circulară a oceanului și observă pentru prima dată dispunerea regulată a unor turbulențe în apă, ca și cum valurile se spîrgeau în recife așezate la distanțe perfect egale.

Manevrele lui Rama aveau însă urmări foarte reduse. Era convins că Barnes ar fi fost deosebit de fericită să navigheze în asemenea condiții, dacă ar fi solicitat-o să traverseze oceanul, cu pierduta ei **Resolution**.

New York, Londra, Paris, Moscova, Roma... își luă adio de la orașele continentului nordic, sperînd ca ramani să-i ierte orice stricăciuni produse. Poate aveau să înțeleagă că totul fusese făcut în interesul științei.

Ajunse la Butuc și cîteva brațe se întinseră să-l ridice și să-l transporte rapid prin ecluză. Suprasolicitate, atît picioarele cît și mîinile îi tremurau spasmodic, încît singur nu s-ar fi descurtat. Fu bucuros să fie purtat precum un paralytic.

Cerul lui Rama se îngustă deasupra lui, iar el coborî în craterul central al Butucului. Cînd ușa ecluzei interioare se închise pentru totdeauna înapoia sa, gîndi involuntar: Ce straniu că noaptea vine tocmai în momentul în care Rama se află mai aproape de soare!

44. MOTOR COSMIC

Norton socotise că o sută de kilometri constituiau o marjă bună de securitate. Rama

devenise un dreptunghi gigantic, negru, întors cu partea mai lată către ei, eclipsind soarele. Se folosise de această ocazie pentru a-l plasa pe **Endeavour** la umbră, evitând astfel solicitarea exagerată a sistemelor de răcire și a personalului de întreținere. Conul protector de umbră al lui Rama putea dispărea dintr-o clipă în alta și intenționa să-l utilizeze cât mai mult cu putință.

Rama continua să se rotească; parcursese aproape cincisprezece grade și era greu de crezut că nu urma o schimbare majoră de orbită. La Uniunea Planetară agitația se apropia de isterie, dar numai un slab ecou al ei ajungea pe Endeavour. Fizic și psihic, echipajul era epuizat; excluzând carturile, toată lumea dormise douăsprezece ore în șir după decolarea de la Baza Polului Nord. Din ordinul medicului, Norton însuși fusese supus electro-sedației; dar și în aceste condiții visase că urca pe o scară infinită.

În a doua zi petrecută la bordul navei, aproape toți își reveniseră la normal. Explorarea lui Rama părea că avusese loc cu o veșnicie în urmă. Norton începu să se ocupe de problemele ivite între timp, să-și facă planuri de viitor, refuzând însă solicitările de interviuri care reușiseră, nu se știe cum, să se strecoare pe circuitele radio ale Cercetării și chiar ale PAZEI SPAȚIALE. De pe Mercur nu le parvenise nici un mesaj; Adunarea Generală a U. P. își încheiase reuniunea, deși era pregătită să se întrunească oricând, în termen de o oră.

Norton dormea primul său somn adevărat la treizeci de ore după abandonarea lui Rama, când fu scuturat violent și trezit. Înjură buimăcit, deschise cu greu ochii către Karl Mercer... apoi, ca orice comandant adevărat, se deșteptă instantaneu.

— Și-a oprit rotația?

— Da, e nemișcat ca stînca.

— Să mergem pe Punte.

Nava era în picioare. Pînă și cîmpii pricepeau că se întîmplă ceva și se agitau, scîncind, pînă ce sergentul McAndrews; îi potoli cu semne rapide ale mîinilor. Norton se strecură în scaunul său, fixă centurile și se întrebă dacă nu cumva era tot o alarmă falsă.

Rama se micșorase pînă la dimensiunile unui cilindru scurt; marginea soarelui răsărea de după o muchie. Norton o pilotă pe **Endeavour** încetișor în umbra eclipsei artificiale și zări splendoarea perlată a coroanei, reapărînd pe un fundal de stele strălucitoare. Se zărea o proeminență uriașă, de cel puțin o jumătate de kilometru înălțime ridicîndu-se din soare, astfel încît ramificațiile superioare semănau cu un copac de flăcări purpurii.

Deci trebuie să așteptăm, își spuse el. Principalul e să nu te plictisești, să fii gata să reacționezi în orice clipă, să ții toate instrumentele și aparatele sub observație, indiferent de durata așteptării...

Ceva nu era în ordine. Cîmpul stelar tremura, de parcă Norton ar fi declanșat propulsoarele Roll. Nu atinsese însă nici o comandă și dacă într-adevăr nava s-ar fi mișcat, ar fi simțit imediat.

— Șefule! strigă agitat Calvert de la postul ofițerului de navigație, ne rostogolim... uitați-vă la stele! Iar instrumentele **nu înregistrează nimic!**

— Giroscopale ?

— Perfect normale... pe reperul zero. Totuși ne rostogolim cu cîteva grade pe secundă!

— E absurd!

— Da... dar priviți singur...

Cînd toate dau greș, omul trebuie să se bazeze pe simțurile sale. Norton nu se îndoia că stelele se roteau într-adevăr încet: Sirius tocmai dispărea dincolo de marginea ecranului. Fie universul, într-o rescriere a cosmologiei pre-coperniciene se hotărîse brusc să se învîrtă în jurul lui **Endeavour**, fie stelele erau nemișcate și se învîrtea nava.

A doua explicație părea mai probabilă, deși implica o serie de paradoxuri aparent insolubile. Dacă nava se răsucea cu adevărat, el ar fi trebuit s-o simtă — cu fundul pantalonilor, cum afirma proverbul. Pe deasupra, giroscopalele nu se puteam defecta toate simultan.

Mai rămînea o explicație. Fiecare atom al lui **Endeavour** se găsea sub influența unei forțe... și doar un cîmp gravitațional intens ar fi produs efectul respectiv. Cel puțin, nici un alt cîmp cunoscut...

Brusc, stelele dispărură. Discul strălucitor al soarelui apăruse din spatele paravanului lui Rama și lumina sa le alungase de pe cer.

— Ai datele radar? Care-i dopplerul?

Norton se pregătise să audă că nici radarul nu funcționa, dar de astă-dată fu surprins.

Rama pornise în sfîrșit să accelereze cu modesta cifră de 0, 015 g. Dr. Perera, gîndi comandantul, ar fi fost încîntat; prevăzuse maxim 0, 02. Iar **Endeavour** fusese cumva prins în mișcarea lui, aidoma unei crenguțe în siajul unei nave rapide...

Oră după oră, accelerația rămase constantă; Rama se îndepărta de **Endeavour** cu o viteză tot mai mare. Pe măsură ce distanța creștea, comportamentul bizar încetă; legile

normale ale inerției începură să acționeze iarăși. Puteau doar să emită ipoteze asupra energiilor ale căror efecte secundare le suportaseră un răstimp. Norton se felicita că dusesse vasul la o distanță sigură înainte ca Rama să pornească.

În ceea ce privea natura mișcării cilindrilor, un singur lucru era cert; restul rămânea învăluit în mister. Nici jeturi de gaze, nici fluxuri de ioni sau plasmă nu-l transferaseră pe Rama pe noua lui orbită.

Nimeni nu sintetiză mai bine situația decât sergentul-profesor Myron, rostind șocat și uluit: „S-a zis cu Legea a Treia a lui Newton”.

Cu toate astea, tot de Legea a Treia avea să depindă **Endeavour** în ziua următoare, folosind ultimele rezerve de combustibil pentru a-și modifica depărtarea de soare. Deși minoră, manevra urma să-i crească distanța la periheliu cu zece milioane de kilometri. Era diferența între funcționarea sistemelor de răcire ale navei cu nouăzeci și cinci la sută capacitate... și moartea prin carbonizare.

Cînd terminară de efectuat corecția, Rama se găsea la două sute de mii de kilometri depărtare și de-abia se mai zărea pe fundalul orbitor al soarelui. Cu ajutorul radarului continuau totuși să-i determine cu precizie orbita; și cu cît primeau mai multe date, cu atît erau mai uluiți.

Verificară cifrele de cîteva ori, pînă ce nu mai reușiră să respingă incredibila concluzie. Se părea că temerile mercurienilor, faptele de eroism ale lui Rodrigo, retorica Adunării Generale, fuseseră toate complet inutile.

Ce ironie cosmică, gîndi Norton privindu-și socotelile, ca după un milion de ani de pilotaj perfect, calculatoarele din Rama să facă o singură și neînsemnată greșeală — poate schimbarea semnului unei ecuații din plus în minus.

Toți fuseseră absolut convinși că Rama va frîna treptat, astfel încît, capturat de forța gravitațională a soarelui, să devină o nouă planetă a Sistemului Solar. Iar acum, proceda exact pe dos.

Accelera... în cea mai proastă direcție posibilă.

Rama se prăbușea din ce în ce mai repede în soare.

45. PHOENIX

Pe măsură ce detaliile noii traiectorii se clarificau, era dificil de întrevăzut cum ar mai fi scăpat Rama de dezastru. Doar cîteva comete ajunseseră vreodată atît de aproape de soare; la periheliu avea să se găsească la mai puțin de o jumătate de milion de kilometri deasupra infernului de hidrogen în fuziune. Nici un fel de materie solidă nu rezista la o asemenea temperatură. Aliajul dur cu care era căptușit Rama avea să înceapă să se topească la o distanță de zece ori mai mare.

Endeavour depășise deja propriul periheliu, spre ușurarea tuturor, iar în prezent se îndepărta constant de soare. Rama înainta pe orbita lui tot mai apropiată și mai rapidă, deja în interiorul franjurilor mai lungi ale coroanei. De pe navă, actul final al dramei era observat în amănunt.

Apoi, la cinci milioane de kilometri de astru și fără să-și reducă accelerația, Rama începu să-și țeară crisalida. Pînă în clipa aceea, la puterea maximă a telescoapelor lui **Endeavour** se zărise ca o dunguliță strălucitoare. Bruscu începu să sclipească aidoma unei stele zărite prin cețurile orizontului. Părea că se dezintegrează; urmărind imaginea, Norton simți o durere vie pentru pierderea unei astfel de minuni. Apoi înțelese însă că Rama nu dispăruse, ci se înconjurase cu un vâl scînteietor.

După care dispăru... În locul lui rămase un obiect strălucitor, asemănător unui astru, fără să prezinte un disc vizibil — de parcă, deodată, Rama s-ar fi contractat într-o sferă minusculă.

Trecu un timp pînă să priceapă ce se întîmplase cu adevărat. Rama era înconjurat de o sferă perfect, reflectorizantă, cu diametrul de aproximativ o sută de kilometri. Se observa doar reflexia soarelui pe porțiunea curbată cea mai apropiată de ei. Probabil că acel înveliș protector îl ferea pe Rama de infernul solar.

Pe măsură ce orele se scurgeau, sfera își schimba forma. Imaginea soarelui deveni alungită, distorsionată. Sfera se transforma într-un elipsoid cu axa mare îndreptată în sensul mișcării. Abia atunci le parveniră primele rapoarte anormale de la sondele automate care, de aproape două sute de ani, țineau permanent sub observație soarele.

În zona din jurul lui Rama se petrecea ceva ciudat cu cîmpul magnetic solar. Liniile de forță lungi de un milion de kilometri, înțesind coroana solară și împingînd limbile de gaze ionizate cu viteze ce sfidau pînă și strivitoare forță de atracție a soarelui, se deformau în jurul elipsoidului strălucitor. Cu ochiul liber nu se vedea nimic, dar instrumentele plasate pe orbită raportau fiecare schimbare a fluxului magnetic și a radiației ultraviolete.

Deodată, modificările coroanei deveniră vizibile cu ochiul liber. Sus, în atmosfera exterioară a astrului, apăruse un tub sau un tunel ușor strălucitor, lung de o sută de mii de kilometri. Se curba ușor de-a lungul orbitei urmate de Rama, iar Rama însuși, sau crisalida protectoare din jurul său, se zărea ca un vîrf sclipitor, gonind tot mai vijelios prin

coroană de-a lungul fantomaticului tunel.

Da, își sporea viteza; înainta cu peste două mii de kilometri pe secundă și nu se mai puneau problema să rămână un satelit al soarelui. Strategia ramană se limpezi, se apropiaseră atât de mult de soare să-i capteze energia și să accelereze și mai mult pe drumul către ținta lor necunoscută...

Se părea însă că nu capta doar energie. Nimeni nu putea confirma presupunerea, deoarece instrumentele de observație cele mai apropiate se găseau la treizeci de milioane de kilometri distanță, dar erau indicii sugerând că materia trecea din soare în Rama însuși, înlocuind astfel scurgerile și pierderile cauzate de zece mii de secole petrecute în spațiu.

Rama ocolea tot mai iute astrul, deplasându-se mai rapid decât oricare alt obiect ce traversase vreodată Sistemul Solar. În mai puțin de două ore, direcția de mișcare i se schimbă cu peste nouăzeci de grade, oferind dovada finală, într-un mod disprețuitor aproape, a totalei sale lipse de interes pentru planetele a căror liniște o tulburase în mod brutal.

În prezent ieșea de pe ecliptică, jos pe cerul sudic, nu mult sub planul în care se deplasează planetele. Deși, cu certitudine, nu aceea reprezenta destinația lui finală, se îndrepta exact către Marele Nor al lui Magellan, spre spațiile singuratice de dincolo de Calea Lactee.

46. INTERLUDIUM

– Intră, rosti absent comandantul Norton, răspunzând ciocăniturilor discretei
– Am noutăți, Bill. Vreau să te anunț eu prima, înaintea echipajului. Și oricum, este sectorul meu.

Norton încă părea departe. Stătea cu mâinile sub ceafă, cu ochii pe jumătate închiși și cu luminile cabinei reduse, fără să doarmă, adâncit într-un vis personal.

Clipi o dată sau de două ori și reveni la realitate.

– Iartă-mă, Laura... nu înțeleg. Care-i problema?

– Să nu-mi zici că ai uitat!

– Termină cu tachinările, afurisit! În ultima vreme am avut destule pe cap.

Medicul-șef Ernst împinse un scaun culisant și se așeză alături de el.

– Deși crizele interplanetare apar și dispar, angrenajele birocrăției marțiene continuă să funcționeze. Eu cred că Rama a ajutat. Bine că n-a fost nevoie să obții și acordul mercurienilor...

Începea să se facă lumină.

– Oh... Port Lowell a dat aprobarea.

– Nu numai atât... s-a și acționat! Laura privi biletul din mână. „Imediat”, citi ea.

Probabil că noul tău fiu este conceput în chiar aceste clipe.. Felicitări!

– Mulțumesc. Sper că nu l-a supărat întârzierea.

Ca toți astronauții, Norton fusese sterilizat la intrarea în serviciu. Pentru un bărbat ce urma să petreacă ani întregi în spațiu mutațiile provocate de radiații nu constituiau un risc, ci o certitudine. Spermatozoidul ce-și transmisese pachetul de gene pe Marte, la două sute de milioane de kilometri depărtare, stătuse congelat treizeci de ani, așteptându-și momentul.

Norton se întrebă dacă va ajunge la timp la naștere. Își merita odihna, relaxarea... viața normală de familie, atât cât o putea avea un cosmonaut. Acum, cu misiunea practic încheiată, începea să se destindă și să se gândească iarăși la viitorul său și al celor două familii. Da, era bine să stea acasă o vreme și să recupereze timpul pierdut – în multe feluri...

Laura protestă neconvingător.

– Vizita mea n-a fost decât în interes de serviciu...

– După atîția ani, replică Norton, noi doi ne cunoaștem destul de bine... Oricum, în momentul de față nu ești de cart.

Mult mai tîrziu, Laura îl întrebă:

– La ce te gîndești? Sper că nu devii sentimental.

– Nu în legătură cu noi. Cu Rama. Începe să-mi lipsească.

– Îți mulțumesc pentru compliment.

Norton o strînse mai tare în brațe. Adeseori se gîndea că, în absența gravitației, unul din cele mai plăcute lucruri era să ții pe cineva în brațe întreaga noapte, fără să oprești circulația sîngelui. Existau chiar unii care declarau că dragostea la 1 g era atât de dificilă, încît nu se mai bucurau de ea.

– Este bineștiut, Laura, că bărbații, spre deosebire de femei, au creierul **bi**-orientat. Serios vorbind, aproape serios – simt că am pierdut ceva.

– Asta pot să înțeleg.

– Nu fi așa de cinică. Nu e singurul motiv. În sfîrșit, nu contează...

Renunță. Nu-i venea ușor să-și explice nici lui însuși.

Reușise dincolo de orice așteptări; descoperirile făcute de echipajul său în Rama

urmau să-i preocupe zeci de ani pe savanți. În plus, sfârșise fără nici un accident.

În același timp însă, nu avusese succes. Se putea specula la infinit, dar originea și țelul Ramanilor rămăneau complet necunoscute. Folosiseră Sistemul Solar ca stație de alimentare, sau de accelerare, nu conta, ignorându-l apoi total, în drumul lor către țeluri mai importante. Probabil nu aveau să-și dea seama niciodată de existența omului. O asemenea monumentală indiferență insulta mai mult decât orice.

Cînd Norton îl zări ultima oară pe Rama, o steluță gonind dincolo de Venus, înțelese că o parte a vieții sale luase sfîrșit. Avea doar cincizeci și cinci de ani, dar simțea că-și lăsase tinerețea acolo, pe cîmpia curbă, printre taine și minuni îndepărtîndu-se în prezent inexorabil de om. Oricîte glorii și realizări urma să-i ofere viitorul, întreg restul vieții avea să fie urmărit de un sentiment de neîmplinire.

Așa gîndea, dar nu avea dreptate. Iar pe Pămîntul îndepărtat, Dr. Carlisle Perera nu povestise încă nimănui de ce se deșteptase dintr-un somn agitat, cu mesajul subconștientului răsunîndu-i în urechi:

Ramanii fac totul în triplet.

— Sfirșit —